

VYCHOVATEL.

ČASOPIS

VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘEŠŤANSKÉHO ŠKOLSTVÍ.

ORGÁN KATECHETSKEHO SPOLKU
A JEDNOTY ČESKÉHO KATOLICKÉHO UČITELSTVA
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM.

ROČNÍK XXV.

MAJITEL A VYDAVATEL „DRUŽSTVO VLAST.“

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:
DR. RUDOLF HORSKÝ.

REDAKTOR UČITELSKÉ PŘÍLOHY:
VLAST. JELÍNEK.

REDAKTOR HLAVNÍHO LISTU:
EMANUEL ŽÁK.

REDAKTOR VĚSTNÍKU KATECHETSKEHO:
JAR. SLAVÍČEK.

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST.
1910.

OBSAH:

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. Podává universitní profesor Dr. Jaroslav Sedláček 8, 20, 30, 44, 55, 92, 128, 151, 163, 187, 210, 223, 235, 247.

Boj proti nemravnému tisku. Podává Jaroslav Slaviček 113.

Božskému vychovateli dítek 77.

Církev a stát. (Vychovatelský význam církve vzhledem k státu) 193, 205, 217, 229, 241.

Ferrerova „volná škola“. Píše Jar. Slaviček, katecheta 67.

Filosofie a náboženství. (Dle přednášky prof. Dr. Raoula Richtra podává V. H. . . . a 75, 88, 100, 111.

Francouzská mládež 28.

Jest nezávislá vědecká etika možná? (Podává Em. Žák) 133, 145, 157.

Ježíš Kristus osobou mythickou? Prof. Jos. Staněk 226, 237, 248.

Katolické university. Podává Jaroslav Slaviček, katecheta 244.

Kristus aneb Buddha? Podává Jaroslav Slaviček, katecheta 126, 142, 147, 161.

K otázce školní koedukace. Podává Em. Žák. 171, 183, 195, 207, 219, 231.

K úpravě služebních let středoškolským profesorem náboženství 135.

Léon Bloy. (Několik črt o literárním katolicismu francouzském). Napsal Dr. Lub. Petr, c. k. profesor 78, 90, 101.

Manifestační projev katol. duchovenstva a učitelstva na Moravě 103.

Moderní doba a její lidé 109, 121.

Mravně paedagogické problémy ve škole. (Z přednášky Dr. Fr. W. Förstera na paedagogickém kursu v Kolíně nad Rýnem.) Podává Václav Cervinka 3, 16.

Na sklonku XXVI. roku družstva „Vlast“ 200.

Na stráži statků nejdražších 1.

Nová učebnice středoškolská (Th. Dr. Jos. Kašpar: Učebnice katol. náboženství pro vyšší třídy škol středních a jim rovných ústavů) 115.

Odsouzený vítěz 66.

O neměnitelnosti mravních principů. Podává Em. Žák. 61, 73, 85, 97.

O povolání vychovatelském. (Voleň dle Försterovy stejnojmenné stati) str. 26, 39.

První český dětský den zemské komise pro ochranu dítek a péči o mládež v království českém 225.

Učitelé žalují biskupy 51.

Valná schůze Paedagogického Svazu (konaná 23. ledna 1910).

Volná myšlenka. (Příspěvek k psychologické diagnóze „Volných myslitelů“ 13, 25, 37, 49

Volná myšlenka a české učitelstvo 181.

Výchova nových lidí. (Napsal F. V. Krejčí: Nákladem Zemského ústředního spolku jednot učitelských v král. českém.) Posuzuje Fr. Ha. 124, 140, 149, 158, 174, 184, 197, 208, 220, 232, 243.

Závadné školní čítanky 6.

Zas k novým zápasům 169.

Z francouzských čítanek 17.

Zpráva o valné schůzi Ústředního spolku rakouských středoškolských učitelů náboženství (dne 14. února ve Vídni) str. 53, 64.

Feuilleton:

Ideál 77.

O museích. Píše Fr. H. . . . a, katecheta 10, 22, 32, 45, 58, 69.

Klement Maria Hofbauer, apoštol Vídne. (U příležitosti jeho svatořečení 1909, podává Jar. Slaviček, katecheta). 80, 83.

Vznešení abstenentů. (Dle Bernarda Düra napsal P. František Zajíc, kaplan v Michálkovicích), 105, 152, 165.

Dr. Antonína Skočdopole: Rukověť katechety 189.

Plato: Euthyphron. Napsal P. F. Žák. T. J. 201, 212.

Směs.

11, 23, 35, 47, 60, 71, 82, 95, 106, 117, 131, 143, 155, 166, 179, 191, 203, 214, 227, 238, 250.

Literatura.

12, 36, 48, 60, 72, 84, 96, 108, 120, 132, 144, 156, 168, 180, 192, 204, 216, 228, 240, 252.

Ale proč titíž autoři neocenili také Kalvína, Luthera a moderní »protiklerikály«, jimž každý kněz i jeptiška jsou hrůzným zjevením? Nejsou volní myšlenkáři a sociální demokraté protikonfessišní fanatikové? »A bas la calotte!« není jejich nejoblíbenějším heslem?

Dále s citáty!

Bernardin de St. Pierre napsal: »Bůh odměňuje každý dobrý skutek.« — Ve starých čítankách byl výrok tento na prvním místě; moderní autoři však (citovaní Laclef a Bergeron) výrok tento pozměnili: »Dobrý skutek vždy nalézá svou odměnu.« Boha z morálky úplně vypustili. Původ a příčinu vši mravnosti, Boha, čítanky obecných škol francouzské republiky neznají, o Bohu a jeho vlastnostech učitel ve škole mluvíti nesmí; Bůh, největší paedagogická idea a opora ve státních školách neexistuje. Učitel bez Boha — jaký vychovatel?

Svémi poznámkami nemusíme již opatřovati další citáty: školní autor *Brimaire* napsal: »Především válku válce! Válka snižuje lidi na dravá zvířata.« — Kdo by si nevzpomněl programu Hervé-ova a soc. demokracie: »Na válku odpovíme všeobecnou stávkou a zastřelením důstojníků?« — *Boumiol* ve své školní čítance o dějinách francouzských na str. 294. napsal: »Francie pozbyla naděje a úmyslu na revanche.«

Časopis »*Matin*« otevřel své sloupce také učitelským autorům citátů. Tito však jak mohli se vykrucovali, anebo vůbec mlčeli. Professor *Calvet* píše: »Citáty jsou správné, ale třeba hleděti k celému článku.« Bayet praví: »Psal jsem proti válce a revanchi, maje na mysli mírové naše alliance.«

Za zmínku stojí také ještě dopis, který poslanec *abbé Gayrand* napsal státní školní komisi, vysvětluje stanovisko biskupů v záležitosti školních knih. »Katolicí jest náboženství božského původu, které provádí v životě svá dogmata a svůj učitelský úřad. Zakáže-li papež některé knihy, zavazuje tím věřící k poslušnosti. Jestliže však stát na těchto knihách trvá, zbytečně vyvolává konflikt svědomí.«

A jak odpovídá republika na výtky biskupů, na varovný hlas papežův a na právo rodičův, aby děti jejich vychovány byly ve smyslu náboženském a vlasteneckém?

Briand chystá osnovu zákona, který ukládá vězení a pokutu tomu, kdo by bránil žákovi státních škol užívati předepsaných školních knih. . . . Státní úsilí, které osvědčilo se při vyhánění řeholí, inventuře kostelů a rozluce, má zase pomoci. Proti odůvodněným výtkám — pokuty a žalář! Toť duch třetí republiky.

— st —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

Bible podávala lidem stručnou a prostou zprávu o původu světa a lidstva. Mnohým však tato zpráva nestačila a byli by rádi znali i podrobnosti všeho. Vykладаči, vypravovatelé a písaři znali tuto zvědavost a chtivost a hleděli jí vyhověti tím, že dle různých biblických poznámek, dle své zkušenosti a jinak biblické zprávy doplňovali. Knihy ty byly podobny svatým knihám, obsahovaly podobné věci jako bible, byly připsány některým starým svatým mužům, třeba i patri-

archům, a proto se těšily pozornosti lidu, byly rády čítány, poslouchány a rozšiřovány.

Časem byly o všech biblických knihách, dějích a osobách činěny mnohé výklady a přídavky. Čtenáře a vykladače bible zajímaly arcit' nejvíce prvá a poslední kniha. O těch bylo činěno a sepsáno nejvíce výkladů. Sám obsah jejich k tomu vybízel: původ stvoření a původ člověka na začátku bible, konec stvoření a budoucnost všeho lidstva, kterou dle obecného mínění podávala poslední tajemná kniha sv. Jana, byly předměty, jež hleděli kněží a mudrcové všech věků a všech národů vyzkoumati.

Vedle toho zajímaly lid osudy biblických osob, a poněvadž o nich nebylo dostatečně v bibli vypsáno, doplňovala se vypravování rozličnými příběhy, jež jim lidové podání přičtlo a přidalo.

Bývaly doby, kdy se lidé o tyto podvržené a nezaručené povídky více stáli než o biblické knihy vůbec. Bible jim snad byla již tuze známou, nepodávala jim neobvyklých věcí, proto je bavily více *knihy podvržené*, jež obsahovaly mnohé věci tajemné, vyličovaly do podrobnosti věci nejskrytější a zabíhaly do jednotlivosti. —

V podvržených knihách biblických jsou však mezi nepravdivými věcmi a vymyšlenými povídkami obsaženy též věci vážné a pravdivé; z nich poznáváme dobře, jak si tehdy, když byla dotyčná kniha sepsána, biblické věci vykládali a jak jim rozuměli. Tyto knihy mohou sloužit též k poučení; ač nelze popřít, že sloužily nezřídka i pověře a rozšiřování bludů. Jsou totiž zvláštní biblické knihy bludaři, gnostiky a jinými složené.

Židé měli biblické pověsti podávané v talmudu a ve výkladech zvaných midrašim. Pověsti ty se nazývaly u nich haggadot. Učitelé talmudu, kteří předváděli učení a pravidla života, halachot, nemávali nikdy tolik posluchačů jako *maggidim*, vypravovatelé biblických povídek, haggadot. Haggadot byly lidu jako krásné zahrady, plné květů. Vypravovali si je rádi o sobotních a svátečních dnech a přidávali k nim přísloví a hříčky. Jimi měl být lid ve dnech soužení a pronásledování potěšen, ona vypravování přiváděla jim stále na paměť, jakou lásku má Bůh k Israeli a jeho patriarchům a světcům.

Bývaly psány a rozšiřovány zvláštní knihy, které byly u žen v oblibě a čítaly se jako biblické stati, rozdělené dle sobot a svátků na oddělení zvaná paršijot. Knihy ty se nazývaly *»ze'ena were'ena benot Zijjon* — Vyděte a vizte dcery Sionské!*

Před počátkem světa.

Dle židovského podání stvořeny byly před světem ještě některé důležité věci. Počítají jich *sedmero*; Zákon (torá), pokání, Eden, Gehenna, Stolec slávy Boží, svatostánek a jméno Messiášovo.

O *Zákoně* to dokazují z Příkladí (8. 22.) *»Hospodin měl mne od počátku»* před všemi děly svými. V bibli jest to řečeno o moudrosti; v církevních modlitbách pak jest to uváděno o Panně Marii.

K *pokání* se dovolávají slov Žalmu (89. 2. 3.): *»Dříve než byly hory učiněny, obracíš lidi ku pokání a říkáš: Obratě se, synové lidští!«* (Vracíš člověka v prach a říkáš: *»Vratě se,«* atd.)

O *ráji* se jim k tomu hodí slova Gen. (2. 8.): *»Založil ráj v Edenu od počátku«* (na východě).

O *pekla* neb Gehenně by byla slova Isaiášova (30. 33.): »Od včerejška t. j. ode dávna, od jakživa jest založeno Tofet,« t. j. ošklivé, hanebné místo, tam kde se stýkají údolí Josafat a Ben Hinnom u Jerusalema, kteréžto místo znečistil Šalamoun tím, že tam postavil modlu; bylo pak jmenováno s hrůzou jako jméno pekla.

Stolec slávy byl by věčným dle slov žalmu (92. 2.): »Pevně stojí tvůj trůn od pravěku, od věčnosti ty jsi.«

Svatostánek byl sice stavěn teprve za doby Mojžišovy, avšak jeho prototyp stál v nebi od prvopočátku. Tak si vykládají slova Jeremiáše proroka (17. 12.): »Sídlo vznešené slávy od počátku.«

V žalmu (71. 17.) má býti uvedeno nové jméno Messiašovo *Jinnón* ve slovech: »Před sluncem (dokud jest slunce) jest jinnon, jeho jméno.«

Večer před sobotou, tedy ještě než začala sobota, stvořil Bůh 10 věcí: Studni, mannu, psané, písmo, desky, hrob Mojžišův, otevření úst Balaamovy oslice, otevření země pro pohlcení bezbožných, oheň a mezka. Jiní jmenují jiné věci, jako Aronovy šaty a prut.

Dle Mohameda stvořil Bůh před světem »*knihu*«, tou jest Boží vůle a *Boží trůn*. *Knih*a jest zjevením Božím, v ní jsou všechny tajné a budoucí věci, a poněvadž vše, co se stalo, jednou bylo budoucím, bylo v knize. Je v ní tedy vše, ona jest pravdou. Z ní ví Bůh vše, jest sdělující kniha. Bůh se musí dle ní řídit, on ani jinak jednat nemůže; ta kniha má moc. Teprve později to vysvětlovali jinak, aby ukázali, že má Bůh moc nad onou knihou a nikoli ona nad ním. Mnozí to pak zaměňovali s koránem a tvrdili, že jest korán nestvořen.

Trůn jest ono místo, odkud Bůh všechno řídí a vede. Když chtěl stvořiti svět, vstal s tohoto trůnu a sedmého dne zase na něm zasedl. On zaujímá nebe i zemi, jak dí slavný a mocný »*verš trůnový*« (Koránu 2. 256.).

FEUILLETON.

O museích.

Píše Fr. H a.

Pokud rozměry tohoto časopisu připouštějí, chci se zmíniti pokud možno stručně a přehledně o dějinném vývoji museí. Neboť dosavadní vývoj museí poučí nás dobře a spolehlivě, jakým asi směrem vývoj jejich bude pokračovati dále, jaký význam i úkol jim náleží v kulturním životě již dnes a měrou ještě rozsáhlejší v budoucnosti.

Dvě města mi hlavně tanou na mysl, jakožto klassická půda museí: věčný Řím a Florencie.

Město Řím samo svými proslavenými památkami jest museem ve velkém, největším měřítku. Kde jinde v světě tolik památek starožitných a tak slavných? Už z doby královské má kloaku a zeď Tulliovu; z doby republiky málo, poněvadž

císařství bořilo památky republiky a stavělo pro svou rozšířenou potřebu znova, avšak z dob císařských fora: Caesarovo, Augustovo, Neronovo, Trajanovo, sloup Trajanův, Titovo Colosseum, divadlo Marcellovo, mausoleum Hadrianovo, vítězné brány: Titovu, Severovu, Konstantinovu, paláce na Palatinu, Kapitol, thermy Diokleciány, vodovody, Pantheon, zbytek lázní Agrippových. A jakou skvělou řadu památek křesťanských od San Clemente a San Lorenzo po San Pietro in Vaticano, San Giovanni in Laterano, po San Ignazio a Il Gezu! Mimo gotiku zastoupeny jsou v Římě všechny slohy *památkami prvního řádu*. Což paláce šlechtické! Od hradovitého Pal di Venezia až k pyšným budovám Doria, Farnese! Jaký to vzestup vkusu a umění! I moderní horečky stavební se svými úpadky finančními jsou v Římě, jak dosvědčiti mohou mnohé rodiny jmění ztratitívši, na př. Borghese, a vedle zase pýcha moderních měst, repraesentační budovy moderního státu,

potkají, tam ho insultují — tof ovdoce školní výchovy. Proti tomu mají povinnost rodiče i děti. Rodiče křesťanští, pozvedněte svůj hlas a řekněte: Protestujeme proti protináboženským knihám; děti, které navštěvujete katechismus, vraťte knihy učitelí a pravte: »Nesmíme jich užívatí, jsou zakázány«. I stávka školních dětí se místy doporučuje. . . .

Tak stojí si nyní církev, stát a škola ve Francii.

— es —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Písmena abecedy.

Když se zalíbilo Bohu a chtěl stvořit svět, dostavila se všechna dvacet dvě písmena, napsaná rydlem zapáleným na koruně Boží a postavila se před ním. A předstoupilo písmě *tau* a pravilo: »Jahve, prosím, stvořiž svůj svět mnou, neboť já jsem na začátku slova »tora« (t. j. zákon, i knihy Mojžíšovy), zákona, který ty dáti chceš svému lidu israelskému Mojžíšem, synem Amramovým.« Odpovídaje pak Jahve řekl: »Teprve za 3306 let poručím poznamenati písmě tau na čelech spravedlivých (u Ezech. 9. hl. 4. v.); a až přijde anděl hubitel, aby sklál hříšníky, a spatří čela spravedlivých, ustoupí od nich a nic zlého jim neučiní.« A zarmoutilo se písmě tau a odstoupilo od tváře Jahve. A přistupovala ostatní písmena a dolehala na Jahve a prosila jej slovy: »Stvořiž svět svůj, prosím, skrze nás.« A nevyhověl Jahve žádosti jejich, až se dostavilo písmě »beth« a řeklo: »Jahve, Bože můj! Synové tvoji každodenně tebe mnou velebí, říkajíce: Baruch (požehnaný) Jahve na věky Amen a Amen!«

I řekl Jahve k písmeni b: »Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně!« A vzal je a stvořil jím svět (bara = stvořiti) a napsal; Brešit bara (na počátku stvořil). — A stálo písmě »alef« (prvé p.) mlčky po celý ten čas na svém místě. Tu zavolal je Jahve řka: »Proč pak mlčíš a ničeho si ode mne nežádáš?« A odpovědělo písmě »alef« řkouc: »Pane všech světů! Já jsem navázáním všech písmen i číslo mé jest jednička, jak bych se odvážiti mohlo přistoupiti k tobě, Jahve, Bože můj a mluvití něco?« I slyšel Jahve slova písmene »alef« a líbila se mu velmi a řekl: »Poněvadž jsi ponížén před sebou, budeš první mezi všemi písmeny; že číslo tvé jest jednička a já jeden jsem a zákon jest jeden, až budu dávatí toru svému lidu Israelskému seknu skrze tebe: »Anokhi adonaj elohekha,« (Já Pán Bůh tvůj jsem). (Všechna tato tři slova počínají písmenem alef.)

Světlo. Na počátku stvořil Jahve toru (zákon) a trůn slávy (své) a pak poručil, aby byl stvořen Abraham, Isak a Jakub, synové israelští, a dům svatý a jméno krále pomazaného (Messiáše). A veliké světlo vyšlo ze svatyně a pokrylo Jahve a zářilo světlo to od jednoho konce světa až k druhému.

Stromy a železo. Když vydala země stromovi, byly na zemi zahrady a sady a lesy. A bálo se stromovi železa náramně, neboť pravilo: »Přijdou dnové a učiní si člověk železné sekery a bude nás řezati a porážeti!« A slyšelo železo slova

stromů a pravilo jim: »Budete-li žítí vespolek v pokoji a nezradíte-li se samy, nebude moci vám ničeho zlého učiniti, neboť kde vezme člověk dřevo, z něhož by udělal topůrko?«

Nežárli. A stvořil Jahve slunce a měsíc, a bylo světlo měsíce jako světlo slunce a to se nelíbilo měsíci a šel a postavil se před Jahve řka: »Pane všech světů! Stvořil jsi mne a slunce a dal jsi nám oběma veliké světlo, že nás nikdo rozeznati nemůže a neví, které světlo jest slunce a které — měsíc. Nebylo by lépe, kdyby nebylo světlo slunce s mým stejné? I řekl Jahve: »Slyšel jsem tvá slova; od dneška bude zmenšeno tvé světlo a každý člověk bude věděti, že to menší světlo jest měsíc a to větší slunce.«

Adam, prvý člověk. Dne šestého seděl Jahve na svatém trůnu svém a deset tisíc tisíců andělů stálo nad ním. A řekl Hospodin: »Učiňme člověka v obrazu našem, dle podobnosti naší, aby panoval nad veškerým dílem rukou svých a byla jeho bázeň na všech zvířatech země a na všem nebeském ptactvu.« A přišla pravda a poklonila se Jahve a prosila jej řkouc: »Netvořiž člověka, neboť svíratí mne bude svými lžemi a klamy.« A vešla milost a postavila se před Jahve a pravila: »Jahve, prosím, stvořiž člověka, aby prokazoval milost tvorstvu tvému!« A přišel pokoj a zaplakal a prosil Jahve slovy: »Proč chceš stvořiti člověka, jehož srdce bude jen ničemné po všechny dni a zle činiti bude všemu dílu rukou tvých?!« A vešla spravedlnost a mluvila k Jahve: »Nechť padne prosba má před tebe a stvořiš člověka, neboť spravedlivé skutky bude milovati a milosrdenství prokazovati každému bídnému a ubohému a vysvobodí je z úzkosti jejich!« A vyslechl Jahve slova tato a srazil pravdu k zemi. A řekli andělé: »Proč učinil jsi Hospodine tak pravdě? Což není ona pečeti tvou?« I řekl Jahve: »Choditi bude člověk cestou pravdy a milovati ji bude z celého srdce svého a z celé duše své a vrátí se a přijde opět ke mně.« A když andělé ještě mezi sebou rozvažovali, vzal Jahve prach ze čtyř stran země a utvořil z něho člověka a vdechl v ústa jeho dech životní a stal se člověk živoucí duší a postavil se na své nohy a pohlédl na nebe a na zemi a na veškerou vojsko jejich (co na nich jest) a pozoroval je s obdivem a pravil: »Jak veliká jsou díla tvá, Jahve!«

A řekli andělé: »Proč jsi stvořil člověka? Není-liž on prach a popel a nebudou všechny dni jeho bolesti a trampoty, soužení a třesení?« A odpovídaje Jahve řekl: »Kdybych nevytvořil člověka, zajisté bych nestvořil ani ovoce ani býky a polní zvěř a ptáky nebeské a ryby vod! A nyní vězte, že pro člověka všechno to jest stvořeno a ze svého ducha dal jsem jemu a panovati má všemu dílu svých rukou!« A přikázal Jahve, aby přecházela po dvou veškerá zvířata a ptactvo kolem andělů a žádal od nich, aby mu udali jména těchto stvoření. A odpověděli andělé Hospodinu řkouce: »Neznáme jmen!« A řekl Jahve člověku: »Udej ty jména všech těch!« A odpověděl člověk a řekl: »Jméno tohoto stvoření: býk, a jména těchto tvorů: osel, kůň, velbloud . . .« A řekl Jahve: »A jaké jest tvé jméno?« A odpověděl člověk řka: »Adam jest jméno mé, neboť ze země (adama) vytvořen jsem.« A mluvil Jahve k člověku opět řka: »A jaké jest moje jméno?« A řekl člověk: »Jméno tvé Adonai (pán můj), neboť pánem jsi všech stvoření.« A když dokončil člověk svou odpověď řekl: »Jahve, Bože můj! U všech zvířat a ptactva, jež jsi předvedl ke mně, viděl jsem zvíře mužské a jeho družku — a nyní rozmnož svou milost nade mnou a dej i mně ženu, aby byla pomocí mně podob-

nou! »A vyslyšel Jahve hlasu prosby člověka a vnesl na něho spánek a usnul. A vyňal jedno z jeho žeber a učinil je ženou a přivedl ji k člověku. A probudil se ze svého spánku a spatřiv ženu stojící před sebou zaradoval se radostí velikou a řekl: »Požehnaná jsi Hospodinu. Budeš se nazývati *išša* (žena), že z *iš* (muže) jsi vzata.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O museích.

Píše Fr. H. . . . a.

(Pokračování.)

Vliv medicejského dvora byl na celou Evropu po celá století rozhodující. Co Vavřinec Záříci obklopuje se na svém venkovském sídle v Careggi zástupy umělců, literátů, znatelů dějin i starožitností, a přeměňuje svá sídla v opravdová musea starožitnická, šlechta na severu ještě sídlí v nepřístupných opevněných hradech, pochmurných a nevidných. On sám diskutuje s filozofy a umělci, zakládá, možno-li říci, novoplatonskou akademii, vzněcuje ducha, dává iniciativu, hmotně podporuje a zaměstnává. Ale stále sbírá a navazuje na minulost, žel, pohanskou. Není divu, že neslýchaným kouzlem působila Itálie tehdy na celou Evropu. Vizme Františka francouzského! Opět a opět dobývá Itálie, přísahy ruší, smluv nedbá, věrolomnosti se dopouští, a jen a jen do Itálie, ač strašné Alpy mu brání.

V naprostém nesouhlasu s touto činností uměleckou a s tímto životem v práci, ve vědě, často v přepychu, bývají vlastnosti osobní tehdejších vládařů: úskočnost tvrdost, až krutost.

Dle příkladu Mediceů i ostatní panovníci v Evropě zařizovali své dvory, volali umělce, stavěli a zakládali obrazárny a sbírky zvláštností. To byl původ našich museí; jistě správnější, nežli odvozovati jejich vznik od středověkých pokladů chrámových, docela odlišných obsahem i rozsahem.

Ve sbírkách těchto bylo často mimo předměty umělecké i mnoho rarit, jichž někdy nelze ani jmenovati, všeliké podivnosti a nemožnosti. Záleželo vždy na pozave a smýšlení vladařově, zakladatelově. Vzpomeňme na sbírky Rudolfa II. v Praze! Katalog je znám. Co tu malicherností, titě-

ností, téměř hraček vedle předmětů skutečně museálních! Kolik energie, prostředků i času vynaloženo na získání předmětů bezcenných a často padělaných, falešných!

Hlavní a základní rozdíl mezi těmito sbírkami a staršími sbírkami středověkými, na př. poklady chrámovými spočívá v tom, že slouží královské osobě a vladařské ideji, repraesentaci. Upevňuje se absolutismus, z vasalů ve šlechtě stávají se královští služebníci, moc vladařská se centralisuje, rozmnožuje, panovník na venek dává na jevo moc i svou důstojnost. Obrazárny a sbírky jsou umístěny v královském paláci, předměty vybírány dle vkusu panovníkova a a jak prostředky dostačovaly. Sardanapal prý se dal upáliti se svými ženami i poklady, bylil pouze pro něho. Ludvík XIV. řekl: »Stát jsem já.« Toto nám ilustruje zřetelně ideu při zakládání sbírek královských, ze kterých povstala naše velká muzea evropská.

Jako typický příklad tehdejšího nazírání, jak sbírka čili museum uspořádána má býti, a jaké předměty v něm mají naléztí svého útulku a umístění, budtež citována zde slova hamburského obchodníka *Kašpara Bedřicha Jenckel-a* ze spisu: »Anleitung zum rechten Begriff und nützlicher Anlegung der Museorum oder Raritätenkammern« z r. 1727. Aby ni prášek z původního pelu v originále se neztratil, dovolím si citovati bez překladu: »In einer Kunstkammer wird aufgehoben alles, was die Kunst in allerlei Species und Materien als Elfenbein, Perlmutter, Glas, Porzellan nur immer der curieusen Welt verfertigen mag; wobei auch dieses in Acht zu nehmen, dass, je schwerer eine Materie an und für sich zu bearbeiten, um desto mehr Rarität und Kunst dabei zu admiriren sei. Unter die Kunst-sachen gehören ferner gezählt zu werden allerlei Medaillen und Münzen, köstliche Gemälde von berühmtesten Malern, heidnische und Römische Urnen, Thränenentöpfe, Kupferstiche und dergleiche mehr«.

francouzskými rekruty a vojiny. Průměrně mezi vojáky onemocni ve Francii ročně 77.000 mužů, dilem nakažlivými pohlavními nemocemi, dilem následky vyžlosti. R. 1908 uteklo 19.678 odvedenců svým setninám.

Nejhorší okolnost však jest, že ve francouzských plucích k službě vojenské jsou povoláváni mladí lidé, kteří pro spáchané zločiny si odseděli několik let ve vězení anebo jako lidé nebezpeční mají Paříž zakázanou. Vojenský čestný kabát nosí Apačové, trestaní zloději, trestaní vydržovatelé nevěstek, násilníci. Pařížský pluk č. 76. má 26 vojenských trestanců a 175 trestaných pro vydržování děvčat, pluk 104. má 50 trestanců a náležitý počet souteneurů. V pluku 23., z něhož dva vojáci zabili ve vlaku paní Guyonovou, jest 26 vojáků trestaných pro zločiny. V civilu tito vojáci nesmějí do Paříže, v uniformě ano. A tito trestaní voják působí jako kamarádi na své vojenské venkovské soudruhy hrozně. Učí je tomu, v čem sami jsou mistři: oplzlým řečem, pohlavní perversitě, neposlušnosti, vzdorům. A tak přihází se nyní ve francouzské armádě, že na vojnu odešel od rodičů hodný a nevinný hoch a vrátil se domů jako darebák a vyškolený lotr.

Apačové dostali se do vojska »zásluhou« ministra války gen. Andréa — v parlamentě marně národní poslanci ohražují se proti nim.

Tak to vypadá mezi nynější mládeží francouzskou!

Smutné ovoce výchovy! Vinna jest škola, veřejný život a podvrtná učení.

Francii klásti jako vzor a chtíti ji nápodobiti, jest ovšem nemožno. Francie vymírá počtem obyvatelů, jest smutně proslulá národním neštěstím svým — manželskou rozlukou a na její mládeži hlodá červ zločinnosti. Toť socialní a kulturní bilance třetí republiky.

st

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Židovské výklady pozastavují se již u těch slov, dle nichž se Bůh jaksi s někým domlouval, když chtěl stvořiti člověka: »Řekl Bůh: Učinme člověka v obrazu našem dle naší podobnosti.« (Gen. 1, 26*). Vykládali tu, že Bůh vcházel v radu s nebem a zemí, s děly jednotlivých dní stvoření, se svým srdcem, s anděly, s ostatními božskými osobami — aneb že jaksi sám u sebe váhal a přemítal, má-li stvořiti člověka či ne, neboť věděl, že budou z něho spravedliví i nešlechtní. I řekl: »Stvořím ho, vyjdou z něho nešlechtníci; nestvořím ho, jak mají z něho vyjítí spravedliví!« Co učinil? Odstranil cestu nešlechtníka s obličje svého a spojil se s milosrdenstvím a stvořil tak člověka.

Toto zajisté utvořeno za tím účelem, aby odstraněna byla námitka, proč Bůh stvořil lidi, když předvídal, že budou mezi nimi i hříšníci. —

Tvůrce se rozmýšlel též, jak má stvořiti člověka. Sám k sobě pravil: »Stvořím-li člověka podobného vyšším bytostem, bude věčně živ a nezemře; stvořím-li ho však a učiním jej podobným bytostem nižším, zemře a nebude věčně živ.« — Stvořil jej pak dle vyšších i nižších bytostí. Dal mu čtyři vlastnosti vyšších bytostí: stojí z přima, mluví, rozumí a vidí jako služební anděl; dal mu však též čtyři vlastnosti bytostí nižších, neboť může jísti, pije, rozmnožuje se a umírá jako jest to podobně i u zvířete.

* Množné číslo vykládáno o nejsv. Trojici, ale též jako plurál sdílný neb poradný.

Toto vyšlo ze snahy vysvětliti dualism v člověku. Byloť též obecné mínění, že vše, co se na světě děje a co na zemi je, děje se a jest tu dle vzoru nebeského. Vše bylo napřed v nebi předurčeno, a všechno pozemské jednání, pozemské příhody řídí se dle předobrazu nebes.

Bůh si dle toho též představoval: »Stvořím-li člověka jenom dle vyšších bytostí, přibude jim jeden tvor a pokoj na světě bude porušen; stvořím-li jej pouze z nižších bytostí, budou mít tyto o jednoho tvora více a pořádek ve světě bude porušen. »Stvořil ho proto i z vyšších i nižších bytostí.

Dle jiného výkladu radil se Bůh se svými služebními anděli. Ti chtěli brániti stvoření člověka. Bůh jim pravil: »Učiníme člověka po našem obraze, dle naší podobnosti.« I tázali se ho: »K čemu bude člověk?« Bůh pravil: »Vyjdou z něho spravedliví,« a zjevil jim cestu spravedlivých, bezbožných jednání jim však zatajil, neboť tu by byla spravedlnost zabránila stvoření člověka.

Dle jiného podání řekli andělé: »*Co jest člověk, že naň pamatuješ?*« (Žalm. 8.). Bůh na to odvětil: »Zítřa spatříte jeho moudrost.« Když byl pak Adam stvořen, shromáždil Bůh před svými služebními anděli všechna divoká i krotká zvířata, též i ptactvo a tázal se jich: »Jak se zove to, jak ono zvíře?« Oni to však nevěděli a tu jim řekl: »Chcete poznati moudrost člověka? Já se ho otáží a on mi řekne jejich jména a bude vše jmenovati jménem.« Pak učinil, že táhla zvířata dle svých druhů vedle člověka a tázal se ho: »Jak se zovou?« Adam řekl: »Toto zvíře se zove býk, ono osel, toto kůň, ono velbloud.« »A jak se zoveš ty?« — »Já se mám nazývati Adam, poněvadž jsem ze země (Adamâ).« — »A jaké jest moje jméno?« tázal se Bůh. »Ty máš býti nazýván Adonaj (pán), neboť jsi pánem všeho stvoření.« —

O těle Adamově jest mnoho bájí. Vypravovali si, že byl prach zemský ze všech končin sebrán, pak z něho uhnětena hmota, učiněny údy, postaven na nohy atd. Vše rozděleno na dvanáct hodin. Ze zbytku hlíny stvořil Bůh palmu,

Mohamedáné mínili, že ležela neživá hmota pro tělo Adamovo 80 (40) let na zemi, pak dal jí teprve Bůh podobu lidskou a Mašudi. Tak to zůstalo po 120 let. Pak mu vdechnul Bůh ducha. Duše ta byla prý již o 1000 let dříve stvořena a nechtěla opustiti širé prostory nebeské, aby vešla do úzkého těla člověka. Pro tento odpor dostalo se jí trestu: jako se proti své vůli s tělem spojila tak zase jednou proti své vůli z těla toho bude odloučena.

U Maxima Planuda (i dle *Hesioda*) připisovali bohům složení člověka: Joviš mu dal hlavu, Hermes jazyk, Athéna ramena a ruce, Poseidon prsa, Ceres srdce, Afrodite játra, Eros rty, (Archiv für vergleich. Religionswissenschaft. 1909, Dänhardt: »Die Natursagen«). Tělo ze země, kosti z kamene, žíly z kořenů, krev z vody, vlas z trávy, myšlenky z větru, duch z oblak jest vzat. Od ohně má teplo, ze vzduchu zimu, ze země sucho, z vody vlhkost.

Že byl vzat prach zemský k tvorbě člověka ze všech stran světa, vypravováno proto, aby bylo odůvodněno jaksi právo člověka, že může žiti v kterémkoliv místě a že může všude býti pochován. Sv. Cyprian a Augustin vykládají dle toho i jméno Adam a tvrdí, že každé písmě značí jednu stranu světa — ovšem v řeckém znění: Ἀνατολή, Δόσις, Ἄρκτος α Μεσημβρία.

V syrské sbírce pověstí »jeskyně pokladu« je zase psáno, že byly k tvorbě Adamova těla vzaty části ze všech čtyř prvků (teplu, studenu, sucho, voda), aby byl tím Adam pánem celého světa. Domnívali se tehdy, že všechny tělesné věci

světa jsou ze čtyř látek utvořeny neb složeny: oheň, vzduch, voda a země

Aby si připomněli, že byl Adam stvořen pro celý svět, tvrdili v pověstech, že byl velmi veliký a sáhal až do nebe. Byl 200 loket vysoký (dvě délky lidské Lev. 26. 13.); pak naň položil Bůh svoji ruku (Ž. 139. 5.) a zmenšil ho na 100 loket.

Mohamedáné tvrdili, že země nechťela dáti svůj prach k tvorbě Adama; Gabrielovi a Michaelovi toho odepřela, když však přišel proň anděl smrti, povolila a dala se svého povrchu bílý, černý a červený prach; proto jsou na zemi lidé různobarevní. Že jest z potu Božího stvořen, proto se musí namáhati (Dänhardt 113.).

Ze slov: »Muže a ženu stvořil je« (Žalm. 139. 5.) a »Vzadu a zpředu jsi mne stvořil,« dovozovali, že byl Adam o dvojí tváři, že jej pak Bůh rozřízl ve dvě — na jedné straně to byl muž, na druhé žena. Ti pak vykládají slovo kostžebro jinak: *strana*.

O *vědomostech* Adamových bájeno velmi mnoho. Měl světlo, které bylo dáno později Davidovi a Mojžíšovi. Naučil se všechna řemesla, znal jména všech zvířat, znal i jejich vlastnosti, dějiny lidstva, viděl před sebou všechna pokolení, krále a proroky. Tvorstvo se mu chtělo klaněti. Ano dle mohamedanského podání i andělé mu chtěli vzdávati božskou úctu, pouze iblis jat závistí nechťel a pravil: »Jak se vám může tato dutá, ze země utvořená bytost líbiti? Od toho stvoření nelze očekávati než slabost a křehkost.« Poněvadž mu nechťel iblis vzdáti úctu říkaje, že ohnivý tvor se nemůže klaněti pozemskému tvorovi, byl ze sboru andělů vyloučen a přístup k ráji mu zakázán.

Když chtěl Bůh *stvořiti Evu*, uvažoval a pravil: »Nechci ji stvořiti z jeho hlavy, aby se pyšně nepozvedla a nebyla domýšlivou; ani z oka, aby se na všechny strany neohlížela; ani z úst, aby nebyla žvatlavou; ani ze srdce, aby nebyla žárlivou; ani z ruky, aby nesáhala na vše; ani z nohy, aby neběhala po ulicích — ale stvořím ji z ukrytého místa Adamova!« Při každém údu, který stvořil, pravil Bůh: »Buď čistou, skromnou ženou!« — Připomínají, že se to nespínilo, ale že žena má všechny vlastnosti, které chtěl od ní stvořitel vzdáliti: je pyšnou, marnivou, zvědavou, žárlivou, všeho se dotýká, všude běhá.

Eva byla jemu přiměřenou. K tomu připomínají: je-li muž ctnostný, dostává se mu ženy přiměřené; nezaslouží-li toho, dostane se mu též ženy přiměřené — jest jeho bičem.

Bůh sám připravil hody a svatbu. Evu přivedl k Adamovi, pak vedl oba k hostině v Gan Eden. Stoly 100 loket dlouhé, 60 široké, z perel, byly lahůdkami pokryty. »Připravuješ přede mnou stůl.« (Ž. 23. 5.). Andělé pekli maso a chladili víno.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O museích.

Píše Fr. H.

(Pokračování.)

Století XIX. zdědilo od středověku university, školy a jiné výchovné prostředky, samo přidalo musea, sbírky shromážděné

v minulých stoletích upravilo a otevřelo obyvatelstvu.

Prohlásilo všeobecnou povinností návštěvy školy, povinností brannou, konečně rozšířilo i právo volební do sborů zákonodárných; tento proud, toto všeobecné zlidovění zřízení státního i všech institucí dotklo se zvláště vynikajícím způsobem oněch přepychových a luxusu slouživších pokladů i sbírek absolutních králů.

Zprávu pokladní podal pokladník *Tom. Škrdle*. Dle ní činí: příjem 297·10 K, vydání 119·20 K. Čisté jmění: 177·90 K.

Po návrhu revisorů účtů pp. Šubrt a Žáka schválena pokladní zpráva a místopředseda vyslovuje pokladníkovi zasloužený dík.

Pak voleno dle nově schválených stanov a to: předseda a 8 členů výboru *Předsedou* zvolen jednohlasně univ. prof. Dr. J. L. *Sýkora*. Do *výboru* zvoleni pp.: *Kordač, Ludvík, Škrdle, Müller, Pešek, Slaviček, Rath, Fürgottova*. Za *náhradníky*: *Bayerova, Kocmich, Hála, Tichý*. Za revisory účtů: B. Šubrt, Jan Žák.

Volné návrhy podal msgr. Dr. *Kordač* a prof. *Ěm. Žák*, které odkázány byly výboru ku projednání.

Konečně po krátkém doslovu místopředsedově, jenž projevuje přání, by činnost P. S. se rozšířila a aby P. S. byl považován za středisko, kam by se kdo uchýloval se svými stesky a tužbami, s pobídkou ke svorné práci končí místopředseda prof. Václ. Müller za povznesené nálady zdařilou valnou schůzí.

V následující na *ustavující schůzi* výborové zvoleni funkcionáři: I. místopředseda: Václ. Müller, II. místopředseda: Karel Ludvík. Jednatelem Jarosl. Slaviček, pokladníkem Tomáš Škrdle.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Vedle toho se však bájí, že měl Adam nejprve jakousi démonku, jmenem Lilith, za ženu. Z toho spojení prý pocházeli běsi, šedim. Bylo totiž l. du vysvětliti, odkud je zlý duch. Od Boha původ jejich vysvětlovati nechtěli, proto vymyšlen tento původ. Z Lilith, Sammaelovy ženy, povstaly pak šedim, kteříž duchové člověka pronásledují, a ranami, nemocemi a jinak ho trápí. Z výroku: »Muže a ženu stvořil je« (Gen. 1. 27.) hleděli to vyvozovati. Když se ji Adam nechtěl poddati, utekla k moři a tam vládne a škodí jmenovitě novorozeňákům.

(Jak stvořil Bůh různé lidi, šlechtice a jiné, viz Dähnhardt: Die Natur-sagen, str. 125.)

Mohamedánské báje o prvních věcech.

Nejprve prý stvořil Bůh duchy ohně Simuna (t. j. ohnivý vítr pouště). Ze zkažených těch duchů byla většina anděly vyhubena, iblis (ďábel) protivník Boží se však s některými udržel.

Andělé klaní se Bohu, rodují za lidi, zapisují činy lidí. Gabriel zapisuje ustanovení Boží a sděluje je s lidmi. Michael byl ochráncem židů, Rafael jest andělem smrti, Izrafil bude troubiti ku vzkříšení. Každý člověk má dle Mohamedánů dva anděly při sobě, kteří zapisují jeho činy; denně se mění. Duchové (běsi) jsou mezi lidmi a anděly, jedí, pijí, rozmnožují se a umírají.

Adam. Všemohoucí rozkázal Gabrieli, aby sebral se země hrst rozličné hlíny a přinesl mu. Anděl roztáhl svou ruku na zemi, tato se zatřásla a prosila anděla, aby od toho upustil, aby nebyly na světě znovu bytosti, jež by se protivily a byly určeny ku trestu a zavržení, jako se to stalo bĕsům. Gabriel se tedy vrátil. Ale Všemohoucí poslal za tím účelem Michala, kterého prosby zemi též obměkčily. Azrail nepodlehl těm prosbám a shromáždil s celé země dvě hrsti

hlíny rozličných barev a jakostí a když je promíchal, položil je mezi Taifem a Mekkou (dvě větší města v Arabii). Dle různých barev a vlastností zemské hlíny vyvinuly se u lidí různé rody lidské. Azrail neb Rafael se stal andělem smrti; jemu byla odevzdána duše lidí, neboť se ukázal pevným a prosbám nepoddajným. Po mnoho let se vznášela oblaka milosrdenství Všemocného nad onou smíšeninou; vlnami milosrdenství svého zmírňoval a zjemňoval rozdávaje darů povahu lidskou a vpuštěl rukou lásky a soucitu do přirozenosti člověka všechny potřebné vlastnosti.

Časem se tak z hlíny vytvořila podoba a socha, jež tvořiti měla postavu a tělo člověka. Jednou přiblížil se k ní Iblis (ďábel) a udeřil do prostředka postavy a tato vydala dutý zvuk. Řekl Iblis: »Tato postava jest prázdná, není její složení ani podstatné ani pevné; bude podléhati kolice.« K tomu ještě přidal: »Postaví-li Bůh Adama nade mne, nebudu jej poslouchati; postaví-li jej pode mne, přičiním se všemožně, abych ho zkazil.« — Když měla ona postava obdržeti život, přišel k ní z rozkazu Všemocného svatý duch (slovo) s andělem Gabrielem; tomu duchu jemnému a světelnému zdálo se však tělo člověka tuze hmotné a temné a nechtěl v něm přebývati, až mu řekl Pán: »Vejdí do toho těla, aniž bys chtěl; opustíš je též, aniž bys tomu chtěl!« Duše pak vnikala do těla od hlavy; jak postupovala duše, tak stávalo se těleso postavy tělem a kůží; ještě než vešla duše do všech údů, volal Adam: »Pane, pospěš dokonati mé stvoření ještě než nastane noc!« Proto řekl Bůh dle koranu, že jest člověk dílem unáhleným.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O museích.

Píše Fr. H.

(Pokračování)

Museum — tof výraz moderní snahy ve vyučování o správný názor. Neučíme slovům a představám nesrozumitelným, nýbrž usilujeme, aby děti z názoru vlastního samy vyvodily si úsudek. Proto je přirozeno, že význam museí pro výchovu stoupá. Museum — tof názor, zde jsou předměty skutečné.

Co teby činiti, aby museum této potřebě, tomuto paedagogickému poslání svému vyhovovalo? Aby návštěvníka s průměrným školským vzděláním v první řadě upoutalo, pobavilo, poučilo a k vlastnímu myšlení, po případě tvoření vzpružilo?

Vady museí bývají ohromnost a přecpanost. Veliké sály, nekonečné, hustě naplněné vitrinami, působí sklíčovícím dojmem na návštěvníka. Jsou vysoké, kasárnické, a málo útulné. Naprostá uniformita převládá v uspořádání. Třeba obecnostvo poněkud klamati, aby nemyslílo na ohromnost sálu a nezakleklo se množství detailů a předmětů, nýbrž

aby detaily se zabývati musilo a do nich vnikalo. Návštěvníci v ohromných sálech neúčleněných nic jiného nemyslí nežli stereotypně: »Nebyli bychom hotovi, musíme dále.«

Nalézáme v hustě postavených skříních ptactvo, třeba systematicky seřazené, jako vlašťovky na drátě, tak postaveny na stojanech různé druhy nerostů, ssavců, ptáků, ryb, zbraní, předmětů uměleckého průmyslu. Škodlivý vedle užitečného, vzácný kus vedle obyčejného, vše sedí, stojí neb krčí se mrtvě jako mumie bez života v hustých řadách. O významu jednotlivých předmětů, o jich důležitosti, škodlivosti, užitečnosti, vzácnosti nepraví nic. Vidíme jen zevnější tvar bez ducha, bez života. Kdo již z vlastního studia nezná ten který obor, v museum nezíská mnoho a odejde s vědomím, že mnoho viděl a že v hlavě má chaos.

Ovšem, maličkostí není, může-li říci, že pozoroval, že viděl. Již to je ziskem. Výbornou výminku v našem museum tvoří skřín kolibříků a o samotě stojící vzácná alka. Ale dlužno soustavně pokračovat dále za výchovným cílem. Kde v museum chce býti vše, tam zároveň není nic. Museum je rozptýlené, má v sobě všechny obory a ná-

Základní pravdy zjevení, důležité učení o stvoření světa, rozdíl přirozeného a nadpřirozeného zůstaly v katechismu nepovšimnuty. Část mravoučná obzvláště málo přihlíží k potřebám a povaze žactva. Pojednává o povinnostech služebných k zaměstnavatelům a zaměstnavatelů k služebným, o povinnostech rodičů k dětem, o smíšených manželstvích, o povinnostech snoubenců, v IV. přikázání o lichvě, kartelu, obchodě, ale se zřetele pouští tak důležité věci jako jest vztah sourozenců k sobě, vodítka dětem vůči rodičům chybujícím, o domácích a školních krádežích, o nepřípustnosti lži z nouze, ve škole tak rozšířené, o mstivosti, smířlivosti atd. Morálka jeho jest spíš negativní než pozitivní a přihlíží více k lidu než k žactvu. Výtku zaslouží na mnohých místech i způsob mluvy, stil katechismu. Nepřípustný jest i způsob číslovaných otázek a odpovědí, v žádné jiné učebnici nezachovávaný. Působí v žáku mylné domněni, že v katechismu jde skutečně především o doslovné učení na paměť. — Jsa dětem z obecné školy většinou znám navádí katechismus k povrchnosti a vzbuzuje dojem, že náboženství není třeba se učit jako jiným předmětům. Poněvadž se jedná o *obligátní* zavedení katechismu na střední škole, učiníž spolek vhodná opatření o principiální uznání stanoviska, že volba schválené učebnice pro I. a II. třídu podobně jako u ostatních třídách zůstavena jest učiteli náboženství.

Debata o tomto předměť zůstavena schůzi odpolední.

Po společném obědě účastníci odebrali se do oratoře chrámu Páně Tovařystva Ježíšova, kde žactvo prof. Jana Preisse řízením P. Königa S. J. zapělo několik písní ze zpěvníku pro střední školy, letos ústředním spolkem vydaného. Několik přednesených písní kostelních bylo důkazem opravdu znamenité vyspělosti vídeňského žactva středoškolského po stránce pěvecké a spolu i svědectvím vhodného výběru písní pro střední školu. Objemný zpěvník i s partiturou stojí celkem 4 koruny.

Debaty, jež odpoledne rozředla se o jednotlivých částech referátu prot. Krause o katechismu na středních školách, súčastnili se skoro všichni přítomní. Jednání přítomen byl odpoledne Jeho Excellence, pan světití biskup Marschall, enž setrval ve schůzi až do konce a často vhodným vysvětlením do debaty zasáhl. Návrh prof. Krause, aby spolek žádal a vymáhal uznání stanoviska, že volba učebnice pro první a druhou třídu střední školy zůstavuje se učiteli náboženství, byl pak jednomyslně přijat.

(Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Adam byl naplněn Božím nadšením a zvolal: »Chvála Allahovi, pánu dvou světů (tohoto a onoho)!« Bůh pak odpověděl: »Milosrdenství Boží jest na tobě. Mé slitování předcházelo před mým hněvem.« — Pak učil dárcé všeho daru Adama jmenům všech věcí a to bylo opakováno všem andělům. Andělé věděli však z desky osudu, která byla stvořena dříve, že jest jim zachována u Pána přednost, pravili, že nemohou opakovati jména a tvrdili: »Chvála tobě, my nemáme jiné znalosti než té, která přichází od tebe, neboť ty jsi moudrý a znalý.« — Adam byl opatřen zevnější krásou a vnitřní dokonalostí. Nejvyšším andělům

bylo přikázáno, aby se klaněli jeho bytosti a vzdávali mu čest. Všichni se tomu rozkazu podrobili, pouze Iblis, nadmut pýchou, odepřel a dostal se proto k nevěřícím. Nesměl do ráje, byl vyloučen z příbytku Nejvyššího a na vždy proklet.

Adam byl nyní přenesen do ráje Edenu, který byl na nepřístupném vrcholu vysoké hory; tam byl uložen na skvostném lůžku. K ráji připoutáno bylo jaro, proto tam byl stále čerstvý, osvěžující vzduch. Byly tu zvláštní stromy, jichž listí byly smaragdy. Ve středu ráje bylo hluboké jezero, čisté jako srdce mudr-covo, jasné jako výmluvnost řečníka, bylo čisté jako duch a krásné jako zna-lost. Ryby jeho byly stříbrné jako měsíc, vzduch okolní byl průsvitný a jako oheň.

Dle židovských podání seděl Adam v Edenu, a andělé pekli jemu pečeni a chladili mu víno. Andělé zprvu mínili, že je jako Bůh, a chtěli mu provolávat: Svatý. — Když však viděli, že usnul, poznali, že jest pozemšťanem.

O ráji praví, že byl zahradou nekonečnou. Dvě brány byly tu z onyxu a jaspisu a všelikého drahokamu. Šest set tisíc andělů, kteří zářili jako záře oblohy, bylo na oněch podivuhodných branách. Ve středu zahrady stál strom ži-vota a jeho krásné ratolesti sáhaly od jednoho konce ráje k druhému; pětkrát-stotísíc rozličných vůní vycházelo z toho stromu . . . A řeky tekoucí medem a mlékem a vínem a olejem nejlepšími a prameny vod liliových vydávaly podivu-hodné vůně a tekly kolem stromů. Na každé straně bylo 800.000 balsamových stromů a 600.000 andělů, kteří pěli krásným hlasem. Nad stromem života byly světlé oblaky, které provivaly ráj čtverým vánkem atd.

Hada si představovali v podobě člověka, připisovali mu chytrost a rychlost. Mohamedáné mínili, že byl had společníci a služkou Evy.

Hřích prvých lidí jest v Písmě pouze krátce vylíčen a zůstalo tedy mnoho okolností nevysvětlených. K vysvětlení přibírali výroky bible z různých knih. Tak pravili, že had se neodvážil sváděti Adama, sváděl však Evu, neboť »mysl ženy jest lehká a ona se jiným poddává.« (Přísl. 9. 13.). Had vzbudil v ní podezření, pomlouval Boha, neboť řekl: »Bůh mohl stvořiti svět, protože jedl z tohoto stromu, a zapověděl vám, byste nemohli stvořiti druhý, svůj svět. Jako on tvoří světy a boří je, tak i vy budete moci světy udělati a je zase zkaziti; jako on zabíjí a oživuje, tak i vy budete dávatí smrt a vraceti život. Had šel a dotkl se stromu a řekl: Hle já jsem se ho dotkl a nic se mi nestalo, nezemřel jsem. Eva šla a učinila, jak jí had řekl. Tu potkala anděla smrti a domýšlela se: Teď musím zemřít a Bůh stvoří Adamovi jinou ženu a dá mu ji. Proto půjdu a přem-luvím ho, aby i on jedl a buď umřeme pak oba, aneb budeme oba živi. Vzala pak z ovoce a jedla a podala Adamovi, aby s ním jedla. Řekla prý muži svému: Domníváš se snad, že ti bude, až já zemru, jiná Eva stvořena? Nikoli, neboť »není nic nového pod sluncem« (Kaz. 1.). Či si myslíš, že zůstaneš, až zemru, samotný na celé zemi? Nikoliv, země jest k přebývání (ut habitaretur Is. 45., 18.) stvořena, pro obyvatele.

K doplnění připomínáme ještě, že dle Talmudu stvořil Bůh Adama v pátek. Jest tu též udáno, jaký byl průběh celého toho stvoření. — Den má 12 hodin; v první byl sebrán prach, z něhož měl býti člověk stvořen; v druhé hodině se z toho stala beztvárná hmota, ve třetí byly jeho údy roztaženy, ve čtvrté byla do něho dána jeho duše, v páté stál již na svých nohou, v šesté dal

zvířatům jména, v sedmé byla mu přidělena Eva, v osmé měli dvě ditky (Kain totiž a jeho sestra), v deváté jim byl dán příkaz, aby s onoho stromu nejedli, v desáté hřešil, v jedenácté byl souzen, ve dvanácté byl vyhnán a odešel, neboť stojí psáno: »Člověk nepřenocuje ve své hodnosti« (Ž. 48, 13.)

Když uvedl Bůh Adama do Gan Eden (zahrady Edenu), ukázal jemu všech 70 komnat, posvátné paláce a učinil jemu 10 baldachýnů, jako je budou míti spravedliví; a andělé křepčili před ním. Hospodin učinil pak, že přecházely kolem Adama všechny duše, které jednou do lidských těl vejíti mají. Když přišel tak i král David, viděl Adam, že není v něm života. I otázal se, kdo jest tento, že nemá žádného života? Řekl Hospodin: »To jest král David.« I odhodlal se Adam, že dá Davidovi několik let ze svého věku a dal jemu 70 let. To jest těch 70 let, která scházela Adamovi do tisíce; byl totiž Adam stár 930 let když umřel.

Dle mohamedánské pověsti slyšel Adam, že bude David míti krátký život. I bylo mu Davida líto a prosil Boha, aby mu mohl přidati něco ze svých let. Bůh k tomu svolil a ubral z Adamova života 40 let, sepsal o tom úmluvu, kterou všichni andělé podepsali. Když přišel po čase anděl smrti k Adamovi, zapomněl on na onu úmluvu a řekl: »Můj čas ještě nepřišel, já mám žiti ještě 40 let.« I předložil mu anděl onu listinu a Adam se podrobil. Proto řekl prorok: »Adam byl zapomnětlivým a jeho potomci jsou jimi též; Adam zapíral a jeho potomci to činí též.« —

Hříchem byla především vinna Eva. Adam podobal se muži, který chtěl kdysi podrobiti svou ženu zkoušce, a přinesl sud, do něhož dal fíky a ořechy. Pak chytil štíra a položil ho k otvoru sudu. Sud zavázal motouzem, postavil do kouta a řekl ženě: »Všechno, co jest v domě, ti odevzdávám, pouze tohoto sudu se nikdy nedotýkej!« Co učinila však žena? Jak muž odešel, otevřela sud a vstrčila do něho ruku. Tu uštknul ji štír a onemocněla. Když se manžel vrátil, bědovala a volala: »Hle, vstrčila jsem ruku do sudu, štír mne uštknul a umírám!« I řekl muž: »Neřekl jsem ti: Vše, co mám v domě, ti náleží, pouze toho sudu se nikdy nedotýkej!« Rozhněval se pak a odešel na dobro. — Dle jiného znění odevzdal muž ženě všechno zlato a stříbro, jež v domě bylo, a spolu též uzavřený sud, o němž jí řekl, že jsou v něm štirové. K ženě přišla pak stařena, která uvedla ji v pochybnost, řkouc: »Jistě jsou v tom sudu drahé ozdoby, jež má tvůj manžel připraveny pro jinou ženu.« Žena tomu věřila, sáhla do sudu, byla uštknuta a umřela.

Jiná pověst mohamedánská vypravuje, že uvedl Gabriel po sňatku Adama a Evu do ráje, kde jim Bůh k jídlu vše ponechal, vyjímajíc plod pšenice a varoval je před iblisem (ďáblem). Rajský vrátný, Risván, nepustil ďábla do ráje, ale tento si svou chytrostí přece do ráje pomohl. Obrátil se na páva a sděliv mu tři tajemná slova, která by ho mohla ochrániti od nemoci, stáří a smrti, žádal, aby ho za to přivedl k Evě. Páv toho učiniti nechtěl, neboť se bál Risvána, ale slíbil, že mu pošle hada, nejchytřejší ze všech zvířat. Had otevřel tlamu a ďábel se tam usadil mezi zuby a otrávil je na věky. V ráji vyskočil z hadí tlamy, vzal na se podobu anděla a počal své^osvůdné dílo. Postavil se pod zapovězený strom a vykládal Evě, že jeho plody dávají věčné mládí, krásu, svěžesť a zdraví. Eva uvěřila jeho slovům, vzala jedno zrno z onoho stromu pšeničného, jež bylo bílé jako sníh, sladké jako med, libé jako mošus a veliké jako pštrosí vejce,

jedla, podala Adamovi druhé zrno, a on po delším zdráhání jedl též. Po té byla Adamova koruna vzata do nebes, krásné, hedvábné šaty jejich se rozplynuly, a oni: vyhnání z ráje spolu se zvířaty, která jim k hříchu pomohla. Adam spadl na ostrov Serendib, Eva do Žeddy, had na Saharu, páv do Persie a ďábel do řeky Aila. Adam byl vyhnán branou kající, Eva branou milosti, had branou zlosti a ďábel branou zlořečení. Adam bědoval, Eva plakala. Ze dvou její slzí, které padly na zemi, vyrostly nejkrásnější květiny a vonné koření, ostatní proměnily se v perly. — Adam prý si odnesl z ráje též hůl, kterou měl Faraó, a která se pak dostala do rukou Mojžíše. — Dle jiného podání jedla Eva se stromu zapovězeného jen proto, aby dosáhla moci nad Adamem. Když pak pozorovala svoji mýlku, přemluvila Adama, aby i on z toho stromu jedl. Dle toho se pak vykládá: »Ponevadž jsi se domnívala, že budeš mítí ditky božské, za bolesti přijdou na svět, a ponevadž jsi doufala, že budeš nad svým mužem panovati, bude on tobě vlásti.«

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O museích.

Píše Fr. H a.

(Pokračování.)

Několik myšlenek, pokud místo dovoluje, ještě o sbírkách přírodovědeckých.

Ztrnulý dojem i sbírek přesně odborných dlužno mírniti a zároveň oživovati, aby uspořádání i při vši své soustavnosti bylo co nejméně pedantickým. Zde platí: »samotňujeme-li dílo nějaké, předmět kterýkoli, získává, neboť se jim více obíráme.« Neosamotníme jej však úplně, nýbrž vhodně upravíme okolí.

U zvířat znázorníme vývoj; tedy hnízda s vejci, ponravy, housenky, a vše, co zajímavého neb odlišného u některých druhů známe, přidáme. Možno znázorniti též škodlivost neb užitečnost těch kterých druhů. U hmyzu to zcela snadno; přidáme napodobené, možno-li praeparované listy, na nichž naznačen způsob hlodání a překusování housenek, pilous s obilím, kůrovci, klikorozí v kůře. Tolikéž zvláštní způsob života budíž naznačen přirozeně, prací živočichů, aneb což asi častěji je možno, modely. Život krtka v zemi se všemi jeho stavbami, život housenek ve dřevě a jejich chodby, i škoda, kterou v dřevě způsobují. Zkrátka vše, co typické, individuální poučné u toho kterého druhu, vše naznačiti a vyjádřiti; vždy umístiti samičku, samečka i mláďata, okolí, v němž žijí, i způsob života. Vše vyjádřiti, co naznačiti lze, jen nevstavěti předměty mrtvé vedle sebe.

Jsou-li některé druhy zvířat nepřátelské sobě, snadno naznačí se jejich boj. V našem museu je krásný exemplář ledního medvěda a tuleně. Tolikéž přátelské styky některých druhů mravenců a mšic. To zvláště platí o domácí fauně, kde snadno zaopatří se větší počet potřebných exemplářů a snadno se opatří potřebné okolí, kámen, písek, půda, tak aby vše, co v Čechách žije, názorně a poutavě bylo vystaveno v domácím museu, aby bylo věrným obrazem všeho, co v Čechách existuje na zemi, ve vodě, v povětří.

Z cizích živočichů do detailu předváděti jich život a vše charakteristické, je nemožno a také nepotřebno; stačí jen to nejdůležitější. Na př. polární krajina. V pozadí na stěně vymaluje se skutečná některá polární krajina, z massy se vyznačí několik tesů ledu a skal, napodobí se sněh, led, některé severní byliny; za hrot ledovce medvěda polárního, dále tuleně, mrože ve vhodných skupinách, do vody a pod led ryby. Při pečlivém provedení detailů možno docílit illuse co nejuplnějši.

Představme si v duchu museum, v němž by tímto způsobem vystaveny bylv prales v Brasilii aneb v Sudanu, dle toho, které předměty v místním museu jsou v dostatečném počtu, step australská, jihoafrická, sibiřská, džungle indická, hory Kordillerské neb Himalajské se svým typickým rostlinstvem a se svou zvířenou, ostrov Java, Kuba, Tasmania, Ohnivá země! Což jezero Meropské v Egyptě v zimě, když ptáci ze severu se slétnou k přezimování! Představme si ten nádherný obraz! Co podobných příkladů mohlo by se uvéstí na tomto místě.

Jako staří mystikové jest přesvědčen, že Bůh nemůže nic odepřít, jen žádati a žádati se musí toho na něm. Čtyři tisíce let žijí židé a křesťané ve klamně představené všemohoucího, nádherného Boha. Ale jest jen Bůh chudých, Bůh sám jest chud, nejchudší, věčný žebrák. Musíme všeho se vzdát, všechno opustit, abychom dali almužnu Pánu, jenž nic nemá, jenž churaví na všech údech, jenž úzkostně volá od nepamětných věků a jitřenky sedmého dne očekává. Jedině s tímto Bohem chce Bloy proti dnešní bezbožné společnosti žítí, svým životem chce jeho jsoucnost dokázati.

Proto stává se žebrákem bez studu a bez ostychu. »Nestyďte se žádati almužny,« pravil sv. František z Assisi k svým učedníkům, »slibujete stonásobný užitek, (díte-li:) Dejte pro lásku Boží.«

(Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Had a Eva.

Had dle báje Mohamedánů chodil přímo jako člověk, neboť prý ho stvořil Bůh, aby sloužil lidem a konal jim práce v domě a na poli a přinášel jim vše, co by je těšilo. A pozoroval had Adama a Evu a shledal, že žijí v ráji velmi příjemně a záviděl jim velmi. A přistoupiv k Evě řekl: »Proč nejíš se stromu, který stojí uprostřed ráje?« A řekla Eva: »Bůh zapověděl nám jísti s toho stromu a přibližovati se k němu, abychom nezemřeli.«

Po té šla Eva kolem stromu, a spěšně přistoupil k ní had a strčil ji do větví onoho stromu a padla na ně.

A řekl had: »Hle, dotkla jsi se stromu a nezemřela jsi! Z toho vidíš, že nezemřete, budete-li jísti z jeho ovoce.« A seznal had, že nedbá Eva slov jeho a mluvil dále a řekl: »Věz, že jedl Bůh z toho stromu a stal se moudrým a velikým a silným, a stvořil pak svět a vše, co v něm jest. Proto přikázal tobě a muži tvému, abyste nejedli s toho podivného stromu, neboť věděl, že byste pak žili jako bohové. I nové světy byste pak stvořili!«

A když pozoroval had, že ani tím Evu svést nemůže, vymyslel si něco jiného a řekl: »Hle, vy jste přišli poslední na svět a proto máte moudrost a panujete nade vším, co bylo stvořeno před vámi. Avšak nebudete-li co nejdříve jísti s onoho stromu, stvoří po vás Bůh stvoření nové, které bude moudřejší než vy, a pak sejdete brzy s této země.«

A poslechla Eva slov těchto a dala se přemluvití a jedla, a dala též Adamovi, muži svému, a dobytku a zvířatům a ptactvu.

A stalo se, že se přiblížila k ptáku fénixovi a řekla jemu: »Vezmi z ovoce prostředního stromu a jez, jako jedlo veškeré ptactvo rajske.« Řekl fénix: »Daleko budiž ode mne, abych učinil takový hřích a přestoupil přikázání Boží.« A nepřemluvila jej Eva. I řekl Jahve: »Protože jednal fénix takto, žítí bude na věky! Každých tisíc let vyjde oheň z jeho hnízda a spálí jej a nezůstane z jeho péří než maličkost; a promění se a bude ptáčkem, ale vzroste a bude moci žítí nových tisíc let.«

K hadovi řekl Bůh: »Já jsem tobě učinil dobře a chodíš přímo a jíš to, co lidé jedí; ale ty jsi učinil tuto velmi zlou věc, a proto po břiše budeš léztí a prach jísti!« A v okamžení onom sestoupili andělé a usekali hadu ruce a nohy. A křičel křikem velikým a protivil se, a bylo ho slyšeti od jednoho konce země k druhému. A k Adamovi řekl Bůh: »Kdybys byl poslušen hlasu mého, vydávala by země nyní samé rajske ovoce, avšak nyní budeš jísti zelinu polní.« A uslyšev to Adam, zděsil se náramně a zvolal: »O Jahve, Bože! Zdaž bude mi jako dobytku tráva pokrmem?« A řekl Bůh: »Poněvadž jsi se zarmoutil a volal jsi ke mně, proto ukládám tobě: »V potu tváře jíst budeš chléb svůj!«

První slza.

A pozoroval Hospodin srdce Adama a Evy a seznal, že litují zlého činu a měl s nimi útrpnost a řekl: »Ubohé dítky! Soudil jsem vás a vyhnal z krásného místa, z ráje, v němž jste oplývali vším dobrým. Ale nyní přijdete do místa mnohého zla a neštěstí, jež jste dříve neznali. Kéž byste seznali, že moje milost a láska k vám nepřestane na věky! Víím, že na vás přijdou neštěstí a úzkosti a že vám ztrpčí život váš, proto podávám vám z pokladu svého tuto perli — to byla slza. Když dolehne na vás soužení a srdce vaše bude obtíženo a duše vaše sklíčena, tu vypustí oči vaše slzu a ulehčí se břímě vaše a bude vám klidněji.« Hned při slovech těchto vyšly Adamovi a Evě s očí slzy a stékaly se tváří a svažovaly zemi. A čím více slzí vydávaly oči jejich, tím více posiloval Hospodin jejich naději. A dali první rodičové slzy dědictvím dětem svým až do posledního pokolení. A tak dosud utiňují slzy naše bolesti, slzami pokání shlazují se hříchy naše; ať se jich dopustil kterýkoli úd, oči je svým pláčem napravují. Slzy dovedou, jak známo, někdy i to nejtvrďší srdce obměkčiti — neplýtvajme jimi!

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Klement Maria Hofbauer apošt. Vídně.

(1751—1820.)

(U příležitosti jeho svatořečení 1909 podává Jar.

Slavíček, katecheta.)

(Dokončení.)

Hofbauer ve všem byl pravým opakem tehdejšího ducha času! Vliv tehdejšího mravu, vzdělání a citlivůstkářství tou měrou oslabil přirozené síly vrstevníků jeho doby, že již ani schopní nebyli elementárních, pravých dojmů a zvláště nezlomné silné víry, a byli lidu úplně odcizeni. A hle, v Hofbauerovi objevil se jim svět v plném rozvoji duševních schopností; víra, vůle, charakter, dar intuíce nezlomeny a styk s lidem bezprostřední. Duch katolický, který době osvícenské tak byl cizí a od něhož další rozvoj katolického života německého měl být odvislý, vanul celým jeho životem.

A odtud také ten důvěrný poměr Hofbauerův k Římu, ovšem pokud osvícenství dovoľovalo. Táhlo ho to tam ustavičně jako do vlasti (za svého života byl tam celkem 14krát) a těšil se z pokynů papežských a z každé iniciativy Říma, aniž při tom s druhé strany bylo se mu co báti výtky reakcionářství. »Když mluvil o vznešenosti církve katolické« vypravuje konvertitka pí. Schosserová, a dodal: »Jen ti mohou chápati (vznešenost církve), kteří v ní jsou, kteří štěstí mají býtí jejími údy,« tu pojal ji touha srdce, státi se dítkem církve.«

Ve zvláštních případech charakterisují jej ještě některá rčení, jež vrstevníci o něm zaznamenali: Tak zmíněný již *Pesthes*: »Mluvíli jsme o reformaci a Hofbauer pravil: Od té chvíle, co jsem mohl jako papežský legát v Polsku srovnati poměry katolíků s poměry protestantů v Německu, nabyl jsem přesvědčení, že odpad od církve se stal proto, že Němci měli a mají potřebu býtí zbožnými. Nikoli kacíři a filozofy, nýbrž skrze lidi, kteří skutečně po náboženství

Když Buddha měl 60 učedníků, poslal je kázat. Úspěchy jeho se množily. Zvláště král Bimbisara z Magahdy zajímal se o Buddhu a dal mu darem stinný bambusový háj. Tam dlel Buddha v čas dešťů, tam konal i veliký počet svých řečí, užívaje hojně podobenství a poučných příběhů a horle proti zřízení bramánskému. Svého syna a ujce Anandu, později oblíbeného žáka svého, čítal Buddha mezi své stoupence. Také Devadatta, bratr Anandy, přidal se k Buddhovi, ač později se vzepěl a učinil marný pokus vyrvatí vládu z rukou vetchého starce. Nedlouho potom Buddha zemřel požitím zkaženého vepřového masa kol r. 480. př. Kristem.

Tyto zprávy ze života indického mudrce fantasie okrášlila. Uvedeme aspoň jeden příklad: Maia, matka Gotamova, měla tento sen: Čtyři andělé uložili ji ve zlaté ložnici v jakémsi stříbrném vrchu. Přišel k ní bílý slon a dotkl se jí. Královna procitla a vypravovala svůj podivný sen králi. Za deset měsíců porodila. Andělé pojali dítě, prve než se ho dotkly ruce lidské, a ukázali jej matce řkouce: »Raduj se, královno, mocného syna jsi porodila!«

Srovnání Buddha s Kristem nevypadne jinak jako srovnání stínu se světlem.

Čím byl Gotama Buddha? Ve své mladosti dobrodruh; v mužném věku nevěrný manžel, nedbalý otec, který se vrhá v nesmyslné útrapy, aby opět zjednal pokoje svému rozervanému srdci a který posléze připadá na myšlenku hodnou podivína: »Ve lhotejnosti ke všemu spočívá všecko štěstí člověka«. To vše snad konal Gotama bona fide; ale to přece nečiní ho člověkem ideálním.

Vizme proti tomu ideálního člověka, pokud máme na mysli lidskou stránku Krista bohočlověka! On jediný mohl říci nepřátelům tvář v tvář: »Kdo z vás může mne trestati z hřichu? — Mohl totéž říci Buddha? Legenda vkládá mu v ústa slova: »Já jsem čistých mravů a vyznávám, že takový jsem a že můj mravný život je svěží, čistý a bez poskvrny.« Toliko úsměv vzbudí tato slova z úst muže, jenž v mládí svém vedl život nevázaný. A což máme-li na mysli útek Buddhův? On, manžel a otec, nedbaje přirozeného zákona, může se chlubit: »Jsem čistých mravů!«

Ideál života Kristova daleko se liší od Buddhovy mrazivé lhotejnosti. Mnoho let pracuje jako dělník v dílně, aby posvětil práci, základní pilíř vsí kultury; tři roky chodil uče, nikoli zahálčivému snění, nýbrž zápolení o nebe.

A Ježíš dovede se nadchnouti pro svůj ideál. Hořce plakal, když město, které tak vřele miloval, pyšně odmítlo učení věčné spásy; ve svatém hněvu uchopil provaz, když byla zneuctěna čest Otce jeho. Byl vše jen ne tupý a lhotejný. Službě svého Otce nebeského věnoval všechny své síly; pro ten vznešený ideál šel i na smrt — statně, zmužile, do posledního okamžiku. On jediný je pravým ideálem lidstva. To musí doznati i ti, kteří jinak ničeho na něm neuznávají.

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Báje Mohamedánů o pádu Adamově.

Adam v ráji neměl žádného společníka a přál si ho mítí.

Tu poslal naň Bůh spánek a ve spánku vyňal z jeho levého boku Evu, aniž by to byl Adam zpozoroval. Když se Adam probudil ze spánku a viděl Evu

před sebou, pravil k ní: »Kdo jsi a proč jsi přišla?« Eva odpověděla: »Pocházím z tvých údů a Všemohoucí mne stvořil, abych byla tvou pomocnicí a ženou.« Adam se radoval a děkoval Bohu. Při sňatku říkal Bůh sám tuto modlitbu: »Ve jménu Boha milosrdného a slitovného! Chvála jest mou ozdobou, vznešenost mým pláštěm, velikost mým závojem, všechna stvoření jsou mým služebnictvem, Mohamed jest mým vyvoleným a prorokem. Stvořil jsem všechna stvoření ve dvou, aby uznávala mou jedinnost. Andělé, obyvatelé mých nebes, a ti, kteří nesou můj trůn, jsou svědky, že jsem sňatkem spojil Adama s Evou, svou služebnicí, divem stvoření; věnem dal jsem jí uctění a chválu svou, čistotu a svatost. Ona dosvědčuje, že není Boha mimo Allaha, jediného, který se nedělí. O Adame a Evo, přebývejte spolu v ráji a jezte z mého ovoce, avšak nepřibližujte se k mému stromu. Pokoj buď s vámi a milosrdenství a požehnání mé!« —

Đábel, který byl ze společnosti andělů na vždy vyloučen, hleděl vši mocí dostat se do ráje, aby mohl svést první lidi, aby byli vyhnáni z ráje. Nejprve prosil, aby ho vzal páv pod svá křídla, avšak tento ho odkázal na hada, který ho vzal do svého hrtanu a vlezl s ním do zahrady. Tam představil se Adamovi a Evě s nářkem a kvílením. Tázali se jej po příčině jeho nářku a řekl: »Pláči nad osudem vašim. Allah vás z této zahrady vyžene, zbaví vás i života a vydá vás bolestem a smrti.« — Když se vzdálil, byli první lidé celí zkormoucení. Po té se vrátil a řekl Adamovi: »Ukáži ti strom, jehož ovoce vám zajistí nehynoucí štěstí.« Při tom ukázal na strom, jehož ovoce bylo zapověděno. Adam nechtěl se ho ani dotknouti a rozešli se. Đábel obrátil se po té k ženě, když byla sama, a přemluvil ji pomocí hada, který dosvědčoval, že mluví pravdu. Když se Adam k ní vrátil, řekla jemu: »Podle svědectví hada chci jísti se stromu nesmrtelnosti. Stane-li se mi něco zlého, přimluvíš se za mne; povede-li se mi to, učiníš jako já, abychom byli oba šťastni.« Tak jedla Eva, a po ní jedl i Adam. Ovoce nebylo ještě v jejich žaludku a již zmizela veškerá jejich rajská krása, a poznali, že jsou nazí a hleděli se pokrýti fíkovým listím.

Tu zaslechli hlas Boží: »Adame, znáš příčinu své nahoty?« »Ano, Pane,« odpověděl on, »neposlechli jsme tebe, vedení míněním Evy.« Eva se styděla a sváděla vše na hada.

Všemohoucí změnil podobu hadovu a zlořečil jemu, řka: »Poněvadž jsi radil k tomuto hříchu, po zemi budeš lézt a budeš předmětem hrůzy u lidí.« Evě předpověděl poddanost a bolesti; Adamovi byl trestem hlad, výčitky svědomí a tvrdá práce. Se slovy: »Vy budete svrženi na zemi a budete v nepřítelství«, vyhnal všechny vinníky z ráje.

Adam odnesl z ráje pytel obilí, černý kámen, který zasadil později do rohu svatyně, kterou vystavěl v Mekce, a něco listí. Nějaký čas žil Adam na zemi sám; tři sta let oplakával svůj poklesek. Tu zvěstoval mu anděl odpuštění a Adam se modlil: »Není jiného Boha mimo tebe; smiluj se nade mnou, nejmilosrdnější!« — —

Adam byl trápen výčitkami svého svědomí po celý svůj život. Oba první lidé se dlouho hledali, až se setkali u hory Arafat blíže Mekky. Eva byla sluncem úplně opálena, že ji Adam ani poznati nemohl; Gabriel mu ji představil. Adam odešel pak s Evou k hoře Serandib, kde vzdělával zemi a dělal předměty ze železa. Bydlili tedy na Ceylonu a někdy též v Arabii. Četné jejich dívky založily osady na rozličných místech země.

kvete a co v srdci jásá, a mezi tím čeho nabývám, poznávám, co v duši i v rozum ssaji, trýznil tak mnoho vynikajících citlivých duší a vykládali si jej a vysvětlovali dle svých individuálních náklonností.

Když v *»Nevěstě Messinské«* Don Cesar probodne se nad mrtvolou Manuelovou, hořekuje chor:

»Erschüttert steh' ich, weiss ich, ob ich ihn
bejammern oder preisen soll sein Loos.
Dies eine fühl' ich und erkenn' es klar:
Das Leben ist der Güter höchstes nicht,
der Übel grösstes aber ist die Schuld.»

Jako ledová sprcha padají tato slova Schillerova do rozproudené výmluvnosti autorovy o rozumovém vývoji lidstva. Jsme *vývojem* jistě dále nežli naši předkové; ale lepší znalost fyziky, chemie, botaniky snad že odstranila tuto poslední větu tragedie: *»der Übel grösstes aber ist die Schuld?«* Dobře vím, jakými pohnutkami jsa veden Schiller básnil *»Nevěstu Messinskou,«* a proto chápu rozdíl mezi touto tragedií a jinými pracemi jeho, Pannou Orlánskou, Valdštejnem a j. Nepůsobilo zde tolik nitro básníka, jeho vnitřní impuls, jako snaha podati arcidílo krásy hellenské, ducha cizí kultury, cizích mravů a odlišného, nikoliv již našeho citění.

Než přece, pokud lidstvo bude, dnes zítra i vždy, který vývoj odstraní pojmy zla i viny? A všech zel největší jest vina! Zda dnes po staletích pozbylo váhy jediné slovo z choru *»Oidipa krále?«* Z této velikolepé práce, ojedinelé v dějinách literárních, vzniklé před tisíciletími, ze slov choru ku konci básně, když po sebevraždě *Jokastině* Oidip vypichne si oči a odchází s dcerou do vyhnanství? Nejsa řečtinář, překládám, pokud můj důvtip stačí: *»Vizte, mužové, mé domoviny! Zde onen Oidipus, jenž rozluštil těžkou hádanku, jemuž se dostalo královského žezla! Oidip, ježž onen občan v tiché závisti velebil blaženým! Vizte, v jakou propast ukrutného osudu právě propadl. Proto žádného z lidských synů, jenž ještě zří vstříc onomu dni, všech dní posledního, přistě neblahoslavte, dříve nežli by on zbaven útrap a hoře, nedosáhl cíle svého pozemského bytí.«* (Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Některí psali, že stromem vědění dobrého a zlého byla *réva*; neboť ona přivedla hořekování na lidi, jako se to stalo u Noema. Dle jiných byl to fik, neboť líkovými listy pokrývali prarodiče svou nahotu; jiní mínili, že to byla pšenice, neb cedr, citron (ethrog).

Had prý byl králem zvířat, nyní však byl ztrestán tím, že ztratil nohy. Dříve jedl jako člověk, nyní měl jísti prach. Chtěl Evu mítí poddánu, nyní bylo mezi nimi nepřátelství. Slunce svítilo od stvoření Adama 36 hodin, 12 hod. v pátek a 24 v sobotu.

Adam i Eva byli vyhnáni. Když spatřili, že slunce zachází a že se zatemnil svět, ulekl se Adam a řekl: *»Běda mi! Svatý dělá nade mnou pro mé hříchy*

temno a svět bude zase prázdným a pustým. To jest ta smrt, která na mne vložena! — Nevěděl a neznal ještě běh tohoto světa. Když pak viděl, že slunce ráno zase vyšlo, radoval se a obětoval býka, a anděl při tom pěli. Oheň či světlo učinil si dvěma křemeny, jež mu Bůh dal v noci.

Jiná pověst dí, že při západu slunce oba první rodiče naříkali. Zlý duch se k nim dostavil a řekl: »Co mně dáte, přinesu-li vám o světle dobrou zprávu?« Adam pravil: »Spatříme-li je ještě jednou, budeme ti sloužiti my i všichni naši potomci.« Satan jim ukázal východ slunce a chtěl, aby mu o tom slibu byl učiněn zápis. Tento zápis pak ukryl v Jordánu. Když poznal Adam, že byl oklamán, zarmoutil se. Ale v tom se objevil Bůh a potěšil ho tím, že po 6 dobách pošle svého Syna, který onen úpis zničí.

Adam prý byl stvořen ve 3 hodiny, Eva v 6. V 9 hodin je Hospodin vyhnal a dal na svatou horu; pak poslal anděla, který učil Adama polní práci, Evu tkaní, pečení chleba, a jak si z kůží udělají šat.

Přinesl též pytel pšenice, zasil, byl plod — i vola, aby oral, i kladivo, ambos a kleště.

Po čase, když byli Adam a Eva z ráje vyhnáni, ukázal se Bůh milostivým a poslal k nim jednou Gabriela se zrny pšenice, dvěma býky a nástroji k orbě, a anděl ukázal Adamovi, jak má orati a sít i žít. Avšak jednou zůstal pluh i při námaze býků vězeti. Adam bil býky. Starší z nich se tázal: »Proč mne týráš?« Adam řekl: »Že netáhneš pluh.« »Což tebe Bůh,« odvětil býk, »když jsi odporoval, také tak bil?« Adam modlil se k Bohu: »Má snad, když ty jsi mi dal milost, každému zvířeti býti dovojeno, aby mně připomínal můj poklesek?« A od toho okamžení vzal Bůh všem zvířatům řeč.

Když nemohl dostati pluh ku předu, kopal prý Adam a našel mrtvolu svého syna Abela, kterou tam Kain zahrabal (*Dähnhardt*: Die Natursagen).

Posvátné stromy.

Lidstvo starých dob namnoze se domnívalo, že jsou všechny věci na světě oživeny tak, jako zvířata a lidé. Rostlinám a stromům věnovali lidé zvláštní pozornost; nejen proto, že tvořily jakýsi přechod od samočinných tvorů k nehybným, ale též pro zvláštní užitek, jaký lidé z ovoce a stínu stromů měli.

Tajemná životní síla stromu a jeho plodnost snad způsobila, že si stromů vážili, — ano je ctíli. Snad i vzpomínka na důležitost rajských dvou stromů nabádala lidi, aby stromy měli v uctivosti.

Známo jest, že Řekové některé stromy považovali za božské a přičítali jim osobnost jako živým tvorům. Domnívali se, že jsou šťastní a nešťastní stromové, kladli v ně též moc prorockou. Dub v Dódóně byl dlouhou dobu věštbou řeckého lidu; pohybem jeho ratolestí, šelestěním jeho listů oznamoval řecký bůh svá zjevení a zvěstoval lidem budoucnost. Vavřín Apollinův a oliva Athenina byly též jaksi nadány věšterním duchem; v jejich šelestění byla sledována účelnost a rozum, jejich vůně a lahodnost mohly učiniti věštkyňi Pythii jasně vidící, že viděla do dálky a do budoucnosti a do tajemných hlubin. O Alexandru Velikém si dokonce vypravovali, že našel v Asii stromy, které hovořily lidskou mluvou.

Posvátné stromy byly uctívány jako jiní bohové; byly krašleny, korunovány a zdobeny. Lid je vzýval, je líbal, přinášel jim oběti.

Posvátný strom zaručoval někdy přítomnost boha; štěstí rodiny, státu a kmene záviselo někdy od takového stromu. Takový význam přikládali Římané fíku, který stál na foru; Atheňané olivě na athenské Akropoli. Když vyhnala tato oliva po spálení města Peršany nový výhonek, považoval to veškeren lid za velmi dobré znamení bezpečnosti, že budou Atheny nyní žiti v pokoji. Malý kousek dřeva dala Athena plavcům na Argo a ten je řídil a chránil jako loďstvo Eneášovo, byl jim kormidlem.

Jako se říkalo o některých bozích, že vyšli ze stromů, tak to tvrdila báje o lidech. Hesiodův třetí druh lidí vyšel z olšového stromu, Talos a Adonis vyšli ze stromů. Stromy některé, jež vyrostly na hrobech mužů, byly jaksi zosobněním oněch hrdinů a mohly na světě jako onen hrdina působiti. Prvá Pythie, Phemonoe, si předpověděla, že budou růsti na jejím hrobě rostliny, a zvířata, která se budou na těchto rostlinách pásti, budou moci svými vnitřnostmi ukazovati budoucnost. Hledali též oni pohané budoucnost a tajemství ve vnitřnostech obětovaných zvířat, nejobyčejněji v jejich jatrech (Babyloňané, Římané, Etruskové). Zvláštní athenský zákon zapovídal pod trestem smrti, že nesmí nikdo porazit strom, který roste na pohrobní půdě. Zvyk, sázeti na hrobech stromy, snad s tím ještě trochu souvisel

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Vznešení abstinenti.

Dle Bernarda Dūra napsal P. Fr. Zajíc,
kaplan v Michálkovicích.

(Pokračování).

Tomáš Edison.

Kdo by neznal jméno Edison, jehož vynálezům se celý svět divil a diví!

Edison narodil se 10. února 1847 v Milánu, ve státu Ohio v severní Americe z chudých rodičů. Na vědecké vzdělání nadaného hochu nebylo pro chudobu rodičů ani pomyšlení. Musel si sám na chléb vydělati tím, že prodával u vlaků a roznášel noviny. V prázdných chvílích však dělal v opuštěných nákladních vozech své chemické pokusy.

Starostlivě ukládal své úspory a po čase sám si zařídil chemickou pracovnu a malou knihtiskárnu.

Plný a po učení dychtivý hoch Edison seznámil se brzy s jedním telegrafistou a strojníkem. — Po různých změnách osudu dostal se do kanceláře telegrafické, a tu byl v pravdě ve svém živilu. Poněvadž vždycky se obíral svými ideami, častěji se dopustil poklesků v úřadě, které se mu však vždycky odpouštěly pro jeho dychtivost po učení. Záhy se ukázal jako vynálezce a došel

brzy světové slávy. Jeho vynálezy v oboru telegrafie a elektřiny jsou tak známé, že nemusíme se o nich šířiti. Ale nás zajímá nejvíce to, že *Edison jest abstinentem*. Bezpochyby začal tím již v mládí. Nejspíše proto, že chtěl spořiti, aby si mohl zaříditi chemickou pracovnu a knihtiskárnu.

A jak v mládí navykl, tak v stáří pokračoval. Když se ho jednou kdosi tázal po příčině, odpověděl významně: »Proč nepiji vína? Mám pro mozek jinou práci než ho otravovati.« — Je na snadě otázka: Kdo ví, zdali by lidstvo mělo aspoň jeden vynález Edisonův, kdyby nebyl se varoval vína? Kdo ví, zdali by se nebyl oddal pijaňství, jak tisíce spoluzijících, a nebyl by zároveň s nimi zahynul? Jistě měla Prozřetelnost své příčiny. Že mladého Edisona vychovala v tak trpké nouzi. Pijaňstvím tráti svět mnoho talentů a mnoho pracovníků sil.

Benjamin Franklin.

Kdo by neznal muže, jehož slavné jméno nikdy nezanimke a nezhyne!? Franklin vyrostl v jednoduchých, chudých poměrech. Narodil se 17. ledna 1708 jako syn ubohého mydláře a byl ze sedmnácti dětí nejmladším. Neunavnou však práci a neobyčejným nadáním podařilo se mu, že dosáhl ve své vlasti nejvyšších hodností. Stal se poslancem a presidentem v Pensylvánii. S Jifím Washingtonem se účastnil severo-

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Rajský strom v pověstech.

Dle biblických zpráv byly v ráji dva stromy zvláštní: *strom života a strom věděni dobra a zla*. Oba stály ve středu ráje. Strom života choval v sobě zárodky životní, jimiž se mohl člověk udržeti v stálém žití; kdyby byl člověk ne-hřešil, mohl se ovocem onoho stromu zachovati v stálém a svěžím mládí, nebyl by poznal nemoci, choroby a slabosti. Když hřešil, byl vyhnán a bylo řečeno: »Aby nevztáhl člověk ruky své a nejedl též se stromu života a nežil věčně.« Ovoce toho stromu mohlo tedy i po pádu míti svůj účinek; člověk mohl se jím i po hříchu státi nesmrtelným.

O jakémsi *stromě životním*, o zelině životní mluví mnohé báje pohanských národů. Dle některých nacházel se na této zemi v krásné a rozkošné zahradě; dle jiných bájí nalézá se na onom světě a blažení odpočívají v jeho stínu.

Assyrové si ho představovali jako nějakou palmu s ovocem ananasu podobným, anebo jako cedr; u Parsů jest stromem života bílý hom, který by se podobal révě. Botanicky se zove Tolita pospolitá, *Asclepias acida* neb *Sarcostemma acidum*, Dr. Roth *Vencitoxicum*; jiní tím míní řebříček, *Achillea* neb *Cynathus*.

V *Henochově* knize je líčen životní strom zvláštním způsobem. Na jihu země spatřil skladatel oné knihy sedmero hor z drahokamů; střední hora byla jako trůn a líbeznou vůni vydávající stromové ji obklopovali. Mezi těmi stromy nacházel se též strom života. Žádná vůně nebyla rovna jeho vůni, jeho listí a květy nevadnou na věky, jeho dřevo je stále zelené, jeho plody vždy krásné a podobají se hroznu palmy. Archanděl Michael poučil skladatele o tom a pravil jemu, že Pán slávy, věčný král, jednou na této hoře jako na trůně se usadí, a sice tehdy, až sestoupí, aby navštívil zemi vším dobrým. Na strom života nesmí nikdo sáhnouti až v době velikého soudu; pak bude ovoce jeho dávatí vyvoleným život.

Syrský učitel, sv. *Efrém* jmenuje tento strom rajským sluncem a míní, že se před ním ostatní stromy skláněly. Theodoret vykládá, že měl býti strom života odměnou lidí za to, kdyby byli přemohli pokušení. Jak sv. Augustin, tak i ostatní mínili, že by bylo ovoce tohoto stromu dávalo stálou sílu a chránilo člověka, aby nehynul. Luther vykládá, že mohl onen strom dávatí mládí a život, nikoli proto, že by v něm byla ona síla vložena, nýbrž proto, že s ním bylo spojeno slovo (totiž Boží). Kalvín jmenoval onen strom obrazem a vzpomínkou a pravil, že, kdykoliv by byl člověk s tohoto stromu jedl, vzpomínal by Toho, kdo mu dával život.

Mohamedáné bájí, že jest jakýsi strom, jménem Sidra neb Tuba v sedmém nebi ve středu ráje, jeho ratolesti kryjí stany a paláce blažených. U Řeků bylo bájeno, že vydala k sňatku Joviše s Herou bohyně země, Gaia, jablko se zlatým ovocem, a uložila střežení jeho Hesperidám, dcerám Hespery, manželky Atlasovy. Aby se nikdo k tomu stromu neblížil a z ovoce jeho neubíral, dala tam pak stohlavého, nikdy nespícího draka Ladona, jehož řevu se každý hrozil. Jablka ta byla určena pouze bohům. —

Ač mohla zkušenost každého přesvědčiti, že nelze ničím tělo naše učiniti nesmrtelným, přece byli vždy lidé, kteří se o to pokoušeli aneb prostředky zázračné vymýšleli a lidem doporučovali.

Touha lidí zbavit se něčím smrti a docíliti nesmrtelnosti, byla původem mnohých bájí o *zázračném proutku* a podobných. V hebrejské pověsti vypravuje se, že šel kdysi muž z Babylona do židovské země. Když si cestou odpočíval, spatřil, jak dva ptáci mezi sebou zápasili a jeden zabil druhého. Tu přinesla volavka jakousi bylinu, položila ji mrtvému ptáku na hlavu a on hned obživil. I pravil onen muž sám k sobě: To se mi dožbe hodí; s tou bylinou mohu oživit mrtvé v zemi Israelské! Když pokračoval ve své cestě, našel mrtvou lišku, jež na cestě ležela, a ihned se pokusil svým proutkem ji vzkřísiti. Sotva že jí položil bylinu na hlavu, ožila hned a utekla. Když se dostal k Tyru, spatřil tam zabitého lva. I tu učinil svůj pokus; avšak jak se dotkl bylinou hlavy lvovy, vyskočil lev a roztrhal ho. K tomu přidáno dobré naučení. »Neprokazuj zlému nic dobrého, aby se ti nic zlého nepřihodilo; prokážeš-li mu něco dobrého, tu jsi sobě učinil něco zlého!«

O Šalomounovi podobně vypravováno: Ač měl tento král všeho hojnost, přec se někdy stávalo, že na něho nalehla nespokojenost, neboť on přemítal u sebe a pravil: »Co jest mi platnou všechna sláva, když jest mi jednou zemříti a z tohoto světa odejíti?« — Po té tázal se duchů, avšak ti mu nedali žádné odpovědi. Když jej kdysi navštívila královna ze Sáby a mluvili o jeho starosti, pravila ona: »Znám bylinu, která prodlužuje život; nalézá se ve středu skály. Ty máš kouzelný šamír, jímž se mohou i nejtvrdší skály rozpolití; tobě se zdaří dosíci oné byliny. Šalomoun spěchal s radostným očekáváním k severním horám Palestiny a rozpolit tam šamírem (drahokam, prsten—červ) skálu. Hnedle ucítil vůni, která vycházela z oné byliny, a chtěl ji uchopiti; ale zůstal jako omráčen státi, když spatřil ve skále starce o sněhobílých vlasech, jenž držel v ruce onu bylinu. »Kterak zde ve skále lze lidskému tvorovi prodlévatí?« zvolal Šalomoun. — »Ano, jsem člověkem,« pravil stařec; »a byl jsem kdysi též tak mocným a moudrým vladařem a králem jako ty sám.« — »A ty máš u sebe bylinu života, po níž já již tak dávno toužím,« pravil Šalomoun, »abych si prodloužil život a zajistil požitek ze svých pokladů?« — »Budeš žíti,« pravil stařec. »I já jsem toužil kdysi, abych měl tuto bylinu a prodloužil si život; avšak mládí uběhlo a stáří dolehlo na mne, mé síly zanikly a já bych rád zemřel a nemohu. Vezmi si tedy, milý králi, tu bylinu z mých rukou, abych byl konečně z útrap vysvobozen.« — Šalomoun vzal bylinu z jeho ruky a stařec hned potom zesnul. Šalomoun byl však tou příhodou tak zděšen, že odhnedil bylinu a co nejrychleji od tamtud utekl. Skály se pak po něm zavřely a chovají onu bylinu dosud ve svém nitru.

V *babylonské* báji jest podobným způsobem vypravováno, jak se dostal Gilgameš k oné zázračné bylině. Avšak had mu ji zase vzal a unikl s ní v ci sternu.

Řekové bájili podobně o Polyidovi a Glaukovi.

Glaukos, syn krále Minose z Kréty, pronásledoval kdysi myš a padl při tom do sudu s medem, kde se udusil. Nikdo nevěděl, kde zůstal. Jeho otec se tázal věštby, a ta jemu odpověděla, že má ve svém stádě krávu, která mění třikráte do roka barvu. Kdo by našel pro tuto změnu barev nejlepšího přirov-

nání, ten mu bude moci vrátiti živého syna. Minos povolal k sobě všechny hadače své říše, ti však nemohli naléztí nic, čím by bylo dáno příhodné přirovnání. Konečně se dostavil cizinec jménem Polyidos t. j. Věšed z Argos, vnuk Melampův, a ten ukázal jednoduše na moruši, neboť i ta mění třikrát do roka barvu jako ona kráva. Jest nejprve bílá, pak červená a posléze černá. Minos přinutil pak Polyida, aby hledal jeho syna, a ten ho též brzy nalezl, neboť mu ptáci ukázali ono místo. Avšak hoch byl již mrtev. Král Minos poručil tedy, aby spolu s mrtvolou synovou pohřbili i Polyida. Když tu tak Polyidos bez rady seděl, pozoroval, jak se přiblížil k mrtvole had. Polyidos zabil toho hada kamenem, jiní tvrdí, že ho zabil svým mečem. Netrvalo to dlouho, a vylezl druhý had; a když spatřil, že tu leží jeho soudruh mrtev, odlezl a přinesl pak jakousi bylinu, položil ji na usmrčeného hada a přivedl ho tak zase k životu. Polyidos to pozoroval, vzal hadu onu bylinku a oživiv ji králova syna, byl z hrobky vyveden. Král se velice radoval a žádal ještě, aby dal jeho synu též dar proctví, což Polyidos učinil. Avšak když odcházel do Argos, žádal onoho syna, aby mu vpustil svou slinu do jeho úst, a tím ho o dar proctví zase připravil.

O jiném Glaukovi ještě vypravovali, že chytil ryby; a když jednou vysypal chycené ryby na rostliny jakési, tu ožily ony ryby, jakmile se dotkly oněch bylin a veskákaly opět do vody. I Glaukos jedl z oněch bylin a byl hned naplněn zvláštním duchem a skočil do moře. Okeános a Thetys se ho ujali a učinili ho mořským božstvem. Ctíli ho v Beotii; zvláště v Anthedonu a ukazovali dlouho ono místo, kde byl Glaukův skok. — — —

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Vznešení abstinenti.

Dle Bernarda Düra napsal P. Fr. Zajíc
kaplan v Michálkovicích.
(Dokončení.)

Abraham Lincoln.

V rodině kvakerské v Hardin County narodil se 12. února r. 1809 hoch, jemuž jméno bylo dáno Abraham; pozdější to president »Spojených států« — Abraham Lincoln. Jen půl roku navštěvoval školu, stal se poštmistrem, chopil se pak vědy právnické a zeměměřičtí. Usadil se pak jako advokát roku 1836 ve Springfieldu.

Ohned ostře vystoupil proti otroctví. Když se stal roku 1860 presidentem »Spojených států«, jižní státy, ve kterých otroctví kvetlo, vzaly si to za záminku a počaly válku proti němu.

Lincoln však zvítězil, a ihned osvobodil všechny otroky z kovů a nepřestal válčiti, až i jižní státy naklonil ke svobodě. Roku 1865 stal se podruhé presidentem. Netěšil

se však z toho dlouho, neboť byl na Velký pátek, dne 14. dubna, v divadle od úkladného vraha zastřelen.

Když Abraham Lincoln stal se presidentem, musil dle starého zvyku všechny pohostiti, kteří mu blahopřáli. Při této návštěvě dal přinéstí velký džbán plný vody, nalil do všech sklenic, pak řekl: »Ctění pánové! Připijme si na požehnanou práci parlamentu s nejdrazším nápojem, který Bůh stvořil. Sám jsem nikdy neochutnal ani kapky opojného nápoje, aniž jsem členům své rodiny jiný nápoj píti dovolil. Nezmením svého náhledu a jedním dle něho i v nynějším svém postavení.«

Po těch slovech zdvihl sklenici a připil čistou vodou na zdraví svým hostům, kteří jeho příkladu následovali a blahopřáli mu, aby svým příkladem zdárně působil mezi svým lidem.

Harrison.

Tento muž choval se po příkladu Lincolnově. Byl zvolen presidentem Severní Ameriky. Při hodech slavených na jeho počest pilo se šampaňského v hojnosti, a bylo

I učení o přirozeném výběru nesnese spravedlivé kritiky. Přírodní výběr vlastně nevytváří vlastností nových, nýbrž jen zveličuje dané vlastnosti tím, že se intensivněji seskupí. K vysvětlení základních daných vlastností spíše se hodí vitalismus aneb stvoření jakožto dílo svobodné činnosti božské, nežli mechanismus. Přírodní výběr chce prý zachovati druh tím, že obětuje jednotlivce. Druh však se skládá jen z jednotlivců, kteří náhodě děkují za své zachránění. Tedy jednatel se obětuje, jest obětován, aby jednatel šťastnější — prý lépe vyzbrojený pro život — byl zachráněn. Kdo zná odbornou literaturu a fakta, ví, jak těžko tuto thési hájiti.

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Bylina ona stala se pak v pohádkách bylinou zázračnou, kterou se mnohé věci mohly prováděti, láska vzbuzovati a pod. V 15. století povstala pojednou pověst, že se ve Fontainebleau u Paříže nalézá ztracený strom života z ráje. Lid tomu věřil, a každý se ovšem těšil, předce že byl nyní nalezen prostředek, jímž se lidé zbaví smrti. V knize bylinářské z oné doby stojí prý psáno: Strom ten má tu přirozenou vlastnost, že každý, kdo z něho požívá, chráněn jest úplně před každou nemocí i sešlostí věkem; ano jeho tělo stává se nezranitelným jako u Achilla. Kdo pak pojídá ze zeleně jeho jako nějaký salát, ten zapomene na všelikou potravu a starost. — Konečně shledali, že jest to tuje a že žádných takových vlastností nemá.

Ta okolnost, že byl Spasitel nazýván Adamem, ovšem Adamem druhým, že bylo na kříži napraveno to, co bylo na stromě rajském pokaženo, byla příčinou mnohých legend a pověstí. Adam dle toho zemřel v Jerusalemě aneb tam aspoň byl pochován, aby krev s kříže kapající mohla přijíti skalní trhlinou, která povstala při zemětřesení onoho pátku, na jeho lebku, která byla právě pod křížem pochována, a smýti tak Adamovu vinu. Kříž Kristův a dřevo kříže uvedeno ve spojení s rajským stromem. —

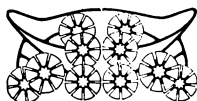
Adam byl otcem 30 synů a 30 dcer. Když dosáhl věku 930 let, rozstonal se a svolal k sobě všechny své syny, aby jim před smrtí ještě požehnal. Syn jeho Set tázal se Adama, čím trpí a netouží-li snad po rajském ovoci. Set chtěl mu je opatřit a donésti. Adam pravil: »Nikoliv, synu můj, jsem nemocen a mám bolesti, poněvadž mně Bůh pro mou neposlušnost hrozil a předpověděl, že mne raní sedmdesáti ranami.« Když pak na něho nová rána dolehla, poslal Evu a Seta, aby mu přinesli z ráje olej milosrdenství, že snad dojde tím uzdravení. Na blízkou ráju byl Set napaden jakýmsi hadem, čehož se Eva náramně ulekla; Set zatratil hada a ten ustoupil. V ráji prosí oba za olej ze stromu milosrdenství, avšak archanděl Michael jim praví, že modlitba či prosba jejich vyslyšena nebude, a že Adam po třech dnech zemře. Když se vrátili, dělal Adam své ženě veliké výčitky pro její lehkomyšlnost, kterou uškodila celému člověčenstvu a připomenul, aby svůj poklesek vypravovala svým synům a vnukům. Ona pak líčí, jak tehdy v době, když se všichni andělé pozvedli, aby prokazovali Bohu úctu, ona se dala přemluvití a otevřela dlabu a hadu brány ráje. Satan ji svedl v podobě světlého anděla, aby jedla ze zapovězeného stromu a aby i Adamovi z něho dala jísti.

Po té ukázal se Bůh se zástupy andělů a oznámil jim a hadu jejich trest. Když byli vyháněni z ráje, prosil Adam za odpuštění a za ovoce ze stromu života; avšak ovoce mu tehdy bylo odepřeno a připověděno až ke dni zmrtvýchvstání. Eva se po tomto vypravování modlila a Adam zemřel. Bůh objevil se se svými anděly, slunce a měsíc se zatměly. Adamovo tělo bylo umyto a cherubínové je donesli do sedmého nebe a odtud přišlo do ráje. Tam vydávaly rostliny tak silnou vůni, že jí byli všichni uspani; pouze Set odolal a bděl. Bůh nyní slíbil, že bude Adam jednou seděti na onom trůně, na němž byl kdysi ďábel, a po té byla těla Adamova a Abelova zaobalena a pochována do rajské země. Po sedmi dnech zesnula i Eva a byla po svém přání pochována vedle Adama.

Pověst o rajském stromu jest v Zjevení Mojžíšově, v Životě Adama i Evy, v Nikodemově Evangeliiu. Dle jedné legendy dostane se Adamovi oleje oživujícího ze stromu života po 5000 létech, a Kristus ho dá jemu a všem, kteří v něho uvěří. V Adamově knize zase je psáno, že činili Adam i Eva, když byli vyhnáni z ráje, po 43 dni pokání a prosili pak Boha, aby jim dal k ukojení jejich hladu něco z ráje. Cherub přinesl jim pak dvě ratolesti, na nichž bylo po jednom fíku. První rodičové poznali, že jsou to ratolesti z oněch dvou fíků, mezi nimiž se po hříchu schovávali. — Dle jiné zprávy přišel Set do ráje a potkal tam anděla, jemuž oznámil, že Adam stůně, a prosil ho, aby mu něco dal, čím by se Adam zase pozdravil. Anděl ulomil větvičku se stromu jabloňového, z něhož Bůh iisti zapověděl, a podáváje ji Setovi pravil: »Jakmile bude mítí tato větvička kořeny, uzdraví se tvůj otec.« Set šel domů a přemýšlel, jak by ji nejlépe a nejvýhodněji do země zasadil, aby zarazila kořinky, kvetla a nesla ovoce. Když došel domova, byl Adam již mrtev. I vsadil Set tu větvičku do úst Adamových, a netrvalo dlouho a ona se zazelenala a rostla a stala se velikým stromem a měla ratolesti široké, jakých u žádného stromu není. Tato větev nebyla tedy se stromu života, nýbrž se stromu poznání.

Dle jiných pověstí přislíbil Bůh, když vyháněl Adama a Evu z ráje, že jim dá olej milosrdenství, kterým se budou moci pozdraviti a vyhopti z ran hříchu svého. Když dosáhl Adam věku 922 let, cítil se velmi slabým a poslal Seta, aby mu přinesl slíbeného oleje milosrdenství. Set vyšel od Hebronu a viděl zelenou stezku, která vedla k rajské bráně. Byla to ona cesta, kterou se brali Adam a Eva, když byli z ráje vyhnáni, a na níž od té doby nerostla žádná tráva. Po velikém světle poznal, že jest u ráje; a když se tam modlil a prosil za olej milosrdenství, zjevil se mu sv. Michael, který mu pravil, že za to prosí nadarmo, neboť teprve po 5220 létech se pošle tento olej na zemi, až přijde Kristus, aby zemřel za lidi. Zároveň mu poručil anděl, aby vsunul svou hlavu do brány ráje a dal pozor na vše, co tam uvidí. I spatřil tam luka s čerstvými květinami a všude kolkolem byla velká vůně. Stromy měly nádherné ovoce a ptáci po nich poletovali a líbezně švitořili. I přál si Set, aby tam mohl stále přebývati.

(Pokračování.)

jsou působící příčiny seskupeny takovým *rozumným způsobem*, že uskutečňují cíl myšlený vynálezcem. Vynálezce přítomnou stavbou stroje určuje příští výrobu, určuje již a zná účel stroje, proto postavený stroj vyhoví. Odkud vzali pojem prý nutných sil, jež působí vnitřní nutností?

Zkušenost nás vede k uznání metafysických principů, které řídí hmotné nutnosti. Je možno na základě hmotné nutnosti vyložití seskupení příčin tak, že uskutečňují účel, organism? Kdo to dokázal pokusem neb pozorováním? Stavěti mechanism jako rovnocenného odpůrce proti theismu nenapadne již ani nejzarytějšího a nejaslepenějšího odpůrce náboženství. Naopak *mechanism předpokládá činitele nadpřirodního, jenž v přírodě seskupil příčiny*, aby svých účelů dosáhly.

Energetism a ve fyziologii vitalism je k theismu ještě příznivějším. Předpokládá vůli k životu, životní princip, sílu, která řídí utvořování organismu v ten způsob, aby dosáhl svého cíle. Tento pud životní, toto snažení o život známe dobře z vlastního vědomí. Tato «vůle k životu» vlastně se vymyká vědě; známe ji z vnitřní zkušenosti, ale pozitivní věda ji předpokládá.

Tato vůle k životu jest účelný činitel předvídatý, působící do budoucnosti. Někteří tvrdí, že pozitivní věda nezná takového činitele, poněvadž chápe přízpůsobení organismu jako následek minulých příčin. Věda prý ať vykládá jen ony minulé příčiny, nutně působící, a ať popíše, co způsobily, jaké změny a vývoji organismů, a ať nepatrá po teleologickém činiteli!

Tím ovšem theismus není podemlet, vždyť vitalism spočívá na předpokladu dané — kým? — životní síly, životní vůle. A co promyslel a napsal Schopenhauer, přece neporáží sv. Augustina a sv. Tomáše Aquinského. — (Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Ve středu ráje vznikal pramen, z něhož byly čtyři řeky, jež zavlažovaly celou zemi. Nad tím pramenem byl veliký strom o mnohých a velikých větvích, ale vypadal jako starý strom, neboť neměl ani kůry ani listí. Set poznal, že jest to onen strom, z něhož Adam a Eva neměli jísti, a že pro jejich hřích je nyní holým. Viděl pak též, jak se kol toho stromu vine nahý had. Když pak vsunul svou hlavu po druhé otvorem rajske brány, viděl, že se s oním stromem stala značná změna. Měl kůru i listí a na jeho vrcholi leželo novorozené dítě a v plenkách obalené, které našikalo pro Adamův hřích. Kořeny toho stromu sáhaly dolů až do pekla a tam viděl Abela, svého bratra. Anděl mu pak vysvětlil, že to dítě jest Syn Boží, jenž přinese olej milosrdenství. Pak mu dal anděl tři semena neb zrna jablková a poručil mu, aby je vložil pod Adamův jazyk, jakmile by Adam zemřel. Z těch tři zrn, pravil jemu, vyrostou tři stromy, cedr, cypřiš a pinie; jsou znamením sv. Trojice.

Set se vrátil domů a vše Adamovi vypravoval a doložil, že jest Adamovi po třech dnech zemřiti. Adam se zaradoval, když to vše slyšel, a poprvé v životě svém se smál. Bylo mu tu snášeti tolik trampot a soužení, že by byl raději přebýval v pekle než na této zemi. Když umřel, truchlili proň všichni a byli by ho zase rádi přivedli k životu; ale tu se ukázal anděl Michael a sdělil jim, jak se

mají o mrtvolu postarat. Pochovali mrtvolu Adamovu v údolí Hebron. Ta tři zrna, která mu dal Set pod jazyk, počala po nějakém čase růsti, a byly z nich stromky. Tak tam stály až do doby Mojžišovy.

Když přešli Israelité Rudé moře, dostali se do údolí Hebron. Mojžiš tam chodil a přišel k těm třem stromům, pozdravil je jako znamení sv. Trojice, vytáhl je ze země, uzdravoval jimi nemocné a činil zázraky. Když byl blízek své smrti, zasadil je vedle řeky pod horou Taborem v Arabii. Tam zůstaly tisíc let, až je našel král David a přinesl do Jerusalema. Byl večer a David dal ty tři stromy do rybníka a lidé je hlídali, aby nebyly poškozeny. Ráno našli, že ony tři stromy srostly v jeden strom, a měl pak tento strom na vrcholu svém tři ratolesti. David ho nechal na tom místě, a aby poznal, oč přirůstá, nasadil naň prsten. Po třiceti létech strom ten již nerostl. Pod tím stromem činil David pokání a sepsal celý žaltář. Čtrnáct let budoval David o chrámu Božím a jeho syn stavěl o něm ještě 32 léta. Když bylo dílo to skorem dokonáno, nedostával se tesařům jeden trám, a nemohli nalézt žádného tak velkého dřeva, aby jim stačilo, pouze onen strom Davidův by se jim byl hodil. Šalomoun poručil, aby ho porazili a přinesli do chrámu. Uřízli z něho 31 loket, a když ho přihotověli, shledalo se, že jest ještě o loket delší. Když pak u něho loket uřízli a zase znovu změřili, byl ten trám o loket kratší. Třikrát zkoušeli tak onen trám a vždy s týmž podivným výsledkem. Když to oznámili Šalomounovi, poručil, aby z něho připravili můstek přes potok Cedron. Dlouho byl ten trám mostem a mnoho lidí ho přecházelo. Když navštívila královna ze Sáby Šalomouna, posřehla ihned toto vzácné dřevo a projevovala před ním velikou úctu. I řekla též Šalomounovi, aby ho tam nenechával, neboť zemře na něm ten, který odstraní zákon Mojžišův. Šalomoun ho odstranil a dal ho zakopati do země. Na tom místě povstal po jakési době zázračný rybník, v němž všichni nemocní nacházeli uzdravení, když se vykoupli v jeho vodě (t. j. rybník Bethesda v evangelium). Když přišel Pán Ježíš na zemi, plaval onen trám na povrchu rybníka.

Dle jiné legendy dal Šalomoun onen trám do chrámu a vyzval lid, aby ho jednou v roce navštěvovali a uctivali. Lid přicházel ve velikých zástupech. Žena však jedna, jménem Maximilla, domnívala se, že dřevo to nemá samo v sobě žádné moci a sedla si na ně. V tom okamžení vzplanuly její šaty jako oheň a ona počala prorokovat a volala za milosrdenství k mocnému Ježíši. Židé se domnívali, že jmenuje tak nějakého nového boha a že se tedy rouhá, a vyhnali ji z města a kamenovali ji. Ona prvá utrpěla potupu pro Krista. Když potřebovali pak ku kříži dřeva, vzpomněli si na tento trám, přinesli ho a zrobili z něho kříž Kristův. Potřebovali k tomu dvě třetiny celého trámu. Přímé dřevo kříže měřilo 8 loket, každý postranní kus pak po třech loktech. Za účelem obrazného výkladu přidáno k tomu, že byly částky kříže ze čtyř druhů stromů: palmy, cypřiše, cedru a olivy. »Ligno vita perit, per lignum vita revertit.« Dřevem zašel život, t. j. stromem neb ovocem rajským, dřevem život se vrátil, t. j. dřevem kříže.

Ve vypravováních o nalezení sv. kříže bývá vzpomínáno legendy o dřevě života. Nalezení samo jest vykládáno takto: Když přišla sv. Helena kolem roku 327 do Palestiny, hleděla nejprve očistiti místo Kalvarie, neboť tam císař Hadrian postavil na potupu křesťanů chrám Venušin. Při tom přišli na skálu Kalvarie, našli i Boží hrob a tři kříže. Patrně byl mezi nimi kříž Kristův a kříže dvou lotrů. Židé pospíchali večer o Velikém Pátku, aby byla mrtvá těla před veliko-

nočními svátky odstraněna, a odstranili spolu i nástroje usmrcení a vhodili ony kříže do blízké cisterny. Tak zůstaly kříže zapomenuty po celá tři století až do nalezení sv. Helenou. Eusebius asi o nalezení tom nemluví. Mnozí se totiž před třetím stoletím domnívali, že se kříž Kristův vznesl k nebi a že se objeví až při druhém příští Kristově. Cyrill Jerus. však již připomíná, že jsou částky sv. kříže po celém světě (tedy po r. 350).

V podvržené knize z 5. století »Učení Addaiovo« jest obsažena jiná legenda. Když Klaudius César, jehož učinil Tiberius druhým v říši, šel bojovati proti vzbouřencům v Hispanii, Protoniké, manželka jeho, poučena sv. Petrem o zázracích Kristových, jata byla velikou touhou navštívit svatá místa. Odešla pak s dvěma syny a s dcerou, která byla pannou, do Jerusalema. Tam byla přivítána s velikou slávou, přebývala v Herodově paláci, kde ji sv. Jakub, jerusalemský biskup, navštívil. Ona prosila, aby jí Jakub ukázal Golgotu, kříž na němž Kristus vytrpěl, a hrob, kde byl pochován. Jakub odpověděl, že ta svatá místa jsou v moci Židů a že jest křesťanům zabráněno tam vcházeti. Ona vzkázala ihned Oniášovi, Hannanovu synu, a Judovi, Absolonovu synu, a sdělila jim rozkaz, dle něhož mají vydati Jakubovi Golgotu, hřeb a dřevo sv. kříže. Ona sama chtěla býti při tom, jak se ujme Jakub těchto míst. V hrobě spatřila tři kříže. V tom okamžení padla její dcera mrtvá k zemi bez jakékoliv znatelné příčiny. Protoniké prosí Boha, aby jí vrátil dceru, aby se jméno jeho nestalo posměchem nepřátelům jeho. Starší syn hned tvrdil, že jest to úmrtí k oslavě Boží, neboť nyní jest tu prostředek, kterým se rozezná pravý kříž od dvou ostatních. Protoniké položila jeden kříž na srdce své mrtvé dcery, avšak bez účinku; tak i při druhém kříži. Sotva že se však třetí kříž dotkl dívky, oživila a vstala ihned. Protoniké byla tím utvrzena ve víře, odevzdala onen pravý kříž Jakubovi a poručila, aby vystavěl na Golgotě a nad hrobem Páně velikou budovu pro bohoslužbu a shromáždění věřících. Svou dceru pak vedla s odkrytou tváří Jerusalemem a když se navrátila do Říma, oznámila zázrak Klaudiovi, který poručil vyhnati všechny Židy z Itálie. Zpráva o nalezení sv. kříže, dokládá Addai, byla sestavena Jakubem, správcem církve jerusalemské, který byl toho očitým svědkem a poslal ji ostatním apoštolům.

FEUILLETON.

Euthyphron.

Napsal P. FR. ŽÁK. T. J. (Dokončení.)

Euthyphron je nespokojen; zdá se mu, že ho Sokrates vodí nějak v kruhu; nad to jeho výměry neobstály.

I chápe se Sokrates sám věci, aby vyložil, co jest zbožné, neskrble ironií na nechápavého soudruha; avšak činí tak zdvořile a duchaplně. Vykládá věc asi následovně:

Všecko, co je zbožné, je také spravedlivé, ale ne všecko spravedlivé jest zároveň

nezbytně zbožné, což nedovtipnému Euthyphronovi vykládá dle verše z Homera o bázni a studu, ukazuje, že kde je bázeň, nemusí býti vždy stud, jelikož stud je část bázně. *Co je zbožné, je vždy spravedlivé; ale ne všecko spravedlivé jest zbožné, nebo zbožnost jest část spravedlnosti.*

Však kterou částí spravedlnosti jest zbožnost? Ironicky vybědnut, odpovídá Euthyphron, že zbožné jest částí spravedlnosti, která se týče služby a úcty bohům; druhá její část jest to, co se týče služby lidem.

Třetí výměr zbožnosti by byl: zbožné jest ta část spravedlnosti, která se týče služby a úcty bohům.

zjednáva vždy větší platnost pravdě, že mravnost nezávisí na náboženství, ba naopak, že náboženské morálky představují staré hodnoty morální, které stačily sice jiným věkům, které však s našimi city mravními už se nekryjí.

Náboženská morálka varuje nás před zly a pokušeními, jichž už netřeba se bát, ale za to nemá ani tušení o zápasech, v nichž tříbí se mravní smysl moderního života, o žáru zkoušek, jimiž je procházet jeho zjemnělému svědomí; — káže vystříhati se hříchů, které jimi dávno přestaly býti, a hlásá ctnosti, o jejichž slávu nestojíme, poněvadž nám je příliš laciná, poněvadž náš sen mravní krásy svou výší je daleko přesahuje.

Staré morálce stačila dressura, návyk, dnešní výchova spoléhá na rozkvět toho nejlepšího, čeho člověk je schopen.

Nuže, a čeho je schopen, otázkeme se my pana Krejčího! — (Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Smrt Adamova.

- (Dle mohamedánských zpráv.)

Když žil Adam tisíc let, poznal, že se blíží konec jeho života. Shromáždil kolem sebe všechny své dítky a příbuzné, a přikazoval jim, aby poslouchali Milosrdného, odháněli od sebe zlého ducha a jeho pokušení. Určil zároveň, aby jim byl Seth, jenž byl nejmoudřejší a nejkrásnější ze všech dětí, hlavou a vůdcem. Po té poslal Setha, aby mu přinesl z ráje něco oleje milosrdenství, jak mu kdysi Bůh slíbil. Dle jiné legendy poslal Setha pro to k hoře Sinai. Anděl dal mu oleje toho; Adam se jím pomazal a na chvíli dostalo se mu úlevy. — Dle jiného znění šel Seth ku bráně rajske. Cestu k ní našel snadno: na stopách Adama a Evy nenarostla žádná tráva. Anděl nechtěl Sethovi dáti žádného oleje milosrdenství, ježto má býti dán lidem teprve po 5500 létech (za Krista). Na místě oleje dal jemu tři zrna se stromu, s kterého Adam byl jedl. Dle poučení andělem daného položil Seth ona zrna po smrti Adamově pod jazyk tohoto, a pochoval Adama v údolí Hebron.

Pověst křesťanů praví, že z těchto tří zrn vyrostl strom, jehož větvemi byla za Mojžíše hořká voda v Mara proměněna v dobrou vodu; z něho prý byla vzata Mojžíšova hůl, kterou rozdělil moře a skály. David přesadil tento strom do své zahrady v Jerusalemě. Šalomoun ho porazil a chtěl ho užití při stavbě chrámové, avšak dělníkům nebylo lze přivésti ho do pravé polohy; brzy byl tuze dlouhý, brzy zase tuze krátký. Odhodili pak ten kmen jako nepotřebný. Tu přišla Sybilla, sedla si naň, a vyšel z něho oheň.

Sybilla předpověděla nyní, že bude tento kmen zkázou Israele; proto ho shodili zedníci do údolí Josafat, k potoku Cedron. Tam byl mostem, kterým dle jedněch přecházel i Kristus. Dle jiných se stalo, když přišla královna ze Saby k tomu přechodu, poznala budoucí určení toho dřeva a nechtěla po něm kráčeti, ale poklekla a klaněla se mu. Poučila pak Šalomouna, že na tomto dřevě jednou viseti bude Spasitel světa. Šalomoun obložil ten kmen zlatem a stříbrem a dal ho nad chrámovou bránu. Král Abia odebral s něho drahý kov a dřevo z části

spálil. Po létech nalezen zbytek jeho při vykopávce rybníka Siloe. V době utrpení Páně spatřili Židé toto dřevo plovati na vodě rybníka Siloe, vzali je a připravili z něho kříž Kristův. Tři zrna měla značiti nejsv. Trojici. Byl prý to dub; po jiné pověsti to byl smrk, dle jiné byly v kříži palma, cedr, cypřiš a oliva.

Gabriel přišel s anděly k lůžku nemocného Adama, přinesl též rubáš a rakev. Adam ještě mu řekl: »Prudké bolesti mi nedovolují vstáti a odřikávati mé modlitby.« Po té obrátil se k Evě, která stála za ním v slzách, a řekl: »Odejdi odtud a ponech mne sama s vyslanými Božími; všechna neštěstí přišla od tebe.« Eva a dcery její odešly, a anděl Azrail se staral o jeho duši dle návodu Gabrielova. Gabriel Adama po smrti oblékl, umyl a pochoval. Po mínění Mohameda byl hrob Adamův na hoře Abukis u Mekky. Při pohřbu šel Seth na pravém místě, pak následovali synové a dcery s Evou, Gabriel odřikával modlitby nad tělem, které bylo spuštěno do jámy a zasypáno. Gabriel promluvil k dítkám Adamovým: »Budete-li se řídit dle rad svého otce, nikdy nezboudíte. Vězte, že smrti nikdo neunikne. Při každém zemřelém číňte stejná umývání a obřady jako při Adamovi. Tyto anděly nespátíte až v den vzkříšení. S Bohem!«

Po křesťanské legendě zachoval Noe ostatky Adamovy a pochoval je pak v Jerusalemě na tom místě, kde byl později ukřižován Spasitel. Dosud tam ukazují pod Kalvarií jeskyni Adamovu, kde prý právě pod křížem byla lebka Adamova, tak že na ni krev Kristova stékala a smývala vinu Adama a celého lidstva.

Adam byl prý velmi vysoký. I po hřichu, kdy byla jeho délka zmenšena, byl prý ještě šedesát loket dlouhý. Vlasy měl vlnité, neměl vousů; byl nejkrásnější z všech stvoření a Eva mu byla podobna.

Adam byl prvním prorokem. Jeho »Kniha Zákona« měla padesát stran a předpisovala vzývání a klanění se Allahovi, modlitby, půst, zdržování se vína a vepřového masa; v ní bylo učení o přirozené filosofii, o lécích, o ovládání běsů a duchů, o geometrii, počtech a jiných vědách.

Adam měl moc konati zázraky. Ze skal vyváděl vodu, stromy k sobě povolával a ony přicházely, ovládal úplně divoké šelmy, přenášel se přes pouště a moře a j. v.

Zemřel prý v pátek a zanechal čtyři tisíce potomků, dětí, vnuků a pravnuků. Eva jej přežila o sedm let a byla pochována v Žeddě.

Seth zrodil se ze světla Mahomedova pátého roku po smrti Abelově. Byl útechou prvních rodičů, svou krásou a svými ctnostmi je oblažoval. Prvý z dítek Adamových nosil vous. Pečoval o ostatky svého otce až do doby potopy. Všemohoucí poslal jemu padesát stran, v nichž pojednáváno o počtech, filosofii, theologii, alchymii a j. v. Mnozí ze synů Sethových žili jako poustevníci a byli zbožní. Ode dnů Setha počalo se lidstvo dělit na dvě třídy, jedni poslouchali Setha, druzí Kaina. Seth žil devět set dvanáct let. Byl druhým prorokem a otcem třetího proroka, Henocha. Sabejští tvrdí, že od něho pocházejí, a že jim zanechal knihu o stu a dvaceti člancích, v níž jsou první žalmy. Enoš, potomek jeho, dělal první obrazy a sochy ze dřeva i z kamene, jimž se lidé klaněli. Enoš měl syna Kainana, který vynášel písmo a napsal na kamenných deskách rydlem železným předpověď o potopě. Mahalael, jeho syn, rozdělil lidi po celém světě, neboť viděl, že se tuze hádají. Sám odešel s potomky Setha do Babylonie a založil město Susy. Žil devět set a osm let.

vykládá hexaameron, není možno přičinit také patřičné výklady; a bez důkladného výkladu může se vzbuditi zdání, že se šesti dnům má rozuměti slovně. Proto dle mého skromného mínění měl by se hexaameron ve všech třídách nižších škol prostě vynechat. Stačí: Bůh stvořil svět. Proč učíme malé děti, k čemu jim nemůžeme dáti výkladu, takže to špatně pochopí? Na vyšších učilištích ať se vyloží, co dogma a co v Písmě »secundum opinionem populi«¹ řečeno, aby lid porozuměl dle možnosti svého chápání. My dobře víme, co dogma, co sententia fidei proxima, co opinio; a proč se tím ve škole neřídíme? Proč dáváme všelijakým mluvčím zbraň do rukou?

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Ráj nebeský.

Strom byl člověku asi prvou a nejjednodušší ochranou. Tak jako na zemi se těšil člověk stínu košatého stromu, tak si představovali mnozí, že i v nebeském ráji je strom sídlem bohů a plody toho stromu jsou slunce, měsíc a hvězdy, ratolestmi že jest nebeská obloha.

Ráj bohů u *Indů* byl na hoře *Meru*, na hranicích Kašmíru. Pod třemi stromy hověli si bohové požívající ambrosie, která padala s oněch stromů. V zahradě bylo množství květů, plodů, jež dávaly nesmrtelnost.

V ráji budoucím, kde budou sídliti spravedliví, bude dle podvržených knih (Esdr.) dvanáct stromů, obtížených rozličným ovocem, a mnoho pramenů mléka a medu, a sedmero hor, na nichž porostou růže a lilie. Tam budou míti strom života pro pomazání sladkou vůní; tam nebude práce ni námahy.

Původní podání lidská nabyla časem u mnohých národů zvláštních tvarů. Představovali si mnohdy ráj jako šťastnější zemi, kde je vše ve větších rozměrech, kde se žije podobně jako na zemi, avšak bez útrap a pozemských nedokonalostí. Lidem na Eufratu byla obloha pole, kde slunce jako orač oře a obdělává nebeskou pastvu. Býk zvířetníka vedl rok. Do nebe, mínili, dostane se člověk po jakémsi stromě. Číňané měli podání o králi, který hledal vchod do ráje, a nalezl sloup, který tam vedl. Po dlouhém namáhání, když byl často sklouzl zpět, se tam dostal.

S počátku zůstávali ještě při jednotnosti nebe a země a domnívali se, že jest Israel a jeho svatyně středem světa celého. Časem však počali lišit *hořejší svět od dolejšího*. V Šemot se praví: »Vše, co Bůh nahoře tvoří, tvoří i dole; a tak jest dolejší svět Bohu milý, že sestupuje s hořejšího a opouští ho, a dává si zříditi v dolejší světě svatyni, v níž chce přebývati.«

Když počali světy ty rozeznávati (dle Aboda zara čítal Abraham 18.000 světů, jichž Pánem je Jahve), povstala i otázka, který svět byl dříve stvořen. Šammaj pravil, že bylo nebe dříve stvořeno; Hillel tvrdil, že země dříve a odvolával se na Gen. 2. 4. a Žalm 102. 26. Rabbi Johannan to hleděl srovnati tím, že pravil, že nebe bylo sice dříve stvořeno, avšak země dříve dokončena. Jinde zase na to ukazují, že se proto jmenuje někdy země napřed, jindy nebe, aby se projevilo, že jsou rovnocenný.

Jan z Mandevilly líčil ve 15. století cestu k ráji. »Za zeměmi a ostrovy a za pouští, jde-li se přímo na Východ, nalezne člověk samé hory a veliké skály. A tam jest temná krajina, kde nelze viděti ani ve dne ani v noci. Ona poušť a temné místo zbylo z kraje pozemského ráje, kde byli Adam i Eva tak krátce (tři hodiny dí »jeskyně pokladů«) a ten jest na Východě, na začátku země.«

»O ráji sám nemohu vypravovati, neboť jsem tam nebyl. Je to tuze daleko v zadu; a lituji, že jsem tam nešel. Ale nebyl jsem toho hoden. Slyšel jsem však od moudrých mužů vypravovati, a to vám rád vypovím. Pozemský ráj je nejvyšším místem na zemi, a jest v takové výši, že se to skorem již dotýká měsíčního kruhu. Jest to tak vysoko, že se tam nedostala potopa Noemovy doby, která přec vše přikryla. A ten ráj jest obkliččen odevšad zdí, a žádný neví, kde ta zeď jest, neb jest celá pokryta mechem a nezdá se ani, že zeď je z přirozeného kamene. Zeď jde od jihu k severu. Zde má jedinou bránu, zavřenou hořícím ohněm, že tam smrtelník vjíti nemůže. A na nejvyšším bodu v ráji, právě ve středu je pramen, který se dělí ve 4 toky a protéká rozličnými krajinami: prvý z nich se zove Pison neb Ganges, tekoucí Indií; druhý Nil neb Gyson, a třetí Tigris, čtvrtý Eufkrat. A lidé tamní praví, že všechny sladké vody světa vychází z rajského pramene.« Na mapě své položil ráj jako ostrov východně od Indie.

Ve středověku tyto zprávy lid velice zajímaly, a oni hledali ráj, kde mohli. *Plato* se zmiňuje o tom, že bylo Solonovi v Egyptě něco řečeno o zemi *Atlantis*, blíže sloupů Herkulových, na níž se lid i země 9000 let před Platonem zemětřesením a bouří propadli do moře. Kolumbus se prý dostal k ráji, jak ho svatí a soudruzi bohoslovci líčí; bez dovolení Božího však tam vstoupiti nechtěl.

O Šeddadovi se vypravovalo, že postavil na zemi ráj. Když se vracel z boje, a chtěl vejíti do připraveného ráje, Azrail, anděl smrti, se ho zmocnil, a nemohl ani okem pohleděti na krásy svého ráje, a byl zanesen s celým vojskem do pekla. Od té doby ráj viděn nebyl než Mohamedem, a nebude viděn až o vzkříšení.

Henoch spatřil ráj v 3. nebi, kde byl i strom, který dává pokrm nesmrtelnosti. Tam bude předložen ku konci leviathan a behemot k hostině a jísti budou z něho Israelité. R. *Jehuda* praví, že jsou dvě nebe. *Simeon ben Lakis* však tvrdil, jako mnozí jiní, že jest jich *sedmero*.

Nejnižší nebe, vilun (závoj), je prázdné, a objevuje se ráno a mizí večerem; tak obnovuje Bůh denně stvoření. Ve druhém nebi, rakia, jsou slunce, měsíc a hvězdy; ve třetím (šechakim) je mlýn na mannu, kterou Bůh pro spravedlivé rozemílá. Čtvrté nebe se zove zebul; tam jest nebeský Jerusalemský chrám, oltář a Michael, jenž tam denně obětuje. V pátém nebi (maon) jsou andělé, kteří pějí v noci chvalozpěvy, ve dne však trvají v mlčení, aby mohl Hospodin naslouchati chvalozpěvům Israele. Šesté nebe zavou machon; tu jsou zásobárny sněhu, krup, deště a rosy; tam je též místo, kde je zavřen víchr. Sedmé nebe je araboth, kde se chová právo, soud, spravedlnost, poklad života, pokoje, požehnání, duše zbožných, kteří zemřeli, a duše, jež Bůh teprve na svět pošle, a rosa, kterou jednou mrtví vzkříšeni budou. Zde jsou: Serafim, Ofannim a Chajjoth a jiní služební andělé. Tam jest i trůn Hospodínův a Hospodin sám. Od země k Bakii jest 500 let cesty — pak od každého nebe k druhému 500 let, ale i délka Rakie jest 500 let.

Dle mohamedánské báje je též sedmero nebi: Prvé stříbrné, Adamovo; druhé zlaté, Jana Křt. a Ježíše; třetí z perli, Josefovo; čtvrté z bílého zlata, Enoch (Ježíš); páté ze stříbra, Aron; šesté z rubinů, Mojžíšovo, a sedmé Abrahamovo . . .

Grotius má nebe: nubiferum, astriferum a empyreum.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Ježíš Kristus osobou mythickou?

(Prof. JOS. STANĚK.)

(Pokračování.)

Nyní obrátme zraků svých ke spisovatelům řeckým a římským.

Biskup *Rutilius Benzonius* ve svém výkladu »*Magnificat*« cituje pohanského filosofa *Chalcidia*, a sice jeho slova z komentáře Platonova: Timea. *Chalcidius* zmiňuje se v uvedeném výkladě o třech králích a potom praví doslovně: »Jest ještě světlejší a velebnější zpráva, která dí, že při zjevení se jisté hvězdy sestoupil Bůh s nebe.«²⁾

Týž uvádí výrok moudrého astrologa *Albumasara*, který v 6. knize svého Návodu píše: »Pozvedá se při prvním objevení panny (hvězdy) panna (dívka), persky *Sedios Derzama*, což Arabové překládají slovem *Kenedepha*, dle našeho tolik jako čistá panna (*virgo munda*) synáčka držíc na rukou a jeho živíc; chlapce zovou *Ježíš*, což řecky znamená *Christus*.«

Ještě jiný citát nalézáme u téhož spisovatele, citát pohanského básníka *Claudiana*: Anděl oslovuje Marii, kteráž slyšíc slova ta, bez porušení panenství počala Boha.³⁾

A jinde též básník:

»*Quemque utero incluso Maria, mox numine viso, Virgineo intumuerit sinus, instructaque Mater Arcano obstupuit compleri viscera partu Auctoremque paritura suum.*«

Římský spisovatel *Macrobius* zmiňuje se o povražďení dítek betlémských k vůli Kristu. *Macrobius* zanechal spis zvaný: *Saturnalia*, kde uvádí na počátku výroky slavných mužů, jako *Cicerona*, *Augusta*, *Julia* atd.

²⁾ Est et alia sanctorum atque venerabiliorum historia, quae perhibet ortu stellae cuiusdam descensum Dei de caelo in terram (Tract. Explic. In cant: Magnificat. pag. 246.)

³⁾ Angelus alloquitur Mariam, quo praescia verbo concipit salve virginitate Deum. (Apud ret. August. lib. 5. de Civ. Dei.)

Čtvrtá kapitola druhé knihy téhož spisu jest nadepsána: *De iocis Augusti in alios et aliorum in ipsum.*⁴⁾ Vtip označený č. 10 zní: »Když uslyšel, že mezi hochy, které kázal v Syrii usmrtiti král židovský *Herodes* ve stáří do 2 let, i jeho (*Herodův*) syn byl usmrčen, zvolal (*Augustus*): Lépe jest býti *Herodovým* veřem než synem.«⁵⁾

Pohan a zuřivý nepřítel všeho křesťanského, *Celsus*, zmiňuje se též o narození *Kristově* z *Panny Marie* a mluví o třech králích. Mluví o nich ovšem jinak než evangelium, ale uznává přece existenci *Kristovu*, té nepopírá.

Důležitá a paměťhodná jest, že *Justin* ve své druhé apologii a *Tertulian* ve svém spisu proti *Marcioniovi* dovolávají se officiálních zápisů římských (*tabulae censuales*) o narození *Kristově*. Záписы tyto byly uschovány v římském archivu.

O životě, působení a smrti *Kristově* píše jasně a určitě židovský spisovatel *Josefus Flavius* ve svých »*Starožitnostech*.« Tam se dočítáme: »Té doby žil *Ježíš*, muž moudrý, ač-li vůbec dovoleno jest mužem ho zváti, neboť konal podivuhodné skutky, učitel těch lidí, kteří pravdu přijímali. Připoutal k sobě mnoho Židů a mnoho Řeků. Byl to *Kristus*. A ačkoli jej *Pilát* na žalobu našich nejpřednějších mužů odsoudil k smrti kříže, tož přece neopustili jej ti, kteří mu hned s počátku láskou oddáni byli. Třetího dne zjevil se jim zase živý, jak *Bohem* nadšení proroci toto a jiné nesčetné zázraky jeho byli předpověděli. Až do dnes pak trvá společnost křesťanů, dle něho tak pojmenovaná.« (*Antiq. XVIII. 3. 3.*)

Místo toto uvádějí i *Eusebius* a *Suidas* ve svém slovníku.

Proti pravosti tohoto místa jsou ovšem některé námitky. Jsou dílem rázu vnitřního, dílem vnějšího.

⁴⁾ Žerty *Augustovy* na jiné a jiných na něho.

⁵⁾ Quum audisset inter pueros, quos in Syria Herodes, rex Iudaeorum, interibatulum jussit interfici, filium quoque eius occisum, ait; Melius est Herodis porcum esse quam filium.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Kain a Abel. (Dle žid. pověstí.)

A stalo se, když shlédl Jahve milostně na obět Abelovu, na obět Kainovu však neshlédl, zanevřel Kain na svého bratra a nenáviděl jej a hleděl jej usmrtiti. Jednoho dne řekl Kain k Abelovi: »Rozděleme si svět!« A Abel přivoliil. A vzal si Kain plodnou zemi, aby ji zdělával. Abelovi pak dal stáda. A řekl: »Hle, nyní máme každý svůj díl, běda ti, kdybys někdy vešel do mého údelu!« A počal Kain zdělávati zemi, a Abel vyváděl svá stáda na pastvu. Když spatřil Kain stádo Abelovo na poli, rozlítil se a vzkřikl: »Což neřekl jsem tobě, aby se's nepřibližoval mému údelu?« Uslyšev Abel hlas Kainův utekl. Tento však jej pronásledoval, a když jej dohonil, uchopil jej a hleděl jej v zápasu poraziti. Ale Abel byl silnější a porazil jej na zemi. Tu volal Kain a prosil, aby ho pustil a jemu nic zlého nečinil. A vyslyšel Abel jeho prosbu a upustil od něho. I vstal Kain a z nenadáni opět útočil na Abela a tloukl jej na všechny strany, až jej zabil.

Spatřiv pak Kain, že jest jeho bratr mrtev, zarazil se a nevěděl, co činiti. I poslal Bůh před Kaina dvě havranů, kteří zápasili a bili do sebe vši silou. A když jeden usmrtil druhého, vyhrabal jemu drápy svými jámu, položil do ní mrtvé tělo a zahrabal je. Spatřiv to Kain, vzal tělo Abelovo a podobně je pochoval.

Potom řekl Kain v srdci svém: »Uteku před otcem svým a před matkou svou, nebo by řekli: Běda, ruce tvé prolily tuto krev!« A když počal utíkati, ukázal se jemu Bůh a řekl: »Což také ode mne chceš utéci? Zdaž skryje se někdo ve skrýších, abych ho viděti nemohl?« A tázal se jej: »Kde jest Abel, bratr tvůj?« I řekl Kain: »Jsem já hlídačem tvorů tvých, že žádáš Abela z mých rukou?« A řekl Jahve: »Co jsi učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země!« I zalekl se Kain náramně a tázal se: »Jak dověděl jsi se o tom? Otec můj a matka má jsou na zemi a nevědí, co jsem učinil, a ty, který jsi až na nebi, to víš?« I řekl Jahve: »Zdaž nenaplníuji já nebesa i zemi a nic nemůže býti skryto přede mnou?« Řekl Kain: »Vím, že jsi veliký a veliké jest jméno tvé; odpusť mi nepravost mou, které lituji.« I řekl Bůh: »Protože lituješ, zmenší se pokuta tvá. Jdi z tohoto místa a budeš tulákem a poběhlikem po celý život.«

Odešel Kain a potkal otce svého, který pravil: »Vím, že jsi učinil veliké zlo, že jsi zabil svého bratra! Pověz mi nyní, co na tebe přišlo?« I řekl Kain: »Jahve mně řekl, bych odešel z této země, že budu tulákem po celý život svůj.« I zvolal Adam: »Jak veliký jest tvůj hřích a jak malý jest tvůj trest!« Vysvětlil mu pak Kain, že mu byl snižen trest, poněvadž prosil a litoval. Tu zalomil Adam rukama a zvolal: »Běda mně! Proč jsem nelitoval já, když jsem přestoupil rozkaz Boží! Teď vidím, jak blízkým jest Jahve každému, kdo k němu volá!«

A pobíhal Kain po zemi. Když spatřila jej zvířata a dobytek, postavila se hrozivě proti němu a řekla: »To jest muž, který zabil živou duši svého bratra! Pojďme, roztrhejme jej!« Uslyšel to Kain a zhrozil se. Avšak zvířata se až k němu nepřiblížila, neboť viděla znamení, kterým ho Bůh na čele poznamenal.

Konec Kainův.

Když sestár! Lamech a sesláby jeho oči tak, že neviděl, zavola! si svého syna Tubalkaina a řekl jemu: »Zaveď mne na pole, abych tam nějakou zvěř ulovil.« I vzal Tubalkain pravici svého otce, a šli oba dva na pole. Tam řekl Lamech svému synu: »Pozoruj dobře celý kraj! Jakmile spatříš nějakou zvěř k nám přicházeti, oznam mi to, abych na ni vystřelil šíp.« — V oné době šel Kain po poli a zdálo se Tubalkainovi, že to je nějaká zvěř a řekl Lamechovi: »Napni rukou luk a vystřel před sebe, neboť se mi zdá, že tam jest zvěř.« I vystřelil Lamech v ono místo a zabil Kaina. Když se pak přiblížili k tomu místu, viděl Tubalkain, že tu leží muž, zabítý oním šípem. A když jej blíže pozoroval, spatřil znamení na jeho čele a zvolal: »Otče můj, nezabili jsme zvíře, ale člověka, který má znamení na čele!« Jak to slyšel Lamech, vykřikl náramně a zvolal: »Běda mně! Zabil jsem Kaina!«

A stál Tubalkain mezi rukama svého otce a jak tento chtěl zalomiti rukama, uhodil jimi na hlavu svého syna a velikou ranou jej zabil. A nemohl se Lamech vrátiti do svého domu a seděl u obou zabitých, až přišly Ada a Zilla, manželky jeho. Tyto se ulekly mrtvol a nechťely s Lamechem žíti; Adam je pak usmířil.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Ježíš Kristus osobou mythickou?

(Prof. JOS. STANĚK.)

(Dokončení.)

Největším a snad nejnebezpečnějším nepřitelem nauky Kristovy byl *Porphyrius*. (233—304 po Kr.)

Spisy jeho se ztratily a zůstaly z nich toliko zlomky, zachované v některých křesťanských apologiích, jichžto spisovatelé bránili proti němu učení Kristovo. Tak ku př. u Jeronýma, Theodoreta, Řehoře Naz. a j.¹⁾

Povšimněme si náhledů toho pohanského filosofa.

Porphyrius napsal proti křesťanům dílo obsahující 14 knih. V díle tom zahrnuje Starý i Nový zákon. Kristu činí mnoho výtek. Divy, které Kristus konal, činil prý čarodějstvím. Zázraky, které na hrobech mučedníků se udály, jsou prý skutky ďáblův. Hle, takový nepřítel Kristův byl Porphyrius! Ale *na existenci Kristovu sáhnout se neodvážil*, ač by tím zasadil křesťanství ránu citelnou. Neodvážil se sáhnouti na existenci Kristovu, poněvadž to tenkrát bylo nemožno. Že Kristus žil, o tom bylo té doby všeobecně, nezvratné pře-

svědčení; opáčné tvrzení bylo by vzbudilo jen pohrdlivý, soustrastný úsměv.

Nepřátelství *Julianovo* ke křesťanství jest každému známo. I on uchopil se péra, aby křesťanství poškodil. Též jeho spisy se ztratily až na nepatrné zlomky, zachované u sv. Cyrilla Alex. ve spise: »*Adversus Julianum*«.

Dle těchto zachovalých zlomků prohlašuje Julian o Kristu: Ježíš, který toliko několik chudých židů pro sebe získal, jest již po 300 let oslavován, ač nic pamětihodného nevykonal, leda že by platilo za něco zvláštního to, že chromé a slepé uzdravoval a vymítal ďáblů. On, který větrům poroučel, po moři chodil, ďábla vymítal, nebo i zemi stvořil (což z apoštolů toliko Jan tvrdí), nemohl ani své vlastní příbuzné před záhubou zachrániti; dle svědectví Nového Zákona ani tito v něho nevěřili.

Julian neodvažuje se popírati existenci Kristovu, z těchžte důvodů jako Porphyrius. Ano, on existenci Jeho přímo potvrzuje; o životě Jeho mluví zřejmě.

Ke spolku nepřítel Kristových jako čtvrtý druží se *Hierokles*, mistodržitel v Alexandrii za časů Dioklecionových. Mečem i pěrem bojoval proti křesťanům. Ve svém spise: »*Verba veritatis ad christianos*« porovnává skutky Krista Pána se skutky Filostratovými, aby je seslabil a ukázal, že na nich není nič zvláštního, nič

¹⁾ Místa ta uvádí *Bullet* ve svém díle: *Einführung des Christentums*,

příčinách těch neúspěchů? Především je to známá nevraživost státu. V létech osmdesátých všem těmto universitám odňal stát právo jména universit a od té doby slovou toliko: »instituts catholiques.«

Msgr. Baurillart končí: »Francouzští katolíci dosti nepochopili v této věci, co je jejich povinností; nedostávalo se jim ducha pospolitosti a to i ve sborech učitelských. A v neposlední řadě byly to různé názory politické mezi katolíky, které vadily zdárnému rozvoji jejich univesit.«

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Obři prvých dob.

Mužové tehdejších dob, dokud ještě nehřešili proti Jahve, byli všichni velmi velicí a silní, jakých po nich nikdy již nebude. Snadno a rychle procházeli zemi od jednoho konce k druhému, výškou svou dosahovali vrcholů cedrů libánských a dovedli i nejsilnější cedr z kořene tak vytrhnouti, jako nyní vytrhuje člověk ze země malou květinu. Proti divé zvěři podstupovali vítězné boje. — Manželky jejich mívaly po šesti dětech. Kdysi porodila jedna z jejich manželek dívky v noci a řekla jednomu z nich, aby přinesl světlo. Ten šel a potkal knížete běsů, který jej chtěl zabít. Ale právě v tom okamžení zakokrhla kohout; a stáhl běs ruce své a řekl: »Jdi a řekni své matce, aby si nyní vážila kohouta velice, neboť bych tě byl usmrtil, kdyby byl nezazpíval!« A oloupilo to dítě knížete běsů a řeklo jemu, aby děkoval jeho matce za to, že jej neskolilo.

Henoch. Henoch, syn Jaredův, narodil se v Memfidě, v Egyptě. Byl Bohem vyslán a obdařen darem proctví a divů, aby opravil manželství a dobré mravy lidí, obracel modláře a pod. Mnozí se jeho kázáním obrátili. Naučil lid šedesáti a dvěma cestám, založil sto měst, dal jim příslušné zákony a podřídil je čtyřem správcům. Za něho panovala víra v jednoho Boha, on ustanovil posty, modlitby, almužnu a svatou válku. Zapověděl jísti maso vepřové, oslí a psí, některé rostliny a vše, co by mohlo zmásti mozek, jako jsou alkoholické a opojné nápoje. Předepsal obět při západu slunce a v určitých dobách.

Henoch pěstoval astronomii, zavedl písmo a krejčovské umění. Modlil se dvanáct tisíckrát denně. Byl ve stálém spojení s hvězdami a s anděly. On prý sám tvrdil, že proběhl nebe se Saturnem a že seznal všechna tajemství vyšších krajů, že zná tajemství světa neviditelného. Založil pyramidu, nazývanou Gunbuzatran, ve které chtěl zachrániti před potopou hroby svých přátel. Stále si nesmírně přál, aby se ještě před obecným vzkříšením dostal do nebeského ráje. Aby toho dosáhl, mnoho se postil a trápil. Azrail znal jeho přání a sestoupil prý s nebe a stal se jeho důvěrným přítelem, po čase pak dal se mu poznati. Henoch se tázal, přišel-li snad již pro jeho duši. Azrail jej upokojil, ale přec dal jemu pít nápoje smrti a po jeho přání ukázal mu peklo. Po nových prosbách a se svolením Božím vzal jej na svá křídla a přenesl jej do sedmého nebe, pak i do ráje. Když byl Henoch celou hodinu pohlížel na rajske řeky, stromy, ovoce a mladé, šťastné obyvatele ráje, chtěl jej Azrail zase odnésti; avšak Henoch prohlásil, že odtud nepůjde než na rozkaz Nejvyššího, neboť bylo řečeno: »Z ráje se nikdy nevy-

chází.« Když se pak tázali Boha, rozhodl, že tam má Henoch zůstat. Bylo mu tehdy osmdesát dvě léta.

Henoch byl krásného těla, nosil silné kníry a dlouhý vous. Mluvil pomalu a málo a ukazoval při řeči rád ukazováčkem. Při chůzi míval oči k zemi sklopené, neboť stále přemítal o nebeských věcech. Z jeho výroků jsou tyto nejznámější: »Bohatý člověk není nikde cizincem, chudý všude. Boháč není cizincem ani na horách, ani na poušti, ani na samotě. Kamkoli přijde, všude postaví svůj stan a může odpočívat. Kdo nemá světských statků, je cizincem a neznámým ve své vlastní zemi.«

Potomci zbožných patriarchů těšili se po smrti svých předků tím, že si dělali jejich sochy. Později se však návodem zlého ducha těmto sochám klaněli. Satan zavedl též klanění se ohni, neboť tvrdil, že kdo se nyní klaní ohni, bude po vzkříšení od ohně ušetřen.

Když dal Bůh Henocha mezi anděly, domnívali se oni, že je to Adam a pravili: »Co má činiti tento hříšník mezi námi, kteří jsme bez poskvrny?« Nejvyšší jim řekl: »Kdybyste byli bývali na místě Adamově, byli byste hřešili jako on. Určete ze sebe dva, aby se podrobili té zkoušce.« Zvolili Haruta a Manuta, kteří sestoupili na zemi, žili zde ctnostně, až byli kdysi jati neobyčejnou krásou Zohny, t. j. hvězdy Venuše. Tato slíbila oběma zvlášť svou přízeň, budou-li pít víno. Když se pak opili, přivedla je k tomu, že jí řekli nesdělitelné jméno (Boží), kterým lze vystoupiti do nebes, svedla je, že se klaněli její modle, a že zabili člověka, který byl náhodou svědkem jejich poklesku a mohl na ně žalovati. Mocí onoho jména vystoupila pak sama do nebe. Anděl Gabriel orodoval za ony dva padlé anděly a tak unikli věčnému zavržení; byli svrženi do jámy v Babelu, kde pobudou až do vzkříšení, trápeni bolestmi.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Laická škola francouzská v parlamentu.

Liberální listy potlačily zprávu o tom, kterak francouzský parlament posoudil výsledky své vlastní školy. Debata o nákladu na školství proměnila se v diskusi o *školní politice*, anebo abychom mluvili jasněji, v boj s laickou školou francouzskou.

Nedávne případy v některých francouzských krajích, kde biskupové neohroženě protestovali proti některým protikřesťanským učebnicím, v národních školách užívaným, zavdaly podnět, aby o francouzské škole bylo jednou upřímně promluveno.

Radikálové se domnívali, že nastala příhodná doba, aby vymohli na vládě rázná opatření proti katolickým biskupům, »vměšujícím se do školní politiky«. Žádali předlohu zákona, kterým by na příště odporu rodičů proti odkřesťanění jich dětí byly

dány jisté meze. — Konservativní pravice naopak proti tomu chtěla použití této příležitosti, aby jednání biskupů prohlásila správným. A to se jí také ústy jich řečníků, jako *Denis, Cochín a Maurice Barres* a jiných úplně podařilo.

Vůdcové levice se tím nikterak netajili, že cílem jejich jest: *pomocí školy pracovati k úplnému vyhubení křesťanství ve Francii*, a byli ochotni dáti souhlas ke každému návrhu, který by tento cíl sledoval, vše jedno, ať se jim francouzská mládež duševně hubi nebo ne. Ale, jak se zdálo, protikřesťanské strany brzo toho litovaly, že v této diskusi dospěly tak daleko a že příliš daly nahlédnouti ve svoje budoucí plány. Neboť musily vyslechnouti názory, které nad jich laickou školou, v níž i pouhá zmínka o Bohu přísně je zakázána, pronesly zdrcující soud.

A tento nepříznivý úsudek pronesl jejich politický protivník pravice, nejnadšnější stoupenec jich radikálního programu. Revolucionářský socialista *Allard* náleží k

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Pokolení z doby potopy.

Čím dále, tím více hřešili lidé na zemi proti Jahve, a naplnila se země nepravostí. I řekl Jahve Noemovi: »Jediné tebe shledávám spravedlivým v tomto pokolení.«*) Tu přistoupili andělé k Jahve a řekli: »Čím se vyznamenal Noe ve ctnosti, že našel u tebe milost?« I řekl Jahve: »Když se narodil Seth, bylo mu řečeno, aby živil svého otce a sloužil jemu; a on tak činil. Když řekli Enošovi, synu Sethovu, aby se staral o otce, činil tak; když mu však bylo řečeno, aby se staral též o dědečka, Adama, nechtěl tak činiti a řekl: »Co jest mně a jemu? Jest to málo, že starám se o svého otce, mám živiti i svého děda?« A podobně ani Kainan, ani Mahalael, Jered, Henoch, Methusalem, a Lamech nechtěli míti péči o své dědy, až přišel na svět Noe; ten staral se o všechny blízké i vzdálenější příbuzné a pokrevní přátele.« Když slyšeli andělé tato slova chvály, pravili: »Nikdo není zajisté tak spravedlivý jako Noe a jeho spravedlnost ho osvobodí od smrti.«

I řekl Jahve Noemovi: »Jdi a volej do uší hříšníků světa: »Obrat'te se od svých cest zlých a nehněvejte Jahve, aby nepřišla na vás potopa a nezhylnuli jste se země!« A šel Noe k Methusalemovi, který byl též spravedlivým, a řekl jemu slova Jahve. A šli oba a kázali hříšníkům, aby se obrátili od zlého.

Když však lid nechtěl poslouchati slov varovných a napominajících, řekl Bůh Noemovi: »Učiň sobě velikou archu a postav ji na vysoké místo, neboť po stu a dvaceti letech pošlu potopu na svět a zničím všechno tělo.«

A počal Noe porážeti cedry a dělal z nich veliké trámy. A když viděli hříšníci jeho dílo, přišli k němu a tázali se jej, co to dělá? A když jim předpovídal potopu a napomínal je, aby se obrátili, smáli se jemu a říkali: »Na tebe pošle Bůh asi potopu, nikoli na nás! Co učiní nám Jahve? Kdyby zavřel nebe a nedal žádného deště, načerpáme si vody z potoků a řek. Kdyby na nás seslal třeba oheň, nebojíme se, neboť se pomažeme krví salamandra, a pak nám oheň nic uškoditi nemůže. A kdyby otevřel stavidla nebes a seslal potopu vod, vezmeme veliké houby jež máme, ty vsají do sebe veškeru vodu, vezmeme železné tyče a pokryjeme jimi veškeru tvář země.«

Přicházeli též obři a pravili: »Pozoruj jen naši výšku a věz, že na nás ani největší spousta vod nedosáhne. A kdyby vyrazily vody ze spodu, dáme na otvory propastí svá chodidla a uzavřeme jimi ony otvory.« —

Denně napomínal je Noe, ale oni byli zatrzelými a stále více hřešili proti Jahve a přivolávali tak trest Boží.

Před potopou daly se veliké zázraky. Dva andělé, kteří sestoupili na zemi, vyzradili zvláštní jméno, jímž lidé mohli zázraky dělati a do nebe se vznášeti. Za to byli trestáni tím, že zůstali mezi nebem a zemí.

Před potopou vycházelo slunce na západě a zapadalo na východě.

*) Noe byl spravedlivým »ve svém pokolení«, pouze u přirovnání se svými souvěkovci byl spravedlivým, »dokonalým.« K tomu uvedeno: »Na trhu slepců je i jedooký bystrým!«

Když zemřel Methusalem, scházela se zvířata k jeho hrobu a nařikali. I hřišníci počali tu nařikati a proto odložil Jahve potopu o sedm dní. Když se pak ani potom neobrátili, poručil Noemovi, aby nabral do archy dostatek jídla a aby tam vpustil ze zvířat po sedmi (čistých) a po dvou. I řekl Noe: »Nikdy jsem nebyl lovcem, kterak budu moci sehnati zvířata do archy?«

Poslal Jahve anděly, kteří jsou ustanoveni nad zvířaty, a ti je uvedli sami do archy.

Žil pak tehdy Og, pozdější král Basanu, který byl náramně veliký, že ho Noe ani do archy vzíti nemohl. Slíbil mu však, že mu bude denně dávatí jídlo a nápoj.

Og zůstal při potopě zachráněn, voda šla jemu pouze ke kotníkům.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

O dobré a špatné četbě.

Napsal ALOIS DOSTÁL.

Než o předmětu tomto poněkud šireji se vyslovím, dovolte mně malou *vzpomínku* z mládí.

Byl jsem členem rodiny, v níž se mnoho četlo, jak to bývalo o zimních večerech na venkově obyčejem. V létě při klopotných pracích a denních starostech jenom tak v neděli odpoledne se někdo uchýlil ku knize, aby volný čas vyplnil touto užitečnou zábavou. Jinak v zimě, kdy všichni členové byli odkázáni na vyhřátou světnici, kdy se dostavovali ze sousedství hosté, kdy hrozil večer svoji délkou. Tu bylo mojí povinností sehnati něco po dědině ku čtení. A skutečně za tehdejší doby bylo to práci mnohdy nesnadnou při nedostatku knihoven na venkově, a jednotlivců, kteří by knihy kupovali. I ve škole byla tehdy knihovnička velmi slabá. Tu se sehnalo někdy něco švabachem tištěného a mladší čtenáři musili téměř slabikovati méně známá písmenka.

Jak často mne tehdy vytrhl z nesnázi spisovatel *Josef Ehrenberger*, který v sousedním městě jako farář působil. Jenom že než knihu půjčil, žák se musil ve škole osvědčiti vzorným chováním. Půjčená nebo darovaná kniha byla jako odměnou dobrého chování a pilného se učení. S radostí a jako vítězoslávou odnesl jsem od Ehrenberga mnohou knihu, těše se hned na její obsah.

Pospíchalo se s večerí, sousedé už oklepávali snih na záspí, upravena lampa, kde kdo dychtil po čtení. Za chvíli nesl se zvučný

hlas některého mladšího čtenáře světnic. S pozorností nasloucháno, a jenom občas jeden ze sousedů, poznamenal: »Znamení! Ten to sebral! To je filuta!« — Poznámky ty především platily povídkám Ehrenbergovým, jichž děj brán z místa jeho působiště, že bylo možno na osoby přímo prstem ukázati.

A četlo se dlouho, mnohdy do půlnoci, až byl konec povídky, až se vědělo, jak to dopadlo. Časem četba se opakovala k vůli novým posluchačům. *Nebylo třeba odpuzovati děti*, i ty mohly děj slyšeti; nebylo tu nic závadného a neslušného.

Ale dobře se pamatuji, že jsem jednou kdesi sehnal dosti objemnou knihu, maje radost, ta že vydrží na několik večerů a nebude mně třeba jiné čtení na čas sháněti. Byla to obvyklá společnost, mladí i staří, všichni hořeli touhou vyslechnouti nějaký poutavý děj. I děti aspoň nějakou dobu byly ochotny poslouchati. Čtenář podložil knihu šátkem, aby se nepomazala zbytky od večere, stručně přečten nadpis knihy a potom se vinul zvučný hlas světnic. Všichni naslouchali, ani nedutajíce. Každé vyrušení hned pokáráno pohledem. Ale tentokrát otec častěji povstal, přešel světnici, podíval se na sousedy, na děti a jevil nepokoj. Než i jini časem mávli rukou a bylo slyšeti hlasy nevole, nezvyklé poznámky. Posléze otec pokročil ke stolu, vzal čtenáři knihu, zprudka ji zavřel, řka: »Už nebudeš čísti. Tohle za čtení nestojí.« Potom knihu dal na nejvyšší skříň, aby se k ní děti nedostaly, a příštího dne sám ji odvedl.

Z toho jsem poznal, že jsou také knihy, jichž čtení jest otravou, jichž nejlépe ani nečísti, slovem, že *vedle četby dobré jest i četba špatná*.

bllost Svazu. V rozmanitých záležitostech na poli paedagogickém rázu drobnějšího byla to především pozornost, věnovaná tisku nemravnému a atheistickému, která byla často na programu, a k tomu cíli bylo pracováno deputacemi, vyslanými na příslušná místa; dále vejítím ve styk se Zemskou radou katolíků a spolkem sv. Bonifáce, jakož i vstupem do širšího odboru sociálního družstva Vlasti a zvláště účinnou podporou finanční, poskytnutou obranné Lize a návrhem, by výsledky této činnosti byly uveřejňovány v referátech »Vychovatele«.

Se spolkem katechetů v král. českém bylo jednáno se zdarem o prohloubení úcty k božskému Příteli dítek. V potřebných akcích vejde P. S. ve spojení s říšským svazem poslanců kněží. Prostřednictvím nejdůst. konsistoře zaslán projev proti potupě, učiněné sv. Otci římským starostou Nathanem a posléze ujal se P. S. a po něm i jiné podobné spolky Msgra prel. Dra. Buriána proti nepravdivým útokům.

Z těch a všech jiných snah P. Svazu znamená se v poslední době a v další budoucnosti zvýšená pozornost a příprava na r. 1915, v němž Volná myšlenka hodlá uskutečnit aspoň část svých cílů a naladiti českou veřejnost pro ně.

(Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Obr Og za doby potopy.

Noe se nazýval »*služebník odpuštělův*,« totíž Boha. Narodil se sto a padesát let po tom, když byl Idris, to jest Henoch, přenesen do nebe. Žil v Damašku až do té doby, když ho poslal Allah, aby varoval lidstvo před potopou a stavěl sobě archu. Po rozkazu Božím udělal Noe také prvý nákůs, to jest kovovou desku, na níž se dosud ve východních církvích tlučením ohlašují bohoslužby, jako se to u nás děje zvonem.

Noemova napomínání byla marna. I jeho manželka Waile a jeho nezdrábný syn Kanaan, a jeho vnuk, Og, Anakin syn, se mu vysmívali. Anaka byla dcerou Adamovou, a byla nepočestnou ženou. O Noemově ženě praví pověsti (ruské, polské a j.), že dala svému muži po ďáblově radě opojný nápoj a vyzvěděla co staví, a řekla to ďáblu. Ten pak v noci jeho dílo zničil. V těch bájích jest uváděno též, že ďábel vynášel pálení kořalky (*Dähnhardt*, Sagen zum Alten Testament, str. 261 nn.) —

Potopa počala tím, že vyšly vody nejprve z tannůru či pece, která snad byla u Gezer anebo v samém Damašku. Vody vystupovaly, jakmile k vyrážejícím vodám ze země přistoupily ještě vody přivalového deště, a archa se vznášela na nich. Noe dlel se svou rodinou (mezi nimi nebyla arcif jeho žena, Anaka, Kanaan a Og), v arše spolu s ostatním zbytkem věřících, jejichž počet bývá různě udáván. Jedni praví, že jich bylo v arše šest; jiní, že jich tam bylo deset, ano dvanáct neb i sedmdesát osm a osmdesát; polovina mužů a polovina žen. Tam byl též Jorham, který zachoval arabštinu, a zvířata, která Allah do archy veslal.

Mezi těmi zvířaty byl také osel, s kterým se do archy dostal i ďábel. Ten sedl si na něho jako moucha, a když nechtěl osel s ním do archy vstoupiti,

vehnal ho tam Noe příkrými slovy. Za toto utrpení bylo ustanoveno, že se jedno pozdější takové zvíře dostane i do ráje. To se vyplnilo, když byl Ozair poslán znovu na svět a vešel pak do rajské zahrady: Ozair by byl buď Jeremiáš anebo Ezdráš neb Lazar. —

Vody potopy zničily vše, co bylo na zemi, a nezachovali se než ti, kdož byli v arše, a obr Og. Og se však do archy vejíti nemohl, poněvadž byl tuze veliký. Vody potopy mu sáhaly pouze ke kotníkům. Dle jedněch seděl na arše a Noe mu dával jakýmsi otvorem v arše denně jídlo; dle jiných pokoušel se zničit archu, ale nedařilo se mu to. Tvrdili, že to byl on, jenž unikl ze Sodomy a oznámil Abramovi, že byl Lot zajat; slova »který unikl« vykládali mylně o tom, že unikl potopě aneb že se z té doby zachoval a stal se pak otrokem Abrahamovým (Gen. 14, 13 a Deuteron. 3, 11.).

Dle pověsti stál Og ve vodách a když chtěl jísti, sáhl rukou do vod a nabral s vodou spolu také mnoho ryb, které si na ruce držel a na slunci pekl; vodu deště si zadržel rukama a z té pak pil.

Žil prý pak po potopě ještě 500 let a dočkal se Mojžíše. Byl v té době králem Basanu, a Mojžíšovi a Israelitům bylo s ním a s králem Sehonem bojovati. Kdysi prý stál na velikém Hermonu, hoře antilibánské, a chtěl přeskočiti rovinu Coelesyrii neb Bekáa; ale skočil tuze daleko, tak že se dostal nikoliv na Libanon, nýbrž přes Libanon do moře.

Když byl ve službě Abramově, byl také kdysi Abramem kárán a trestán, a při tom mu strachem vypadl zub. Ten byl tak veliký, že si z něho udělal Abram lůžka, na kterých odpočíval, a sedátka, na kterých sedávali.

Kdysi trpěl Og zimnicí a ulehl, a jeho tělo sáhlo od místa Panias až k jezeru Merom. Když ležel nemocen, přišel k jeho hlavě náhodou průvodce mezků, a Og ho prosil a pravil jemu: »Až dojdeš k mým nohám, odezeň s nich komáry, kteří mne trápí, a prikrej mi nohy mým pláštěm, neboť já se nemohu ohnouti!« Muž ten se dostal k jeho nohám, a spatřil, že na nich nejsou komáři, ale že je ožírá celá smečka šakalů a odehnal je.

Og zemřel v dobách Mojžíšových zvláštním způsobem. Chtěl zničit Israelity a proto odtrhl kus hory, šest mil délky, a držel ten kámen nad hlavou, aby ho vrhl na israelské ležení, které by se bylo jím úplně pokrylo. Tu však poslal Allah ptáka, (ještěra?), který uhlodal onen kámen neb vykloval v něm díru, a touto dírou projel kámen na šiji Ogovu a uvázl tu jako nějaký prsten. Nyní ho nemohl ani zdvihnouti, poněvadž ho držely jeho veliké tesáky, které vynikaly z jeho úst, a nemohl také ani na cestu viděti. Mojžíš přišel a vida Oga v těchto nesnázích, vzal sekeru a vyskočiv deset loket vysoko, dosáhl sekerou jeho kotník, a Og padl a byl zabit. Na jeho tělo nanosili kamení, že tam pak povstala vysoká hora. —

Archa plula po vodách a dostala se do Mekky, kde stála po sedm dní. Pak se hnula k severu a stála tam, kde stál později Jerusalems, a Noemovi bylo oznámeno, že tu bude státi svatyně, v níž budou prodlévati mnozí proroci.

(Pokračování.)

3. četní řečníci si stěžovali, že katolické spolky a organizace hrají často divadelní kusy, které urážejí mrav. — Svaz proti tomu přiměřeným způsobem zakročí.

Na konec předseda provolal za souhlasu přítomných slávu: sv. Otcí Piu X. a Jeho Veličenstvu císaři a králi Frant. Josefu I. a českému episkopátu, uzavřel tuto krásnou, svornou schůzi.

Ve schůzi výborové byli pak zvoleni: za místopředsedu prof. Václ. Müller, za jednatele Jar. Slaviček, za pokladník kn. a notář Tomáš Škrdle. —ček.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Lež v Noemově arše.

Když zpozorovala *Lež*, že nadchází konec všeho lidstva (potopou), přistoupila k Noemovi a prosila jej, řkouc: »Vezmi mne do archy!« Noe pak odpověděl: »Hle, vidíš, že jsou ti, kdož vcházejí do archy, vždy o dvou . . . , jdi a nalezni si nějakého druhu.« I odešla *Lež* od archy a setkala se s *Podvodem*. Tento pravil: »Odkud přicházíš?« A promluvila tentokrát *Lež* pravdu, a řekla: »Šla jsem k Noemovi a prosila jsem jej, aby mne vzal do archy; avšak on mi řekl: »Nemůžeš vejít do archy, než budeš-li mít ještě nějakého druhu s sebou! Jestli jsem našla milost u tebe, hleď, přidruž se ke mně, a vejdemo společně do archy!« I pravil *Podvod*: »Co mně dáš za to, když ti to učiním?« Odvětila *Lež*: »Odměna tvá bude velmi veliká; neboť dám tobě všechno, čeho svým lhaním získám.« I svolil *Podvod* a přišli k Noemovi, a ten jim dovolil do archy vstoupiti. A počala *Lež* prováděti svá díla lživá a podvodná a získala jich mezi těmi, kteří vešli do archy, velmi mnoho. *Podvod* pak chodil za ní a bral si tento zisk a schovával si ho. I řekla tehdy *Lež* jednou: »Kde pak jest můj majetek, který jsem svou prací získala?« Odvětil jí *Podvod*: »Já jsem si ho vzal, neboť tak jsme spolu ujednali.« Uslyševši to *Lež*, plakala, neboť seznala, že její sláva nezplodí než opět lež a trápení a bolest. —

Vypravujíc si v báchorkách, že se i *ďábel* dostal do archy. Bylo řečeno, že se zlý duch do archy nedostane než tehdy, kdy mu bude poručeno, aby tam vešel. Noe by jej tam byl arci nepřijal. Schoval se však *ďábel* u osla a způsobil, že se osel zpěchoval vejít do archy. Noe, jenž stál před můstkem a vpouštěl jednotlivá zvířata dovnitř, rozhorlil se pro vzpurnost osla a zvolal: »Půjdeš přece nebo nepůjdeš?« To bylo *ďáblu* rozkazem a tak se tam vplížil a způsobil, že se ujala v synu Noemově, Chamovi, neuctivost k otci. —

Dle jiného výmyslu poznala *Lež* v arše *Pravdu*. Tato byla prý jako spanilá dívka a odívala se čistým, bílým rouchem. Když bylo po potopě vše z archy vypuštěno, sledovala *Lež* *Pravdu*. *Pravda* chodila světem a tu a tam byla znečištěna prachem světským. Když našla jednou v lese čistou, příjemnou vodu, svlékla se se svých krásných šatů, položila je na břehu pod křoví, aby se vykoukala. Toho použila *Lež* a zmocnila se šatů *Pravdy* a obchází v nich, jako

v beráncím rouše po světě a klame lidi, kteří tak často při lži a klamu spatřují nátěr pravdy.

Pravda byla zarmoucena ztrátou svých šatů, je proto opovrhována a pronásledována ve světě, a nezřídka jí třeba uchýlovati se v ústraní, neboť Lež vítězí a chlubí se její rouchem. (I u Turgeněva.)

Havran a holubice.

Když pak chtěl Noe věděti, jestli vody potopy již se zmenšily na zemi, šel k *havranu* a řekl jemu: »Vylétni oknem, jež jsem otevřel, a shlédni, opadly-li již vody či ne?« Havran odvětil: »Hle, pozoruji, že mne Bůh nenávidí, neboť přikázal, aby sem z mého rodu vešli pouze dva. A i ty chceš moji zkázu, neboť nevysíláš jiného ptáka, ale vybíráš k tomu mne! Já půjdu, a přijde-li na mne zima nebo horko, zahynu a náš rod se světa sejde!« — I řekl Noe: »Svět se ztrátou tvoji nezarmoutí, neboť jaký prospěch má z tebe? Jsi ptákem nečistým, nemohou tě obětovati na oltáři, ani nemohou masa tvého jísti!« I dotkla se slova Noemova havrana a vylétěl z archy. — Tu spatřil na vrcholí stromu zavěšenu mrtvoľu lidskou, přiblížil se k ní a kloval z ní. Noe ho pak nechtěl vpustiti do archy, neboť se mu velmi zošklivil. Privil však Jahve Noemovi: »Vezmi havrana k sobě, neboť budu v něm míti jedinou zalíbení. Po létech tisíci a třech stech a devět a padesáti uzavře jakýs spravedlivý (Eliáš) nebe, a ono nevydá žádného deště; tehdy pošlu havrany, aby spravedlivého živili.«

Vypustil pak Noe *holubici* a vrátila se k němu, když nenalezla místa, kde by spočinula noha její. Po sedmi dnech ji opět vyslal a letěla spěšně k Israelské zemi; a otevřely se brány ráje a spatřila tam podivuhodné rajske ovoce a balsám a myrrhu, ale nevzala z těch krásných a rozkošných věcí ničeho. Vzala pouze ratolest hořké olivy, aby Noemovi ukázala, že lépe jest hořké jídlo z plné a otevřené ruky Boží, než sladkosti a rozkošné dary z rukou lidských.

Noemovy práce.

Noe neměl v arše po celou dobu žádného klidu a odpočinku, neboť ve dne i v noci bylo mu se syny podávati potravu onomu množství zvířat, jež v arše měl. — Kdysi pozoroval, že chameleon nic nejí; trápilo ho to velmi, neboť nevěděl, čím by ho nakrmil. Dával mu zeleninu, on se toho ani nedotekl; podával mu ovoce, avšak marně. Jednou vzal Noe granátové jablko, rozpůlil je, a tu kousek spadl na zemi; chameleon ho uchopil a pozřel. Od té doby dával mu Noe zeleninu, v níž byly kusy granátových jablek. Tak pečoval o všechna zvířata. Fenix pozorovav námahu Noemovu, nežádal žádné potraviny, aby tím umenšil jeho práci. Noe mu za to přál požehnání na věky, a Bůh přání to splnil, neboť Fénix žije stále.

Po potopě.

Když minul rok, odkryl Noe střechu archy a seznal, že jest země již vyschlá. Nechtěl však vyjíti dříve z archy, dokud mu Bůh nerozkáže, což se také stalo. Při tom řekl Noe k Hospodinovi: »Hle, já vyjdu se svými syny z archy a budeme míti dítky a rozmnožíme se na zemi — ale ty sešleš po druhé potopu na svět a zničíš je. Proto tě prosím, abys neposílal žádné potopy na zemi!« Bůh mu vyplnil jeho prosbu a slíbil, že neprijde potopa na svět. Noe děkoval Bohu a přinesl obět. Synové jeho i on zasévali pak a vzdělávali zemi a bylo jim požehnáno.

Když šel kdysi Noe a chtěl pěstovati *vinnou révu*, přistoupil k němu ďábel, řka: »Rci mi, co chceš zde sázeti?« Řekl Noe: »Révu tu vysazuji.« I tázal se ďábel: »Jaký prospěch dá ti réva, a proč máš na ní zalíbení?« Odvětil Noe: »Věz, že jest její ovoce, čerstvé i usušené, velmi dobré; z plodu toho vyvedu víno, jež obveseluje srdce.« I řekl ďábel: »Dovoliš-li mi, pomohu tobě při sázení a pěstění révy.«

Noe svolil, a zlý duch přivedl tele, lva a vepře, a zabil je a jejich krev vylil po místě, kde byla sazenice révy Noemovy. Tím chtěl ukázati Noemovi, že není dobře pít mnoho vína. Pije-li člověk pouze jeden pohár vína, bude podoběn mládci, který nic zlého nečiní, ani netrhá a nezabijí; bude-li pít dva poháry, sesílí srdce své a bude jako lev; kdyby snad více pil, a opil se, bude podoběn vepři, bude se válet v prachu a kalu.

Když to ďábel učinil, odešel. Noe pak, když réva uzrála, vytlačil z hroznů víno, pil a opil se, a byl potupen svým synem. (Pokračování.)

FEUILLETON.

O dobré a špatné četbě.

Napsal ALOIS DOSTÁL.

(Pokračování.)

Stěžují si americké listy: »Čím je strašlivá nemoc nialomocenství a rakovina pro tělo, rozžírající je a působící, že kus po kuse uhnílého masa s těla padá, tím jsou veškeré pro duši lidskou nečisté, smyslnost dráždící, krvavavé romány. — Mnozí rozvázní mužové i ve straně svobodomyšlné na děsné tyto krváky, plné bílosti, smyslností, vražd a pikantností, před nějakou dobou poukazovali; ale zase všechno utichlo a dnes opět noviny jsou zaplaveny tím hnusným kalem a páchnoucí krví těchto stokových románů.

Je to pro lid český v Americe hrozným vysvědčením. Vydavatelé a šifitelé toho moru za špinavý dollar otravují lid a zaprodávají jej duševnímu otroctví.«

A které romány se tomu dopisovateli nezamlouvají? Jmenuje tyto: V poutech lásky, Láska a utrpení krásné dívky z továrny, Lidunka, dcera žebračké hraběnky, Julietta, dcera Musolinova, Škola milenek, Hezké děvče z předměstí, Fausta, Zuzanka v koupeli, Román naviky, Žena a láska, Právo na štěstí, Hospoda u štěstí, a jiné. Ty a podobné spisy jsou ve veřejných knihovnách. Dopisovatel končí: »Kdyby to anglická správa oněch knihoven věděla, tu by jistě celé to

české oddělení vyhodila na ulici, a Čechové by měli opět o jednu ostudu více.« (Hlas, číslo 2078). —

Mnoho bylo bojováno proti této krvavé a nanejvýš pitomé literatuře, vliv její byl poněkud omezen, ale vzala na sebe jinou podobu a rozšířila se opět pod názvem »*detektivních románů*«, jichž se mnoho překládá a vydává v Čechách. Působení jejich na mladou mysl jest záhubné. Mnoho-li lidí bylo těmi spisy popleteno? Někteří si i na život sáhli.

Ve skrýších lupičů, v pískovcových děrách u Prahy, nalezeny vedle odcizených věcí detektivní romány, jimiž se mladí zloději bavili a na nichž se cvičili. »Národní Politika« (číslo 140.) píše z Mladé Boleslavi: »Učedník sedlářský Hojsák sveden byl četbou detektivních novel na scesti. Zopatřil si pakličce, podnikal různé výpravy. Odcizené věci schoval do skrýše ve skále a měl jich složeno za více než 200 K. Skrýš byla však objevena, a brzo dopaden i pachatel; ten vše doznal, svaluje však vinu na četbu detektivek.« — —

Než mnohá povídka více pokazí než poučí, jako na př. »Nad vodou« od M. Lády. Řeholník tu líčen jako ďábelský mnich, jako svůdník, jako sketa a nejhorší člověk na světě. Student Vojtěch je vzor anděla, jako ctnost v nejjasnějším světle. Kaple svatého Václava postavena ve zdi klášterní na památku hanebné události. Nadsazování je takové, že spisovatel i lež nazývá svatou, skulina ve zdi klášterní sluje cestou »z pekla

mravním vývoji. Mravní ideál musí býti před námi a ne za námi. Z toho viděti, že osoba Kristova není daleko lidstvu tím, čím ji chce míti církev: vzorem, mravním ideálem.« (Ještě že je tu v Čechách aspoň vzor před námi — p. Dr. Bartošek.) »A jsou skutečně účinky tohoto vzoru v dějinách tak patrný? V minulosti a v přítomnosti marně hledáme požehnané působení příkladu vzoru Kristova na praktické žití člověka.« (Spisovatel má asi hodně tmavé brýle, že nevidí, lépe řečeno nechce vidět rozličné ty instituty k blahu lidstva směřující, založené jen na vzoru sebezáporu Kristova.)

»Je snad naděje, že se ukáže v budoucnu? Je to pochybno. A proto dnes nepotřebujeme Krista. A kdyby i v budoucnosti někdo dokázal, že Kristus nežil, nebude sice v řadě předků světlá postava, avšak mravnost založená na zkušenosti, na psychických, socialních a historických základech tím neutrpí. Badání o životě Kristově, jak nyní se provádí, musí nás podporovati ve snahách budovati mravnost na základě zkušenosti a oddalovati ji od vlivů církevních.«

Prozatím snad dosti. Takových posudků a úsudků, ohrožujících náboženské přesvědčení mládeže, je v »Přehledu revui« více; a kdo by pochyboval, ať jen si vezme do ruky některé číslo letošního ročníku, přečte je a pak jistě se podiví, kterak si tato *tendenčně protináboženská, najmě katolicky protináboženská publikace dopomohla schválení c. k. zemské školní rady moravské!*

Nedivno pak, že přes všechny výnosy c. k. místodržitelství knihovny a čítárny i českých středních škol takovými duševními plody stravují své čtenáře, a že mnohý student pak již na střední škole je s náboženstvím úplně hotov.

a.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Mohamedánské pověsti o Noemovi a o potopě.

Bůh poslal na svět proroka *Noema*, aby kázal lidu a napomínal jej k pokání. Po 950 let svého života napomínal a varoval Noe chudé a bohaté. Málokterí ho poslouchali; mnohdy zacpávali si uši svých, aby jeho slov neslyšeli. Jednou chtěli jej kamenovati, ač byl k nim velmi dobročinným. Když viděl, že jeho kázání jest marné, modlil se za nevěřící a prosil Boha, aby nepřipustil, by se zlí na světě rozmnožovali. Bůh odpověděl: »Počni stavěti archu; chci aby ti nešlechtinici zahynuli vodou, která jim až dosud dávala život.«

Noe počal stavěti archu se svými třemi syny v městě *Kufa*, blíže Mekky (Kufa jest od Mekky značně vzdáleno). Po svědectví Semově byla archa 1200 loktů dlouhá a 600 loktů široká a měla podobu ptáka; předek její byl jako hlava páva, oči byli orlí, tělo holubí, zadek pak kohoutí. Dle jiných měla podobu ryby. Zevně i uvnitř byla dobře vysmolena a pryskyřicí uzavřena. Lid se Noemovi při tom posmíval: »Starochu k čemu ta bedna?« a pokoušeli ho. V arše připravil Noe dřevěnou skříň, do níž byly uloženy ostatky Adamovy.

Gabriel shromáždil veškeré živočichy, z každého druhu po dvou, a tak byla zvířata uváděna do archy; konečně tam vešel i Noe se svou rodinou a s některými věřícími. Kterýsi syn Noemův, Kanaan prý, nechtěl vejíti do archy, domní-

vaje se, že se zachrání na vysoké hoře; avšak přišla vlna a smetla jej. Ve 40 dnech zaplavily proudy vod s nebe a z útrob země celý povrch zemský tak, že stály vody ještě 40 loket nad nejvyšší vrcholy hor.

Archa vyplula z Kufy, otočila se sedmkrát kol mekkánské modlitebny, prošla celým světem a zastavila se konečně na vrcholi hory *Žudi*. Po pět měsíců osvčcoval Bůh vnitřek archy dvěma světelnými kruhy; jeden svítíl jako slunce, druhý jako měsíc, a označovaly spolu doby modlitby.

V arše bylo ovšem též velmi mnoho nečistoty. Tu Noe položil z rozkazu Božího ruku svou na slona a z toho vyšel vepř, který očistil místa archy; ďábel dotkl se po té vepře a z toho vyšla myš, která počala dělati v arše díry. Tu poceloval Noe hlavu lva, a ten vypustil z nozder kočku, která překazila práci myší. Vody potopy byly prý vroucí a horké.

Vody vtáhly se do země. Duha oznámila Noemovi, že bude moci v brzku vyjítí z archy. Aby poznal jak vysoko stojí vody, vypustil *havrana*. Avšak ten naleznuv mrtvolu, počal je klovať, a nevrátil se již do archy. Proto mu Noe zlořečil a jest mu živiti se mrtvolami. Po té vypustil Noe *holubici*, která se brzy vrátila, majíc v zobáčku olivovou větvíčku. Z toho soudil Noe, že jsou již stromy na zemi, a požehnal holubici, a ona stala se k člověku přítuľnou. Vypustil holubici vícekrát po sobě, a když se vrátila s blátem na nohou, vypustil Noe vše, co bylo v arše. Vystoupilo z ní dohramady 80 osob, a ty přebývaly nejprv v městě, které se jmenovalo »osmdesát«, ale záhy zahynuly skorem všichni, poněvadž byli nevděčníky.

Zůstali nyní pouze Noe a jeho tři synové a jejich ženy. Noe rozdělil zemi mezi své tři syny: *Semovi*, nejtípnějšimu, dal Syrii, Mesopotamii, Persii a Řecko, které pak bylo středisko vzdělání. *Jafet* obdržel Čínu, Turkestan, země Slovannův, kraj kol Chvalinského moře, kde bydlí silní a udatní lidé. *Chamovi* přidělena Afrika, Etiopie, Habeš, Indie a země černochů. Když se kdysi *Cham* vysmíval svému otci, byl Noemem zlořečen. Krátce po té měla manželka Chamova dvě dítek a obě byly černé. Cham se tu dověděl o otcově zlořečení, ale stal se k tomu ihostejným.

Kdysi přistoupil k Noemovi ďábel a pravil jemu: »Ty jsi mi prokázal velikou službu, já ti za to ve všem vyhovím!« Noe se tázal: »Jakou službu jsem ti prokázal?« Iblís řekl: »Svou modlitbou jsi učinil, že byli všichni tehdy žijící lidé svrženi do pekel a mně nebylo třeba se namáhati.« Noe litoval pak své modlitby. —

Noe žil pak ještě něco let. Když zemřel, pochovali ho synové jeho v Jerusalemě. Noe byl veliké postavy, tmavého obličje, velikých očí a prudké povahy. Při tom byl vždy vděčný, ctnostný a velmi štědrý. Nazývá se hlavou proroků a důvěrníkem Allahovým.

Jafet, syn Noemův.

Když se loučil *Jafet*, jenž prý byl též prorokem, s Noemem u hory *Žudi*, prosil svého otce, aby ho naučil nějaké modlitbě, kterou by si mohl vyprositi deště. Noe prosil za to Boha, a Gabriel přinesl od Nejvyššího »nevyslovitelné jméno«, které vryl Noe do kamene, »dešťového kamene«.

Jafet měl jedenáct synův. Jeho syn *Turk* zavedl zvyk dávatí sůl do pokrmů. Jiný syn, *Kars*, zavedl spalování mrtvol. *Az* se usadil v Bulharsku a za-

ložil tam města. Když vzal kdysi listivě Turkovi »dešfový kámen«, povstal boj, a tito kmenové jsou od té doby v stálém nepřátelství. Jiný Jafetův syn, *Sakaláb*, Slovan, nemohl usaditi se v zemích, kde byli jeho bratři, Rus a Kamari, a bylo mu hledati sídel až při 64 stupni severní šířky a zaujal kraje za sedmi kruhy. Zima jej nutila připravovati si přibytky pod zemí. Četné Jafetovo potomstvo bylo rozděleno v mnohé národy, a ti mluvili třiceti šesti řečmi. *Cham*, Noemův syn, měl devět synův, z nichž vyšli černoši. *Sem* byl velikým prorokem, znal všechna tajemství a byl otcem mnoha proroků, svatých, králů a zbožných mužů.

Prorok Hud, t. j. Jehud (Žid).

V prvotních dobách žil arabský kmen *Ad* v sloupovém městě Iramu. Lid ten byl velmi silný a odvážný a nebylo mu rovna na zemi. Jednotlivci byli i 100 loket zvyší, nejmenší měřili 60 loket. Při tom byli ukrutní a oddávali se nešlechtnostem. Prorok *Hud*, který k nim byl poslán, chtěl je nejprve napomínáním, pak tresty Božími odvrátiti od zlého; ale marně. V pýše své stavěli na každém vrcholu věž, a na tu dávali modlu. Mluvil k nim totiž Hud: »Proč stavíte na každém pahorku pomník, abyste byli slavnými, a zřizujete hrady, aby se na vás věčně pamatovalo?« Když na ně dolehl hlad, poslali své zástupce do Mekky, aby tam žádali o pomoc. Ti oddali se delší čas zábavám, pak teprve žádali na Bohu, aby jim dal dar nějakého mračna. Nejvyšší ponechal jim na vůli, aby si zvolili ze tří mračen rozličných barev. Zvolili si šedý mrak; ten se skládal z páličího popele, jímž pak byl celý kmen zničen. Když zůstávali nekajícími, přišla vichřice, která zuřila sedm nocí a osm dní, a smetla je všechny jako nahnílé stromy a nezůstalo po nich žádné památky.

Hud utekl se se čtyřmi sty věrných a těch, kteří se přece obrátili, do Mesopotamie a usadil je v Hadrámutu (v jižní Arabii). Někteří z nich odešli do Mekky a byli tam pochováni v hrobech mezi mešitou a branou prorokovou.

Hud nazýval se též *Abud* (Heber), podobal se v mnohém Adamovi; byl velmi dobročinným, uměl však též s prospěchem vésti obchod. Konal v úkolu svém zázraky: Píščiny dovedl proměnití v krásné a úrodné roviny. Králi Šahadovi slíbil ráj, jestliže se obrátí; ten však spoléhal na své bohatství a počal si zřizovati svým stavitelem ráj na zemi. Když Šahad jednou vracel se z boje a chtěl se pokochati pohledem na svůj ráj, zmocnil se ho Azrail, anděl smrti, tak že svého ráje ani nespatriil, a byl svržen do pekla s celým svým vojskem. Onu stavbu ráje nespatriil než Mohammed, a neukáže se až při vzkříšení.

Lid *Tamúd* zaujal po zničení kmene *Ad* jejich kraje. Po čase protivil se tento kmen proti Bohu. Bůh jim poslal proroka *Saleha*, aby je napomenul. Oni žádali, aby udělal zázrak. I dělal zázraky: obrátil či proměnil kámen ve velbloudici, kojící mládě. Dvě zlé ženy však ono zvíře usmrtily, aneb k tomu radily. Saleh jim předpověděl, že se bude měnití barva obličeje jejich: budou žluté, pak červené, po té černé, konečně je Bůh zničí. To se též vyplnilo. (Pokračování.)

Nauka o Bohu ukřížovaném byla pohanským mudrcům těžko pochopitelná, poněvadž mluvili s abstraktní výše. V křesťanství prochází Bůh cestou utrpení a potupy, aby ukázal v tomto světě tělesnosti a slabosti na povýšenost duše. Toto »vtělení Boží« je filosofii a přirozené ethice naprosto cizí, nesrozumitelné, proto obě nikdy nemohou vystihnouti lidské problémy v celém jich skutečném obsahu; je možno viděti takoruka jenom zdáli. — »*Jíti přes Golgotu*« to neznamená jenom trpěti, ale to jest: onu velikou vzdálenost člověka k Bohu prožiti a protřpěti, a při tom ani Boha ani člověka nezapřítí, všechno utrpení a všechno vinu lidstva na se vzíti a přece nad všechny nejvnitřnější příčiny vši viny a všeho utrpení se povzněsti. Jenom Ten, kdo takto celý život prohlédl a přece přemohl svět, jen ten mohl nám dáti učení, jež skutečností cele odpovídá a přece ukazuje na vyšší, nad pozemskost vyvýšené hledisko na život vezdejší.

r.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Noemova kniha.

Tato jest kniha léků, kterou přeložili staří mudrci z knihy Šema, syna Noemova, která byla Noemovi odevzdána na hoře Lubar hor Araratských po potopě. Neboť v oněch dnech počínali synové a duchové smilstva dráždit syny Noemovy a sváděti je k poštilosti a bludu, a raniti je nemocemi a bolestmi a všelikým trápením, jež zabíjí a ničí lidi.

Tehdy přišli staří synové Noemovi a synové jejich, a vyličovali Noemovi, svému otci, své bolesti, a vypravovali jemu o ranách, jež se jevily na jejich dětech. A Noe se trápil a poznal, že jsou pro lidský hřích a pro cestu nepravosti všelikými nemocemi a souženými trápení a navštěvování. Tu posvětil Noe své syny a syny svého domu a celý svůj dům, a přistoupil k oltáři a přinesl celotné oběti a modlil se k Bohu. A tento se dal pohnouti a poslal jednoho ze svých andělů, kteří stojí před jeho tváří, jehož jméno jest Rafael, aby vyhladil duchy nečistoty pod nebesy, aby nemohli šířiti zkázu mezi lidmi. A anděl šel a zavřel je do soudního domu. Jednoho však z desíti nechal na zemi choditi před knížetem Mastem (Nevražením), aby panoval nad těmi, kteří svádějí k nepravosti, aby je trápil a mořil všelikým trápením a nemocí, ranami a bolestmi. A oznámil léky ran lidem, a všeliké léčivo, aby se mohli uzdravovati stromovým země a bylinou zemskou a její kořínky.

A poslal knížete duchů, kteří z nich ještě zbyli, aby ukázal Noemovi a poučil ho o léčivých dřevěch a bylinách a zelinách a kořínkách a semenech, aby věděl, k čemu jsou stvořeny, a znal všechny okolnosti jejich léčivé síly k uzdravení a k životu. A Noe napsal tato slova do knihy a odevzdal ji Šemovi, svému nejstaršímu synu, a z té knihy překládali tři mudrci a napsali velmi mnoho knih, každý dle svého jazyka. A rozšířila se věda lékařská na zemi mezi národy, kteří zkoušeli knihy léků, mezi mudrci Hodu (indickými) a mezi mudrci macedonskými (řeckými) a mezi mudrci egyptskými.

Neboť mudrci Hodu obcházeli, aby vyhledali všechny léčebné stromy a balsámy, a mudrci Arámu zase našli veškeré byliny po jejich druhu a semena jejich za účelem uzdravení. A přeložili pak význam slov té knihy do aramejštiny. Macedonští mudrci počali první léčiti v zemi, mudrci egyptští zase počali zařikávati a kouzla dělati s obrazy zvířetníka a hvězd, a učili se v knize Midráši Chaldejských, kterou Kangar ben Ur ben Kesed po celém díle oněch, kteří znali obrázkové písmo, vyložil.

Moudrost jejich byla velmi veliká až do té doby, když vyvstal Asklepios z macedonských mudrců, a s ním čtyřicet mužů z oněch, kteří se vyznali v obrázkovém písmě, z oněch, kteří se naučili těm přeloženým knihám. A chodili po zemi a zašli daleko za Indii, do země na východě Edenu, aby tam vyhledali něco ze stromů života a proslavili se tak nad mudrce země. A stalo se, když přišli do oné země, tu našli tam léčebné a uzdravující stromy a dřeva stromu života, a vztáhli ruce své, aby je sebou vzali. Ale Věčný vytrasil na ně plamen onoho meče, který se obrací, a spálil je všechny jiskrami blesků, a nikdo se z nich nezachránil, a opustilo léčebné umění lékaře, a věda lékařská odpočívala pak 630 let až do vlády krále Artachšasty. V jeho dnech povstal moudrý, zkušený a ve vědě lékařských knih velmi sběhlý a v každé věci rozšafný muž, jménem *Hippokrates* z Macedonie. A ostatní mudrci národů jsou Asaí, Žid, a Dioskorides Baalatský, a Galenos Kastorita, a mnozí jiní mudrci; ti obnovili korunu a slávu lékařského umu, a ten tak trvá až do nynějších dob.

Tato kniha náleží ku knihám tajemností, kterou odevzdal Bůh Noemovi, Lamechovu synu, který byl synem Methušelacha, syna Henocha, syna Mahalalele, syna Enoše, syna Setha, syna Adamova, z úst Raziela v roce, když měl vejíti do archy. A bylo to napsáno na safírovém kameni, jasně a zřetelně, a z této knihy naučil se dílu zázraků a tajemství, a skrytosti rozumu a pokorné myšlenky, a úrady, aby srozuměl základům stupňů výšin, a vše, co jest v sedmero příbytcích, dovedl projíti, a co jest ve hvězdách dovedl okroužiti, aby srozuměl všemu pohybu a prozkoumal základ měsíce, dráhy Aše, Kesíla a Kimy seznati, a ohlásiti, jaká jsou jména v každé Rakia (obvodu nebeském) a jaký jest jejich úkol, a jak přispívají k zdaru jednotlivých věcí, a jaká jsou jména služebníků správců každé Ona, abychom uměli pak každou věc vykonati, a z toho zase seznati dílo života a dílo smrti, rozeznávati dobro a zlo, a zkoumati časy a okamžiky, věděti, která jest doba zrození a která umírání, doba rány a doba léčby, sny a vidění vykládati, boje vzbuditi a války zakončiti, a panovati nad duchy a nad ranami, je dovedli vysílati jako služebníky, vyhlížeti na čtyři strany světa, abychom nabyli moudrosti hlasem hřmění, vypravovati, jaké jest dílo blesků, a oznamovati, co se každého měsíce přihodí, a prozkoumati dílo každého jednotlivého roku, je-li určen ten rok výnosu či suchu, zda míru či válce, a tím se stane člověk jako jedno z těch vznešených stvoření a nabude porozumění a sezná poklady výšin.

Moudrostí oné knihy dovedl pak Noe stavěti archu ze dříví Gofer, dovedl zakryti vody proudy a vody potopy, a sebou uvésti do archy po dvou a po sedmi a dostati tam všeliký druh potavy.

A položil tu knihu do zlaté skříně a donesl si ji první do archy, aby jí seznával doby denní a doby noční, a v které Ona (době) měl by předstoupiti a vrhnouti

se na zemi k modlitbě. Když vyšel z archy, každého dne v ní čítal. V hodině své smrti ji odevzdal Šemovi, Šem Abrahamovi, Abraham zase Isákovi, Isák Jakubovi, Jakub Levimu, Levi Kehatovi, Kehat Amramovi, Amram Mojžíšovi, Mojžíš Josuovi, Josue Starším lidu, Starší lidu prorokům, proroci mudrcům, a tak v každém pokolení, až povstal král Šalomoun, a tu byla jemu zjevena ta kniha tajemství. A on se stal velice moudrým ze slov tajemností, a vládí nad duchy a stavěl jimi, a vše se mu dařilo. Blaze oku, jež spatřilo jednou tu knihu, a uchu, jež z ní něco zaslechlo, a srdci, jež jí pochopilo a poznalo její moudrost.

(Pokračování.)

 SMĚS.

Radost nad nezvolením křesť. kandidátů do říšské rady vzbudila všeobecný jásot u všech politických stran bez rozdílu. Nyní nastane prý pomalé svítání! V politice nová éra a snad i ráj na zemi! — Z politické této porážky netřeba však dělati dalekosáhlých důsledků. Okolnost, že 10 kandidátů křesť.-sociální strany dostalo se do užší volby, jest zajisté pozoruhodná a nelze jí podceňovati. Někteří z nich pak podlehli velmi malou menšinou, do níž zatlačeni neslychaným terorem volebním, jaký vyvolaly strany nám nepřátelské. Jedno ovšem jest z těchto voleb patrné. Není nás dosud tolik, abychom dovedli odolati soustředěnému útoku nám nepřátelských spojených stran. Z toho jediné vysvítá, že potřeba je tím úsilovnější práce, abychom našemu programu získali hojných a uvědomělých stoupenců. r.

Vítězství sociálních demokratů na obecně škole. Píše se nám: Několik dní před volbou poslanců oznámil jistý učitel obecné školy v Bakově, že se bude v zdejším městě voliti zástupce do říšské rady. Řekl dětem, že se o mandát uchází dr. Tobolka, Pavel, Felix a Vykysalý. Prvý prý jest zástupce pánů, druhý zástupce chudého lidu, třetí státoprávní a čtvrtý zástupce kněží. — Pak poručil dětem, aby hlasovaly lístky a ukázaly, koho by volily. A tu ku své veliké radosti jako výsledek volby shledal, že většina dětí zvolila zástupce chudého lidu, soc. dem. Pavla. Nejlepší jest na celé záležitosti té, že totiž hned druhý den na provolání volebním soc. demokratů bylo napsáno. Voličové, volte dle příkladu svých dětí!

Česká sekce středoškolských profesorů náboženství konala schůzi dne

16. června v k. a. semináři. — Na základě sdělení z Vídně *konána bude valná schůze Ústředního spolku profesorů náboženství v Praze dne 12. září* s tímto programem (vedle obvyklých zpráv spolkových):

Msgr. Wolny, předseda spolku: »O započítání let v duchovní správě prožitých«.

Prof. Dr. Rademacher: »O Phönixu, časopisu pro studující mládež«.

Prof. Orel: »O pěstování církevního zpěvu na středních školách« (se zpěvními ukázkami).

Prof. německé sekce v král. Českém (jméno ještě neznámo): »Pěstování katolického smýšlení v mládeži středoškolské.«

Bylo usneseno požádati vdp. ředitele semináře za propůjčení letního refektáře k valné schůzi. Předsedou české a německé sekce pozváni budou k valné hromadě Jeho Eminence pan kardinál, nejdůstojnější biskupové království Českého, církevní referenti při zemské školní radě atd. Pánům členům bude pozváni s přesně udaným programem včas doručeno. Dle znění stanov eventuelní volné návrhy musí být nejméně osm dní před valnou schůzí Ústředí oznámeny. Jednatel Lub. Petr.

Moderní proudy paedagogické ve Francii uvádí dr. Vladimír Ghidionescu v témž nadepsaném spise tyto: 1. Nacionální směr, který hledí zachrániti klasicismus antický a speciálně latinský — však bez vlivu církevního. Předním zástupcem jeho jest filosof a paedagog *Fouillée*. 2. Klassický směr pěstovaný církví katolickou. Předním zástupcem je *F. Brunetière*. 3. Směr vzešlý z tradice galské, který je moderní, a ačkoli nikterak principiálně protiklassický, přece spíše pozitivistický a protiklerikální. Jeho přední zástupce je *Buisson*. 4. Směr ovládaný moderní filosofií a zvláště psychologií, přísně vědecký, který jsa nezávislý na apriorních sociálně-politických normách snaží se zavést experimentální základ do paed-

Jest samozřejmo z dosavadních výnosů ministerských, že kostelní zpěv na středních ústavech pěstován býti má. Dí uvedený již výnos min. z 14./4. 1856 č. 637 pod č. 4.) »*Vyučováním zpěvu má se povznést i zpěv kostelní. Příslušných cvičení mohli by se účastniti i jiní žáci.*«
(Pokračování.)

Biblické děje a osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Pokračování.)

(Píše Dr. JAROSLAV SEDLÁČEK, univ. professor.)

Patriarcha Abraham.

Velmi vděčnou osobou pověstí byl Abraham. On byl pravým otcem israelského lidu, neboť on první zabral část Zaslíbené země, a zjednal tak sobě a svému potomstvu na ni práva. Tam koupil pole a dvojitou jeskyni, kterou určil jako pohřebiště svému rodu. On jest též jaksi *počátkem messiánské říše*, neboť jím počíná se rodokmen Kristův v evangeliu sv. Matouše: »Kniha rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna *Abrahamova*« (Mat. 1, 1.). Jím se chlubil jeho potomci, na jeho zásluhách u Boha stavěli svou důvěru, říkajíce: »Synové Abrahamovi jsme.«

Bible staví jeho poslušnost a důvěru v Boha jako zvláštní a vznešený příklad. Pověstem však to nestačilo, proto hleděly jeho osobu i jinými ctnostmi ozdobiti.

Již při jeho narození udály se dle pověstí podivné věci. Projevilo se, že jest Abraham vyvolencem Božím, miláčkem andělů. Jednotlivosti k tomu vzaty z pověstí a legend jiných osob a dob. V bibli není o tom žádné zmínky, že by byl Abraham pro víru v jednoho a jediného Boha trpěl; v pověstech však to jest se zálibou uvedeno a rozšířeno.

Bylo vypravováno, že byl Abrahamův otec, Thare neb Terach, modlářem, a že vyvedl Bůh Abrahama z tohoto pokušení z Ur Chaldejců (aneb z Haran), jako byl vyveden vyvolený lid z Egypta. Vypravovali si, že byl Abraham kdysi z ohnivé pece tak zachráněn, jako byli zachráněni tři mládenci za doby Danielovy.

Děje Abrahamovy kladeny do doby prvního krále Nimroda. Nimrodovi připsán tu úkol egyptského faraona; chtěl prý usmrtiti Abrahama, když se narodil, a potom ho pronásledoval. Nimrod dle pověstí též stavěl babylonskou věž a uvrhl Abrahama do ohnivé pece.

Tvrdí, že přišlo na Abrahama desatero pokušení. Prvé bylo stěhování z rodné země a od rodičů, poslední pak svázání a obětování syna Isáka. Dle jiných seslal naň Bůh tři zkoušky: stěhování, obřízku a obětování syna. —

Nyní spojují jeho děje a jeho dobu s jménem babylonského krále *Hammurapi* (2050 př. Kr. č. 1969—1927?), a s jménem Amrafel (Gen. 14), ano i s jménem Semiramis. Doba Abrahamova sahá nějspíše do let kolem 2100—2000 př. Kr.

Abraham není rekem báje, jménem smyšleným. Kristus sám dosvědčuje dějinnost Abrahamovy osoby, neboť pravil k Sadduceům: »Nečtli jste, co řekl Bůh, mluvě k Vám: »Já jsem Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakobův? Neníť pak Bůh bohem mrtvých, nýbrž *živých*« (Mat. 22, 31—32, Mar. 12, 26, Luk. 20, 37; Ex. 3, 6). Oni žili a žijí dosud. — Když se Kristus odvolával na Abrahama, neučinil tak pouze v podobenství, neboť praví pak: »Mnozí přijdou od východu a západu, a budou stoupati s Abrahamem, Isákem a Jakobem v říši

nebeské« (Mat. 8, 11). A u sv. Jana (8, 56, 58): »Abraham, otec váš, se radoval, že uvidí den můj; uzřel jej a radoval se. Dříve než byl Abraham, já jsem« (já Jahve). —

Abraham byl z Ur (Mugheir) v jižním kraji toku Eufratu a Tigridu. Domnívali se též, že bý bývala Edessa původním domovem Abrahamova rodu. Edessa bývala jmenována Urhši, Orfa neb Urfa. Tam ukazovali až do dob Antonínových Jakobův stan, v němž prý přebýval, když pásal Labanova stáda. Tamní »mešita Abrahamova« jest prý místem Abrahamova domu. Na dvou sloupech, jež ukazují, stál prý onen přístroj, jímž byl praotec vržen za vlády Nimrodovy do ohnivé peci. Vedle mešity jest mramorem vyzděná vodní nádržka, asi 72 metrů délky, naplněná čistou vodou. V té prý bylo neb jest dosud asi dvacet tisíc tučných ryb, které se tu zachovávají z onoho druhu, který býval Abrahamovi pochoutkou. Lid těch ryb z úcty k patriarchovi nechytá a nejídá. Zbožní mohamedáné chodívají sem, k tomuto »rybníku granátových jablek«, a krmí ony ryby. Snad jest to zvyk, zachovaný z modlářské doby, kde tu měla bohyně Atargatis zsvěcené ryby. Na blízku mají však pramen Zeliky, Putifarovy ženy. — Křesťanští Syrové chtěli mítí patrně mnoho biblických vzpomínek ve svém hlavním středisku, v Edesse.

Mohamedánské pověsti o Abrahamovi vyšly z pověstí židovských; proto jest v nich mnoho podobných věcí. (Pokračování.)

FEUILLETON.

Moderní názory o dětech.

(Podává Jan Nep. Jos. Holý.)

Pod tímto názvem (Les idées modernes sur les enfants) vydal nedávno přívrženec laické mravouky, *Alfred Binet*, ředitel laboratoře na Sorbonně, v knihovně vědecké filosofie v Paříži spis, který vzbudil ve výchovatelských kruzích francouzských velký zájem. Jednalo se o něm též letos (1911) v kursu prázdninovém ve Versailles.

Spisovatel o knize praví, že jest to *bilance, rozvaha*. Psal ji, aby co nejpřímňěji vyjádřil, čemu ho naučilo o výchovatelství třicet let výzkumného bádání, hlavně v Americe. Německu a Francii. Hleděl rozsouditi, které mezi tolika pracemi uveřejněnými zasluhují býti uvedeny do praktického vyučování, které třeba zahrnouti, a v jaké míře mají nové metody znamenati pokrok v paedagogice. To jest jedna z nejdůležitějších otázek dnešní doby. Hleděl ji zkoumati s největší nestranností. Chce se svou knihou přispěti ku pokroku výchovatelství naší doby v zájmu dětí a v zájmu společnosti. Již roku 1906 zřídil »*výchovatelskou laboratoř*« při škole v Paříži (v ulici Gran-

ges- aux- Belles), která jest otevřena všem, již si žádají výchovatelské porady o dětech.

Podávám zde z tohoto díla ukázkou o výchově morální, poněvadž jedná o zkušenostech ve Francii nabytých.

Nezáleží jen mítí ohled na zvláštní povahu dítěte pro jeho výchovu. Jest též mítí ohled na to, že dítě není izolováno, že jest ve třídě, a že třída tvoří společnost, která má dosti příbuzností s naší společností dorostlých lidí, zvláště dosti její chyb, zmatek pohnutek, nepořádek, nervositu, cit své nezodpovědnosti a své síly, a vše, co nebezpečného z toho vyplývá. K povaze dítky přistupuje ještě vliv množství. Vše to ztěžuje práci učitelovu.

Nemá skutečně zapomínati, že společnost dětská často je spojení, které je proti němu. Tomu nasvědčuje okolnost, že děti mají udavačství v ošklivosti; udavačství je velkým společenským zločinem ve třídě. Učitel má se přičiniti, aby udržel a řídil sílu tohoto skupenství, která jest tím činnější, čím četnější jsou žáci, neboť jest mnohem více autority potřebí udržeti v pořádku a kázní čtyřicet dětí než deset. Bude pamětliv slova *Richelieu-ova*: »Rozdělití, aby se vládlo.« Oddělí vzpurné, svěhlavé, zabrání zvláště tomu, aby nekáznění nepokazili žáky ochotné; rozdělí místa tak, aby hodní žáci byli

Velmi lacino přijde každý ústav k notám, když si předplatí »Cyrilla«, neboť ročně kromě 160 stránek textových dostane 160 str. velmi cenných skladeb českých skladatelův.

Hlavně prosím, aby česká a moravská paedagogia následovala paedagogium v Polské Ostravě, kde 118 kandidátů, čili celý ústav, odebíral »Cyrilla«. Dávali jsme ročník pro žáky po 1 K. Kromě »Cyrilla« jest třeba si opatřit *Graduale parvum* a *Kyriale*.

Dle dosavadního platného klíče na *archiv zpěvní* nepřipadá vlastně kvota žádná; avšak každý ředitel ústavu obyčejně pamatuje ročně nějakými 30—40 K na zakoupení not.

Bude třeba, aby spolek sám úředně podal žádost, aby ministerským nařízením klíč dosavadní byl změněn a jak z dotace řádné tak mimořádné bylo určité procento stanoveno pro zakoupení hudebnin *kostelních*.

Jen kde jsou řádné noty, lze se nadíti, že bude i řádný zpěv.

(Na konec zapěl sbor »*Sanctus*« z čtyřhlasé *Kubátovy mše* z D dur s průvodem varhan a »*Sanctus*« z pětihlasé mše *Křištofa Haranta z Polžic*.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Nimrod.

Kůš, Chamův syn, měl syna, jménem Nimroda. Když vyrostl, zalíbil si ho Kůš velice a daroval mu *kožená roucha*, která připravil kdysi Bůh Adamovi a Evě, když je vyháněl z ráje. Adam odevzdal tato roucha před smrtí Henochovi, tento je dal Methusalechovi, od něhož je pak zdědil Noe, který je zachoval v arše před zkárou potopy.

Při vycházení zmocnil se jich tajně Cham a ukryl je před svými bratry, a daroval je svému synu, Kůšovi, od něhož je měl pak Nimrod. Ve stáří dvaceti let oblekl Nimrod Adamův šat, a bála se ho pak všechna zvířata i dobytek a ptactvo, a utíkala k němu a padala před ním na zemi (klaněla se jemu).

Když to spatřili jeho vrstevníci, divili se a říkali si: »Žádný není tak silen, jako Nimrod, před nímž se i lesní zvěř třese! Učiňme jej *králem* nad sebou a budeme pak přebývat bezpečně ve své zemi.« Když se stal Nimrod králem, řekl svému lidu: »Za krátkou dobu rozvíklá se nebe a spadne na nás! Proto pojďte a postavme čtyřicet věží na sobě až k nebeskému vrcholu, a podepřeme nebesa, aby se nerozvíklala.«

Lid byl ihned ochoten a počali stavěti, říkajice: »Nebesa náležela dříve pouze Bohu, lidem byla určena a vykázána země. Vystavíme-li vysoké věže, vejdemo do nebes, budeme bojovati s Bohem a postavíme tam své bohy; budeme přebývat jako bohové, spustíme dešť na zemi po svém přání.«

Na jednu z těch věží postavili svého bůžka, a ten byl znamením, že počíná ustavičný, trvalý boj model a bohů lidských proti Bohu nebeskému.

Když nedostávalo se jim kamení, počali dělati cihly. Všechen lid jednomyslně pracoval na onom bezbožném díle dnem i nocí s velikou pílí a horlivostí. Věž byla již velmi vysoko; když s ní pohlíželi na zemi, zdály se jim vysoké stromy na zemi jako malé rostlinky.

Z východu byl výstup, kterým přinášelo se stavivo; k západu byl sestup. Když spadl některý člověk s výše věže dolů a zemřel, byli lhostejnými a nelitovali ho; spadla-li cihla s věže, shromáždili se všichni, oplakávali tu cihlu, měli zármutek a volali: »Běda nám! Kdy pak vystoupí zase jiná cihla na místě této na výši věže?«

I viděl Hospodin dílo jejich a pravil: »Věřu, že zlé činí. Avšak nezničím jich, dokud mají lásku jeden ke druhému a žijí v pokoji.« Zmátl pak Jahve rty jejich, a nerozuměl žádný z nich slovům posvátného jazyka (hebrejštiny), kterým dříve mluvili.

I stalo se, že jeden žádal, aby mu soudruh přinesl vody, ale ten šel a přinesl prach, a pod. Z toho povstávaly hádky, nedokončili stavby a rozešli se. Bůh spálil pak ohněm tři věže, jiné tři pohltila země; ostatní stavba stojí až dosud.

Abrahamovo mládí.

Když bylo Terachovi, Semovu potomku, sedmdesát let, narodil se mu syn *Abraham*. Terach připravil za tou příčinou velikou hostinu, k níž pozval své služebníky a všechny kouzelníky toho místa.

Po hostině vraceli se do svých stanů, a tu spatřili najednou velikou *hvězdu*, která osvětlovala celé nebe. Tato hvězda šla od východu slunce po celé šíři nebes a na své cestě pohltila čtyřicet hvězd, že nebylo ani znáti, kde dříve stávaly. Kouzelníci se divili tomu vidění a vykládali je takto: Syn Terachův, Abraham, bude mocný, a zničí mnoho velikých národů a jeho potomstvo zaujme veškerou zemi.

Ráno oznámili celou tu věc *Nimrodovi*, a ten se jich tázal, co by měl činiti? Oni mu radili: »Vezmi k sobě to dítě a odevzdej je nám, my je usmrtíme.«

I přivedli mu nejprve Teracha, a Nimrod mu řekl: »Bylo mně řečeno, že tvůj syn zhubí mnoho národů, a že bude jeho potomstvo vládnouti nad veškerou zemí. Vezmi si proto zlata a stříbra, mnoho-li si přeješ, a dej mi svého syna, abych ho zničil.«

I řekl Terach: »Včera přišel ke mně jeden z tvých služebníků a chtěl, abych mu prodal toho krásného koně, kterého jsi mi daroval, a slíbil mi zaň velmi mnoho slámy a obroku. Řekl jsem mu, že tak neučiním, dokud bych se tebe neotázal. Rci mi nyní, zdaž mám učiniti dle přání onono muže?«

Nimrod rozhněván řekl: »Nemoudrý! Co ti platná sláma a obrok, nemáš-li koně?« I řekl Terach: »Hle, pane můj, králi! K čemu je mi zlato a stříbro, když bych neměl syna, který by to dědil?« Zpozorovav, že se Nimrod pro tato slova rozhořčil, řekl ještě: »Hle, já i můj syn jsme v tvých rukou. Nalož s námi po libosti! Vezmi si syna bez zlata a stříbra!« — Nimrod nechtěl syna než za slíbenou cenu. Tu pravil Terach: »Poshov mně ještě tři dni, abych mohl potěšiti ženu svou, která má velikou radost ze svého syna.« Nimrod svolil.

Terach odešel, oznámil vše své manželce, která plakala, nechtěla jísti ani píti, a naříkala a volala na sebe smrt.

Třetího dne poslal král pro Abrama. I vzal Terach jednoho ze synů svých služebníků, toho, jenž se téhož dne s Abramem narodil, a dal ho služebníkům na místě Abrama, Abrama pak skryl a odvedl do jeskyně.

Abram tu plakal, až přišel k němu Gabriel. Ten vyvedl z prstu pravé ruky mléko, kterým Abrama kojil.

Ve stáří tři let vyšel Abram z jeskyně a vystoupiv ven, spatřil *hvězdy* na nebi, a zvolal: »Jak krásná a velebná jsou tato světla! To jsou jistě bohové naši! Budu se jim tedy klaněti.«

Když však vystoupila dennice a rozsvitlo ráno a zanikly hvězdy — řekl Abram: »Nebudu se jim klaněti, neboť oni nejsou bohy, když tak zanikají.«

Když vyšlo jasné *slunce* a zazářilo nad celou zemí, divil se Abram a zvolal: »Toto bude mým bohem!« A klaněl se mu. Když však zašlo a nastala tma, a objevil se krásný *měsíc*, řekl: »Slunce zašlo; tomu nechci se klaněti, co zachází a ztrácí moc. Měsíc bude mým bohem.«

A když ještě o tom přemýšlel, přistoupil Gabriel a poručil mu, aby se u pramene umyl, a pak jej poučil, že *Bůh* jest na nebesích, že jest tvůrcem i hvězd i slunce a všech věcí na světě i celého světa. I padl Abram a klaněl se Bohu a modlil se k Stvořiteli nebes i země.

Abram pak se vrátil k Terachovi, svému otci. Ten mu jednou řekl: »Hle, já odejdu z domu, a ty budeš bydlet na mém místě a prodávati *modly*, jež jsem urobil.« Terach se rozloučil a šel v pokoji svou cestou. Tu přišel kdosi k Abramovi kupovati novou modlu. Dle jiné pověsti dal mu otec několik model, aby je prodal. On šel a volal: »Kdo koupí něco, co ani neprospívá ani neškodí — co škodí, ale neprospívá?«

I pravil Abram: »Rci mi, jak jsi stár?« Ten pravil: »Jest mi šedesát let.« I řekl Abram: »Hleď, šedesátiletý muž chce se klaněti modle jednodenní!« I zastyděl se muž ten a odešel domů.

Přišla pak jakás stařena a pravila: »Vybeř mi nějakou velikou a dobrou modlu, abych se jí klaněla a ji milovala.« Řekl jí Abram: »Věz, milá babičko, že ani velicí ani malí bůžkové nic nepomáhají.« I pravila stařena: »Včera dostali se zloději do domu, když nebyl muž doma, a ukradli nám modlu.« Řekl Abram: »Tu vidíš, že nemají modly žádné moci, nemohou ani sebe samy vysvoboditi a zachrániti, když přijdou na ně zloději a berou je! A ty chceš modly koupiti a klaněti se jim?« Řekla stařena: »Vidím, že máš pravdu, avšak co mám dělati?« Pravil Abram: »Vzývej Boha nebes a země, jehož rukou vše stvoření žije!« A poučil ji ještě o cestách Božích, a stařena jej velebila za to, že otevřel její oči a s díky odešla od něho. Zloději pak ji spatřili a vrátili modly její. I vzala je a rozbila, a ukazovala lidem veřejně, že modly nic nejsou.

I rozbil Abram modly otcovy a zanechal pouze jednu modlu velikou, které vložil sekeru do rukou a odešel. Tu vrátil se jeho otec, Terach, a spatřiv rozbité modly, rozhněval se a řekl Abramovi: »Tys byl v domě sám jediný. Ty jsi rozbil mé modly!« I řekl Abram: »Jedna žena přinesla modlám oběť (minchu) a předložil jsem jim ji, a malé modly šly a braly si z oběti; veliká modla však se rozlobila, že jí nedaly první část, a rozbila je všechny; hle, ještě má sekeru v ruce.«

I řekl Terach: »Proč to mluvíš? Ty modly ani nejedí, ani nepijí, ani nic nevědí; mají ústa, nemluví, mají oči, ale nevidí, mají nohy, ale nechodí.« Řekl Abram: »Pravdu máš, vždyť jest to jen dřevo neb kámen. Proč se jim klaníš?«

I bylo to vše oznámeno králi Nimrodovi. Ten poručil, aby přivedli Abrama a řekl: »Co slyším o tobě? Ty mluvíš proti bohům a rozbijíš je! Ihned se tu

klaň ohni, neboť není lepšího a silnějšího nic než oheň!« I řekl Abram: »To se raději budu klanět vodě, neboť ta dovede oheň uhasiti.« Nimrod pravil: »Klaň se jí tedy!« Abram namítl: »Oblaka jsou vody silnější, neboť zdržují vody v sobě, měl bych se tedy oblakům klanět.« Nimrod mínil: »Staniž se! Klaň se oblakům!« Řekl Abram: »Vitr jest však silnější oblak, zahání a rozhání je jak chce, a utíkají před ním.« Nimrod opět pravil: »Klaň se tedy větru!« Řekl Abram: »To se spíše budu klanět člověku, který může z úst dle libosti vitr vypustiti a jej zadržeti.«

I rozhněval se Nimrod a zvolal: »Již nemluv více! Dám tě do ohně a uvidím, jestli tě Tvůj Bůh z rukou mého boha zachrání!« (Pokračování.)

FEUILLETON.

Stav školství kupeckého v Rakousku. O nutnosti theoretického vzdělání kupeckého stavu netřeba dnes pochybovati. Doby, kdy se toho nežádalo, již minuly. Dnes chce se na mladých lidech, kteří to-muto stavu se věnují, kvalifikace, a k té náleží nejen *praktické* ale i *theoretické* vzdělání školní.

V Rakousku uznala se poměrně dosti záhy nutnost zříditi vhodné vyučovací ústavy obchodní. Již v r. 1770 byla založena ve Vídni *reální akademie obchodní*, v níž mimo vlastní vědy obchodní učilo se: nauce rozumu a mravouce, němčině, francouzštině, vlaštině, zeměpisu, měřictví, vědě přírodní, krasopisu a kreslení. Pak následovalo založení *polytechnického ústavu ve Vídni* r. 1815, jemuž bylo přiděleno *oddělení komerciální* s vysokoškolskými přednáškami pro kupce. Tak později i v jiných městech. Zvláštní význam pro vzdělání nastávajících kupců v rakouském Přimoří má *nautická škola v Terstu*, založená císařovnou Marií Terezií r. 1751, která byla povýšena na akademii r. 1817.

A přece tato státní zřízení nevyhovovala požadavkům theoretického vzdělání oborově obchodního, což mělo za následek zřizování celé řady obchodních škol privátních. Tak v r. 1848 zřídilo gremium vídeňských kupců *první kupeckou školu pokračovací pro obchodní učně*, první to pokus poskytnouti theoretického vzdělání kupeckého učňům v praxi. Obchodní gremium v Praze založilo r. 1866 *německou obchodní akademii*, a o rok později podobná byla založena ve Vídni. *Československá obchodní akademie v Praze*

vstoupila v život r. 1872, když před tím byla zamítnuta žádost českého obch. spolku »Merkur«, aby při akademii obchodní německé, zřízené a výdržované jméním všeho obchodnictva pražského (tedy i českého), v paralelkách vyučovalo se česky. Podobné akademie jsou již na mnohých místech. Mimo právě jmenované je jich v Rakousku 19 a těší se vesměs dobré trek venci. Dlužno podotknouti, že z posluchačů, navštěvujících německou obchodní akademii v Praze a ve Vídni z 50 proc. jsou židé! Jako příprava ku přijetí do obchodní akademie se žádá nižší střední škola nebo měšťanská. Účelem jejím jest poskytnouti mimo vzdělání oborové, též všeobecné, rovnající se vyšší realce.

Dalším místem vzdělavacím pro široké vrstvy obchodního stavu jsou dvoutřídní obchodní školy pro absolventy škol národních a měšťanských. Počet předmětů je tu ovšem omezenější, ale zvláštností je, že pro chlapecké školy toho druhu stanoví se i náboženství. — Žádá-li toho potřeba, má jim býti přidělena třída přípravná, kde by se vědění ze školy obecné a měšťanské prohloubilo a rozšířilo. Dvoutřídních obchodních škol je v Rakousku asi 50. Při tom poukazujeme na to, že mezi nimi je též několik katolických, a to ve Strebersdorfu (u Vídne), Feldkirchu a Meranu, jež jsou řízeny Školskými Bratry a na Král. Vinohradech, říz. Škol. Sestrami, jež všecky mimo vědění oborné skýtají i výchovu křesťanskou.

Zmíněné kupecké pokračovací školy pro učně namnoze bývají přiděleny k akademii a obchodním školám, nebo někde jsou to rozšířené střední neb měšťanské školy, anebo jsou to samostatné školy, výdržované od obchodních gremií neb spolků. Na těchto školách je kupectví ve 3 ročnících s 8mi hodinami týdenními.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Abraham pronásledován.

Nimrod zavolal své rádce a kouzelníky a tázal se jich, co by měl Abrahamovi učiniti? Ti radili, aby byl upálen. I poručil král, aby vytápěli tavící pec po celé tři dni a vhodili pak do ní Abrahama. Veškeré obyvatelstvo přišlo, aby vidělo, jak bude Abraham upálen. — V té době orodoval Gabriel za Abrahama, a Hospodin chtěl mu pomoci, neboť anděl pravil: »Jediný jest Jahve na nebi, a jediný Abraham na zemi!« Ochladil tedy Bůh oheň v oné peci a učinil, že hořící pochodně proměnily se v ovocné stromy a podávaly Abrahamovi své převýborné ovoce, a Abraham se procházel ve stínu jejich a mezi květinami jako v ráji tři dni a tři noci. Při tom modlil se k Bohu za nevěřící: »Smiluj se, Jahve, nad lidmi, kteří činí zlé, a dej jim dobré srdce, aby činili, co jest dobré před očima tvýma!«

Haran, Terachův syn (t. j. Lot), řekl prý tehdy: »Bude-li Abraham upálen, uvěřím v Nimroda; nedotkne-li se ho oheň, budu věřiti v jeho Boha.« Král to uslyšel, zavolal si Lota a tázal se ho, komu věří? Když řekl, že věří Bohu Abrahamovu, poručil, aby též byl vhozen do ohnivě pece. A stalo se tak. —

Terach, Abrahamův otec, přišel se strachem k peci, ale spatřil tam Abrahama neporušeného, a velebil Boha. I Nimrod přišel a poručil, aby Abraham vyšel z peci a chtěl se mu klaněti. Abraham však poučil jej, že se musí klaněti Bohu, Tvůrci nebes i země. Král obdaroval pak Abrahama, a ten nabyl mnoho přívržencův.

Po čase řekl Bůh Abrahamovi: »Vyjdi z domu otce svého a jdi do země, kterou tobě ukáži, a učiním jméno tvé slavným po celé zemi.« I řekl Abraham: »Jak mohl bych opustiti svého otce a zanechat starce samotna? Kdo jej bude živiti a kdo jej chrániti?« Hospodin odpověděl: »Já budu jej chrániti po všechny jeho dni.« Odešel pak Abraham směrem k zemi Kanaan. Kudy šel, všude dával Bůh hojnost rosy a deště; i přicházeli k němu nemocní a pohlíželi na drahokam, který měl zavěšený na hrdle, a uzdravovali se.

Když přicházel k hranicím Egypta, uzavřel Saru, manželku svou do veliké skříně, neboť se bál, že by mu Egypťští, kdyby spatřili krásu Sařinu, Saru vzali. Hraniční úředníci žádali, aby dal Abraham ze všeho desátek, i z oné veliké bedny. Abraham řekl: »Vše, co budete žádati, dám vám.« A oni řekli: »Snad jest tam ječmen, dej z toho desátek.« Abraham ho hned dal. I řekli dále: »Snad jest tam pšenice, dej z ní desátek.« »Vezměte pšeničný desátek,« řekl Abraham. I žádali pak ještě veliký desátek z pepře, jakoby byla bedna jím naplněna. Pak řekli: »Snad tam máš zlato?« I řekl Abraham: »Všechno zlato své již jsem vám dal.« Nevěřili mu, otevřeli bednu, spatřili Saru a odvedli ji svému králi. Později byla zvláštním způsobem zachráněna. — — —

Mohamedáné vypravují poněkud jinak. *Nimrod* (t. j. vzbouřenec), syn *Kanaanův*, který byl zlořečen Noemem, a vnuk *Kuše*, jenž byl vnukem *Semovým*, vládl šťastně dlouhá léta v kraji *Babelu*, až mu *Satan* namluvil, aby se dával lidmi ctíti jako Bůh. — Krátce potom oznámil prvý hvězdář králův, že se narodil muž, jenž za pomoci pateré zázračné síly, kterou bude opatřen, vyhladí *Nimro-*

dovu úctu. Nimrod poručil, aby vyšli z města všichni muži, a sám přebýval též ve stanech za městem. Když se pak dověděl, že bylo obávané dítě počato, poručil usmrtiti všechny dívky, jež se během jednoho roku narodí. Azarova manželka, která v oněch dnech porodila, v bázni skryla své dítě, jež bylo překrásné, v blízké jeskyni. Byl to *Abraham*. — Kdykoliv nemohla matka dítěto to kojiti, ssálo ono z jednoho svého prstu med a z druhého mléko a tak se zachovalo.

Ve stáří desíti let vyšel z jeskyně, když u něho nebyla matka, ačkoliv byl upozorněn na nebezpečí, které mu Nimrodem hrozí. Vyšel na světlo, divil se zvláště hvězdě Venuši, měsíci a slunci, a byl by se jim klaněl. Pozoroval však, že po řadě za obzor zacházejí a že nemohou býti všemohoucími a pravil: »Obracím svoji tvář k Tomu, jenž stvořil nebe i zemi. Jsem pravověrným a neklaním se modlám.«

Nimrod se dopátral, že hlásá Abraham víru v jednoho Boha, a zavolal jej k sobě. Přišel před krále, neklaněl se jemu a řekl, že se může klaněti pouze Bohu. »Kdo jest tvůj Bůh?« tázal se Nimrod. »Ten dává život a smrt,« odvětil Abraham. I poručil Nimrod, aby přivedli dva zajatce, jednoho poručil usmrtiti, druhému dal svobodu. A řekl Abrahamovi: »Já rozdávám život a smrt!« Abraham odvětil: »Můj všemohcný Pán dává slunci vycházeti na východě, učin' ty, aby vyšlo na západě!« —

Jednou vešel Abraham o velikém svátku pohanů, když již bylo po obřadech, do prázdného jejich chrámu a rozbil tam sekyrou všechny modly kromě té největší. Této zavěsil sekyru na hrdlo. Před Nimrodem to popřel a obviňoval z toho onu velikou modlu: »Ať se sama ospravedlní!« dodal k tomu.

Když již mnohé od modlářství odvrátil, poručil jej Nimrod uvrci do žaláře a ustanovil, aby byl za živa spálen. Pod horou na blízku města připravena ohrada 60 loktů zděli, 40 zšíří a 60 zvýší, a tam měl každý obyvatel města dodati tolik dříví, co lze na osla naložiti. Ohrada se tak rychle naplnila, na dříví byla nalita nafta a síra, vše pak zapáleno. Plameny šlehalý až k nebi, ptáci tu nemohli přeletovati a nikdo se nemohl oné ohradě přiblížiti. Aby tam mohli Abrahama vhoditi, sestrojili po radě Iblisově (ďáblově) stroj, jímž by byl Abraham do ohně vymrštěn (katapult). — Když byl Abraham k stroji přivázán, zhrozili se toho všichni duchové. Andělé prosili Boha, aby jim dovolil Abrahama zachrániti, neboť kdyby on zahynul, zajde víra v jednoho Boha. Bůh jim dovolil, aby mu pomohli, avšak až si toho bude Abraham sám přát. Anděl deště a anděl větru nabídli tedy Abrahamovi pomoc; chtěli oheň uhasiti neb rozehnati. On odmítl tu pomoc a byl strojem do ohně vymrštěn. Když již padal do ohně, tázal se ho Gabriel, jestli by si něčeho přál? Abraham řekl: »Od tebe ničeho. Oznam Bohu, v jakém jsem postavení, aby mne vysvobodil, až za to budu prositi. Nevydám-li se plamenům lásky, co dovedu učiniti? Nevysadím-li život svůj za svoji lásku, čeho jsem schopen? Říkají mi: Proč by jsi se páčil jako moucha? Jsa milovníkem zářícího světla, mohu činiti jinak?«

(Láska jest Bůh, On jest i světlem a Abraham mouchou, jež se v něm páli.)

Tu rozkázal Hospodin: »Ohni, ochlaď se a buď Abrahamovi spásou!« Andělé snesli Abrahama k zemi a připravili mu pobyt v onom ohni tak jako v ráji; byly tam raiaské květiny a vodotrysk. Jisrail přinášel Abrahamovi každého rána a večera libá jídla z ráje. Po osmi dnech, když všecko dříví shořelo, nahlížel

tam Nimrod s výšiny a spatřil Abrahama s krásným andělem ve středu růží při čistém prameni.

I zatoužil Nimrod po tom, aby mohl vystoupiti do nebes. Hadači jeho mu pravili, že se do nebeských krajů může dostat pouze pomocí Buraka (zvířete, na němž dle báje Mohammed vystoupil do nebes).

Nimrod byl zatrzelým a chtěl se dostat do nebe vysokou věží Babylonskou. Když dostoupila věž až do oblaků, vyšel na ni Nimrod; avšak poznal, že jest nebe stále stejně vzdáleno. Druhého dne spadla celá ona věž s náramným rachotem, že všichni obyvatelé Babelu byli omráčeni. Když přišli zase k sobě, zapomněli svůj společný jazyk a počali mluvit dvaasedesáti různými jazyky.

Nezdar tento jej neodstrašil.

Aby se dostal do nebe, živil čtyři orly, krmiv je masem a napájev je vínem. Když dosáhli neobyčejné síly, dal sestrojiti klec pro dvě osoby s otvorem nahoře i dole. Na tyčích, upevněných na čtyřech hořejších rozích, bylo zavěšeno maso; dole byli přivázáni orlové. Když byli orlové řádně vyhladovělí, vsedl král se svým přítelem do klece, orlové hnali se po zavěšeném mase a tím zdvihli klec do výše. Letěli dva dni a dvě noci; Nimrod pozoroval hořejším otvorem nebesa a viděl, že jsou stále stejná a stejně vzdálená. Dolejším otvorem pozoroval zemi a druhého dne již ji ani neviděl; měl pod sebou tmou. Viděl, že do nebe nedojde, dal ony masité kusy ku předu klece a orlové hnali nyní klec k zemi. Nimrod vystoupil a styděl se, že nedosáhl svého úmyslu.

Anděl mu radil, aby se neprotivil Bohu, že mu Bůh popřeje ještě 400 let vlády. Nimrod však projevil velikou pýchu a chtěl podstoupiti s Bohem boj. Shromáždil veliké množství vojska, ale Bůh poslal proti tomu pouze Abrahama. V tom poslal Bůh proti vojsku Nimrodovu mraky komárů, jež se vrhly na lid a ten hned utíkal. Nimroda zranila na rtech jedovatá moucha, červ jakýs vnikl do jeho mozku, z čehož měl veliké bolesti, které se zmenšily pouze tenkrát, když jej tloukli kladivem do lebky. Čtyřicet let byl Nimrod v tomto trápení, pak vešel do trestu věčného.

Abraham bydlil pak v Haran; později odstěhoval se s Lotem do Egypta, pak do filistínské země, kde konal mnohé zázraky a kde založil město Abrahamabad. Dle Mohammedánů nebyl Abraham ani žid ani křesťan, ale byl pravověrný, Bohu oddaný (moslem). Jeho víra prý byla víra Koranu, on byl přítelem Božím.

(Pokračování.)

Otcovský dům a škola.

Jak vratkou jest nevinnost! Jako pouhá jiskra, hozená do trochu slámy, postačí, aby roznítla plamen, který zničí celý dům, právě tak jediné zrádné, ošklivé slovo jest schopno pokaliti a zničiti nevinnost dětskou. Proto mají rodiče naváděti děti k poslušnosti, k pravdomluvnosti, k vděčnosti, ke skromnosti a jiným křesťanským ctnostem. Ať se všemožně přičiní vštípení jim tyto ctnosti, a vyzbrojeny těmito vlastnostmi přinesou děti do školy srdce úplně připravené pro přijímání vyučování, a tak, aniž by byly předem poučeny o cifrách a písmenech, budou rychle pokračovati.

Ze všech prostředků vyučovacích, které napomáhají k tomuto šťastnému cíli, jmenuji jenom dva: *modlitbu a dobrý příklad*. Modlete se s dětmi a modlete

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Abrahamovy ctnosti.

Abraham byl velmi pohostinným a očekával před svým stanem pocesné a přichozi, aby je vedl k svému stanu, je obsloužil, nasytil a napojil. Jednou poslal Bůh tři anděly, jež Abraham též do svého stanu pozval a pohostil. Když šel chytiti telátko, aby jim je připravil, uteklo ono do jeskyně *Makpela*. Abraham tam vešel za ním a našel tam mrtvoly Adama a Evy, zachované, jakoby byly v nejlepším spánku. V jeskyni byla též mnohá světla a velmi libá vůně. I ustanovil se Abraham na tom, že tuto jeskyni co nejdříve koupí a že tam pro svůj rod připraví hrobku, což také učinil.

Andělé jedli a pili z toho, co jim Abraham předložil. Bůh pak mu slibil za to zvláštní odměnu: »Až budou putovati synové tvoji po poušti, půjde pramen vody za nimi a mrak chráníti je bude před žářem slunečním, a mannu jim budu dštití s nebe a křepelky. A až přijdou do své země, dám jim všeho hojnost.« Po té předpověděli jemu ještě oni andělé, že bude míti ve svém stáří syna, jehož si přál.

Dle pověstí stavěl Abraham na všech cestách *hostinné domy* a zásoboval je pokrmy a vodou a vším potřebným, aby se v nich pocesní v každé době občerstviti a posilniti, v nich též přenocovati mohli. V Berseba vystavěl veliký a prostranný dům, jenž měl čtyři vchody, na všechny čtyři strany světa, aby se tam pocesní snadno dostali; kol domu byl skvostný sad, kde byl milý stín a nejlepší ovocné stromy. U vchodu byl záračný strom. Přiblížil-li se k němu člověk spravedlivý a věřící, sklonil tento strom své ratolesti a ukryl věřícího před slunečním žářem; přistoupil-li sem však modlář, ustoupil strom před ním a zdvihl své ratolesti; a Abraham poznával tak velmi snadno spravedlnost svých hostí. Nevěřce poučoval o dobrotě a moci Jahve, a mnozí se obrátili a stali se věřícími.

Sara sloužila takéž přichozím a měla mnoho práce, neboť dávala chudým i šat. I scházeli se k Abrahamovi lidé z celého světa, aby jim žehnal a jejich pře rozhodoval.

On nejedl nikdy sám, ale zval k sobě vždy chudé a pocesné. Jednou nenašel nikoho než jakéhos starce. Chtěl ho pozvati k sobě; avšak jak slyšel, že jest to pohan a modlář, odpudil ho od své brány, nedav mu ničeho. Tu řekl mu milosrdný Hospodin: »Tento vzpurný služebník, ač byl neposlušný a hříšný, nebyl nikdy za svého života od mého stolu vyhnán a z mých dobrodiní vyloučen, a dnes doufal, že se mu dostane od tebe pokrmu. A ty jsi ho odpudil o hladu a zklamání! Já ho živil sto let, a ty jsi ho nenakrmil ani jednoho dne!«

Abraham byl těmito slovy velice pohnut, běžel za starcem, omlouval se mu a prosil ho, aby se k němu navrátil a přijal jeho pohostinství. Při jídle mu vysvětloval, proč se tak obrátil. I zvolal onen stařec: »Chvála Bohu, jenž zahanbuje svého přítele ve prospěch svého nepřitele!« A obrátil se k Bohu, zanechal nevěry a modlářství, a došel spásy. Proto volá básník k Bohu: »*Kterak bys mohl odmítnouti přítele, když činiš dobrodiní i nepříteli?*«

Abraham byl zvláštním přítelem Božím. Za doby drahoty poslal k svému příteli do Egypta, aby mu dal obilí. Ten pravil: »Kdyby toho potřeboval pro

sebe, dal bych; avšak on to chce pro chudé, pro své hosti, a tu i u nás je draho. Nepošlu mu ničeho.« Poslové se styděli přijíti s prázdnem a naplnili pytle pískem a tak se vrátili a vypravovali to Abrahamovi. Ten se zarmoutil a pak usnul. Za jeho spánku otevřela Sára jeden pytel, a nalezla v něm nejlepší mouku. Vzala a upekla chléb. Abraham se probudil, cítil vůni chleba a tázal se: »Odkud to máte?« Řekla: »Od tvého egyptského přítele.« I řekl: »Nikoli, ale od nebeského přítele.«

Zkáza Sodomy. Lot.

Právě v oné době ustanovil Bůh, že město *Sodomu a čtyři jiná sousední místa*, kde byla největší zloba a neřest, zničí. — Sodomští zpyšněli velikým bohatstvím, klaněli se slunci a měsíci, chudých se neujímali; ano byli tak necitelnými, že i ovocné stromy porazili, aby z nich nebeské ptačtvo nemohlo sbírat. Měli lživé a křivé soudce, dopouštěli se loupeží a hříchů všeho druhu. Bůh oznámil svému příteli Abrahamovi, že města ztrestá a zničí. Ten jich litoval a orodoval za ně a ukazoval, že Bůh stvořil člověka z prachu a že má člověk srdce ke zlému nakloněné. Prosil, aby dal Hospodin lidem jiné srdce, aby pokáral Sodomity, jako otec kárá svého syna, a odpustil jim pak jejich vinu. Bůh odvětil však Abrahamovi, že shovívavost jeho jest již vyčerpána a poslal anděly do Sodomy, aby uvrhli trest na město.

O zlobě Sodomských upravovány různé příklady. — Sára poslala kdysi služebníka Eliezera do Sodomy. Ten tam přišel a spatřil, jak olupuje Sodomita jakéhos cizince o jeho oděv. I rozhorlil se Eliezer a činil Sodomitovi výčitky Ale Sodomita mu pravil: »Jsi ty snad jeho bratrem anebo jsi naším soudcem že se o tuto věc tak staráš?« Po té vzal kámen a uhodil jím Eliezera na hlavě tak, že mu tekla krev. Pak popadl Eliezera za rameno a volal: »Teď jsem tě osvobodil od nezdravé krve; podle práva tohoto města zaplatíš mi dva stříbrné.« »Jak,« pravil Eliezer, »ty jsi mně udělal ránu a já bych ti měl za to ještě platiti?« Sodomita nepovolil a vedl ho k soudci. Tam přednesli věc a soudce pravil k Eliezerovi: »Jest ovšem takový zákon v našem městě a tobě jest tedy platiti.« Tu vzal Eliezer kámen a udělal soudci v hlavě díru tak, že i jemu tekla krev, a volal: »Je-li to zákonem u vás, tak jsi mně dlužen dva stříbrné. Zaplat je svému krajanu!« Po té rychle odešel a nechal oba Sodomity státi. Ti nemohli ničeho namítati, neboť Eliezer měl pravdu. —

Lotova žena *Edit* (Vajla) chodila, jak k nim přišli andělé, po domech, a říkala: »Dejte mi soli! Máme hosti!« Tak to roznesla po městě, lid se sběhl a chtěl andělům ublížiti. Proto se obrátila pak v solný sloup. — Jiná pověst vypráví, že Lot prý jí tehdy řekl: »Dej mi soli pro hosti!« Ona odvětila: »Chceš ten zlovyk pohostinství také u nás zaváděti?« A nedala mu nic. Proto obrácena v solný sloup.

Byli prý tam čtyři soudci: lhář, kovář lži, klamač a skrucovatel práva. Žaloval-li kdos, že usekli jeho oslu ucho, řekl soudce sodomský: »Dej mu toho osla, ať ho má škůdce tak dlouho, až oslu ucho naroste.« Stěžoval-li si, že ho zbili, řekli: »Zaplat, že ti pustili žilou!«

V bezbožném městě Sodomě byl hostinný dům, kde měli pro cizince krátkou a dlouhou postel. Do dlouhé kladli ty krátké, a do krátké zase dlouhé přichozi. A to se dělo ve zlém úmyslu. Byl-li totiž delší než postel, usekli mu část nohou, která přesahovala; byl-li menší, natahovali ho, až umřel. — Eliezer, služebník

Abrahamův, tam jednou přišel a vymluvil se a pravil: »Učinil jsem od úmrtí své matky slib, že nebudu spát v lůžku, nýbrž na zemi.« Tak ušel oné zlobě.

Když přišel do Sodomy obchodník se zbožím, vzal mu každý obyvatel nějakou maličkost, až neměl ničeho. Když si stěžoval, ukazovali jednotlivci maličkosti, jež mu vzali, a pravili: »Od této maličkosti jsi přec neschudl!« Pak ho s velkým křikem vyhnali z města.

Chudým přichozím dávali znamenáné peníze, ale nic jísti. Když zemřel hladu, vzali mu ony peníze a zahrabali ho na poušti, a největší silák si vzal jeho šaty.

Kdysi dorazil do Sodomy cizinec k večeru a byl nucen zůstat tam přes noc. Na svém soumaru měl pěknou a pestrou pokrývku, kteráž byla pasem při pevněna. Nikdo mu nechtěl dáti přístřeší a tak zůstal venku. Prohnaný Sodomitan Hedur přistoupil pak k němu a tázal se ho, odkud by byl a kam vede jeho cesta. On mu odpověděl: »Jsem z Elam a přicházím z Hebronu, abych se vrátil do Elam; jen tu jednu noc jest mi v Sodomě přenocovati.« Hedur mu nabídl nocleh, uschoval mu pokrývku i pas, postaral se o osla, předložil mu jídlo a přemluvil ho, že tam zůstal po dvě noci. Když pak chtěl třetího dne odejít a žádal pokrývku a pas, Hedur mu pravil: »To se ti snad o něčem zdálo? Mně jsi ničeho nedal. Já ti však ten sen hned vyložím: Pás znamená dlouhý život, kterého se dočkáš, a pokrývka pestrá znamená ovocnou zahradu s různým ovocem.« Cizinec však namítal: »Mně se však nic nezdálo, nýbrž měl jsem ty věci a dal jsem ti je uschovati. Vydej mi je!« Hedur pravil: »Za výklad snů dostáváme 4 stříbrné.« Šli k soudu, a soud přiřkl Hedurovi ty peníze.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Řeči cyklické.

(Napsal Emanuel Žák, c. k. professor.
— V Praze 1912. — Cyrillo-Methodějská
knihotiskárna a nakladatelství V. Kotrba.
Cena 1 K. 60 h.)

Prof. Žák patří k těm homiletickým spisovatelům, na jichž vydání se kazatelé těší, věduce, že v nich najdou bohatou pokladnici krásných myšlenek a vhodných, pozorost si vynucujících příkladů. Neboť i když je pravda, že každý duchovní řečník předlohu, z níž čerpá, musí přizpůsobiti svému způsobu pronášení a zvláštěm svému individualitě, zbude v exhortách professora Žáka vždy ještě velmi mnoho, co jest ryzím kovem, jenž překut v minci vlastní osobitosti, podržuje vždycky svůj vysoký kurs.

Autor *Řečí cyklických* má v kazatelské literatuře již své pevné místo, svou určitou fysiognomii. *Jest kazatelem moderním v dobrém toho slova smyslu*, jenž duše

našich dob, pravdě víc a víc odcizované, dovede zachycovati jednak prostředky dávno osvědčenými, silou a hloubkou moudrosti slova Božího, jednak vhodnými příklady, volenými ze života, z literatury laické, pokud mravná naučení z nich lze vyvoditi.

Naše doba chvatná a po sensacích se honící vychovává lidi ode dne ke dni méně schopné vjímati pravdy abstraktní onou kontemplací, k níž vychovává zátiší a ústraní. Kazatelé tak zkušenému, jakým jest prof. Žák, neušel tento poznatek, a odtud i ona *bohatost citátů i příkladů*, jež svědčice o všestranné sečetlosti autorově, jsou spolu i vysvětlením veliké poutavosti a účinnosti jeho duchovních řečí.

Žákovy *Řeči cyklické*, z nichž některých použito bylo za velikonoční rekollektce, obsahují cyklů pět: *Josef Egyptský*. — *Za sv. Augustinem*. — *Stabat Mater*. — *O charakteru*. — *O četbě*.

V cyklu: *Josef Egyptský*, na místě, kde řeč jest o snech Josefových, bylo by snad vhodnějším bývalo ukázati na význam, jenž byl ve starověku na Východě snu přikládán, jakož i na to, jak Bůh hojně skrze

světa, v první řadě ovšem své diecesány. Praesidium kongressové rozeslalo do světa zajímavý leták, o jehož nejpozoruhodnějších datech nebude od místa krátce se zmíniti.

Všesvětový kongres eucharistický je sjezd příslušníků všech stavů celého světa katolického, aby povznesena a utvrzena byla víra v přítomnosti Ježíše Krista v Nejsv. Svátosti Oltářní, a posíleno i oživeno ono tajemné, láskyplné spojení duše věřící se svým Spasitelem. Nynější k víře lhostejná doba přímo nutí k podobným schůzkám a sjezdům, neboť je třeba opětovně a důrazně širé veřejnosti ukázati, jak drahocenný poklad chová církev katolická v Nejsvětější Svátosti Oltář. pro všechny potřeby života.

Kongres letošní je stanoven na dny od 12.—15. září. První den 12. září — je výročí onoho dne, kdy r. 1683 chrabří král polský, *Jan Sobieski*, po zbožném přijetí Nejsv. Svátosti vytrhl se svým vojskem s Lysé Hory k Vídní a vysvobodil celý Západ od záplavy turecké. Na poslední den sjezdový připadá svátek Jména Panny Marie, slavený právě na památku osvobození Vídně od Turků. Budou tedy dnové kongressu eucharistického dvojnásob památnými dny.

Co se průběhu kongressu samotného týče, doposud lze sdělití toto: Ku počtě Nejsv. Svátosti Oltářní budou v metropolitním chrámu sv. Štěpána konány denně slavné pontifikální služby Boží a odpolední pobožnosti se sv. požehnáním, jakož i kázání biskupů a kněží. Mimo to rovněž každý den bude pořádáno ve svatoštěpánském dómě slavnostní shromáždění. Pro příslušníky různých národností budou tytéž slavnosti pořádány v nejbližích okolních kostelích. Dne 15. září povede se slavné processí bohatě vyzdobenými třídami městskými. V každém kostele vídeňském (jakož i ve všech katolických chrámech rakouských) bude vystavena Nejsvětější Svátost a bude podáváno Tělo Páně k sv. přijímání.

Pro přespolní účastníky sjezdu, zvláště z cizozemí, bude včas postaráno o byt a doprovod velkoměstem; rovněž i o slevu jízdních lístků, event. o povolení zvláštních vlaků na drahách. Ve dnech sjezdových pořádána bude i velkolepá výstava církevního umění.

Náklad na pořádání sjezdu bude hrazen (nehledě k darům a podporám) především příspěvky, které bude složiti účastníkům sjezdu (10 korun právo účasti se všech slavností sjezdových, odznak sjezdový, průvodce Vídní a ilustrovaná zpráva o kongressu; 6 korun totéž, mimo ilustr. zprávu sjezdovou; 2 koruny: pro jeden libovolný den).

Veškeré dotazy, dopisy i zásilky kongressu se týkající, buďtež adresovány na ústřední kancelář všesvětového kongressu eucharistického. (Ve Vídní I., Stephansplatz 50. Tel. 9069.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Lot v pověstech Mohamedánů.

Lot oddělil se, jak známo, od Abrahama a usadil se v kraji Mutafaka, na blízkou měst *Sodomy* a *Gomorry*. Lidé oněch krajů, svedeni ďáblem, dopouštěli se velikých nepravostí. Lot tam byl poslán, aby jim kázal a aby je na pravou cestu obracel. Když nebyla jeho napomínání nic platna, poslal Bůh

k Lotovi Gabriela s několika anděly. Sodomité chtěli, aby jim Lot anděly vydal, což on odepřel. Dva ze Sodomitů chtěli odvésti mocí Gabriela, avšak ten na ně dechl, a hned byli raněni slepotou. Lid se shlukl a žádal, aby Lot ihned z města odešel, a hrozili, že jej oslepí. Lot odešel z města pod ochranou andělů; měl sebou třináct osob. Na cestě neměl se dle zákazu andělova nikdo ohlížeti.

Když nastal den, rozevřel Gabriel svá křídla, vytrhl ona zlá města ze základů, vyzdvihl je i s obyvatelstvem a s dobytkem do takové výše k nebi, že tam slyšeli andělé zpěv kohoutů a štěkot psů ze Sodomy. Pak obrátil Gabriel ona města a svrhl je velikou prudkostí dolů. V tom okamžení vyrazila i síra ze země, s nebes sestoupil oheň, vše se obrátilo v popel. Hořící jedna skála padla na hlavu Lotovy ženy, která pozorovala zkázu těch míst, a byla taktéž zahubena. Sodomité, kteří byli v té době na cestě, byli též hořícími kameny stíženi a zhylni. Jeden z nich byl právě na pouti v Mekce; i tam stihl jej kámen, avšak zůstal viseti ve vzduchu po celou dobu, pokud onen muž zůstal ve svatyni. Jakmile vyšel, kámen na něho padl a umřel.

Lot odešel k Abrahamovi a žil ještě sedm let. Za svého života dělal zázraky, dovedl prý způsobiti déšť bez oblaků. Zanechal otisky svých nohou na kamenech a skalách. Pochován byl na blízku Abrahama.

Dle jiné zprávy byli andělé přijati Lotem a chráněni proti zuřivosti obyvatel. Lot měl co nejdříve odejiti z města. On chtěl však ještě zachrániti i manžely svých dcer a vyzval je, aby s ním prchly. Oni však nechťeli, neboť pravili: »Když celé město se veselí a není žádných znamení zkázy, k čemu utíkati?« Lot chtěl pak ještě shromážďiti všechno zlato a drahokamy, jež měl na různých místech uschované; avšak andělé vzali jej za ruku a vyvedli jej s manželkou a s dvěma dcerami za město a varovali, aby se nikdo z nich neohlížel, dokud budou v té rovině. Manželka Lotova se však ohlédla a proměnila se v solný sloup. Až dosud ukazují její sloup na břehu Cedronu. K sloupu tomu přicházela zvířata, která se tam právě pásala a lízala z té soli, až nezbyly než nohy; následujícího rána prý byla však socha zase celá.

Ctitelé slunce v Sodomě si přáli, aby nenastal nikdy večer, ctitelé měsíce opět, aby nenastávalo nikdy ráno. Bůh však poslal náhle oheň a síru na ona města, a anděl je zvrátil a byla zničena se vším, co tam bylo.

Sloup Lotovy ženy.

Při jihozápadním konci Mrtvého moře jest solné horstvo, které má dosud jméno po nešťastném městě Sodomě, *Žebel usdum*. V horách těch se vytvářejí deštěm, potůčky a jinými vlivy jehlance, sloupy, které pak byly nezřídka považovány za zbytek Lotovy ženy. Až do doby byzantinské tam spatřovali zvláštní sloup *Lotovy ženy*, který byl šest mil od Segoru (*Zoar*), a byl stotožňován se solným sloupem první knihy Mojžíšovy (19, 26). Aitheria neb poutnice Sylvia ze čtvrtého století křesťanského poznamenává, že jí sdělil biskup Segoru, že bývalo u moře ještě před několika lety viděti onen sloup; tenkrát jej však pokryla voda Mrtvého moře. Židé jej nazývali *Edil* (svědectví-Moudr. 10, 7), kteréžto jméno dáno také Lotově ženě vůbec. *Josef Flavius* prý u toho sloupu také byl. Aby vysvětlili, kterak se onen solný sloup mohl tak dlouho na vzduchu udržeti, tvrdili, že se jeho denní ztráty (lízáním dobytka, oklepáváním lidí) v každé noci

zase napravují a samy nahražují. Theodosius z r. 530 míní, že přirůstá a zmenšuje se s měsícem.

Mohamedáné jí dali jméno Vaila, a tvrdili, že klamala ctnostného manžela svého, nechtěla býti pohostinnou, udávala Sodomitům, když mívál Lot hosti, a že ji proto stihl tak veliký trest. Dle Syrského podání stála tam ona socha pouze 250 let. Potom přišel Esau, rozbil ji a hodil její zbytky do moře.

V křížáckých podáních byla podání o Lotovi a jeho rodině přenesena k Hebronu. Tam ukazovali u vzdálenosti 5 verst od Hebronu r. 1108 hrob Lota a rodiny jeho, v Sigor; verstu odtud pak byl sloup Lotovy ženy. Burchardovi a Jakobovi veronskému ukazovali onen sloup pět hodin jižně od Jericha. Fabri z 15. století klade tu mramorovou sochu neb sloup severně od údolí Engaddi; nyní se kladlo zase ono místo do hor Usdum, na jihozádní stranu Mrtvého moře.

Na východní straně Mrtvého moře, severně od jeho poloostrova, zvaného el-Lisán, jsou zvláštní pískovcové útvary, jež nynější Arabové také spojili s pamětí rodiny Lotovy. Tam jest skalní útvar, který zovou *kalb-Lút* (Lotův pes), nad ním o něco výše pak jest skála zvaná *mart-Lút* (Lotova paní). Obě skaliska opravdu mají podobu psa a ženy, aspoň od jedné strany, dosti dobře. Žena tu stojí a věrný strážce, pes, stále ji hlídá.

Arabové či Beduiné spojili děj Lotův i s dobou Mohamedovou a vypravují prý tuto událost: Mohamed přišel kdysi do této krajiny, a když nastávala noc, uchýlil se do nejbližšího stanu, aby tam pojedl a přenocoval. Majitel stanu ho přijal velmi uctivě, a zakrýval tím svůj nekalý úmysl. Pravil ihned ochotně k prorokovi: »Zabijeme berana!« A šel, aby zabil, nikoli berana, nýbrž psa, a dal jej připravit. Žena jeho měla úzkost a sdělila to potají Mohamedovi, že má býti oklamán. Mohamed mlčel. Když pak byly přineseny pěkně upečené kusy psovy, vzal prorok svoji hůl a udeřil na okraj mísy. V tom vyskočil z mísy pes a ihned jal se štěkati. Mahomed byl rozhněván a pronesl kletbu na onen celý kraj. Ženě pak řekl: »Dej pozor, a jak spatříš, že vycházeti bude voda z jámy, zachraň se odtud spěšně a neohlížej se nazpět!« Kdysi pak, po nedlouhé době, šla žena pro své zásoby, a spatřila, jak tam ze spodu vyráží voda. Vzpomněla si na slova prorokova, vzala své dítě a utekla do hor. Zatím voda se rozmnožila a zaplavila celý kraj, a tak povstalo pak Mrtvé moře. Jak slyšela vodu hučet; a vystupovati, ohlédla se a zkameněla. Sloup ten má nyní asi 15 metrů výšky.

Jest známo, že vzpomínají při výkladech o Lotovi a jeho osudu báji pohanských. *Filemon a Baucis* pohostili Joviše a Merkura a za odměnu zvěděli, že bude kraj zničen zátopou. Když vystoupili na vrch, viděli vše pod vodou, jejich stavení jediné se zachovalo odměnou za jejich pohostinnost. Vzpomínají i toho, jak byla *Niobe* proměněna ve skálu. Ovid praví, že byla z Théb přenesena do své otčiny, kde ji lze spatřiti na hoře Sypile, jak roní slzy.

»In patriam rapta est, ibi fixa cacumine montis.

Liquitur et lacrymas etiam nunc marmora manant.« (Metam. 6, 311.)

Město Sypile pak kdysi zemětřesením bylo zničeno a na jeho místě povstalo jezero.

(Pckračování.)

jimiž duše již od mladosti v roztržitost a únavu se uvádí, tím více se odnímá pokolení našemu vyhlídka na to, že vykoná kdy něco hlubokého a trvalého.

Chceme-li mít opět silné duchy, a co důležitější jest, silné povahy, obětavá, pro všechno vznešená a šlechetná nadšená srdce, třeba, aby výchova mládeže a sebezdokonalování dospělých zřekly se neblahého letu do dálky a rozmanitosti, za to však více pracovaly do hloubky a vnitřního člověka hleděly vzdělávati.

Toho bude lze jen tehdy dosíci, když samy předměty, na které se výchova a vyučování mají obmeziti, budou takové, aby ducha a zvláště mysl zaujaly a upoutaly.

Kdyby škola a výchova řádně podávaly v pravdě prospěšné, především unum necessarium, jedno potřebné, ukázalo by se, zdali by nebylo více ohně a zájmu v mládeži.

K tomu je ovšem potřebí, aby učení o jediné nutném, o nejvyšší pravdě a o nejvyšším dobru, o cíli člověka, dokonale a uspokojivě se podávalo. Tu lze viděti nutnost náboženské výchovy. *Náboženská výchova teprve umožňuje mravní život až k nejdokonalejšímu stupni.* V tom záleží nejvyšší a nejvlastnější úkol umění vychovatelského.

To se může státi tehdy, když jednak síly duše odvrátí se od roztržitosti četnými, nepodstatnými věcmi, a když se k jednomu, podstatnému obrátí a tak sesílí, když jednak tento jednotný cíl pro rozvoj veškerých duševních mohutností, tedy nejen pro vzdělání rozumu, nýbrž i srdce, vůle jest takový, že skutečně člověka povyšuje nad svět a nad stav, v jakém se bez toho nalézá.

To však dovede jen náboženství a to zjevené. Jen nadpřirozené náboženství, které ukazuje člověku Boha jako nejvyšší pravdu a pramen vši pravdy a zároveň jako nejvyšší dobro a příčinu všeho dobra, jen to dovede celého člověka zaujati, jen to dovede ho úplně nasytiti, jen to dovede jeho mohutnost poznávací a jeho mravní snahu k veškeré námaze povzbuditi a uschopniti.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Lot vyvázl ze Sodomy a byl zachován. Tu však na něho přišel takový zármutek, a svědomí ho tak znepokojovalo, že by se byl usmrtil, kdyby ho byl nezachránil anděl Boží. Ten se mu pojednou ukázal a poručil mu, aby přinesl v nádobě vodu z Jordánu na vrch, a zalil vodou stromek, který tam roste u hlavy Adamova hrobu. Anděl mu také světil tajemství; neboť řekl, že tento strom, až vyroste, ponese spásu všeho lidu.

Lot se tomu ochotně podvolil. Bylo právě nesmírné horko a teplý vítr vál největším žárem. Lot nabral vody z Jordánu a vystupoval do vrchu, až se po velikém namáhání dostal na místo, kde jest hospoda dobrého Samaritána. Tam spatřil poutníka, byl prý to Rus, který ležel při cestě, a nalézal se u největším vysílení a jaksi již v posledním tažení. Lot byl dobrosrdečný muž, přiklekl k němu a dával mu píti. I podivil se naramně, spatřiv, že onen poutník (byl to sám ďábel v lidské podobě) vzal nádobu, a veškeru vodu najednou vypil. Lot neřekl nic a šel zase znovu k Jordánu. Když se pak dostal zase na horu, spatřil

znovu unaveného pocestného, smiloval se nad ním a dal mu pít, a měl zase nádobu svou prázdnou. I po třetí ještě se mu stalo totéž.

Tu byl již velice unaven a usedl na zemi a zvolal: »Kdybych nepřispěl těm ubohým, uvařil bych na sebe nový hřích, a neunesl bych té tíže. Mám-li však napojiti každého žíznivého, kterého potkám, jak budu moči zalíti strom svého spasení?« Unaven námahou, usnul Lot na témž místě. A tu se mu ukázal ve snách anděl a poučil ho, že to nebyli poutníci, které napájel, nýbrž zlý duch sám. Jeho dobrotivost a ochota líbila se Bohu, že mu odpustil jeho hříchy. Stromek onen byl pak zaléván anděly.

Lot umřel v pokoji, stromek rostl. Hiram ho podřal, a byl pak přinesen k stavbě jerusalemského chrámu; byl totiž mostem přes potok Cedron. Potom jej spatřila i Bilkís, královna ze Sábý, a později stal se dřevem kříže. S mostu u potoka Cedronu lze dosud pozorovati u Absolonova náhrobku několik velikých kamenův. Tam bylo místo, kde ono dřevo leželo. I Kristus přes ně kráčel. (Hanauer-Pickthall, Folk Lore of the H. L.).

Synové Abrahamovi.

Mohamed se zval »synem dvou obětovaných«: jedním byl *Ismael*, a druhým prý jeho otec, *Abd Allah*, jehož slíbil dědeček jeho za jakési příležitosti obětovat — ale pak zaň dal náhradou 100 velbloudů. Rohy náhradného skopce byly dlouho na Kábě zavěšeny. Isák prý se narodil až po Ismaelově obětování.

Hagar sloužila u Abrahamá od té doby, kdy ji obdržel od egyptského krále darem. Po čase porodila Abrahamovi syna Ismaele. Abraham ho miloval, a proto byla Sara žárliva na Hagaru, a tenkrát dovolil Abraham Saře, aby propíchla Hagaře obě uši, což se pak stalo znamením poddanství. Sara žádala později, aby Abraham Hagaru z domu vyhnal a ji zanechal kdesi na poušti. Abraham to po svolení Božím učinil, posadil Hagar a Ismaele na velblouda a jel s nimi směrem k Mekce. Když došli k místu pramene Zemzem, řekl Gabriel, že má Abraham na tomto místě opustiti Hagar. Byla tam hrozná poušť. V okamžení vyrostl strom, a Abraham mohl Hagar se synem jejím zanechati ve stínu tohoto stromu. Bylo velké horko, slunce páliło jako oheň a bylo krvavé.

Hagar řekla: »Jsem slabá žena, můj syn jest v prvním dětství, komu mne tu zanecháváš? Kam půjdu?« Abraham byl dojat a řekl: »Odevzdávám vás Bohu, jenž bude nad vámi bdíti a zachová vás oba dva.« — Když vystoupil Abraham na výšiny Mekky, pohledl s pláčem a skoro v zoufalství na oba opuštěné a zvolal: »Pane, dal jsem svému dítěti obydlím suché a opuštěné údolí blíže budoucího domu Tvého! (Kaaby).«

Když jim došla malá zásoba vody a potravy, vystupovala Hagar sedmkrát na horu Safa a na horu Marva, ale odnikud nepřicházela pomoc. Posléze slyšela na blízku řev divokých šelem, a když v největším strachu přistoupila opět k dítěti, spatřila u něho krásný občerstvující pramen, kterému tam Hospodin dal vyprýstiti. Arabský kmen Joram (Gurhum), usazený v Jemenu, slyšel o tomto prameni a usídlil se s dovolením Hagary u pramene Zemzem, vystavěl tam domy a pečoval o všechny potřeby Hagar a Ismaele. Abraham každoročně jednou navštěvoval pak Mekku. Když bylo Ismaelovi 15 let, zemřela jeho matka a byla pochována v Mekce.

(Pokračování.)

výsledcích tohoto »soudobného rozvíjení a této solidarity«. Dokud tato hesla neponesou jiného ovoce, než které se jeví vzrůstající zločinností mládeže, nezbyvá zajisté, než přidržovati se staré, náboženské morálky.

Hleďme nejprve u mládeže předejiti vývoji špatných pudů. Proto trváme při názoru, a myslitelé *upřímní* jsou při tom na naší straně, že jediné náboženská výchova jest zárukou proti předčasné zločinnosti.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Kaaba či »Dům Boží« jest staré čtyrhenné stavení uprostřed veliké mekkánské modlitebny; má 24 loket zděli a 23 loket zšíři a jest celé z kamene. Bílý kámen na severní straně ukazuje prý hrob Ismaelův; na jiné straně jest kámen černý, který pochází s nebe a jest velmi uctíván. Malá kaple na blízku přikrývá pramen Zemzem, z něhož poutníci pijí a vodu do celého světa roznášejí. Celý okres kolem Mekky na 5, 7 a 10 mil jest posvátným, kde nemá býti ani válceno ani zvěř honěna.

Kdysi chtěl Abraham navštíviti Ismaele. Sara mu to dovolila, když tam nesestoupí. Jel na zvířeti a našel jen ženu Ismaelovu. »Kde je Ismael?« »Je na lovu.« »Jak se vede?« »Špatně; všeho jest nedostatek.« »Mohu zde zůstatí?« »Při Bohu nikoli!« řekla ona. On pravil: »Až přijde muž, vyříd mu pozdrav, a aby si dal k domu jiný prah.« Ismael tomu rozuměl a propustil ženu.

Po druhé opět přijel Abraham. Nová manželka, vlídná, zvala ho, a on řekl: »Řekni, že ten prah jest nejlepší.« Přinesla mu mléko a maso. — Kdyby mu byla přinesla ovoce a obilí, byl by je žehnal a byli by měli všeho hojnost.

Andělé, kteří byli posláni do Sodomy, zastavili se dříve u Abrahama. Gabriel předpověděl při tom, že bude míti syna a Abraham slíbil, stane-li se tak, že syna obětuje Bohu. Později na slib ten zapomněl.

Arabové tvrdí, že obětoval Ismaele a nikoliv Isáka, jak praví bible. Když neplnil svůj slib, ukázal se mu ve snách člověk a řekl: »Allah ti káže, abys obětoval svého syna.« Abraham nevěděl, byl-li sen od Boha neb od ďábla. Sen opakoval se ještě dvakrát. I vstal Abraham, vzal Ismaele, nůž a provaz a odešel z domu. Na cestě přistoupil k nim ďábel v podobě starce a sváděl oba, aby neposlouchali rozkazu Božího, ale nepořídil. Satan to prozradil i matce Hagar, avšak i ta odvětila: »Ať se stane vůle Boží!« — A ďábel odešel zahanben. —

Ismael se podvolil oběti velmi ochotně. Ani nechtěl býti svázán, a připomenul otci, aby na kameni nabrousil nůž, aby byla oběť dobře a rychle vykonána. Abraham nabrousil svůj nůž třikrát a třikrát se pokoušel říznouti do hrdla syna svého, avšak marně. Po té slyšel hlas: »Abrahame, vykonal jsi, čeho od tebe jsem žádal. Ohlédni se a spatříš oběť, která nahradí tvého syna!« Spatřil za sebou kozla, kterého pak honil, zabil a obětoval v údolí Mina u Mekky.

Ismael byl pak s oltáře sňat a obdržel s Abrahamem požehnání Boží. Abrahamovi bylo pak též přisouzeno, aby vystavěl znovu Kaabu, o které stavěli Adam a Noe. Gabriel podal jim nástin stavby. Ismael přinášel zemi a kamení, a Abraham stavěl. Na jednom kameni zůstaly podnes stopy nohou Abrahamových

vytlačeny. Když dostoupila stavba té výše, kde měl býti zasazen černý kámen, byl tento přinesen anděly a Abrahamem vsazen na ono místo, aby byl lidem znamením. Černý kámen tento pocházel z ráje a byl původně bílý jako mléko; ale tím, že se ho dotýkali hříšníci a modláři, zčernal a stal se tmavým jako jejich srdce. Při potopě byl anděly zanesen na horu Abubis a tam zachován.

Když byla Kaaba postavena, přišel Gabriel a naučil je všemu, co jest při mekkánských poutích konati. Abraham svolal pak celý svět, aby přicházel do Mekky na pout a učinil Ismaele pánem celého posvátného kraje.

Isák.

Po roce narodil se Abrahamovi syn, kterému dáno jméno Isák. Když dospěl, připravil Abraham po zvyku velikou hostinu, k níž se dostavili též Sem a Heber a všechna knížata celé země. I Thare, Abrahamův otec, a Nachor byli přítomni. Když to viděl satan, dostavil se též a vzal na sebe podobu žebráka, a postavil se u dveří. Abraham jej neviděl, neboť měl mnoho práce a starostí s hostmi, kteří byli přišli, a nezavolal žebráka onoho, aby vešel a také jedl. I zrađoval se z toho satan a ihned představil se Bohu a žaloval jemu: »Jahve, ty jsi dal Abrahamovi všeho hojnost, aby pomáhal ubohým. Hle, dnes jsem ho zkoušel a přišel jsem jako žebrák do jeho domu, avšak on ani na mne nepohlédl a nedal mně ničeho!« Vyslechl Jahve tuto žalobu, chválil však Abrahama a pravil, že jest Abraham ke všemu ochoten a že by Bohu i svého jediného syna Isáka obětoval, kdyby toho Bůh žádal! Dábel namítl: »Toho Abraham neučiní!«

Židé si vypravovali, že chtěl Ismael Isáka usmrtili a že proto byla Hagar s Ismaelem z Abrahamova domu vypuzena. Abraham dal jim chléb a měch s vodou na cestu, avšak, když hledali modly, vytekla jim veškerá voda. Ismael již umíral žízni, a modlil se k Bohu, aby ho zachránil. Jahve poručil, aby mu byl na blízku otevřen pramen vody. Andělé namítali, že Ismael jednou lidu Božím mnoho zlého způsobí a že je bude hubiti žízni; nezasluhuje tedy, aby byl zachován. Bůh se jich však otázal: »Jest on nyní spravedlivý aneb jest to hříšník?« Odpověděli: »Jest spravedlivý, neboť jest ještě malý a nemohl nic zlého vykonati.« I řekl Hospodin: »Vězte, že netrestám lidi za hříchy, jež snad teprve spáchají.«

(Pokračování.)

FEUILLETON.

»Nous dansons sur . . . «

Píše Václav Hrudka.

(Pokračování.)

Než sociální demokracie i při své značné svůdnosti pro massy, nemůže stejně vnikati do všech stavů. Svým ubohým filosofickým podkladem nestačí intelligentu, jest v naprostém rozporu s duševním světem a životními názory zemědělců, a jen z nouze si pomáhá organisacemi domkářů. Její jedinou životní silou jest sobeckost buržoasie, jež shroutila moc vyšších stavů a sobecky — cituji — »sebe umístila ke žlabu.«

Než právě těm vrstvám společenským, jež nemohou světovému názoru socialistickému přisvědčiti, určeny jsou četné a vyhovující »knihovny, biblioteky, otázky a názory, rozhledy, přehledy, revue, knihovničky, výbory.« Mám jmenovati sbírku Kamilly Neumannové »Knihy dobrých autorů« a zmiňovati se o vlivu jejím na mladší inteligenci a studenty? Mám zde opsati seznam Laichtrova »Výboru?« Mám uvésti zde seznam publikací »Volné myšlenky« i s nejnovějším »Nerudou?« Ach, toho netřeba. Toť jsou zjevy denní, nám již se všednělé!

Jen časem, večer když sedám k novým publikacím, táž se sebe jako kdysi *Carlyle* se tázal: »Kde jest opravdová, skutečná

Francií«. Z ní bylo vše vynecháno, co jen poněkud připomínalo křesťanské náboženství. Malí cestovatelé nevidí na své pouti ani chrámů ani ústavů, jež mají náboženské pojmenování. Všude jsou podobná jména vynechána; i tam, kde jde o pouhé zvolání: »Bohu díky, můj Bože!« a pod. — Ve vydání z r. 1904 bylo ještě na jednom místě psáno: »Naše vlast a Bůh«; nyní však ono místo zní: »Naše vlast a naše povinnost.«

Dříve mezi slavnými muži, kteří se v Burgundsku narodili, byli též uváděni sv. Bernard, a slavný biskup a kazatel Bossuet. V nynějších vydáních jsou již vyškrtnutí právě tak, jako sv. Vincenc z Pauly a slavný arcibiskup Fénelon. Obraz katedrály v Remeši je nahrazen mapou, rovněž i katedrála pařížská a pařížský špitál nyní zmizely. Před rokem 1905 ještě se četlo: »Klekali před malým, železným křížem, který Ondřej kdysi sám ukoval a postavil na hrob svého otce.« Nyní toto místo zní: »Blížili se k malé, kovové desce, kterou Ondřej kdysi sám ukoval, aby na ni napsal jméno svého otce.«

Ještě horší nežli toto zaměňování textu je strannickost a protináboženská tendence, která se tak často prozrazuje v mnohých »neutrálních« čítankách. Tak čítanka pro nejnižší třídy nemá ni jediné řádky z pera některého duchovního nebo církevně smýšlejícího spisovatele. Největší a nejlepší francouzští spisovatelé patrně ničeho nenapsali, co by mohlo malé děti zajímat! Čítanka pro střední a vyšší stupně cituje jednou Racina, Corneille, Fénelona, Massilona; ale z nich ničeho, co by bylo výslovně náboženského obsahu. Naproti tomu velmi zhusta dostávají zde slovo Voltaire, Michelet, Quinet, Zoła. O dějinách mluví se tu velmi zevrubně. A zde vše se uvádí, co jen může na církev vrhati špatné světlo; něco dobrého o ní vůbec se nepřipomíná. Je zde velebena lidumilnost protestantského faráře Oberlina, ale o sv. Vincenci z Pauly není tu ni jediného slova!

Tak vyhlíží ona velebená neutralita nynější státní školy francouzské. Ale jak se zdá, střízlivějším myslitelům všechna ona bezhlavá nenávisť náboženství a církve, jaká se jeví u francouzských školních úřadů, připadá již směšnou.

ž.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Když Abraham tak dobře působil, řekl jednou Bůh andělům: »Zdaž ještě budete říkati: Proč jsi marně stvořil lidi? Pohleďte na Abrahama, jak mnoho dobrého koná a tolik lidí přivedl k dobré cestě!« I předstoupil anděl Šatfiel a pravil: »Zajisté veliké a dobré skutky koná Abraham, služebník tvůj; avšak zkoušej ho jednou a žádej na něm, aby ti obětoval svého syna, jehož jsi mu dal ve stáří, a uvidíš, ob stojí-li.« Přistoupil též Satan a řekl: »Což darmo bojí se Abraham Boha? Vždyť jsi jej opatřil hojností a dal jsi mu požehnání země. A syna jsi mu dal ve stáří; tomu učinil velikou hostinu, a zdaž Ti tenkrát něco obětoval? Ani ptáče ti neobětoval, neboť zpyšněl a na tebe zcela zapomněl.« Odvětil Hospodin: »Jest zajisté Abraham spravedlivý a bojí se Boha jak náleží; když mu poručím, aby mi svého syna obětoval, jistě tak učiní s ochotným srdcem!« Řekl pak jednoho dne Abrahamovi: »Vezmi svého syna a obětuj mi jej v zápalnou obět.« I řekl Abraham: »Hle, mám dva syny, a nevím, kterého

z nich mám vzítí?« Bůh pravil: »Vezmi syna svého jediného!« Odvětil Abraham: »I Isák i Ismael jsou jediní synové svých matek.« Řekl Bůh: »Vezmi svého jediného syna, kterého miluješ!« Řekl Abraham: »Isáka i Ismaele stejně miluji.« Tu pravil Hospodin: »Vezmi syna svého jediného, kterého miluješ, Isáka, a oběťuj mi jej na hoře, kterou ti ukážím!« Jak to Abraham uslyšel, pomyslně si: »Řeknu-li to Saře, umře ona žalem; odvedu-li jej tajně, bude mít věčný zármutek a bude jej hledati po celé zemi. Řeknu jí: Isák musí býti dán do nějakého místa, kde by se naučil moudrosti a rozšafnosti, aby věděl, jak má žítí.« I učinil Abraham, jak si umínil, a řekl Saře: »Připrav nám jídlo a nalej vína, abychom měli radost!« A divila se Sara a řekla: »Proč dnes tak mluvíš? Vždyť není ani sobota ani novolunní?« Odvětil Abraham: »Vzpomínka na Isáka mně vždy působí radost.« Šla pak Sara a vše připravila. A když jedli a pili, řekl Abraham: »Slyš, Saro, drahá ženo, co ti nyní oznámím! Já jsem ve třech létech věděl, že Bůh stvořil nebe i zemi; ale Isák, náš syn, nemá dosud znalosti o Bohu, a proto ho vezmu a odvedu tam, kde by se s jinými mladíky učil moudrosti a rozšafnosti, aby z něho byl dokonalý člověk.« I řekla Sara: »Vezmi jej tedy a dej do takového místa, o němž jsi pravil! Na cestě jej však dobře, opatruj a neopust' jej ani na chvíli! A dej mu jísti, když bude mít hlad, a pítí, když by žíznil, a nedopusť, aby šel pěšky, a chraň jej před slunečním žářem a vyhovuj mu ve všem a nerozhněvej se naň!« Abraham slíbil vše. S pláčem rozloučila se Sara se svým synem. Abraham vyšel s ním a se dvěma služebníky časně z rána a šel k hoře Boží.

Když se vzdálili, přišel ďábel k Saře a řekl jí: »Viš, kam šel Isák, tvůj syn? Již jej více nespatriš!« A vyzradil jí vše. Sara však nereptala, jak satan očekával; nýbrž se ochotně podrobila vůli Boží, ač byla sama tím velmi zarmoucena. I mrzel se Satan a pokoušel pak Abrahama a po té i Isáka, aby neposlechli rozkazu Božího. Řeč jeho byla však marnou. Na otázku Isákovu, kde že jest oběť, řekl Abraham: »Ty budeš obětí!« Podvolil se Isák ochotně a řekl otci, k čemu jej sváděl ďábel.

Když pozoroval satan, že svými řečmi ani Abrahama ani Isáka nesvede, proměnil se ve velikou řeku, aby jim zastavil cestu. Když došel Abraham k této řece, domníval se, že jest mělkou a vešel do ní s Isákem, a služebníci je následovali. Voda však byla stále hlubší a brzy dosahovala jim až po hrdlo. Tu poznal Abraham, že jest to dílem satanovým, neboť se na tomto místě na vodu nikdy nepamatoval, obrátil zraků svých k nebi a zvolal: »Pane všehomíra! Ty jsi mne vyvolil, a snížil jsi se ke mně a řekl jsi mně: »Já jsem jediný a ty jsi jediný, tebou bude moje jméno ve světě rozhlášeno, oběťuj mně Isáka,« a já jsem neváhal a vykonávám právě tvůj rozkaz, a tu dosahují vody až na můj život. Utopím-li se já neb Isák, můj jediný syn, kdo bude pak jméno tvoje rozhlášováti?« K ďáblu pravil: »Odejdi satane!« Satan se ulekl a zmizel. Cesta brzy uschla a oni mohli bez překážky dále. —

Satan přistoupil k Abrahamovi ještě jednou a řekl jemu: »Dosud jsem tě přehlával, nyní však ti řeknu pravdu. Byl jsem v nebi a slyšel jsem tam mluvíti: „Nikoliv Isák, nýbrž skopec bude obětí! Vrať se tedy v pokoji do svého domu!« I řekl Abraham: »Což nevíš, že se lháři nevěří ani tehdy, když pravdu mluví?« Tu zmizel ďábel na dobro. —

vost; má posilovati se trpělivostí, aby klidně, bez omrzelosti, snášel nesnáze svých prací. Za ctnost prohlašována jest obzvláště pilnost, rozmyslné, stále užívání všech okolností na prospěch svůj a bližních.

Zmínky zasluhuje i ono zřízení Armády spásy, jež zove se *»týden sebezáporu«*. Jeden týden v roce jsou totiž členové armády povinni odepřít si některý svůj obvyklý a dovolený požitek, a co tím ušetřili, věnovati dobročinnému účelu, jež určuje správa Armády. Také doporučuje se v Pravidlech, aby Salutisté dbali slušných způsobů a dobrých společenských mravů. — V odstavci *»O slušnosti«* jest delší pojednání věnováno i rozumné péči o tělo s tím odůvodněním, že ve zdravém těle mnohem snáze důvěřujeme Bohu, mnohem účinněji pracujeme na spásu bližních a mnohem větších úspěchů docílujeme v pracích vlastních.

Armáda spásy, jak jsme nahoře viděli, velikou důležitost přikládá modlitbě ale zavrhuje hotové její formule. Ani Otčenáše neužívá ve veřejných svých shromážděních. Jednotlivec má kleče, s očima zavřenýma, konati svou modlitbu na způsob důvěrné rozmluvy s Bohem. Modlitba má býti prostá; v nehledaných přirozených slovech má člověk své city, své starosti sdělovati Bohu. Booth doporučuje *modlitbu na způsob hlasitého hovoru s Bohem* konanou takto i tenkrát, modlí-li se kdo o samotě, ve čtyřech stěnách své komůrky. Také ve shromážděních prosebník (Vorbeter) stojí a se zavřenýma očima improvizuje všechny své modlitby, s nimiž shromáždění svou účast projevuje často opakovaným: Amen.

O půl jedné s poledne má každý voják čtvrt hodiny modliti se za obrácení hříšníků a za zdar práce Armády spásy. V jednotlivých oddílech (corps) konají se každého nedělního rána modlitby společné. Dříve byly probdívány noci k modlitbě určené; ty však ustoupily nyní zvláštním dnům, v nichž modlící se každou hodinu se vystřídává a modlitby improvizuje.

Jak čtenář sám již poznal, není ani ve věrouce ani v mravouce Armády spásy mnoho původních prvků. V čem se však Armáda spásy od ostatních náboženských společenství liší a čím si svůj úspěch vykládá, jest *pracovní metoda její*; způsob, jímž usiluje podmaniti si jednotlivce i massy. Armáda spásy má především tato dvě hesla na svém štítě: *aktualitu a aggressivitu*. Člen Armády spásy má rozvinovati všechnu energii svoji a choditi za lidmi pomoci potřebnými a nutiti je takřka, aby zřekli se hříchu. *Paní Boothova napsala v jednom ze svých spisů: »Spasitel neřekl: Jděte a stavte kostely a čekejte, až k vám lidé přijdou, nýbrž chodte za nimi, vyhledávejte jich a každé evangelium všemu stvoření.«*

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Třetího dne spatřil Abraham před sebou velikou rovinu, obklopenou věncem vysokých hor. I zpozoroval, že se tyto hory k sobě seskupují, až se z nich utvořila jediná vysoká hora. Na vrcholu oné hory spatřil Abraham vysoký ohnivý sloup, jenž sahal až do nebe. I Isák ho spatřil; služebníci však sloupu onoho neviděli. Z toho seznal Abraham, že nemají býti služebníci přítomni obět

jeho a proto jim řekl: »Zůstaňte zde u osla, já půjdu se synem na horu poklonit se Bohu a pak se zase vrátíme.«

Abraham naložil nyní na Isáka dříví, jež měli k oběti připravené, sám pak nesl oheň a nůž, a tak šli tiše k vrchu. Na cestě řekl Abraham Isákovi vše, a ten byl zcela ochoten k žádané oběti. Když vyšli na horu, vystavěl Abraham oltář, při čemž arciv Isák pomáhal. Po té podal Isák svému otci ochotně své ruce a své nohy, aby je svázal; pak ještě prosil, aby jeho popel donesl a odevzdal matce Sáře, však aby jí to neoznamoval, když by se nalézala u studny nebo na nějakém vysokém místě, aby snad ve své bolesti někam nespadla. Při těchto přípravách byl Abraham velice dojat, a slzy řinuly se mu z očí. Tu otevřela se nebesa a andělé v celých zástupech se sešli a volali k Bohu o smilování. Již nastavil Isák Abrahamovi své hrdlo a Abraham vztáhl svou ruku, aby jej obětoval, když tu zaslechl hlas: »Nevztahuj ruky své na mládence a nic zlého mu nečiň! Již jsem poznal, že se bojíš Boha, že jsi mi ani svého jediného syna neodepřel!«

Abraham pohlédl vzhůru a spatřil skopce, který uvázl za rohy v křovinách. Skopce toho totiž připravil Hospodin, aby byl náhradou za Isáka; satan ho však chtěl v křoví zadržeti, aby byl zatím Isák již obětován. Abraham šel, osvobodil skopce a obětoval ho, a Bůh mu požehnal.

Zatím vešel satan v podobě jakéhosi starce ještě jednou k Sáře a vyprávěl jí, že Abraham jejího syna jako obětní zvíře na oltáři zabil a obětoval. Isák prý při tom nařikal a křičel, avšak nikdo nebyl na blízku, aby mu pomohl. Sára počala ovšem nařikati a kvílet, a potom vyšla se svými služebnicemi, aby hledala Abrahama a Isáka. Došla až do Hebronu; avšak marně se poptávala po nich, ani u Sema a Hebera o nich nevěděli.

Když byla Sára bolestí sevřena a cestou unavena, přistoupil k ní znovu satan a pravil jí: »Já jsem tě oklamal; tvůj syn není zabit, nýbrž žije!« Ubohá matka nemohla tuto radostnou zprávu více pojmouti, klesla a umřela. Po té navrátili se Abraham a Isák a nenalezše Sárý ve stanu, spěchali za ní do Hebronu, ale našli pouze její mrtvolu. Satan se radoval, když viděl, jaký pláč a nářek způsobil.

Abraham jmenoval ono obětní místo »Jíreh« t. j. uvidí. Řekl pak Bůh: »Ustanovím-li místu tomuto jméno Jíreh, jak se udrží jméno, které témuž místu dal Noe, jmenovav je Šalem?« I jmenoval je Hospodin »Jerušalem« t. j. uvidí pokoj a tak se zove až do dnešního dne.

Abraham zakoupil od Hethejského muže, Efrona, pole a jeskyni, do které pak pochoval Sárú. Veškeren lid celého okolí byl při jejím pohřbu; kvíleli muži, ženy, děti, sirotci a vdovy. Když vešel Abraham do hrobní jeskyně, postavil se za kámen, který byl připraven na hrob Sářin. Tu povstali Adam a Eva, kteří tam byli též pochováni a řekli: »Kterak můžeme nyní zůstat na tomto místě vedle nejspravedlivější ženy, když se nalzáme ve hřích, jehož jsme se dopustili v ráji? Jak se tu budeme stydět!« Abraham je potěšil a slibil, že za ně bude orodovati u Boha, aby jen šli opět na svá místa. Adam si ulehl na své místo, Evu pak Abraham sám uložil.

Abrahamova smrt.

Když sestral Abraham, navštívil ho anděl smrti v podobě vetchého starce. Jak ho spatřil Abraham, poslal mu osla, aby mohl dojeti. Když vešel do stanu, mohl stěžít něco dáti k ústům, pak to však zase vyšlo ven. »Co je ti?« tázal se Abraham. »To jest stáří!« »Jak jsi stár?« Anděl řekl o dvě leta více, než byl počet let Abrahamových. Tu řekl Abraham: »Za dvě leta budu tedy i já v tom stavu, jak jsi ty? Bože, vezmi mne!« Když tedy sám o to žádal, vzal ho anděl smrti ve stáří 100 neb 175 let. —

Jinak vypravují zase, že se Abraham těšil požehnání Božimu. Když byl stár sto a padesát let, zbělel mu jeho silný vous, což se před tím nikomu nestalo. Abraham byl tímto znamením stáří zarmoucen. Anděl smrti byl poslán, aby vzal a předvedl jeho čistého ducha do Božího ráje. Abraham žádal o jakousi lhůtu; po uplynutí té lhůty přišel Azrael opět, a Abraham zvolal: »Bylo někdy slýcháno, že by byl dal přítel rozkaz, aby vzali jeho příteli život?« Anděl přinesl s nebe odpověď: »Stalo se někdy, že by byl přítel nechtěl býti spojen se svým přítelem?« Abraham pak zemřel; jeho duch byl v ráji, jeho tělo pochováno v Syrii.

Abraham se zabýval hlavně rolnictvím, zakládal města a osady. Zavedl obřizku a počal prý nositi kalhoty, holiti se, čistiti si zuby, umývati se, podporovati a živiti chudé; rád je zval k svému jídlu.

Když se podrobil obřizce, obával se, že k němu pak pocestní a přátelé nebudou choditi. I řekl mu Bůh: »Dosed chodili k tobě lidé, nyní přijdu k tobě já ve své slávě a s komonstvem svým« (Gen. 18, 1. 2.) Tu pak přišli k němu andělé Gabriel, Michael a Israfil (dle Židů: Uriel). Když jim předložil jídla, prý nejedli a řekli: »My nepojíme ničeho, dokud nevíme, zač to jest«. On řekl: »Cena těchto jídel jest, byste na počátku vzývali jméno Boží a na konci ho velebili a jemu díky vzdávali.« Tu řekl Gabriel Michaelovi: »Právem ho učinil Bůh svým přítelem«.

V hostinném domě svém se tázával: »Jedli jste z mého? Nikoliv, jedli jste z toho, co patří Bohu; děkujte jemu a velebte toho, jenž »řekl« a svět byl učiněn!

Abraham byl ctnostný, napsal prý i knihu o mravoučných zásadách a filosofii. Každého dne věnoval jednu hodinu Bohu, jednu rozjímání o dílech Božích, ve třetí zpytoval své svědomí, ve čtvrté jedl dovolené pokrmy.

Ismael byl podoben Abrahamovi. Vypravuje se, že byl velmi věrný a čekal někdy třeba tři dni na místě, kam slíbil přijíti. Jeho potomci chodili do Mekky a vykonávali předeepsané obřady; později však se obrátili k modlářství. Měli prý kdysi v Kaabě 365 model; Mohamed je odstranil. (Pokračování.)

FEUILLETON.

»Nous dansons sur . . . «

Píše Václav Hrudka.

(Pokračování.)

váděli na něm zázračné experimenty a operace. A každá operace se zdařila; ale pacient, bohužel, zemřel! Co závratné hloubky přemýšlení obsaženo v těchto slovech Marešových: »*Přirodní věda slouží životu, ale neřídí život.*«

Ano, právě pro vědeckou přesnost zapomněli moderní vědci na člověka; pro-

Ano, slouží životu. Za starých časů říkali proskribovaná slova: »*Philosophia an-*

Námitek proti víře a konfesionálních rozdílů dotkne se katecheta *krátce* a velmi *opatrně* tam, kde toho nutně třeba, promlouvaje o jinověrcích vždy *šetrně*.

Pravdy, jež seznaly dívky výkladem učitelovým, pojí se živě a mnohostranně s životem náboženským i církevním, poukáže-li katecheta k povinnostem mravním, k zařízením církevním, jež na nich se zakládají, k modlitbám i písním chrámovým, které je oslavují.

Jelikož nestačí, aby dívky sv. pravdám jen věřily, nýbrž žádoucnou, aby jich dbaly a pilně následovaly, proto nescházej nikdy případná *aplikace*, jež by rozum přesvědčila, srdce roznitila a vůli k ochotnému plnění pohnula! Katecheta neobírá se ve škole snad jen několika vtípnějšími a lepšími žáky, nýbrž vede a nabádá k součinnosti *všecky*.

Na sklonku hodiny *opakuje* probrané učivo, ovšem beze všech pomůcek dříve užitých, aby výklad vtiskl se v srdce i paměť.

Hlas při výkladu budiž *klidný, vážný*, ne však *chladný, ledový*, bez živého nadšení pro pravdy křesťanské.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Když zemřel Abraham, byl veliký pláč a nářek v celé zemi. Isák měl za manželku Rebekku, která byla velmi dobrého srdce. Měli dva syny: *Esaua a Jakuba*. Esau byl velmi dovedným lovcem. Kdysi vyšel na lov a spatřil Nimroda, který se svými muži taktéž lovil. Nimrod měl na sobě šat, pomalovaný obrazy zvířat; jakmile se někde objevil, hned se k němu sbíhala všechna zvířata, přilákána těmi obrazy. I záviděl to Esau Nimrodovi a umínil si, že se zmocní jeho roucha. Když byl Nimrod opuštěn svými muži, přepadl ho Esau, zabil jej a zmocnil se jeho šatu. —

Isák miloval více Esaua, Rebekka však dávala přednost Jakobovi. Když Isák sestaral, osleplskotem úplně. Jednou požádal Esaua, aby mu připravil nějakou zvěřinu, že mu pak dá své požehnání. Esau vzal meč a luk a lovil sajky. Ulovil tři sajky po sobě, ale satan mu je vždy buď roztrhal aneb pustil. Tím se zdržel, takže zatím mohl Jakub po radě Rebekky připravit otcí kůzle, oklamati jej a vylouditi na něm požehnání, jež náleželo Esauovi. »Požehnejž Allah tvým dětem a uděliž jim důstojnost proroků a knihu zjevení!« Tak řekl Isák dle mohamedánského podání, a šedesát tisíc potomků Jakobových prý bylo proroky. Esau přišel ovšem se zvěřinou pozdě a poznal, že ho bratr připravil o požehnání, a když nařikal, řekl jemu Isák: »Prosím Boha, aby tě obdařil množstvím potomkův a aby z nich bylo mnoho mocných králů, slavných panovníků a vzor trpělivého proroka (t. j. Job).

Esau se velmi rozhněval na Jakuba. Jednou ho pozval k hostině, po níž jej obdaroval mnohými dary, jakoby jej miloval bratrsky. Avšak když se loučili a objímali, kousl Esau Jakuba do hrdla, aby jej usmrtil. Bůh však učinil, že zuby Esauovy změkly tak, že byly jako vosk a Jakobovi se nic nestalo. Jakub se obával pomsty Esauovy a odešel z domu k přátelům do Mesopotamie. Poněvadž odešel v noci z domu svých rodičů, obdržel jméno Esrail, t. j. asra, spěchati, arail, noc.

Podle mohamedánské pověsti přišel do země Labana, svého strýce, v roce sucha. V studni, z které napájel Laban svá stáda, bylo velmi málo vody. Jakub šel k této studni, vytáhl z ní nádobu s vodou, napil se a nalil ostatní zase zpět; a tím učinil, že se voda pramene onoho tak rozmnožila, že až přetékala. Laban se o tom dozvěděl a požádal Jakuba, aby u něho zůstal. Ostatní pověsti jsou založeny úplně na biblických zprávách.

Allegorický výklad o Abrahamovi.

Patriarchové, Abraham, Isák a Jakub, naznačují dle *Philona troji cestu, kterou může člověk dosáti dokonalosti a ctnosti*. Pozdvihne se ze smyslnosti k bohulibému životu tím, že se dá poučiti, to jest *máthesis* a didaskalia, anebo tím, že se zlem, se smyslností a vášní bojuje, a je po namáhavém boji přemáhá, což jest *askésis* filosofů, aneb se to stane též tak, že jest člověk již od přirozenosti dobře nadán, že si přinesl ctnost při narození sebou, což jest *fysis*. V Abrahamovi spatřuje Philo *máthesis*, v Jakobovi *askési*, a Isák jest mu zástupcem *fysis*.

Dle Philona praví *Kliment alexandrijský*, srovnáváje patriarchy s apoštoly: »Tito se dali poučovati Pánem, oni však zápasili sami svou silou o pravdu. Někteří z lidí docházejí spásy poučením, jiní jsou autodidakty: buď nápodobí ctnost aneb ji hledají. »Nikdo není lepším toho, kdo sám ze sebe k rozumnosti dojde«; takovým byl Abraham, jenž hledal Boha. »Každý však jest šlechetným, kdo poslouchá moudrá slova« — dí Hesiod; a takými byli Kristovi učedníci. Jednomu dostane se štěstí při hledání, jinému nalezením.

Abraham došel svého blaha per *máthesim*. Prvý stupeň jeho učení byla znalost přírody; tu pěstoval Abraham v Chaldejsku. V Kanaan, dokud obcoval s Hagar, zabýval se odbornými vědomostmi. Třetí stupeň pak jest mravnost. K této se dostal, když žil se Sárrou.

V Chaldejsku zabýval se Abraham astronomií. Pozoroval hvězdy, vypočítával jejich běh a stanovil jejich soulad a pořádek. Tehdy však neznal ještě Boha a domníval se, že hvězdy jsou bohy. Hvězdářstvím dostal se k poznání Stvořitele, od vědy přírodní se povznesl k vědomosti o Bohu, k vědě duševní. Ten stupeň nebyl však ještě dokonalostí, neboť dokonalost t. j. Sára byla dotud neplodnou a nedávala mu žádných dětí, t. j. on nemohl konati jednotlivé skutky ctnostné. K tomu měl býti veden; a proto přivedla mu Sára Hágaru, která značila světské vědomosti. K těm počítá Philo: mluvnici, hudbu, geometrii, řečnictví a dialektiku. Abraham vynikl v počtech, neboť »počítal« své služebníky. Ten počet (318) ukazuje dle Klimenta alex. Krista na kříži. I Barnabas čítá dle řeckých písmen 18 jako IH, počáteční písmena, jména Ježíš; a 300 jest mu T, t. j. kříž.

Světské vědy vedou nezřídka k pýše; tak se Hágar povyšovala nad Sárrou. Proto není se držeti stále těch věd, jsou pouze přechodným zaměstnáním; u nich jest nám *paroikein*, u znalosti, gnose však, kterou jest Sára, jest bydlení stále, *kaloikein*. Tato jest paní, a proto dal Abraham Hágaru Sáře v moc, a Sára jednala s ní jako se služebnou.

Abraham došel víry a spravedlnosti, a tu na tomto posledním stupni dal jemu Bůh jiné jméno. Dříve byl pater meteoros, vznešený otec, nyní jest vyvoleným otcem, přitelem Božím; teď může státi před Hospodinem (Gen. 18, 22., 23.), má zjevení Boží, je na cestě k Bohu. První den této cesty jest pozorování krásy a pořádku ve světě; druhý den má žádost viděti Boha, třetího dne

otevrou se oči rozumu, a poznává, že když se domníval, že jest Bohu blízkým, jest od něho velice vzdáleným, že ho nikdy pochopiti nemůže. Bůh mu slíbil veliké a četné potomstvo; aby tomu vyhověl, vzal si tři manželky. Tedy i v tom hleděl pouze plniti vůli Boží. Smyslných žádostí u něho nebylo; a proto jest mu Sára potom, když se narodil Isák, sestrou. (Pokračování.)

FEUILLETON.

»Nous dansons sur . . . «

Píše Václav Hrudka.

(Pokračování.)

»Průmysl vyžaduje lidské potřeby, průmysl touží vyráběti.«

Kdys v rozhovoru ve společnosti zaslechl jsem tato slova. Přítel inženýr hájil industrialism; ale namítal jsem: Byli mudrci a opravdoví myslitelé, kteří tvrdili, že člověk je tím šťastnějším, čím méně potřebuje. *Vzrůst potřeb nečiní člověka šťastnějším.* — Smí doufati, že dojde vždy ukončení? Nedovede-li sám si uložiti omezení ve svých potřebách, musí očekávati, že poškození konjunktury obehodní, dosti malá porucha v mezinárodních stycích dostačí, aby člověku třeba násilně uloženo bylo toto omezení jeho úkoje, z čehož snadno vznikne znepokojenost, bouře, revolta. Tudiž namítám proti modernímu industrialismu, že vyvolává nové požadavky života často bez příčiny, jen aby hlad kapitálu se nasýtil, ale že nemůže se zaručiti, zda násilně vyvolané potřeby ukojí. —

Pravím, nemá podkladu, hlubšího odůvodnění ani ospravedlnění. Industrialism vynikal velmi mnoho dobrého, ale kvapem blíží se okamžik, kdy proneseno bude společností nad ním odsouzení, poněvadž propásli již příležitost, kdy měl zpytovat své nitro a zreformovati sebe. —

Práce je činnost promyšlená a účelná, cílem jejím jest ukončení potřeby, ale mezi různými potřebami člověka jest rozdíl. Cenu některých »také« potřeb postihují lidé nejlépe v neštěstí. Praví krásně *Ruskin*, že život bez práce je zločin. Ale jeho přidavek: »práce bez umění, klesnutí ke zvířeti« již nedostačuje.

Umění samo ještě nepovznese práci, aby byla něčím vyšším než otroctvím, naničněním, robotou. Existují vydědenci, lidé zbedačelí, zhotovitelé krásných předmětů — pro jiné. Umění nečiní ani svých tvůrců ani obdivovatelů dokonalejšími. *Kaizl* správně

podotýká, že hospodářství je promyšlená činnost člověka pro trvalé nejhodnější ukončení veškeré potřeby pomocí nejmenšího nákladu. Ale jsou potřeby dělníka pro několikačlennou rodinu, potřeby bonvivantovy z boulevardů projeti noci v orgiích, potřeby kapitalistovy rduositi sousední konkurenty.

Umění samo neposvěcuje práci, a výrobek také nemá pouze cenu vynaložené práce. Ale vzpomeňme *Rudolfa Iheringa*, jenž k stáří v žasu poznal *cenu křesťanských právních teorií*, že podkladem práva jest účel. *Poznal a divil se, že lidstvo máže zapominati takových pravd, když již jednou byly vysloveny.*

A moderní industrialism také zapomněl, že také práce má spěti k účelu, jenž určen jest morálkou, jinak že vede k obohování sebe a vykořisťování bližního; k snížení dělníka na pracovní sílu, čili k starověkému otrokářství. Moderní kapitalismus — auri sacra fames, kletý hlad po zlatě, pravil moudrý pohan již před tisíciletími.

Lidstvo musí se vrátiti k lepší ideí hodnocení práce, k důstojnějšímu oceňování pozemských statků; jinak zhyne v požárech revolucí, utopí se ve vlastním bahně, zadusí se vlastními nepravostmi.

Práce jest naším údělem, naší slávou a radostí. Prostřednictvím svých výrobků duševních či hmotných vchází člověk ve styk s tisíci jinak snad neznámými osobami. Očekáváním prudčeji bije naše srdce, jak asi moje plody budou přijaty, zda potěší některou spřízněnou duši a rozmnoží její duševní bohatství, či snad jsem se mýlil v oceňování svých duševních schopností a moje plody nevyhovují. Nepoměr mezi touhou a silou zničil již mnohé, tof risko života, jeho tragedie!

Ale svým výrobkem rozšiřují, rozmnožují svůj život. Radost ze života sdělují jiným. Toť jsou ony poklady, jež dle slov východní báje *rozdáváním se množí*. Svě nejlepší a nejnitternější vkládám do svého díla.

lečnosti, otcovská láska, láska k bližnímu, vše to nebylo by nic, a vše to měli bychom obětovati za několik okamžiků křečí, které máme skoro se všemi zvířaty společny? Že Renan podobná slova pronesl, tomu rozumíme, poněvadž tento veliký stylista nikdy do svých studií lidské myšlení a jednání nepojal. Jeho šťastný optimismus, zevnější znak to v celku prostřední duše, nemá nic, co by takým názorům se protivilo. Že však lékař, který denně s lidskou bolestí bezprostředně se stýká, který vidí denně lidi umíratí, také mínění šíří, to zaráží.«

Ještě odvážné slovo *Payotovo*: *»Mužnost záleží v sebevládě — a církev má pravdu, že v čistotě vidí nejvyšší rukojemství plné síly vůle, síly, která ze své stránky možnost všech ostatních obětí pro kněze zaručuje.«* (*Krus*: *»Základní otázky paedagogické.«*)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Mojžíš v pověstech Židů.

Narození Mojžíšovo.

Israelitům vedlo se v Egyptě i po smrti Josefově dosti dobře až do té doby, když nastoupil na trůn král, jenž o Josefovi ničeho nevěděl. Šedesátého roku po Josefově smrti měl farao sen, v němž spatřil před sebou starce jakého s váhou v ruce. Na jedné míse váhy byli položeni veškeří obyvatelé Egypta, na druhé bylo pouze jehně, však to vyvážilo všechny Egyptany. Král se toho snu lekl, a aby seznal jeho význam svolal ráno všechny své hadače a kouzelníky a věštcé, a vypravoval jim svůj sen. Jeden z knížat mu konečně sen vysvětlil a pravil: *»Ten sen znamená veliké neštěstí. Israelitům narodí se syn, který zničí celý Egypt!«* Spolu dal králi radu, aby všechna novorozená pacholata Israelitů od té doby usmrcoval; snad se tak ten sen nevyplní. Král poručil nyní všem porodním babičkám u Israelitů, aby narozená pacholata ihned usmrcovaly: ony se však bály Boha a rozkazu faraonova nedbaly, a vymlouvaly se pak, že jich Israelitky vůbec nepovolávají. Tu poručil farao svému veškerému lidu: *»Israelská pocholata házejte do řeky, pouze dívky zachovávejte!«* Israelité se toho ulekli, ale Bůh jim pomáhal a zachoval potomstvo jejich záračným způsobem. Ženy israelské dávaly nově narozené dítky na pole, Bůh pak posílal anděla, jenž ony dítky koupal, olejem mazával, do plenek obaloval a krmil tím, že jim přichystal dva kameny, z jednoho ssály mléko, z druhého med. Jejich vlasy sáhaly až ke kolenům a přikrývaly je. Země se otevřela a přijala je, a tak se skrývali synové Israelští v podzemních příbytcích, a Egyptané orali na jejich zádech, ale nemohli jim v ničem uskoditi (Ž. 128, 3).

Levita *Amram*, syn *Kahata*, syna *Levi*, syna *Jakubova*, měl za manželku *Jokebed*, sestru svého bratra. Měli dceru *Marii* a syna *Árona*. V oné nešťastné době narodil se jim druhý syn, při jehož narození byl dům naplněn velikým světlem. Matka zpozorovala, že jest pachole neobyčejně krásné a skrývala je u sebe po tři měsíce. — Aby vypátrali Egyptané novorozenátku israelská, posílali do země *Gosen* Egyptanky s dítkami. Ty vcházely do domů Israelských a když počalo egyptské dítě mluvit ve svém jazyku, israelské dítě, slyšíc je, ozvalo se ze svého úkrytu ve svém jazyku a prozradilo se. Již bylo faraonovi

udáno, že skrývá Jokebed u sebe pachole, a vyslán hlídač, aby je utopil. Matka však pospíšila, a vložila dítě do rákosového koše, vysadila je do rákosí na pokračí řeky, dříve než přišel hlídač. V ten den seslal Bůh na Egypt veliké horko. Aby se ochladila, sestupovala faraonova dcera k řece a spatřila tam onen koš s dítětem. Otrokyně přinesla koš, a když ho otevřely, byly překvapeny, jak v něm spatřily israelské pachole. Všechny egyptské ženy přicházely se podívat na toto dítě, neboť bylo neobyčejně krásné, všechny je chtěly kojiti a podávaly mu své prsy, však ono je vesměs odmítlo. Tu vystoupila sestra jeho Maria z úkrytu a řekla dceři faraonové: »Chceš-li, přivedu ti nějakou ženu israelskou, která by je kojila?« Jdi! pravila ona. Maria přivedla pak jeho matku. Dcera králova svěřila jí dítě, a ona je po dvě leta kojila a dostávala za to denně dva stříbrné peníze. Po dvou letech je přivedla faraonové dceři, která je vzala k sobě jako syna a dala jemu jméno *Mojžíš*, poněvadž bylo z vody vytaženo. Jeho otec je jmenoval Heber, poněvadž se pro ně k manželce přidružil. Matka je jmenovala Jekutiel, poněvadž je sama kojila; jeho sestra je jmenovala Jered, poněvadž sestoupila k němu k řece, aby viděla co se s dítětem stane. Aron je nazýval Abi Zonoah, poněvadž otec se od matky odloučil, ale pro Mojžíše se k ní zase vrátil. Dědeček Kahat je jmenoval Abi Gedor, že jím Bůh trhlinu v Israeli zazdil, aby Egyptané israelské dívky do řeky již neházeli. Kojná je jmenovala Abi Socho, že byl nalezen v houští. Israelité je jmenovali Šemaja ben Nathanael, poněvadž Bůh slyšel v jeho dnech sténání Israele.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

»Nous dansons sur . . . «

Píše Václav Hrudka.

(Dokončení.)

»Průmysl vyžaduje lidské potřeby, průmysl touží vyráběti.«

Moderní industrialismus ani nepřipouští dělníku, aby se těšil ze své práce, jako bylo dříve radostným údělem řemeslníka starého slohu. Tento zajisté mohl vložit do svého výrobku více svých individuálních zálib, spíše mohl vyhověti svým osobitým náklonnostem a svému vkusu.

Neznáme jmen oněch kameníků z doby gotické; jen ze značek jejich přibližně odhadujeme jejich školy. Ale v těch skulpturách, v onom dlabaném kamenném listoví, profilování, v kružbách je tolik radosti, něhy, tolik umění a variantů, tolik tvořivosti, že cítíte váti z těchto gotických staveb, — jež tak mnohému modernímu vzdělanci jsou prý pomníkem příšerného a temného středověku! — tolik svěžehého vzduchu a netušené síly, tolik radosti ze života! Výrobce prožíval své dílo. Pro nás zapadl, ale ve svém díle nám žije. — Kolikrát se na

skytla příležitost středověkému sochaři a staviteli vyhověti a povolití svému uměleckému vkusu! A jak bohatě a umělecky této vhodné příležitosti také využil! V provádění chrličů, kružeb, svorníků a hlavic dal se ušesti fantasií do oblačné výše, a dnes s úžasem obdivujeme tuto tvůrčí sílu středověkých umělců a kameníků.

Této tvůrčí radosti moderní dělník nepocituje; jeho práce snížila jej na pouhou pracovní sílu, na nástroj. Ať v dolech či v továrnách vyrábí pro radosti jiných, jiným zaopatřuje teplo a světlo a rozkoše; — jemu se jich nedostává. Jest pouhým kolečkem ve stroji, mechanismem. Jeho život jest pomalu stravován a ubíjen — a bez vyhlídky do budoucna.

Nedivte se, pánové industrialismu, když hněv lidu obrátí se proti vám! Na čas si pomůžete, že obrátíte jeho hněv proti statkům mrtvé ruky, ale ty budou brzo straveny, a pak budete na řadě vy!

Ostatně mrtvá ruka není na moderních poměrech ničím vinna; právě naopak, *moderní poměry povstaly jen z opozice proti církevním řádům a ustanovením.*

Co platno bohatství výkladních skříní moderních měst, když za jejich studeným silným sklem choulí se v mraze proletář se

prof. Dr. L. Schranzhofer, prof. Dr. Ed. Kraus, prof. Dr. R. Löwenstein, prof. J. Preiss a prof. Em. Kratochvíl do výboru. Novými členy výboru zvoleni byli: prof. Fr. Engel, prof. J. Kuttig a prof. Dr. H. Schneider.

Z volných návrhů svěreno bylo výboru, aby studoval otázku o vhodnosti třetí náboženské hodiny v nejvyšší třídě středních škol a návrh k tomu směřující, aby rakouský episkopát vydal pro celé Rakousko jednotnou osnovu učebnou.

Ze členů české sekce schůzi přítomni byli vedle podepsaného delegáta jejího professori *Bambas* a *Gutwirt* z Příbrami, prof. *Šandera* z Náchoda a prof. *Dr. Novotný* z Rychnova. Jednatel prof. *Dr. Lubomír Petr*.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Mojžíšovo mládí.

Mojžíšovi byla tři leta. Jednou seděl u králova stolu vedle *Bitje* (Bejt Jah, dcera Jaha), faraonovy dcery, a stalo se, že vztáhl svou ruku a sňal s hlavy královny korunu, a posadil si ji na svou hlavu. Všichni se tomu divili a ulekli se toho. Kouzelník Balaam řekl pak králi: »Vzpomeň na ten sen, který jsi kdysi měl, a věz, že toto jest ten Israelita, jenž jednou Egypt zničí. Poruč tedy hned, aby byl sťat.« Král chtěl tak učiniti, však tu přidružil se ku knížatům a radům královým též anděl Gabriel, a pravil: »Není dobře zabíjeti nevinnou krv. Dítě nemá ještě rozumu; polož před ně drahokam a řěravé uhlí, sáhne-li po drahokamu, pak má rozum, sáhne-li však po řěravém uhlí, pak je dlužno omluviti a osvoboditi.« Učinili tak a dítě vztahovalo ruku po drahokamu; ale anděl ji odstrčil, a dítě chytilo se uhlí, dalo je i na své rty a na jazyk, a dostalo pak sirná ústa a bylo zachráněno.

Král pozoroval, že se Israelité velmi rozmnožili a tázal se o radu, jak by s nimi měl zacházeti, aby se nestali Egyptu nebezpečnými. Balaam pravil: »Nevíš, že všechna díla tohoto lidu jsou lest a klam? Jejich otec Jakub obelstil Esaua a vzal mu prvorozenství, pak i otcovské požehnání. Z domova utekl k Labanovi, a když mu ten dal své dvě dcery, vzal jemu ještě dobytek a utekl. Isák byl cizincem v Gerar a zkazil tamní muže svou manželkou, o které říkal, že jest jeho sestrou; pak jim vzal i majetek a stříbro a odešel. Jakubovi synové pohnuhli Sichemity k tomu, aby se podrobili obřizce, a když byli v bolestech, přepadli je, oloupili a zabili. Nezabíjej je mečem, ale ukládej jim těžká břemena, a tak se budou potíratí sami.« Králi se tato rada líbila. Madianita *Jetro* ho varoval a ukazoval, že každý, kdo na Israele ruku vložil, těžce byl trestán. Jetro byl nucen utéci před hněvem krále. Mojžíš prodléval zatím stále u faraonova dvora, odíval se v skvostná roucha a byl vzdělán ve všech uměních Egypta.

Když bylo Mojžíšovi patnáct let, chtěl navštívit své rodiče a vyšel z paláce. Na cestě pozoroval, jaká břemena se nyní Israelitům ukládala. Spatřil pak na jednom místě Egyptana, který bil ubohého jakéhos Israelitu. Když spatřil Israelita Mojžíše, běžel k němu a prosil ho za ochranu, řka: »Hle, pane můj, tento Egyptan přišel v noci do mého domu, svázal mne, čest mé ženy uloupil,

a nyní mne ještě chce usmrtiti.« Když to Mojžíš slyšel, ohlédl se, není-li tu nikoho, a pak zabil Egyptana a Hebrejce osvobodil. Mojžíš vrátil se do domu krále. Onen Israelita se též vrátil, ale když propustil svou manželku, utekla se k svým bratřím, a ti se jí chtěli zastati a onoho Israelitu usmrtiti; on však unikl útekem. Druhého dne vyšel Mojžíš opět mezi Israelity a viděl, kterak se dva Hebrejci hádají. I napomenul jednoho z nich a pravil: »Proč biješ svého bližního?«. Ten pak pravil: »Kdo tě ustanovil soudcem nad námi? Chceš snad mne tak zabít, jako jsi zabil Egyptana?« Tak se čin Mojžíšův rozhlásil, i farao o tom do slechl, a chtěl Mojžíše usmrtiti. Byl zavolán kat a ten ho měl stíti. Tu stalo se že byla šíje Mojžíšova jako mramor a meč mu neškodil. Farao nemohl jinou smrt poručiti, byl jako němý, jeho služebníci byli pak jako hluší, neslyšeli rozkazů králových, a byli jako slepí, neboť neviděli, jak Mojžíš prchá. Michael anděl prý se tehdy postavil na místo katovo a stal náčelníka stráže, který dostal podobu Mojžíšovu, Mojžíš pak veden andělem, unikl, a zastavil se teprve po tří denní cestě v zemi Jetro. Aron zůstal v Egyptě a prorokoval. Balaam, vida, že Israelitů neubývá, odešel se svými dvěma syny, Janisem a Mamrisem, k Nikanosovi, králi Edomu.

V těch dnech povstala *válka* mezi *Kušity* a *Araby*. I *Nikanos* vytáhl do boje a zanechal k ochraně svého města Balaama, Labanova syna a kouzelníka, s jeho dvěma syny. Balaam se však uradil s Edomským lidem, učinil se králem Edomu, opevnil město, aby se tam Nikanos nedostal. Ze dvou stran města stály vysoké zdi, na třetí straně byly vykopány cisterny a naplněny vodou, na čtvrté straně sebrali kouzlem množství hadů a štírů, tak že nemohl nikdo z města, ani do města. Když se Nikanos vrátil, našel město uzavřeno; brány mu na jeho žádost otevřeny nebyly, a on byl nucen bojovati proti vlastnímu městu. U zdi mu padlo 130 mužů, ve vodě ztratil 30 jezdců, později 200 mužů; tam, kde byli hadi, ztratili 77 mužů. Přestali tedy bojovati a obléhali město po devět let. V té době utekl Mojžíš z Egypta a přišel do ležení Nikanose; ten si ho zamiloval, neboť Mojžíš byl štíhlý jako datlová palma a stal se vůdcem vojska. Po Nikanosově smrti byl učiněn králem Kušitů, a dána mu vdova po Nikanosovi za manželku. Mojžíš poradil, aby nanesli s hor mladé čápy. Ty naučili pak lovu a vzali je do boje, který chtěli svést na straně, kde byli hadi a štíři. Čápi vychytali hady, a oblehatelé dostali se do města. Balaam vyletěl se svými syny do vzduchu a utekl do Egypta. Mojžíš byl 40 let králem v Kúš.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Několik myšlenek o křesťanském vychování.

(Sebral ALOIS DOSTÁL.)

Vychovávati mládež jest v první řadě povinností rodičů, kteří za tím účelem mají kráčet dle jistého řádu a návodu, aby konečného cíle došli. Už *Komenský* ve své

Didaktice učí, jaké to vychování býti má. »Život vezdejší není než příprava. Příprava člověka záleží v nabývání moudrosti, ctnosti a pobožnosti.«

Nejprve budiž rodičů snahou, aby své děti vychovávali *něžně*, mírně, laskavě. Ať prosvítá při tom tolik lásky, aby se probudila láska vzájemná, totiž i dětí k rodičům; nikdy pak ať nenabude vrchu slabost, která by byla na újmu vážnosti rodičů. Děti nemají se před rodiči *otrocky* chvětí.

násobnou žádostivostí protíváha na druhou stranu ani nemůže býti dosti zdůrazněna. Kdybych žil ve Francii, dal bych své dítky rovněž do řeholních škol místo do státních, neboť pokud přední zastánci dnešního francouzského vyučování mravního budou se svými nynějšími důvody bojovati proti řeholní paedagogice, nemohu míti k psychologickým základům jejich paedagogiky žádné důvěry.“

Tak dovedl oceniti Förster hlavní zásady výchovy řeholní, resp. katolické církve. Rozumí se, že nyní Förster mnohých dřívějších svých názorů naprosto se zřekl. „Mladistvé počátky mého vývoje, jak jsem je v četných článcích po časopisech projevil, jsou s nynějšími mými názory v mnohých bodech v diametrálním rozporu.“ Förster také ve svých nynějších spisech naprosto se jich zřká. A tak právě na Försterovi spatřujeme, že moderní ethické směry ve svém vrcholném bodě, ve svém nejtalentovanějším představiteli klanějí se Kristu a *uznávají velkou výchovnou práci katolických řeholí*. Staré slovo Tertullianovo: „Anima humana naturaliter christiana“ zase tu doznalo svého zdůvodnění! —

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Josef egyptský v pověstech Židů a Mohamedánů.

Josefův osud byl vždy vděčným a bohatým předmětem rozjímání, vypravování a výkladů. Ač o něm bible dosti obšírně mluví, přec to lidu nestačilo, a jak Židé tak i křesťané a Mohamedáné hleděli zprávy o Josefovi a jeho osudu rozšířiti a okrášliti, což se jim různým způsobem dařilo.

Známo, že zemřela Rachel, matka Josefova, po zrození Benjaminově, a nemohla se starati o výchovu Josefovu. Když měl Josef onen známý sen, kde viděl, jak se jedenáct hvězd, slunce a měsíc před ním klaněly, vykládáno obecně, že jednáct hvězd znamená jedenáct bratří, slunce značí jeho otce a měsíc jeho matku: „Měli bychom snad, já s matkou tvou a s bratřími tvými tobě se klaněti?“ — Výklady židovské na to upozorňují, že byla tehdy Rachel již mrtva, a praví, že jest tu míněna jeho pěstounka, Rachelina děvečka, Bilha. Vykladatelé mohamedánští míní, že byla Lia, tetička jeho, jeho pěstounkou, a ta že se mu také poklonila. Tomu zase odporovalo podání jiné, které tvrdilo, že si Jakub vzal Rachel za manželku teprve, když zemřela Lia. Proto tam pol žili někteří z opatrnosti pouze „Jakubova paní“. Al-Hasan tvrdil: Allah vskřísil Rachel, Josefovu matku, z hrobu, aby se Josefovi poklonila, a aby se sen tak ve všech částech splnil. Sv. Efreim to vykládá též o Rachel a sice tímto způsobem: Bratří jeho vysmívali se jeho snům a pravili: Jak by se mohla Rachel, která již zemřela, jemu klaněti? Poněvadž však jsou muž a žena, jak stojí psáno, jedno tělo, poklonila se již s Jakubem, jenž se přirovnává se sluncem, i Rachel, která jest přirovnána k měsíci.

Bilha tedy pečovala o něho, a on byl za to vděčen a chodil rád s její syny a se syny Zilpy. V těch dnech učil ho jeho otec také Zákonu. Josef měl sny, jimiž si získal nenávisť svých bratří. Jakub jeho otec poznával, že jest těmi sny předpověděna jeho skvělá budoucnost, zvláště když byl o tom sám zvláštním

snem poučen. Jednou viděl ve snách, jak vytékala voda z jeho prstů, vystupovala a sáhala až k oblakům, a padala v způsobu hojného deště na jeho bratry. Jakub vyložil tento sen v ten smysl: Přejde hlad, kdy Josef bude živiti své bratry. Sestře své vypravoval jiný sen, jak sbírali dříví; jeho otep byla bílá, otepe bratří byly černé a klaněly se otepi Josefově. Přišel pak k tomu muž, jehož hlava sáhala do nebe, a přinesl váhu. Na jednu stranu dal otepe bratří a na druhou stranu otep Josefovou a ta je vyvážila všechny.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Několik myšlenek o křesťanském vychování.

(Sebral ALOIS DOSTÁL.)

(Pokračování.)

Rodiče mají vychovávat děti své s *oddaností do vůle Boží*. Mají je považovati za dobrodiní od Boha; za dary, jimiž byli obšťastněni. Tedy děkovati za ně, starati se o ně. Kdyby usouzeno bylo, že by rodiče musili viděti děti předčasně na loži smrtelném, nezoufají, nereptají proti řízení Božímu, ale podrobují se a praví v duši své: »Nikoliv má, ó Bože, ale Tvá vůle se staniž!« Podobně učinil David král. Ztrativ syna nejmladšího, nejmlějšiho, uchýlil se do svatyně, tam proléval slzy a v náručí Boha svého útěchy hledal.

Křesťanští rodiče všemožně se starají, aby jejich nemocné dítě se vyléčilo, aby opět zdraví nabylo, ale není-li to možné, oddávají se do vůle Páně, utěšují se, že dítě jejich Bohu bylo milé, tak že je vzal do nebe, že se andělem stalo, že dříve odešlo se světa, než snad červ krásné jablko nahlodal.

Rodiče mají děti své *vyučovati*. Ze dvou částí skládá se člověk, z těla a duše. O části obě musí rodiče pečovati a nezapomínati pro velikou péči o tělo snad na důležitost čast, na duši. Cirkev volá a vybízí: »Počátek moudrosti jest bázeň Boží.«

Rodiče poučují děti *slovem a příkladem*. Vyučují nejdříve základním pravidlům života sv. náboženství. Křesťanské matky řídí se slovy oné ušlechtilé *matky Makabejské*, která říkala synům svým: »Nevím, jak v životě mém učinění jste, aniž pak já jsem vám dala ducha a život, a údův jednomu každému já jsem nespojila, ale Stvořitel světa (II. Makkab. 7, 22).« Navádějte děti k plnění vůle Boží, začo-

vávání svatě víry, desatera a celé pravdy křesťanské, jak otec *Mathatiáš* činival, když dětem svým říkal: »Protož nyní, synové moji, buďtež horlivými ochránci Zákona, a dejte život svůj pro Zákon otcův svých« (I. Makkab. 2, 50).

Někdy rodiče nemohou dětem zanechati jmění, jsouce chudí a potkávající se s nezdařem, jsouce stíháni neštěstím a pohromami. Tu poučují děti své slovy nábožného *Tobiáše*: »Chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého mítí budeme, jestliže se budeme báti Boha, a jestliže odstupíme od všelikého hřichu a budeme-li činiti dobře.« (Tob. 4, 23.). A před hřichem varují a ochraňují děti své s největší úzkostí a pečlivostí, jak činila zbožná matka krále, sv. Ludvíka, která říkala: »Dítě, Bůh jest nám svědkem, že vás milujeme jak sebe samy, ale raději chceme, abychom vás viděly umíratí, než bychom vás viděly hřešiti.«

Rodiče chápou se těž každé příležitosti, aby děti poučili. Tu někdo země mladý, onde člověk bohatý, jindy někoho stihne nenadálá smrt. Z toho rodiče poučí děti o náhlé smrti, o stálé přípravě k ní, o bázni Boží. Rodiče poukazují *na knihu přírody*, na tělesa nebeská, na rozličné zjevy, mysl dítek obracejí k vědám a uměním, k dějinám průmyslu a cokoliv na světě se nalézá, aby se naplnilo slovo *Isaiášovo*: »Otec oznamuje dítkám pravdu Tvou«. —

Některí rodičové *všecko odkazují na školu*, na učitele, říkajíce: »K čemu by byla škola? Tam ať se dítě všemu naučí!« Nebo se vymlouvají: »My to tak neumíme, my se v tom vyučování tak nevyznáme«. Ale přece časem mají kdy, v neděli ve svatek odpoledne, aby se dítek zeptali, čemu se tyto učily, co v kostele slyšely. Když se rodiče pranic o děti v tom ohledu nestarají, tu se dítkám zdá, že to není ani tak důležité, že na tom tolik nezáleží.

sám propadl jednostrannosti, před níž vždy varoval. — Autoritu církve nelze tu jediné kritizovati s hlediska psychologického a sociálního a při tom přehlížeti onen historicko-dogmatický její podklad, opírající se o slova Kristova: »Dána je mi všelická moc na nebi a na zemi . . . a jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.« Tu zapomněl Förster na chvíli sám na ona krásná slova, jež v prvním díle svého spisu napsal: »Die christliche Kirche fordert von uns kein Opfer unseres Intellectes, sondern das Opfer unserer Arranganz.«

Odborníci němečtí na katolické straně také výklady Försterovy o nynějším duchu církevní správy celkem šetrně odmítli, a Foerster, pokud jsem mohl sledovati jeho publikace, nikde se proti jejich kritice nepostavil. Neučinil tak asi proto, že v předmluvě řečeného spisu přímo dí, že o církevním problému v užším slova smyslu chce jednat pouze s hlediska paedagogického. Správně mu namítli katoličtí kritikové, že hledisko paedagogické nelze zde odloučiti od hlediska theologického.

(Pokračování).

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Jakub věděl o nenávisti bratří a nechtěl Josefa k nim pustiti. Avšak zlý duch to tak zařídil, že bratří pořádali na pastvě hry, a Josef sám si přál, aby směl k nim jíti. Jakub ho nerad propouštěl a loučil se s ním s pláčem. Při tom dal jemu turban Izákův, oděl ho pláštěm Seta, dal jemu obuv Adamovu a hůl Noemovu, a doprovodil ho až k stromu loučení u brány města. Tam doporučil jej ochráně Judy a promluvil k němu poslední slova: „Slyš, synu můj, mé návodny, neboť naše rozdělení může trvati déle, než si myslíš! Nezapomeň svého otce a nezasměj se na nikoho, dokud nespatříš zase svého otce, neboť i tvůj otec se nebude moci smáti, dokud nespatří tvou milovanou postavu.“ Doporučiv ho Bohu, objal ho a vzdálil se. Po několika krocích omdlel. Na cestě počali bratří s Josefem špatně zacházeti. Bili ho, honili ho před sebou, nedali jemu vody, tak že byl schvácen hladem a žízni. Stěžujícímu si posmívali se a říkali: „Vynálezci klamných snů, hledej si nyní ochrany u stálic a oběžnic, které ti v noci s takovou ochotou sloužily!“

Simeonovi dal Jakub nádobu s mlékem a vodou pro Josefa. Simeon však mu nedal pít, ale vylil vodu na zemi a pravil: „K čemu si stěžuješ do žízně? Já ustřihnu nit tvého života nůžkami msty!“ Josef se trásl strachem a volal k Bohu a prosil Rubena, aby mu dal vody; avšak ten mu hrozil a nedal ničeho. Když však Juda seznával záměry svých bratří, počal jim odporovati a pravil: „Dokud ve mně bude jiskřička života, žádný se neodváží na tvůj život! Nezabíjejte ho, neboť to by byl veliký hřích! Nutno ho přivesti zpět k otci.“ Bratří však ukazovali, že ho nelze přivesti k otci zpět, neboť by pak otci řekl o těch hrozbách, kterými mu hrozili. Tu navrhl Juda, aby ho hodili do cisterny. Souhlasili s tím a hodili ho do cisterny „dobra“, kterou kopal kdysi Sem v hloubi 70 loket. Tam byl vhozen svázaný na rukou a na nohou. Když nařikal, pravili jemu, aby žádal hvězdy a slunce za pomoc. Gabriel ho chránil a posadil ho na bílý kámen, který vytáhl z cisterny. Ptáci se slétli nad cisternou a dávali mu stín, neb bylo nesmírné horko.

V noci došel Juda k cisterně, aby viděl, co dělá Josef. Tu řekl jemu Josef svoji poslední vůli: „Ať nepohlédneš nikdy na mladého člověka, abys nevzpomněl mého mládí, na sirotka, abys nevzpomněl mého opuštění, na cizince, abys nevzpomenul mého vyhnanství.“ Juda počal hořekovati, bratří přišli, zakryli otvor cisterny ještě větším kamenem. Juda ho nevysvobodil. V cisterně rozvázal anděl jeho pouta, voda cisterny byla mu pokrmem a nápojem. Bratří vzali mu před tím jeho krásnou sukni, a vhojili ho tedy nahého do cisterny, ale anděl dal jemu kamís (roucho podobné košili), kterou se mohl přikrýti. I Abraham byl hozen do ohně nahý. Tam přinesl jemu Gabriel hedvábný kamís z ráje a pokryl ho jím. Po Isákově smrti zdědil ho Jakub. Když dospěl Josef, složil mu Jakub tento kamís do amuletu, a dal mu ho na hrdlo, a Josef ho měl stále na sobě, aby nebyl uhranut. Když pak byl v cisterně, vyňal jej anděl a pokryl ho. Jinde děje se arcíř zase zmínka o koženém rouše, jež dal Bůh prvním rodičům a jež se taktéž dědilo od pokolení na pokolení.

Juda donesl otci pokrvačenou sukni Josefovou. Jakub se ulekl a omdlel, ráno pak volal: »Kde jest světlo mého zraku, kde jest zřítelnice mého oka?« Když pak pozoroval blíže onu sukni, pravil: »Hle, divný to byl vlk, který roztrhal Josefa, ale nenatrl jeho roucha. Přiveďte mi ho!« Oni k němu přivedli jakého s vlka, jemuž před tím potřísnil tlamu krví. Jakub se ho tázal: »Ty jsi roztrhal miláčka mého?« Vlk pak odpověděl: »Pozdrav tobě, proroku Allaha! Bůh chráníž mne takového zločinu! My se nesmíme ani tvým stádům přiblížiti, kterak bychom mohli zraniti tvého milovaného syna? Nám jest zakázáno jísti maso proroků a světců.« Pak se tázal synů Jakubových: »Viděli jste mne, že já jsem ho roztrhal?« »My jsme to sice neviděli,« řekli tito, »ale poněvadž ho nějaký vlk roztrhal a ty jsi se potloukal na blízku, domnívali jsme se, že ty jsi to učinil.« Vlk ještě pravil: »Proroku Boží! Já jsem tu cizincem; přicházím sem z Egypta, abych navštívil svého bratra v Sanaa.« I pravil Jakub: »Hle vlk učí tu bratrské lásce! Zůstaň u mne!« řekl vlku, avšak ten se vymlouval a pravil: »Proroku Boží, byl bych šťasten, kdybych ti mohl sloužiti, avšak má mláďata nemohou beze mne žiti.« Jakub mu dal svobodu. Po té vystoupil na návrší a volal velikým hlasem: »Ó vlci této krajiny, běda vám, vy jste zabili syna Jakubova! Jste-li nevinni, přijďte se ospravedlnit!« Tu přišlo několik tisíc vlků k domu Jakubovu a dokazovali svou nevinu. Jakub jim uvěřil a vinil pak své syny, a volal: »Ó dítě mé, kam tě hodili? V kterém proudu jsi se utopil? Jakým neb kterým mečem tě prokláti? V kterém kraji jest tvůj hrob?« — — (Pokračování.)

FEUILLETON.

Několik myšlenek o křesťanském vychování.

(Sebral ALOIS DOSTÁL.)

(Dokončení.)

Nemístná je výmluva, že by rodiče nechtěli nebo nemohli dětem ublížiti, že nemohou viděti jejich pláč. Bůh sám tresce lidi nemocí, svízelem, výčitkami svědomí,

a pfece nás miluje, má naše dobro na mysli. Dle toho nutno spojití něžnost s přísností. Jednou vám děti poděkují, že jste přísností chyby jejich odstranili, ano více vám vděčné budou za včasnou přísnost, než za celování a lichocení. Nutno uvážiti, že nezvedené, nezdárné děti mnohdy jmění promarní, zdraví své zničí, život si ukrátí. Jak často vyčítají potom, že by byly tak hluboko neklesly, kdyby je rodiče trestali! Ano, *slabí rodiče jsou příčinou každzy vlastních dětí!*

5. **Lebensführung.** Ein Buch für junge Menschen. Berlin, Georg Reimer. Broschiert M. 5.—, gebunden M. 6.—.

6. **Sexualethik und Sexualpädagogik.** Eine neue Begründung alter Wahrheiten. Kempten, Köselche Buchhandlung. Broschiert M. 3.—, gebunden M. 3.75.

7. **Autorität und Freiheit.** Betrachtungen zum Kulturproblem der Kirche. Kempten, Köselche Buchhandlung. Broschiert M. 2.50, gebunden M. 3.25.

8. **Staatsbürgerliche Erziehung.** Leipzig, B. G. Teubner. Broschiert M. 1.—.

9. **Schuld und Sühne.** Einige psychologische und pädagogische Grundfragen des Verbrecherproblems und der Jugendfürsorge. München, G. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. Broschiert M. 3.50, gebunden M. 4.50.

10. **Die Dienstbotenfrage und die Hausfrauen.** Ein Problem der Frauenbildung. Erweiterter Sonderabdruck aus des Vertassers: »Christentum und Klassenkampf.« Zürich, Schulthess u. Comp. M. 2.—.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Tři dni a tři noci zůstal Josef v cisterně. Tu přibližovala se karavana cestujících, kteří šli pod vůdcem Malikem, synem Zaara z kmene Čoza, do Egypta. Malik poslal dva otroky k cisterně, aby přinesli vody. Dle jiného podání tam ani vody nebylo; byli tam však štíři a hadi. Otrok pustil nádobu do cisterny a zvolal: »O Bošra! tu je jakýs mládenec!« I vytáhli Josefa. Jeho bratří hned přispěchali a pravili: »To jest náš otrok, jenž nám utekl.« Josef mlčel, a když se ho tázali, prohlásil, že jest skutečně otrokem. Moralisté východní to omlouvají tím, že mínil, že jest »otrokem Božím.«

Bratří ujednali pak kupní cenu; dostali několik drachem, dle původní zprávy dvacet stříbrných, takže při rozdělení připadly na každého dvě drachmy. Žádali pak na kupujícím, aby nechal Josefa v poutech až do Egypta. Josef se chtěl rozloučiti se svými bratry a objal je a libal jim ruce i nohy, že se Malik tomu velice divil a pravil: »Proč pak jsi tak něžný k lidem, kteří nemají pro tebe ani lásky ani slitování?« Josef pravil: »Každý dává, co má.« —

V Egyptě vyvolával Malik přednosti Josefovy, ukazoval na jeho krásu, na jeho vznešený původ a žádal za něho velikou cenu. Katfirnaj (Putifar), přijímím Azíz, pokladník egyptského faraona, měl za manželku Ráajl, přijímím Zuleiku, perlu krásy, která slyšela o krásných vlastnostech prodávaného otroka a žádala svého manžela, aby Josefa koupil. On namítal, že nestačí veškeré jeho jmění k tomu; ale tu nabídl Zulejka všechny své drahokamy a svůj soukromý majetek. Azíz svolil, avšak připomenul, že i syn králův si přeje koupiti Josefa. Zulejka šla ku králi a obdržela od něho svolení, aby mohla tohoto otroka koupiti. Josef si ještě vyžádal od Malika prodejní smlouvu svých bratří, aby jí mohl jednou své bratry zahanbiti. Azíz ho přivedl, a již v prvé okamžení si ho Zulejka zamilovala. Azíz jí ho ještě doporučoval, aby s ním dobře zacházela, řka: »Může nám snad někdy býti prospěšným, aneb si ho můžeme vzítí za syna. Koran praví: Když dosáhl věku síly 18 let, obdařili jsme ho moudrostí a vědomostí.« —

Zulejka připravila Josefovi sedmdesát oděvů a zdobila ho každého dne. Josef zůstal pánu svému věrným, i když byl pokoušen k nevěrnosti. Před poku-

šením jednou utekl z domu, ale Zulejka u sedmé brány chytila jej za plášť, který se roztrhl. V tom se tu nahodil Azíz se svým bratrem. Zulejka obžalovala Josefa. Azíz chtěl Josefa mečem prokláti, avšak tu upozornil ho jeho bratr a pravil: »Zkoumej a prohlédni Josefův plášť, kde jest roztržen; je-li roztržen v předu, je vinen, je-li vzadu, je Zulejka vinnou.« Tak poznal Azíz nevinu Josefovou a pokáral svou manželku. Když potom povstaly pověsti o Josefovi a Zulejce, chtěla se tato ospravedlniti před ženami svého města a pozvala je jednou k sobě. Za jídla a hudby, když dala všem ženám do ruky nůž a pomeranč, přivedla Josefa. Ženy se dívaly na Josefa a byly jeho pohledem tak jaty, že se všechny řízly do rukou, a zranily se značně a volaly: »To není člověk, to jest anděl!« Nyní poznaly, že křivdily Zulejce. Ona pak se domnívala, že ho změní trestem a postarala se, aby byl uvržen do žaláře.

V žaláři byl Josef potěšením všem vězňům, které navštěvoval a posiloval. Dle židovského podání byla Josefovi za manželku určena dcera Diny, jménem Asenet. Ta přišla záhy do Egypta a dostala se též do domu Putifarova, byla tu přijata za dceru a někdy chránila Josefa.

V oné době poslal král Řům zvláštního posla ke králi Egypta, a opatřil ho mnohým zlatem, aby tím získal dvořeníny egyptské. Také dal jemu prudký jed, aby jím krále egyptského otrávil. Správce královských jídel se dal poslem svésti; číšník královský však nikoliv. Když se král o tom dověděl, že se dějí nástrahy jeho životu, a nevěděl, který z těch dvou by byl skutečně vinen, rozlobil se na oba a vsadil je do žaláře. — Výklad rabbinů tu přidává, že se tehdy v poháru číšníka královského našla moucha, a v chlebě pekaře králova kamének. Moucha nebyla jedovatá, a byla tedy neškodnou, proto potom král číšníkovi odpustil. Pekaře však poručil pověsiti, poněvadž by byl mohl onen kamének přivoditi královu smrt zadušením.

V žaláři oba slyšeli, že Josef vykládá sny, a chtěli ho zkoušeti. Číšník pravil: »Mně se zdálo, že jsem držel v rukou hrozny a vytlačoval jsem je.« Druhý řekl: »Nesl jsem chléb na hlavě, a ptáci z něho zobali. Vysvětlí nám to!« Josef je nejprve poučoval znáti jednoho Boha, který dává a zjevuje sny, a pak pravil: »Ve třech dnech jeden z vás se dostane opět ke svému zaměstnání, a druhý bude pověšen, a ptáci budou klovti jeho mozek.« Tu se počali oba smáti a řekli: »Věz, že se nám nezdálo nic, a že jsme si to jen vymyslili!« Josef pravil: »Váš osud je spečetěn a rozsudek Boží jest nezměnitelný!«

I řekl tomu, o němž předpověděl, že bude vysvobozen: »Vzpomeň na mně u svého pána!« Ale satan způsobil, že číšník zapomněl po svém osvobození zmíniti se o něm u svého pána. — Jedni tvrdí, že Josef tím chybil, že nespolehal úplně na Boha, a doufal v pomoc lidskou, a že bylo mu proto zůstatí déle v žaláři. Praví, že tam proto prodlel o dvě, jiní tvrdí, že o sedm let déle. Dohromady trvalo jeho věznění dvanáct let.

Potom se stalo, že měl egyptský král, Rian Ben Valid, sen o sedmi tučných kravách a sedmi tučných klasech (jak jest z bible známo). Nyní vzpomněl si číšník na Josefa, oznámil králi, že Josef vykládá sny. Josef vyložil sny královy o sedmi úrodných a sedmi neúrodných letech. Zulejka nyní přišla a vyznala se, že Josefa křivě obžalovala a bez viny do trestu přivedla. Josef byl povýšen a vládl jménem krále v celém Egyptě. V úrodných letech shromažďoval obilí pro leta neúrodná. Když nastal hlad, prodával Josef obilí ze zásobáren a zachránil tak

Egypt a Kanaan. Později vzal si Zulejku za manželku, neboť Azíz umřel, a Zulejka se stala dokonalejší.

Ostatní jest složeno dle biblického vypravování.

Židé mají o Josefovi velmi rozvláčné pověsti, které se většinou s mohamedánskými shodují; Mohamedáné je totiž od Židů přejali. Dle těch byl Josef prodán nejprve Madianitům, ti jej pak prodali Ismaelitům za 20 stříbrných. — Faraó vyšel jednou z lázní, a číšník přinesl jemu číši vína, a král nalezl v ní mouchu; pak mu byl podán chléb, ve kterém on nalezl třísky. Proto byli oba služebníci uvrženi do žaláře, kde se sešli s Josefem. Ten dával jim mnohá dobrá naučení a pak jim ze snů předpověděl jejich osud.

FEUILLETON.

Msgr. Robert Hugh Benson.

slavný konvertita anglický.

V českém překladě *Věstího* počíná vycházeti v knihovně »Věstníku katol. duchovenstva«: *Královo dílo* (The King's Achievement) od Roberta H. Bensona. Ježto jest spisovatel tak zvláštním zjevem konvertity, slušno zajisté s ním naši veřejnost seznámiti.

Anglie prodělává vzácný přerod z protestantismu ke katolictví. Kdežto u nás vede se nízký boj proti církvi katolické, a všudy jeví se snaha od nepřátel odvésti dobrý lid od pramene vnitřního štěstí na vypráhlou půdu protestantismu nebo i nevěry, vidíme pravý opak v Anglii. Tam někdy s ohromnými oběťmi finančními i společenskými vracejí se do lůna katolické církve každoročně tisíce anglikánů. A co zvláštního, právě takoví, kteří jsouce rodem vznešení, po dlouhém studiu a přemýšlení poznávají, která jest pravá církev, vedoucí ku spáse duši lidskou.

Benson; syn arcibiskupa anglikánského v *Canterbury*, stal se katolíkem! Co znamenala tato událost, ocení teprve ten, kdo pozná, že arcibiskup *Canterburský* jest primasem anglickým, prvním lordem ve sněmovně dolní, jenž korunuje krále anglického a v důstojnosti jde první za rodinou královskou, jemuž podřízeno jest přes 20 biskupství, jenž má svůj palác, starobylý *Lambeth-Palace* v Londýně a v *Canterbury*.

Když bylo Robertu Hugh Bensonovi 12 let (narodil se r. 1871), stal se jeho otec arcibiskupem v *Canterbury*. Dle oběho nejvyšší šlechty anglické dán byl mladý Robert do kolleje *Etonské* (u Londýna), by se při-

pravil pro universitu. V mládí miloval zdravý sport ale při tom jevil neobyčejné nadání a vnímavou mysl. Po vykonaných zkouškách *Responsions* (naše maturita) vstoupil na universitu v *Cambridge* do *Trinity-College* (kolej *Nejsv. Trojice*), by se připravoval na kněžství. Stal se anglikánským knězem. Ale studium dějin vlasti, zvláště pak oné vznešené *kathedrály Canterburské* před reformací anglikánskou přivedlo syna anglikánského arcibiskupa r. 1903 do Říma — do ztracené otčiny, kdež vrátil se do sv. církve a r. 1904 byl na kněze posvěcen. Vrátil se jako kaplan do universitního svého města *Cambridge*, kdež do nedávna působil s neobyčejným zdarem v duchovní správě i literárně.

Svémi *belletristickými* pracemi, hlavně na poli *historické belletrie*, řadí se vedle velikých kardinálů anglických *Wisemanna*, *Newmanna*, a *Manninga*, a dle úsudku předních časopisů anglických i protestantských, pro básnickou formu románů, hluboké myšlenky neobyčejnou plodnost literární nazývá jest *druhým Shakespearem*.

Prvním jeho veledílem jest *historický román* trilogie: »*The King's Achievement*« (královo dílo), *The Queen's Tragedy* (tragedie královny), a »*By what Authority?*« (Jakým právem?)

V prvním díle líčí v rouše románovém, ale na věrném historickém podkladě, osobu *Jindřicha VIII.* a jeho dílo odtržení Anglie od matky církve katolické. V druhém uvádí nás živě do oné smutné tragedie *Mařie Tudorovny* (*Stuartovny*) dcery *Jindřicha VIII.* a *Kateřiny Arragonské*, první jeho manželky, a v třetím líčí státnické pohnutky *královny Alžběty*, proč lid tak násilně odtrhla od pravé víry a věrné syny církve tak krutě pronásledovala.

VYCHOVATEL.

ČASOPIS
VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO ŠKOLSTVÍ.

ORGÁN
JEDNOTY ČESKÉHO KATOLICKÉHO UČITELSTVA
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM.

ROČNÍK XXVIII.

MAJITEL A VYDAVATEL „DRUŽSTVO VLAST“.

REDAKTOR UČITELSKÉ PŘÍLOHY
VLAST. JELÍNEK.

REDAKTOR VĚSTNÍKU KATECHETSKÉHO:
JAR. SLAVÍČEK.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:
GYMN. PROF. EMANUEL ŽÁK.

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST.
1913.

OBSAH:

- Bergsonova intuitivní filosofie. Podává prof. Dr. Lub. Petr. Str. 135, 148, 159, 172, 207, 220, 231, 243, 255.
- Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. Podává universitní profesor Dr. Jar. Sedláček. Str. 42, 55, 78, 104, 139, 187, 224, 249.
- Determinismus v moderním soudnictví. Podává Em. Žák. Str. 109, 121, 133, 145.
- Dítky ke stolu Páně. Zprávy o denním sv. přijímání z Francie. Referuje Ant. Melka. Str. 76, 87.
- Eugeneia a euthanasia. Str. 229.
- Hřích ministrův. Str. 61.
- Jak je pohlížeti na chrestomathii biblickou, a jak jest s ní zacházeti na školách středních. Str. 200.
- Charles Darwin. Podává Dr. Lub. Petr. Str. 19, 31, 39, 52, 63, 74.
- Křesťanské školství za času říše římské. Podává Dr. Jos. Hanuš. Str. 28, 41, 53, 65.
- K rozluce církve a státu. Str. 49.
- Maeterlinckova: »Magdalena«. Podává A. M. Str. 260.
- Méně intelektualismu, více nesmrtné duše. Str. 73.
- Moderní vzdělání. Str. 37.
- Monismus. Str. 241.
- Náboženství a charakter. Myšlenky z přednášky prof. Dr. Fr. W. Förstera. Podává V. Lankaš. Str. 97.
- Návrh na úpravu platů učitelských a učitelů. Str. 85.
- Nevinnost a nevědomost. Podává Fr. Melka. Str. 66.
- Neutrální škola. Podává V. Lankaš. Str. 222.
- Novožidovstvo a jeho hlas o Kristu. Referuje A. M. Str. 161, 174.
- Nový římský katechismus. Sděluje Jan Pořícký, katecheta v Ledči. Str. 124.
- O některých naléhavých otázkách katechetů středněškolských. Podává Dr. Hanuš. Str. 126.
- O studium klassické. Podává Ant. Melka. Str. 193, 205, 217, 234.
- O theologickou fakultu. Str. 157.
- Oznam. Podává Ant. Müller. Str. 111.
- Památce zakladatele družstva Vlast. Podává Em. Žák. Str. 253.
- Přirozený vývoj člověka. Podává Jan Nep. Jos. Holý, farář v Holišově. Str. 91, 114, 137, 150.
- Rozvrh učiva náboženského na středních školách a zkušenosti s ním nabyté. Podává Dr. Josef Hanuš. Str. 163.
- Sjezd studentstva při VII. všeobecném sjezdu československých katechetů v Kolíně. Str. 184.
- Svoboda učení na vysokých školách. Str. 5, 15.
- Škola a vzdělanost. Str. 169.
- Tři malé biblické dějepravy. Porovnává F. K. Str. 89, 99, 113.
- Valná hromada spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku r. 1913. Str. 198, 209.
- Vím, komu jsem uvěřil. Podává Dr. Alois Kolisek. Str. 7, 17.
- U rodičů. Podává Fr. Janovský. Str. 185, 195, 210, 236, 247, 259.
- Úvodem k novému ročníku. Str. 1.
- Zásady křesťanské výchovy. Řeč kardinála D. Merciera. Podává V. Lankaš. Str. 2, 13, 25.
- Z důvěrné schůze delegátů organ. učitelstva. Str. 103.
- Zklamání laické školy francouzské. Str. 181.
- Z vychovatelských aforisů biskupa Špaldinga. Podává Václ. Lankaš. Str. 68, 79, 116, 141.

Feuilleton.

- Bernadetta — hříčkou přeludů a hallucinací? Podává Ant. Melka. Str. 165, 176.
- Bernadetta — hysterická? Podává Ant. Melka. Str. 141, 152.
- Emil Durkheim a jeho Základní formy života náboženského. Podává Ant. Melka. Str. 189.
- Charles Michel de l'Épée. Jubileum vychovatelské lásky. Podává Ant. Melka. Str. 202, 212.
- Ze života a spisů Heleny Kellerové. Podává Fr. Janovský. Str. 9, 21, 33, 45, 57, 69, 81, 93, 117, 128.
- Řeči nedělní a sváteční. Napsal Emanuel Žák. Referuje prof. Dr. Lub. Petr. Str. 238.

Směs. Str. 11, 23, 35, 46, 59, 71, 83, 94, 108, 108, 131, 143, 153, 167, 177, 191, 203, 214, 226, 239, 251, 262.

Literatura. Str. 12, 24, 36, 48, 60, 72, 84, 96, 108, 120, 144, 156, 168, 180, 192, 204, 216, 228, 240, 252, 264.

Řečník *Arnobius* (ve svých: *Adversus gentes* II., 55), jenž sám stal se křesťanem, cituje mezi těmi znamenitými muži ve III. stol., kteří přijali křesťanství, řečníky velkého nadání, grammatiky, lékaře, učitele filosofie, a není pravděpodobno; že by tito přijavše křesť sv. opustili své dřívější soukromé působistiě.

Ostatně historie zachovala nám jména křesťanských professorů náležejících době pronásledování. V katakombách na př. sv. Kallista jest náhrobní nápis: *Magister primus* (»obecných« škol). *Cassianus*, mučedník za posledního pronásledování, byl učitelem školy v Imole (Prudentius: *Περὶ στερφανῶν* IX.). *Eusebius* ve své historii (VI. 15) uvádí, že Origenes nejprve byl grammatikem a vyučováním živil sebe a matku svou a bratry. Podobně *Flavianus*, umučený v Africe ve II. stol., byl podobně grammatikem. Ku konci téhož století dle svědectví Eusebiova křesťan *Anatol*, potomní biskup v Laodicei, byl netoliko představeným senátu v Alexandrii, nýbrž byl jmenován svými spoluobčany professorem filosofie a vykladačem Aristotelovým. —

Má se za to, že školy řízené učiteli křesťanskými byly navštěvovány žáky křesťanskými, ale i opak zjištěn. Jest svědectvím dějin, že měli i žáky pohanské. *Cassianus* na př., učitel v Imole, měl i pohanské žáky, kteří jej umučili ze msty pro jeho přisnost. Podobně i někteří žáci Flaviánovi usilovali všemi prostředky (i lži) přivést svého učitele do rukou katanů. Školy, které jmenovaly své učitele, jako Alexandrinská Anatola, byly přístupné zajisté všem žákům bez rozdílu náboženství.

Jest zajímavou otázkou, jaké stanovisko zaujali učitelé křesťanští ku klasické literatuře pohanské, která názorem pohanským byla proniknuta.

Učitelé křesťanství cenili vysoko Homera, Pindara, Horáce pro krásný klassický sloh, pro bohatost myšlenek a mnohé i mravní zásady. Ovšem bylo nutno probírat se žáky i báje mytologické, různé příběhy bohů a bohyň. Než dovedli uvést tyto události do říše báje a allegorie, a uplatnili pravdy viry křesťanské bez nebezpečí ztráty víry. *Tertullian* sice ve svém spise »*Idololatria*« 10 praví, že nemá práva křesťan býti učitelem, ale má právo jíti do škol, ježto vyučování literární, které se zde podává, jest nutné pro vzdělání ducha a vypěstění ctností mravních. — Vidíme v tom nedůslednost *Tertullianovu*; ale jisto jest, že představení církve nikde nezakazovali svým členům učiti ve školách, ač i oni uznávali potřebu vzdělati se v básnicích a spisovatelích pohanských, což bylo zajisté znamením veliké prozíravosti a svobody vyučování. Důkazem toho jest, že v katakombách setkáváme se s vyobrazeními z mytologie pohanské (*Amor* a *Psyché*, *Ulyxes* a *Sireny*, roční počasi, okřídlení geniové, řeky, nebe, oceán, zosobněné v podobě lidské). Čtyři sochaři křesťanští z Panonie volili sice vytvořiti bohyně vítězství a *Amory*, slunce na voze taženém běžci, ale raději dali se umučiti, než by vytesali *Eskulapa*, jenž měl býti jako modla v chrámě od lidu uctíván.

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Za doby hladu poslal *Jakub* své syny dvakráte do Egypta, aby tam za kananejské zboží vyměnili obilí. Po druhé dal jim i *Benjamina*, a napsal *Josefovi* list, a poslal mu turban *Abrahamův*. *Josef* se tomu velice těšil, neboť mu to bylo

znamením prorocství a poslanectví Božího. Dlouho s nimi rozmlouval, a pak poručil, aby jim bylo přineseno jídlo. Posadil je po dvou; Benjamin zůstal sám, neboť byli v nerovném počtu. Josef se na něho díval, byl dojat a vzal ho k svému stolu, a tu se mu projevil prvému, že jest jeho ztracený bratr. Ostatní o tom dosud nevěděli.

Po druhé cestě zůstal Benjamin v Egyptě, poněvadž byla u něho nalezena skvostná Josefova číše. Po čase poslal Jakub svým vnukem, synem Judovým, list Josefovi, aby propustil Benjaminu. Josef ho odkázal k trpělivosti. Když pak přišli jeho bratři po třetí do Egypta, tu se jim dal poznati. Hned jim dal svůj šat, roucho, jež měl po Abrahamovi, aby je položili na Jakubovu tvář, by tento opět prohlédl. Juda roucho vzal, za městem je rozbalil, a v okamžení přenesena vůně roucha do Kanaanu. Jak pocítil Jakub vůni tohoto roucha, poznal ihned, že jest to roucho Josefovo, a radoval se a sdělil to svým domácím; ti však se domnívali, že se to Jakubovi pouze zdá. Když však přišel Juda se šatem, byli překvapeni. Jakub prohlédl a Juda vypravoval vše, jak zůstal Josef věrným Bohu Abrahamovu. Josef poslal pro svého otce sto padesát krásných, ztepilých velbloudů, rychlých jako vítr, dvanáct mezků, rychlých jako ranní vánek, a třicet arabských koní. — —

Zdá se nám býti divno, že se v egyptských nápisech, kterých je dosti značný počet, nenalezla dosud žádná zpráva o vládě Josefově a o východu Israelitů z Egypta. Dlužno však uvážiti, že se dostali Israelité do Egypta jako mnozí jiní cizinci z Asie, a že nebyli zprvu v tak velikém počtu, aby byli tam činitelem, i veřejně a politicky důležitým. Bydlili kromě toho na kraji hranic a zůstávali Egyptanům vždy cizinci, neboť měli jiné náboženství, jiné zvyky a byli domácím obyvatelstvu opovržením, byli otroky. O východu Israele z Egypta nemohl farao učiniti zmínky, poněvadž zaznamenával pravidelně pouze slavné a vítězné události; tato pak pro Egypt slavnou jmenovati se nemohla. Na kameni z doby Merenptaha jest Israel sice jmenován, ale Israel, který byl tehdy již v Asii, nikoli v Egyptě.

K vypravování o Josefově pokušení (Gn 39:7 nn.) nalezena byla v papyru Orbiney, psaného pro krále Seti z 19. rodu, tedy asi ze 14. století, romance velmi podobná. Dva bratři, Anpu a Bata, žili spolu v jednom domě; jednoho dne poslal starší bratr Anpu druhého s pole domů, aby přinesl semena. Žena Anpuova pokoušela Batu, když přišel domů, ale on ji odpudil. Večer vrátil se Anpu, a jeho žena obvinila u něho Batu z viny. Anpu ho chtěl usmrtiti, avšak dobytek upozornil mladšího bratra na nebezpečí, a on uprchl. Při pronásledování zachránil ho bůh Horus tím, že dal mezi oba bratry jezero, plné krokodilů; pak se smířili, věc se objasnila, a manželka, která učinila křivé obvinění, byla manželem svým usmrcena.

Možno, že bylo při sepsání této romance užito děje Josefova; dokázati toho však nelze. Ukazuje se tím, že vypravování biblické podává děj, který odpovídá úplně egyptským poměrům.

V dějích Josefa egyptského jeví se sny velmi závažným činitelem. — V Egyptě byly pokládány sny jako prostředek, jímž se spojuje božstvo s lidmi. To, co se v bibli vypravuje o snech číšníka a pekaře faraonova, má tedy ve zvycích starého Egypta svůj základ. Bylo to obecným, že chodili lidé do chrámů, položili se tam ku spánku, v němž očekávali věšební sen jako odpověď na žádost,

kteřou byli před tím Bohu přednesli. Dr. Petrie míní, že našel na Sinaji chrám, jenž byl v tom směru pověstným a byl četně navštěvován. Míní, že snad i Bethel v Kanaánu se stalo podobným způsobem slavným. Chrám Hatorin v Serabit-el-Khadem na Sinaji byl vyhledáván od těch, kteří si přáli mít božské sny. V bezprostřední blízkosti jeho bylo nalezeno 30 malých kamenných kopek (hromad) a 12 snových sloupů. Ony hromady stojí o sobě, jsou poměrně malé, 4—6, neb i 10—12 stop velikosti vnitřní, ale stačily právě, aby se mohl za nimi člověk pohodlně uložit ku spánku na jednu neb dvě noci. Po stranách a i dále od nich jsou přímé kameny, malé i větší, které tam byly asi na paměť postaveny; všechny stojí v dohledu chrámovém. Obyčejně jest kolem těchto kamenů ještě kamenný kruh sestaven. Hrobů tu žádných nalezeno nebylo, proto míní Petrie, že jsou to pamětní a děkovné kameny za sny, jimiž tu byli návštěvníci oblaženi. Jestli tyto kameny také olejem pomazávali, toho nyní arcif dokázati nelze. Míní, že i Jakub, když byl na cestě z domu svého otce, postavil si v Bethel kámen, jenž ho měl chrániti před větrem (Gn 28¹⁰⁻¹⁹), jak si to dosud karavany dělají, kde se jednotlivci ukládají za nahromaděné zboží. Nebyl to tedy onen kámen pod jeho hlavou, ale u jeho hlavy. Kameny na Sinaji jsou po všech stranách opatřeny písmem. Nejstarší ony kameny sinajské jsou z doby Usertesena I. (2749 př. Kr.) a Amenemhata (2622 př. Kr.) Zvyk ten byl asi semitským a zachovával se v Palestýně a na Sinaji. Do Egypta se dostal od semitských sousedů. V pozdějších dobách to dělali Řekové v chrámě Serapeionu v Memfidě, v Kanobos, v Abydu. Nemocní chodívali ku schránce Asklepiada v Epidauru a spávali tam, aby jim bůh ve snách oznámil, jak by se vyléčili. Věštbným snem stalo se pak ono místo ostatním lidem, kteří o tom slyšeli, posvátným.

Havíři egyptští, kteří hledali na Sinajském poloostrově tyrkýze, přizpůsobili se, jak se zdá, bohoslužbě, jaká byla na Sinaji obvyklou, a ctili sinajskou Hathor a své bůžky způsobem semitským. Tak se domnívali, že si zajistili ochranu sinajských bohů a neztratili lásku svých bohů domácích. Podobného něco se uvádí 4 Kr 17²⁶⁻⁴¹.

Prorok Job u Mohamedánů.

Job byl vnuk Aisův (Esauův) po otci, a Lotův po matce; jeho manželka Rahmat byla dcerou Etraima, Josefova syna. Byl, jak i bible praví, velmi bohatý a pečoval o chudé a nuzné. Satan hleděl ho zkaziti. Jednou řekl Bohu: »Kdybys Jobovi odebral své četné dary, přestal by tě vzývat!« Allah dovolil, aby dělal Satan se statky a s dítkami Jobovými, co chce. Dábel utopil a zničil část dobytka Jobova a přestrojiv se v podobu pastýře, vešel k Jobovi a zvěstoval mu to neštěstí. Job velebil spravedlnost Boží a nereptal. Satan spálil jeho úrodu, pobil jeho dítky, a vyžádal si ještě na Bohu, aby mohl ho raniti nemocí. Bůh dal jemu tělo Jobovo, kromě jazyka, jímž se modlí, sluchu, jímž poslouchá zjevení Boží, zraku, jímž pozoruje stvoření, a srdce, jímž projevuje vděčnost k Bohu. Iblis (satan) se nyní přiblížil k Jobovi a vdechl mu cosi do nozder, po čemž Job ihned se rozstonal malomocenstvím a zkusil nesmírné bolesti. Rahmat jej ošetřovala, ale dábel se rozličným způsobem snažil ji zkaziti a odvésti. Jednou, když byla v nouzi, odkoupil jí její vlasy. Když ji Job tak spatřil, poznal, co se stalo, rozhněval se a hrozil své manželce, že jí za to dá, až bude zdrav, sto ran holí. Rahmat mu zůstala věrnou. Dábel našel pak ještě Joba před všemi lidmi, že byl velikým hříšníkem; ale i to snesl Job v trpělivosti. —

Když se Job zase uzdravil, přišel k němu Gabriel a poradil mu, aby uhořel pravou nohou na zemi. Tu spadly s něho červy a vytryskl pramen; podobně, když dupl levou nohou. Aby vyplnil na manželce svoji hrozbu, vzal sto jemných proutků a těmi ji jednou udeřil — to bylo oněch sto ran. Pak žil šťastně.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Ze života a spisů Heleny Kellerové.

Podává FR. JANOVSÝ.

(Pokračování.)

O svém pobytě v *New Yorku* píše Helena ve svém životopise:

Ve dvou letech, která jsem strávila v *New Yorku*, měla jsem příležitost mluvit s vynikajícími muži, jejichž jména jsem často slyšela, že však se s nimi setkám, nikdy jsem se nenadála. Věšinou jsem je poznala v domě mého milého přítele *Vavřince Huttona*. Bylo mi velikým štěstím, že jsem mohla jej a jeho milou milou paní navštěvovati v jejich rozkošné vile, že jsem si mohla prohlížeti jejich knihovnu, že jsem mohla čísti velebné dojmy a zárné myšlenky, jež jim věhlasní přátelé zapsali do pamětní knihy. Právem bylo řečeno, že pan Hutton dovede z každého vyloditi nejlepší myšlenky a nejněžnější city.

Paní Huttonová jest upřímná, osvědčená přítelkyně; jsem jí díky zavázána za velmi mnoho z toho, co za nejlepší a nejdrahoccennější pokládám. Často mi přispěla za mého universitního studia. Příklad-li mně úloha, kterou jsem si pro svůj život uložila, těžkou a únavnou, píše mi listy, jež mně opět dodávají dobré myslí a statečnosti; náležít ona k lidem, od nichž se učíme, že vyplnění těžké povinnosti zjednodušuje a usnadňuje vyplnění povinnosti příští.

Pan Hutton uvedl mne k svým mnohým literárním přátelům, z nichž nejznamenitější jsou pan *William Dean Howells* a *Mark Twain*.

Píše o tom *matce* jednoho dne v březnu 1895:

„Učitelka a já strávily jsme včerejší odpoledne u pana Huttona a znamenitě jsme se tam bavily.

Byli tam též *Mr. Clemens (Mark Twain)* a *Mr. Howells*. Již dávno jsem

o nich slyšela, ale nikdy jsem se nenadála, že je jednou uvidím a s nimi budu mluvit. Oba slovní spisovatelé byli velice milí a ke mně přívětiví, a nedovedla bych ani říci, který z nich jest mi milejší. *Mark Twain* vypravoval nám mnoho rozmarných příhod; smály jsme se, až jsme slzely. Jak bych Ti přála, abys ho viděla a slyšela! Řekl nám, že za několik dní chce se vydati do Evropy, aby si tam odtud odvezl svou paní a dceru *Jeannu*, jelikož *Jeanne*, která v Paříži studuje, za 3½ léta tolik asi se již naučila, že kdyby ji nyní už nevzal domů, brzy by více uměla a věděla než on.

Jak oznamuje dále ve svém životopise, seznámil ji pan Hutton s jinými ještě vynikajícími spisovateli a osobnostmi —

Taktě moji přátelé učinili z mého života to, čím jest. Tisícerym způsobem proměnili moje přirozené nedostatky ve zvláštní přednosti a umožnili mi, abych vesele a šťastně kráčela ve stínu svých tělesných vad.

*

V létě roku 1896 zemřel Heleně drahý otec.

— — — — Byla jsem právě na severu a těšila jsem se z posledních krásných letních dnů, když mne došla zpráva o smrti otcově. Byl jen krátce nemocen, ale velice trpěl.

— — — Tot byla moje první veliká bolest, tot moje první osobní známost se smrtí —

*

Návštěvu v *bostonském museu* líčí Helena v listě ze dne 3. února 1899:

— — — Předešlé pondělí zažila jsem něčeho velmi zajímavého. Jedna přítelkyně vzala mě toho dne s sebou do bostonského musea. Vymohla mně také napřed u generála Loringa, ředitele musea, dovolení, abych se směla soch dotýkati, zvláště těch, jež jsem znala jako staré známé z *Illiady* a

vání. Když bylo nemožno totiž učitelům křesťanským užiti klasiků za základ vypěstění charakteru žáků, dva známí nám již professoři, Apollinarius otec a syn pokusili se *nahraditi je ku potřebě svých žáků novou řeckou literaturou*.

Společnou prací *upravili žalmy v ódy*, knihy Mojžíšovy v epepeje, Evangelia v dialogy dle způsobu Platonova, použili látky posvátné ku tvoření tragedií a veseloher dle slohu Euripidova a Menandrova. Ale přece poznali, že nemožno se zdarem klassiky oditi v tuto novou formu, třeba by bylo k tomu především velmi mnoho času a cvšem i všeobecného přijetí. Jejich pokusy se neosvědčily a brzy zašly v zapomenutí; krásně o tom mluví církevní historik *Sokrates* (Hist. eccl. III. 16.).

Sv. Jeroným dvacet let po zákonu Julianově a pokusech Apollinárů prohlašuje, že nutno jest ku vychování dětí čisti staré komedie, zvl. Terenciovy a básně Vergiliovy (Sv. Jeroným, Epist. XXI. ad Damasum), a sám na tom základě založil r. 386 školu svou v Betlemě, kde vykládal básníky latinské, zvláště Vergilia. Ostatně již za rok zákon Juliánův byl hned po jeho smrti zrušen Valentiniánem r. 364: »Každý, kdokoliv jest schopen dle svých zásad a nadání vyučovati mládež, bude míti právo otevřiti školu a znova shromážditi své rozptýlené posluchače. (Codex Theod. XIII. III. 6.) A císař *Gracián* r. 376 znova dal právo městům, která právo to již měla, voliti si svobodně grammatiky a své řečníky, aniž by potřebovala císařského schválení. (Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Mojžíš v zemi Madianské.

Po letech ustanoven byl v Kúš syn Nikanosův králem a Mojžíš odešel do *madianské* země. Tam se u studně setkal s dcerami madianského knížete *Jetro*, pomohl jim proti pastýřům, kteří je od studně odháněti chtěli, a šel s nimi pak k jejich otci. Když ho *Jetro* (Raguel) viděl, dotazoval se ho, odkud přišel, na jeho děje, a Mojžíš mu vše do podrobná vyprávoval. *Jetro* ho chtěl vydati egyptskému králi, avšak dcery *Jetrovy* mu pomáhaly, dávaly jemu jídlo, a tak se stalo, že vydržel sedm let ve vězení. Po sedmi letech pravila dcera *Zippora* k otci: »Ten zajatec jest v jámě již tolik let a volá každého dne proti tobě k svému Bohu, nechceš se na něho podívati?« *Jetro* mínil, že již zemřel, avšak, když tam přišli, viděli jej, jak se k svému Bohu modlil, a vyvedli jej odtud na světlo a na svobodu.

Jetro chtěl dáti svou dceru *Zipporu* tomu muži za manželku, který vytrhne z jeho zahrady hůl, již tam *Jetro* kdysi zasadil. Králové, knížata, obři a jiní přicházeli, pokoušeli se o to, avšak nemohli tu hůl z kořene vytrhnouti, a odcházeli s nepořízenou. Když vyšel *Mojžíš* z vězení, spatřil v zahradě onu hůl; byla sařirová a bylo na ni vryto jméno Boží. *Mojžíš* ji vytáhl ihned beze vsí námahy a přišel s ní k *Jetrovi*. Bylo tehdy *Mojžíšovi* 77 let a obdržel *Zipporu* za manželku.

Mojžíš v Egyptě.

Bůh zjevil se, jak známo, *Mojžíšovi* na Horebu v hořícím keři, a přikázal, aby vyvedl Israelity z Egypta. *Mojžíš* šel s *Aronem* a se staršími lidu k faraonovi, ale starší se báli a vrátili se do svých domů a nešli k faraonovi. Králův palác měl sto bran, a u každé brány byli lvové, a pouze pod ochranou hlídačů mohlo

se do paláce vcházeti. Když slyšeli hlídači, že přichází Mojžíš a Aron, pustili po radě Balaamově lvy se řetězů a nechali je u brány. Mojžíš vztáhl k nim svou hůl, a zvířata stala se zcela krotkými, přiblížila se k Mojžíšovi a Aronovi a hrála si před nimi, a poskakovala, jako poskakují psi před svým pánem.

Tak dostali se oba až k faraonovi, jenž se náramně podivil a ulekl. Ihned ustanovil, aby hlídači, kteří tam oba muže vpustili, byli usmrceni. Hlídači prosili a tvrdili, že ony muže vůbec ani neviděli, že jsou snad neviditelnými. Faraó jim nevěřil. Pak se tázal král, čeho si žádají? I řekl Mojžíš: »Jsme vyslanci Boha Jahve a žádáme, abys propustil náš lid!« Faraó se rozhněval a zvolal: »Kdo jest Jahve, abych já slov jeho poslouchal? A ani daru mi neposlal! Neznám ho!« Tu upozoroval, že se postavy Mojžíše a Arona zvětčily a byly jako cedry, a oči jejich svítily jako slunce; i ulekl se faraó a litoval svých slov a pravil: »Sečkejte tu a půjdu do domu knih, snad tam něco o vašem Bohu najdu.« A odešel a hledal v mnohých knihách, a nalezl zprávu o bozích Moabu, Edomu a Ammonu, avšak o Jahve nebylo tam ničeho, neboť to byly klamně knihy.

Navrátiv se pravil Mojžíšovi: »Hledal jsem vašeho boha mezi bohy všech zemí a nenalezl jsem ho.« I řekl Mojžíš: »Jak mohl jsi nalézt našeho boha, když jsi ho hledal mezi mrtvými a náš Bůh je živý Bůh a věčný král a pán!« I tázal se faraó, jak by byl bůh ten stár? Mojžíš ukázal nyní, že Bůh Jahve jest od věčnosti, a líčil jeho velikou moc. Faraó toho však nedbal a pravil: »Všechna božstva neučinila to, co jsem učinil já. Můj jest Nil a já jsem stvořil sebe!« Vyhnal pak oba od sebe a poručil, aby Israelity ještě více týrali; což se při stavbách a cihelnách s velikou krutostí dalo.

Když to Mojžíš viděl, stěžoval si, a vzal svou manželku Zipporu a dívky a odvedl je zpět do Madian, a sám se zase do Egypta navrátil. Když si nařikal před Bohem, že jeho poslání Israelitům jen uškodilo a přitížilo, poslal ho Bůh znovu k faraonovi. Faraó se tázal po záruce, že přicházejí vskutku ve jménu Boha. Tu vzal Mojžíš hůl, kterou měl v ruce, hodil ji na zemi, a ona se proměnila v hada; pozřela pak hole faraonových kouzelníků, a zase se stala holí. Faraó se bál, aby ta hůl nepozřela i jeho trůn; ale kouzelníci slibili, že ho budou chrániti, a faraó zůstal zatvrzelým v srdci svém.

Rány egyptské.

Voda řeky Nilu a všech vodních pramenů a nádržek v Egyptě proměnila se v krev. Israelité měli ve svých domech vodu; a tu přicházeli k nim Egyptané a žádali na nich vody. Israelité jim vodu prodávali aneb dávali, avšak sotva že ji Egyptan dal k ústům, proměnila se i tato v krev. Při druhé ráně bylo v Egyptě nesmírné množství žab. Ostatní rány jsou jmenovány v bibli.

U veliké tmě, která byla devátou ranou, procházeli Israelité, kteří tmou netrpěli, všechny domy Egyptanů, a prohlédli si v nich veškero bohatství; když měli po desáté ráně z Egypta vyjít, vyžádali si od Egyptanů to bohatství a vzali je sebou. Nežli vyšli, vzal Mojžíš z hloubi řeky Nilu rakev s ostatky Josefa, aby je přenesl do zaslíbené země a tam pochoval.

Tři dni a tři noci obcházel Mojžíš město, aby našel rakev Josefovou, neboť bylo řečeno, že nemohou Židé vyjít z Egypta, nebudou-li mít sebou kosti Josefovy. Když již byl velice umdlen a unaven, potkal Cerach, Ašerovu dceru, a ta pravila jemu: »Proč jsi tak zemdlen?« On řekl: »Pro rakev Josefovou jsem rozrušen.« Ona pravila: »Pojď se mnou k Nilu, já ukáži tobě, kde jest.« A na

jednom místě mu ukázala a řekla: »Zde jest!« Egyptané udělali rakev z olova a vpustili ji do Nilu, aby ji pak Židé najítí nemohli. Mojžíš zvolal na Josefa a hned byla kouzla Egyptanů zrušena a rakev Josefova vystoupila na povrch. Mojžíš ji vzal a odnesl na svých ramenou. Ona žena Cerach přišla za to do ráje.

Když měl obdržeti od Boha zákon, měl též vstoupiti do nebe. Zvláštní oblak sestoupil k Mojžíšovi, aby se na něm do nebe vznesl. Mojžíš však nevěděl, jak má na oblak vstoupiti. Tu se oblak rozdělil na dvě části, Mojžíš vstoupil do středu mezi obě části a byl v okamžení u nebe. Tam zabránil mu vstup Kemuel, který jest knížetem nad dvanácti tisíci andělů, kteří střeží nebeskou bránu. a pravil jemu: »Jak jsi se sem dostal a nebál jsi se andělů, že tě spálí?« A hned chystal se dotknouti se ho a spáliti jej. Ale Mojžíš vyslovil jméno Boží, Kemuel se náramně ulekl a ustoupil ihned o třináct tisíc parasang zpět. Pak se dostal k andělu Darnielovi, který metá blesky, ale i tam pomohlo jemu jméno Boží, a Darniel ho vedl sám k andělu Sandalfonu. Tam se Mojžíš lekl ohně a plakal a volal k Bohu. Bůh mu pomohl a dovedl ho až k řece ohnivé, v níž se andělé koupají, mají-li státi a službu konati před Jahve. Odtud se dostal až k andělům, kteří jsou u trůnu Božího. Tam vytkl andělům, že nemají oni zákona, jako Israelité, že nebyli v Egyptě a pod. Andělé pak vebili Boha. (Pokračování.)

FEUILLETON.

Ze života a spisů Heleny Kellerové.

Podává FR. JANOVSKEÝ.

(Pokračování.)

Dne 9. prosince 1900 píše téměř panu *Wadeovi*.

„Minulý měsíc říjen slyšela jsem o neobyčejně probudilém, hluchém a slepém děvčeti v *Texasu*. Jmenuje se *Ruby Rice* a jest jí třináct let. Nikdy nebyla vyučována; přes to však umí šiti a pomáhá při různých pracích. Její čich jest podivuhodně jemně vyvinut. Vstoupí-li do kterého obchodu, jde ihned k výkladním skříním; rozezná také své věci od cizích. Její rodiče přejí si pro ni co nejdříve nějaké učitelky.

— — — — Také znám dítě v ústavě pro hluchoněmé v *Mississipi*. Jmenuje se *Maud Scott* a jest jí šest let. Slečna *Watkinsová*, její vychovatelka, napsala mi o ní velice zajímavý list. Sděbila mi, že *Maud* se narodila hluchá a za tři měsíce že pozbyla zraku, takže při svém přijetí do ústavu, před několika týdny, byla úplně bezmocná. Neuměla ani choditi, málo jen dovedla rukama vládnouti. . . . Avšak jeví se býti dítětem nadaným a jest prý také velmi sličná. Napsala jsem slečně *Watkinsově*, že až se naučí *Maud* čísti, pošlu jí mnoho povídek.

Srdce se svírá bolestí, pováží-li, jak toto milé děvčátko ode všeho jest odloučeno, co jest ve světě dobrého a žádoucího. Avšak slečna *Watkinsová* zdá se mi pro ni býti pravou vychovatelkou.

Nedávno byla jsem v *New Yorku* a setkala jsem se slečnou *Rhoadesovou*, jež mi vypravovala, že viděla *Kateřinu Mr. Gierovou*. Právila, že ubohá ta mladá dívka nluví a pohybuje se jen jako malé dítě. Mluví jen o nejjednodušších věcech. Slečna chtěla jí poslati nějaké knihy, ale nemohla žádné naléztí, jež by byla tak prostinká, aby jí *Kateřina* rozuměla. Jest prý velice mírná, něžná, avšak co se týče vlastního vyučování, příliš se opozdila. Byla jsem tím vším velice překvapena; neboť soudíc dle jejich listů, pokládala jsem *Kateřinu* za děvče velmi probudilé.

Před několika dny setkala jsem se na nádraží ve *Wrenthamě s Tommym Stringerem*. Jest z něho veliký, statný mladík a bude již brzy potřebovati mužského vychovatele; jestiž už příliš veliký, než aby dáma mohla se s ním obíratí. Chodí do veřejné školy a znamenitě prý prospívá —

Dne 27. prosince 1890 píše *Helena* známé dámě:

Jistý pán z *Filadelfie* psal nedávno mé učitelce o hluchém a slepém dítěku v *Paříži*, jehož rodiče jsou Poláci. Matka —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Mojžíšova smrt.

Před smrtí vystoupil Mojžíš na horu Nebo a díval se odtud do zaslíbené země, do které sám vejít nemohl. Tehdy řekl Bůh k andělu Gabrielovi: »Jdi, přines mi duši Mojžíšovu!« Gabriel váhal a prosil Boha, aby poslal kohokoliv jiného. Jahve poslal anděla smrti; ten vstal, nabrousil meč, naostřil zuby, a vyšel a potkal se s Mojžíšem. Na otázku vyznal se Mojžíšovi, že přišel pro jeho duši, ale ten mu odvětil, že právě píše slávu Boží. Anděl však řekl: »Nebesa vypravují chválu Boží a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.« Anděl se neodvážil k němu přistoupiti a vrátil se k Bohu. Ten ho poslal po druhé na zemi, ale tu vztáhl Mojžíš proti meči andělovu svou divotvornou hůl. Když pak volal k Hospodinu, sestoupil tento sám se třemi anděly na zemi; Michael přinesl lůžko, na němž by Mojžíš umřel, Gabriel a Zagzegel rozprostřeli pro něho šat. Mojžíš položil se do lůžka a učinil vše, jak mu to rozkázal Bůh: zavřel oči, položil ruku svou na prsa.

Po té pravil Hospodin: »Dcero má! Sto a dvacet let byla jsi v těle Mojžíšově a nyní skončili jeho dnové a volám tě, abys z něho vyšla. Vyjdi a neváhej!« Duše nechtěla vyjít a pravila, že Jahve lepšího a čistšího těla nenalezne. Jahve jí slíbil, že ji vezme do nebe a usadí vedle cherubinů, pod svůj trůn. Duše ještě něco namítala, avšak Jahve políbil Mojžíše a v tom si vzal jeho duši a přenesl ji do nebe. Tu stalo se veliké zatmění, hvězdy vystoupily ze svých drah, nebesa i země plakaly a volaly: Zahynul dokonalý muž ze země!

Zvěst o smrti Mojžíšově se dostala i ku králi Aramu; ten poslal posly ke králi Edom, aby jim ukázal Mojžíšův hrob. I vyšli k hoře Nebo a zdálo se jim, že jest hrob ten na vrcholu hory i vystoupili tam. Když byli nahoře, viděli hrob zase pod horou. Rozdělili se, někteří zůstali na hoře, jiní byli pod horou a opět ti hořejší viděli hrob Mojžíšův dole a ti dolejší ho viděli na hoře. A nebyl nalezen jeho hrob.

Dle jiného podání neměl umřít Mojžíš, až bude chtít sám, až si sám lehne do svého hrobu. Andělé připravovali jeho hrob na hoře Nebo, a tu šel Mojžíš kolem: oni ho vybídlí, aby si sedl a odpočinul. On netušil, že jest to jeho hrob, sedl si do něho a tam umřel.

Jinak: Když se blížili dnové, kdy měl Mojžíš zemřít, řekl jemu Hospodin: »Hle, tvoji dnové blíží se k smrti.« A Mojžíš pravil: »Po těch namáháních, jež jsem zde měl, pravíš ke mně, že mám zemřít? Já nechci zemřít, nýbrž žít.« Ale Hospodin rozkázal, aby přivedl Josuu, jenž bude jeho nástupcem. Mojžíš počal nyní prositi, neboť úpěním mluví chudý člověk: »S čím lze to srovnati? S mudrcem, který vyučoval králova syna, a dokud ho vyučoval, báli se ho všichni obyvatelé králova paláce, ano všichni lidé celého království vzdávali jemu úctu. Tu však se stalo, že zemřel králův syn. Tou smrtí ztratil všechnu poctu a všechna vyznamenání, a počal choditi od dveří ku dveřím a žebral.« — Mojžíš byl velikým mužem, on dělal moře, zazraky dělal, avšak když přišla teď jeho doba, hledal někoho, kdo by se za něho mohl přimluviti. Bůh pravil: »Kdybych tě nechal na živu, udělali by tě lidé bohem, a klaněli by se ti!« — »Pane, nevyzkoušel jsi mne dostatečně při urobení zlatého telete? Já ti byl vždy věrným a nyní mám

zemřítí?« — »Mojžíši,« řekl Bůh, »čí synem jsi?« — »Synem Amrama.« — »A ten?« — »Jizhara.« — »A ten?« — »Kehata, a ten Leviův syn jest.« — »A kde jsou ti všichni? Od koho vyšli? Z prvního člověka. Zůstal z nich někdo na živu? Všichni zemřeli. A ty chceš zůstat na živu?« — »Pane, první člověk kradl a jedl, co ty jsi nechtěl, a proto jsi ho stihl smrtí, já však, co jsem ukradl?« — »Jsi snad ty spravedlivější než Adam . . . než Noé, Abraham, než Isák? Řekl jsem ti snad, abys zabil onoho Egyptana?« — Mojžíš: »Ty jsi usmrtil všechny prvorozené, a já mám zemřít pro jediného Egyptana?« — Bůh: »Jsi ty mně roven? Já usmrcuji a oživuji, koho chci. Můžeš ty to také činit?« — Desetkrát ustanovil věčný Bůh smrt Mojžíšovu a přísahal, že do Zaslíbené země nevejde, a proto to také splnil. Mojžíš se modlil, avšak Bůh dal zavřítí všechny brány, aby nepřišla modlitba Mojžíšova před jeho trůn. Jeho vzývání bylo 515.

Mojžíš vzdal potom velikou čest Josuovi, a tu slyšán byl pojednou hlas: »Ještě máš čtyři hodiny.« Bůh dal Sammaelovi moc, aby vzal Mojžíšovu duši. Mojžíš odháněl od sebe Sammaela. Ten se však vrátil po druhé k němu, avšak Mojžíš ho odehnal svou zázračnou holí a jménem Božím, jež za ním volal. Tu ukázal se sám Bůh a s ním tři andělé: Michael, Zagzagel a Gabriel. Gabriel udělal Mojžíšovi lůžko, Michael rozprostřel nachový šat přes ně a Zagzagel dal vlněná roucha k jeho hlavám. Bůh řekl jemu: »Dej své ruce křížem přes sebe. Zavři oči!« Když se tak stalo, zavolal duši jeho a vzal ji polibkem úst dle slov (Deut. 34., 5): »A umřel tam Mojžíš, služebník věčného, na ústech Jahve.«

Z vychovatelských aforismů biskupa Špaldinga.

Podává V. LANKAŠ.

(Pokračování.)

Cíl výchovy jako cíl náboženství je držeti animálního člověka v podruží spirituelního, a dnes dospěli jsme k poznání, že *oslabovati tělo není cesta vedoucí k tomuto cíli*. Zdravý duch sotva bude nalezen jinde než ve zdravém těle, a čím větší naše duševní a mravní moc, tím větší potřeba fyzické síly a vytrvalosti.

Nejprostší pravidlo pro vybudování charakteru je: činiti v pravém duchu sta a sta nepatrných věcí, jež denní život nám přináší, a statečně přijímati vše, cokoliv se přihodí.

Vůle. — jediná věc, kterou vychovávati je nejvíce důležitě — zanedbáváme.

Mravní výchova je rozvíti individuality, a individualita nemůže býti rozvítna formulami a mechanickým processem; toť dílo *učitele*, který své úloze přináší opravdový a milující zájem pro individuální.

Jeden muž, který je vpravdě vychovatel, v čele školy, učiní z ní účinnou instituci; a bez takové hlavy i nejlepší učitelé mohou konati jen zlomkovité dílo.

Což je výchova, konec konců, ne-li ustavičné methodické suggerování všeho, co je pravdivé, užitečné a dobré, k tomu cíli, aby dítě bylo přivedeno pod jich vliv, a jim aby možno bylo utvářeti jeho život? Touto suggestí jest učitel s to, aby dítěti dal cítiti, že je svobodným činitelem, že v jeho moci je, aby se stalo

»Zaplacené účty *V. Kubínovy* za pouhou administraci »Čes. Učitele« přestoupily 5.000 K ročně. — Z toho rozhodně mluví novinářská závist. Jak rády by »Učit. Nov.« platily za svoji administraci tuto, a snad i větší částku, kdyby jejich administrace byla tak rozsáhlá jako »Č. U.«! Však by administrátor »Uč. Nov.« podobným platem také nepohrdl. Kde tu zůstala pokrokovost »Uč. Nov.«, když se nad slušným odměňováním práce takto pokoršují? —

Agitační fond, jehož neexistenci p. Černý, jak svrchu jsme uvedli, slavnostně prohlásil, a který »z kapes venkovského učitelstva nastřádáný přestoupil 13.000 korun,« byl dle »Uč. Nov.« »p. Šormem rozdan na diety, cestovné, stravné a nocležné pro účastníky valných hromad pojišťovny »Prahy«, aby kol. J. Černý a několik pražských učitelů udrželo si tisícové příjmy z banky. — Učinil-li p. Šorm s tímto fondem tak, jak tuto »Uč. Nov.« dí, tleskáme mu: »Bravo! Výborně!« Nač takový podezřelý fond udržovat? Když ho venkovští učitelé nastřádali, rozdělil se mezi ně. Jenom je potřeba zjistiti, zda snad páni v Praze usedlí nebrali z něho diety, cestovné, stravné a nocležné. Neboť to by nebylo od nich dosti obětavé, aby i doma dali se krmiti za cizí peníze. —

»Za přijetí offert na stavbu vyšehradského domu bylo vyplaceno přes 600 K. Za pouhé prohlédnutí žádostí za organizační nizoučká stipendia značně víc, než jednotlivá stipendia činila. — Vědí »Uč. Nov.« co je to za práci, přijímání offert na stavby vyšehradského domu? Že se s každou ofertou jde zvlášť na Vyšehrad a tam na místě se uvažuje o jich větší výhodnosti. A což jestli přijímač offert svým studiem offert několik tisíc korun spolku ušetřil? — A prohlídka žádostí za stipendia že přestoupila stipendia sama? Z toho jenom patrně, jaké množství žádostí došlo a s jakou svědomitostí a nestranností se pracovalo. Podruhé může se vypsati konkurs pouze na místo prohlížeče žádostí za stipendia, a ušetří se nákladu na stipendia. A jestli již prohlížitel je doživotní, může míti pravidelnou, celoroční odměnu.

»Několikanásobně placený redaktor 14. denní přílohy »Česk. Učitele« dal si zaplatiti za pouhé získávání příspěvatelem obnos převyšující 100 K. — Z toho opět mluví žurnalistická nepřejčnost! Odborníci, jací mluví ze sloupců »Č. U.«, nevisí nikde na drátku; a myslíme, že by »Č. U.« měl býti na věčné časy vděčen muži, který také výtečníky v historii, jako na př. je p. Břet. Parůžek, získal za příspěvatele ústřednímu orgánu. Spisovatel má býti řádně placen, a redaktor ještě řádněji. To, myslím, každý z redaktorů podepíše!

»I mladému p. Richtrovi se to zdálo *nemorálním jednáním*,« poznamenávají »Uč. Nov.« — Odpusťte jeho mládí tento výrok! Nejspíše nemá ještě pojmu o vývoji mravnosti, a trvá na strnulých pojmech morálky zpačtečnické. Bude-li choditi děle do školy pánů z »Č. U.«, on si své zelené názory opraví!

r.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.

(Pokračování.)

Mojžiš v pověstech Mohamedánů.

Mojžiš jest u Mohamedánů jedním ze šesti proroků; jemu byla zjevena tóra, t. j. Zákon a Desatero, on mluvil s Bohem, jest pro to Kalimu-l-láhi. O něm jsou u Mohamedánů velmi mnohé pověsti.

Když Rianův nástupce, egyptský král *Kabus*, viděl, že synové Jakobovi se neklanějí modlám, učinil je otroky a nutil je k těžkým pracím. Po něm nastoupil jeho bratr na trůn. Tehdy přestali zpívati bílí kohouti, jak byl Josef předpověděl. Faraos se konečně prohlásil sám bohem a chtěl, aby se mu Israelité klaněli, což ti ovšem odepřeli. Za to bylo jim velice chtěl. V tom stalo se, že měl faraos sen a viděl, kterak ze Syrie vyšel oheň a strávil všechna místa a města Egypta. Hadači vysvětlili tento sen v tom smyslu, že přijde Israelita, který zničí Egypt, a bude chtít vyhladiti královský rod. Faraos nyní poručil, aby porodní babičky Israelitů

všechna pacholata jejich usmrcovaly. A umřelo tak mnoho dětí. Israelita Amran měl před tím již jednoho syna, Arona; nyní porodila jeho manželka druhého syna, skrývala jej z prvu doma, pak udělala dřevěnou schránku, položila jej do ní a dala na řeku Nil.

Farao měl dceru, která trpěla malomocenstvím. Lékaři řekli, že se může uzdravit pouze tenkrát, když bude mít slinu lidského tvora, který se nalezne v Nilu. Král vystavěl proto své dceři vysokou věž u řeky Nilu, aby odtud vše, co na Nilu bylo, mohla pozorovati. Schránka s Mojžíšem připlovala až do stromů, které byly v místě pod věží, kam se dcera králova chodívala koupat. Služky královniny spatřily schránku, a přinesly ji královně, jménem Asii (u židů Bitja), původem Israelitce. Když otevřely schránku, spatřily v ní krásné dítě, které ssálo z prstu. Dcera králova vzala hned ze sliny dítěte, pořela jí místo své bolesti, a hned se uzdravila. Všem se to dítě zalíbilo, i faraos se ho proti radě svých úředníků ujal. Hledali mu kojnou, avšak dítě nevezalo mléka Egyptanek a tak se stalo, že mu byla kojnou jeho matka.

Po roce přivedla Mojžíše k faraonovi. Dítě vytáhlo králi z knírů několik vlasů, což faraona rozmrzelo a zapověděl, aby k němu dítě nosili. — Teprve když mu bylo čtrnáct let, ujala se ho Asia, dala mu čtyři sta služebníků, a lid se domníval, že jest to faraonův syn. V třiceti letech se oženil s Egyptankou vznešeného původu a měl s ní dvě děti.

Mojžíš věděl o svém původu a lnul celým svým citem k Israelitům. Jednou spatřil, jak Kopt jakýs, dohlížitel robotníků, se s Israelitou hrdloval. I napomínal Egyptana, a když ten neupustil, udeřil ho Mojžíš a jedním znamením svého prstu jej svrhl do pekel. Potom toho přece litoval a omlouval sám sebe tím, že pravil k sobě: »Jest to dílo Satanovo!« Druhého dne vyšel Mojžíš a spatřil téhož Israelitu, jenž se opět hašteřil s jiným Egyptanem. I řekl mu Mojžíš: »Jak zlý jsi ty, že se každého dne hádáš!« a chtěl je oddělit. Egyptan však řekl: »Což chceš mne tak usmrtiti, jako jsi usmrtil toho člověka včera?« Zanechal pak Israelity a šel a udal Mojžíše králi. Král ho chtěl nyní usmrtiti, a aby nemohla zaň Asia orodovati, připsal jí též k soudním osobám. Mojžíš však utekl. Běžel sedm dní a sedm nocí, a živil se pouze rostlinami, až se dostal do krajiny Madian, k studni, která byla hluboká jako důmysly mudrců a myšlenky učenců. U studně byl strom, jehož vrchol sáhal až do nebe. Otvor studně byl zakryt kamenem, který sotva čtyřicet mužů mohlo pozdvihnouti a odvaliti. Za krátko dostavilo se sem veliké množství pastýřů s nesmírným počtem stád a tísnilo se u studně. Dvě ženy stály s několika málo ovcei opodál. Mojžíšovi se jich sželelo, i dotazoval se jich, a ony mu sdělily, že sem přicházejí každého dne a napájají své malé stádo po pastýřích, zbude-li ještě nějaká voda; dnes právě žádná voda nezbyla. Mojžíš odvalil těžký kámen s otvoru studně a načerpal v rychlosti vody pro stádo oněch žen. Čtyřicet mužů by to bylo nemohlo v té rychlosti vykonati, jako Mojžíš. Pak zase otvor zakryl a šel pod strom a modlil se. Ty ženy byly dcery Šoajba, proroka, jenž se též nazýval *Jetro*; přišedše domů, vypravovaly otcí, jak jim Mojžíš pomohl.

Šoab zašel k Mojžíšovi a nabídl jemu pohostinnost. Mojžíš přijal nabídku a zůstal u Šoajba po sedm let a pásal jeho ovce; za tuto službu dal mu Šoab jednu z dcer za manželku. Mojžíš pak zůstal ještě dvě léta. Když odcházel, vzal sebou po vyzvání svého tchána *hůl* z bambusu, kterou zanechal kdysi anděl

Gabriel, když byl u Šoaiba návštěvou, u něho. Šoaib žádal, aby si vybral jinou hůl, avšak ať si Mojžíš vzal kteroukoliv hůl, ona bambusová se vždy do jeho ruky vracela. Šoaib z toho poznal, že přijde na Mojžíše dar proctví, a odevzdal mu onu hůl, s kterou mohl pak i zázraky konati.

Mojžíš odešel a šel cestou pěti dní, a dostal se do pouště u hory *Sinai*. Když se ochladilo, chtěli rozdělati oheň, avšak nemohli žádné jiskřičky z kamene vylouditi. Mojžíš se tomu divil. Pojednou pohlédl směrem k Sinai a spatřil tam velikou záplavu. I šel, aby viděl, co tam jest. Když se přiblížil, spatřil zelené stromy a keře v ohni bez kouře. Chtěje si od toho zapáliti suché větve, aby donesl tak oheň k své rodině, sebral svazek ratolestí. Kdykoliv se však přibližoval onomu ohni, tento se vždy od něho vzdaloval na vyšší ratolesti. Pojednou zaslechl z ohně hlas: »Mojžíši!« Odpověděl: »Očekávám tvé rozkazy.« To se opakovalo dvakráte. Pak řekl Mojžíš: »Kdo jsi ty, jehož sice slyším, kterého však nevidím?« I pravil onen hlas: »Jsem Allah, Pán dvou světů a tvůj Pán.« Mojžíš se poklonil a řekl: »Můj Bože! jest to tvůj hlas nebo hlas tvého posla?« Dostalo se mu odpovědi: »Ty slyšíš můj hlas a vidíš mé světlo. Přiblíž se více!« Mojžíš se trásl, a Hospodin poslal anděla, který ho vedl a řekl jemu, že má sundati obuv s nohou svých. Tu pak obdržel Mojžíš proročké roucho a byl oděn vědomostí, neboť obdržel posláni k faraonovi. Tehdy ukázaly se podivné vlastnosti jeho hole.

Když byl na cestě a vložil na hůl jakési břemeno, následovala ho hůl jako nějaký soumar, a mluvila jako člověk. Když měl Mojžíš hlad, udeřil holí tou o zemi, a hned vyšla ze země zásoba jídla na celý den. Chtěl-li mít Mojžíš ovoce, zasadil hůl do země, a v té chvíli vypučely květy a bylo i ovoce. Chtěl-li mít vodu, ponořil hůl do studně, ona se prodloužila a vytahovala vodu jako čerpadlo. V noci svítila jako pochoděň. Potkal-li Mojžíš nepřítele, proměnila se v draka a hnala se bez vyzvání na nepřítele. Když pustil hůl ponejprv po rozkazu Božím na zemi, proměnila se v *hada*, což Mojžíše velice polekalo. — Aby ho potěšil, učinil Bůh ještě jeden zázrak: z ruky Mojžíšovy vycházelo *světlo*, které zastínilo i sluneční světlo. Když se Mojžíš z údivu vzpamatoval, řekl jemu Bůh: »Jdi a vyhledej faraona, neboť jest to vzpurník!« Mojžíš si vyžádal k tomu potřebných darů, vyznal se též, že tam zabil jednoho člověka, a že se bojí, aby ho tam neusmrtili. Bůh jej však posílil; s bratrem Aronem měl jíti k faraonovi a žádati, aby byl Israel z otroctví propuštěn. »Poslechne-li vás, blaze tomu, kdo následuje ruku, která ho dobře vede. Odmitne-li však a neposlechne rozkazu Božího, potrestán buďž ten, jenž viní vyslance Boží ze lži.« (Pokračování.)

SMĚS.

Starostlivost Uč. Novin o kandidáty učitelství z katol. paedagogia v Bubenci. Uč. Noviny z 9. dubna přinášejí následující zprávu:

»Vytiskněte tuto výzvu! Prosíme redakce pokrokových listův, aby vyzvaly obecní zastupitelstva, místní školní rady a autonomní členy v okr. škol. radách, aby nedávali místa těm kandidátům a kandidát-

kám, kteří a které přicházejí s vysvědčením z klerikálních učitelských ústavů. V Čechách a na Moravě je víc kněžských, než veřejných státních pedagogií. Z toho přijde na naše školství pohroma. Černožlutá rakouská vláda se všemi zřizenci je na prvním místě černá, a černé ve školství sama pilně podporuje. Vždyť vlastně c. k. okr. šk. inspektoři a c. k. okr. hejtmani měli by ze své povinnosti dbáti toho, aby absolventi c. k. ústavů ku vzdělání učitelův a učitelek napřed dostali místa; zatím slyšíme, že na

Tak se vyskytují v oboru duševního života v chlapeckém věku podobné zjevy jako v oboru života tělesného. Hoch jest totiž v tělesném ohledu velice čilým. Miluje tělesný pohyb nade všechno; běhání, skákání, křičení jest mu potřebou a hledí jí vyhověti, jak jen může. Jest to také zcela přirozené, poněvadž tělesný vývoj a sesílení orgánů, útlů, namnoze odkázáno jest na volný pohyb, a proto ho organický vývoj sám vyžaduje. Ale veškerý tělesný pohyb hocha, pokud jest sám sobě zůstaven, jest ještě bez cíle. Jeví se zevně jen jako projev mladické lehkomyšlnosti, a proto není vytrvalý, jedná-li se o určitý způsob nebo směr. Právě tak se věc má i v duševním ohledu. A jako tam tohoto chování vyžadují podmínky organického vývoje tělesného, tak i zde tohoto chování vyžadují podmínky vývoje duševního života. Neboť třeba, aby se duševní činnost dítěte nejprve se všech stran orientovala o rozličných předmětech, které na ně působí, dříve nežli může bráti se určitým směrem. (Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Mojžíš zašel nejprve k své matce, sdělil Aronovi, svému bratru, že se stal prorokem, a šli po třech dnech spolu k faraonovi, egyptskému králi. Faraonův palác byl chráněn sedmdesáti ohradami. Jeho tvrz byla obklíčena vodou, lesem, divokou zvěří a řvoucími lvy. Mojžíš udeřil na každou bránu svou holi, a ta se hned otevřela. Když přišel do lesa ke lvům, ti utekli před ním, a tak se dostal až do tvrze. Služebníci se ulekli a neoznámili to hned svému králi.

Dvorní hadač a kouzelník králův je potkal a tázal se jich; oni prohlásili, že jsou vyslanci Boha celého světa. Kouzelník řekl králi: »Viděl jsem muže, před nímž se lvové dali na útěk. Tvrdí, že jest jiný ještě Bůh kromě tebe, stvořitel a zachovatel všeho.« Král se rozlobil a zavolal je k sobě. »Kdo jsi ty?« tázal se Mojžíše, ačkoliv ho poznal. »Jsem Mojžíš, Amramův syn, služebník Boha, jenž mne stvořil z bláta a skončím blátem.« Král řekl jemu: »Lépe bys učinil, kdyby ses přiznal, že jsi mým služebníkem, vychovaným mou dobrotou v mém domě, nevděčníkem, vražedníkem a utečencem; když jsi upadl do bídy, říkáš, že jsi prorokem.« Mojžíš odpověděl: »Nechtěl jsem zabiti; utekl jsem strachem před tebou. Útěk není vyslancům Božím zapovězen.«

Pak mu ještě mluvil o jednom Bohu a vyzval ho, aby se tomuto Bohu klaněl. Farao hrozil, že ho vsadí do žaláře, bude-li se klaněti někomu jinému než králi. Mojžíš řekl: »Jak můžeš mne přemoci, když mně dal Bůh neklamný důkaz?« Farao žádal si toho důkazu. Mojžíš dal ruku svou za ňadra, a když ji vytáhl, svítila jako slunce, že padli všichni přítomní k zemi, nemohouce snésti toho světla, jako nemůže oko nočního ptáka snésti světla slunečního. Prosili, aby to světlo zase zhasl. Tu řekl Mojžíš: »Nežádám od tebe než jedné věci. abys ctil jediného Boha, který jest. Za to ti vyžádám na něm čtvero věcí: ustavičné mládí, nepřemožitelnou vládu, neblomné zdraví a věčný ráj.« — Farao řekl, že se poradí. Šel a oznámil to své manželce Asii, která radila, aby to hned

přijal. Vezír jeho, Haman, však nechtěl a pravil: »Chceš nyní, po božské poctě, uvrhnouti se v otroctví? Chceš se klaněti někomu jinému? Království je tvé, a nikdo ti je nevezme. Řiď se dle rady dobrého lékaře a budeš stále zdrav; nalič svůj vous a vlas, jako Mojžíš, a budeš mít mladé vzezření. A ráj nemůže být krásnější nežli tvé krásné zahrady.« — Tím byl farao sveden a neposlechl Mojžíše, svolal všechny kouzelníky celé země, a chtěl, aby s Mojžíšem a Aronem závodili v kouzlech. Sešlo se veliké množství lidu a každý se domníval, že kouzelníci zvítězí. »Zvítězí-li, Mojžíši, půjdeme za tebou; zvítězíme-li my, bude farao vědět, co jest mu učiniti!« tak volali kouzelníci.

Na veliké rovině připravili kouzelníci své hole, které byly duté a naplněné rtuti; při horku slunečním počaly se pohybovati, a lid mýnil, že jsou to skuteční hadové. Mojžíš slyšel hlas: »Neboj se a pohoď hůl, kterou máš v ruce!« Když ji hodil k zemi, proměnila se v draka, a ten pohltil hned všechny hole oněch hadačů. Po té šel drak k místu, kde byl král. Král a všichni ostatní se báli a dali se na útěk, a při té obecné tlačenici byli mnozí pošlapáni a šestkrátsto tisíc lidí prý tehdy zahynulo. Jak se Mojžíš dotkl svého draka, hned z něho byla zase hůl; hole kouzelníků však zmizely. Mojžíš vyzval ty, kteří ještě zbyli, aby se obrátili. Asia, manželka faraonova, přestoupila též k Israelitům, a byla proto umučena. Bůh však poslal jí ku pomoci a potěše sbor andělů, a ti ji pak vedli do ráje. Ostatní Egyptané však trápili nyní po přání faraonově Israelity ještě více než dříve.

Mojžíš vzýval Boha a ten seslal na Egypt sedmero krutých ran. V tom neshoduje se se zprávou bible.

Mojžíš vůdcem Israele.

Mojžíš shromáždil starší israelského lidu, aby byli připraveni k vyjití z Egypta. Zdržel se pak ještě tím, že hledal rakev s *ostatky Josefa*. Staříčká žena z kmene Ašer jediná o nich věděla. Ona chtěla je však ukázati pouze tehdy, když jí Mojžíš slíbí, že se dostane ještě jednou na svět, ale jako mladá a krásná dívka, a že bude v ráji jeho manželkou. S dovolením Boha jí to Mojžíš slíbil a ona ukázala mu místo v Nilu, kde byly ostatky Josefovy uschovány. Mezitím obcházeli Israelité po domích Egyptanů a vypůjčovali si od nich drahokamy a šperky pod záminkou, že budou slaviti velikou svatbu. Těch drahých věcí odnesli pak Egyptanům tolik, že to nemohli skorem ani poprati.

V každé rodině obětována byla před vyjitím obět a krví potřen dům. To byla obět *Fasah*, Pasha, t. j. Velikonoc. V půl noci vyšli; bojovníků bylo mezi nimi 637.350 mužů. Farao je dohonil u moře. Na prosbu Mojžíšovu se moře rozdělilo, a utvořilo se v něm dvanáct cest, Israelité přešli suchou nohou, Mojžíš poslední. Farao pak vjel též do těch cest, Gabriel ho vedl, Michael ho ze zadu tlačil, a když byl s celým vojskem v moři, vody se srazily a Egyptané byli zničeni. Mojžíš poslal Josue do Egypta, a ten učinil za krátko velikou kořist a přinesl ji do ležení. Israelité olupovali též mrtvolý Egyptanů, jež moře vyneslo na břeh, a shromáždili tak veliké jmění.

(Pokračování.)

ral na kříži pro nás, abychom byli na věky šťastni. S radostí naslouchá dítka, když slyší o Panně Marii, o sv. Josefu, o andělu strážci. Rádo spíná ručky ku modlitbě. Již často se událo, že rodiče vidouce dítka, ano nábožně se modlí, sami opět modlitbu si zamilovali, když jí dříve třeba nedbali.

Když chodí děti již do školy, když jim přibývá let, zkoušejte je rodiče z katechismu, z biblických příběhů; vyslychejte je v neděli, ve svátek z kázání, z křesťanského cvičení; přidávejtež spasitelná napomenutí a naučení. Tak položíte do srdcí dítek pevný základ víry, jehož tak snadno nezvrátí životní bouře.

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Mojžíš a Chidr.

Když Mojžíš s hory Sinai dlouho nepřicházel, udělal svůdník, jehož jménou Mohamedáné Sámeri, zlaté tele a prohlásil Israelitům, že jest to jejich bůh. Mojžíš přišel a rozbil modlu, a ctitele její dal usmrtiti. Pak přinesl desky s desaterem, udělal archu úmluvy, ustanovil kněze a vedl lid pouští.

Kdysi kázal Mojžíš lidu a vykládal jemu zákon; a tu se ho otázal jeden muž z lidu a pravil: »Proroku Boží, my víme, že jsi vyslancem Božím. Avšak pověz nám nyní, není-li na celé širé zemi žádného moudřejšího muže, než jsi ty?« — »Já jsem přesvědčen,« pravil Mojžíš, »že tu není žádného moudřejšího, neboť mně jedinému dovolil Bůh, že jsem mohl s ním hovořiti přímo.« Sotva že ta slova vyřkl, byl tu Gabriel, a činil mu výtku, a pravil: »Což ty víš, u koho jsme uložili moudrost, a znáš ty, jakou část moře moudrosti jsme my jednotlivci udělili? Hle, jest tu jeden služebník Alláhův, který jest tebe moudřejší! Jestli ho navštívíš a ponoříš-li se do moře jeho vědomosti, uznáš, že jsi se mýlil a uvidíš, že jsi se nemoudře vychloubal. On přebývá tam, kde se dvě moře stýkají; ty ho nalezněš, budeš-li ho hledati okem pátrajícím, které proniká všude jako duch.« Mojžíš se tázal: »Kdo mne tam k němu povede?« I bylo mu řečeno: »Tvá potrava ti ukáže cestu.«

Mojžíš odešel tedy s Aronem, aby se dostal ku spojení dvou moří. Vzali s sebou několik nasolených ryb. Když přešli po třech dnech pouští, dostali se k prameni u spojení dvou moří. Usedli si tam na chvíli, odložili své věci na skálu, a pak je tam nechali; zapomněli na ně při odchodu svém. Když tak šli podél moře, tu jedna ryba, která ožila působením proroka Chidra, vyskočila ze zavazadla Mojžíšova a vskočila do moře. Mojžíš pocítil tehdy hlad a žádal si od Josue nějakých pokrmů. Ten řekl: »Když jsme si odpočinuli tam u skály, zapomněl jsem tam rybu; to je dílo zlého ducha.« Mojžíš se rozhodl, že se tam vrátí, a když přišli k prameni, našli tam Chidra, který se tam modlil. Když skončil své modlitby, tázal se Mojžíše, a ten mu vysvětlil, že přišel pouze proto, aby se setkal s jeho vzácnou osobou, aby se občerstvil a oživil při prameni jeho pravé moudrosti. »Hospodin mne poslal,« pravil Mojžíš, »abych poslouchal tvá učení; proto poruč, a my učiníme, cokoliv so tobě bude líbiti.«

Chidr odvětil: »Tvému přání bude vyhověno. Jest však velmi těžko mne provázeti, neboť já jednám dle skryté vědomosti, a následky mého jednání zdají

se někdy býti podivné, zlé, ačkoliv jsou pak ku konci přec spravedlivy a blahodárny. Nebudeš-li mít dosti trpělivosti, aby se's dočkal, až se spravedlnost a vhodnost mého jednání ukáže, nebudeš se mnou spokojen a budeš mne chtít kárati. Tím by se pak uzel našeho přátelství rozvázal, a cesta našeho společenství by byla rozdělena.« Mojžíš pravil: »Já budu trpěliv, jak se to bude líbiti Bohu, a nechci tě býti v ničem neposlušným.« Chidr zase řekl: »Půjdeš-li za mnou, netaž se mne na nijakou věc, leč kdybych já sám počal o ní prvý mluvit.« Sedli pak na loď a vydali se na moře.

Při jízdě vytrhl Chidr potají dvě neb tři prkna z lodi, hodil je do moře a volal: »Opravte loď co nejdříve, jinak všichni tu zahyneme!« Povolali hned tešaře, a ten se snažil loď opravit; avšak oprava jeho se ukázala nedostatečnou, a majitel lodi měl veliký strach. Mojžíš to viděl a řekl Chidroví: »K čemu přiváděti tolik lidí v nebezpečnosti a dělati dobrou loď dřavou?« Chidr řekl: »Nepřavil jsem tobě, že nebudeš moci zůstat u mně?« Mojžíš se ulekl a omlouval se s největší pokorou, že zapomněl na svůj slib. —

Když vystoupili na zemi v jednom městě, vzal Chidr ze skupiny dětí hochá, který vynikal velikou krásou a jemností tahů, odvedl ho pryč, a tam ho stal. Tu nemohl se Mojžíš zdržeti a pravil, či vykřikl: »Jak může nevinné dítě zasloužit takový trest, aby bylo sfato? Jakým zákonem jest to dovoleno?« Chidr mu odpověděl tak jako dříve. Mojžíš se tu opět omlouval a slíbil, že bude trpělivým a zdrželivým. — Pokračovali ve své cestě, a dostali se pak jednoho dne, za veliké zimy a celí skřehlí do Anticchie, kde jim obyvatelé odepřeli jídlo a přístřeší. Tu odešel či uchýlil se Chidr do staré chýše, jejíž zeď hrozila sesutím, a opravil ji. Tu řekl Mojžíš: »Když nám odepřeli obyvatelé této země pohostinství, nám mají zaplatiti aspoň tuto opravu, a za to zaženeme pak svůj hlad.« Chidr jemu pravil: »Teď se musíme rozloučiti, neboť ty nedoveš zachovati svého slibu. Ale poslechni nyní, jak ti vysvětlím své jednání: Já jsem poškodil onu loď, poněvadž ona by byla jela poblíže země tyрана, který svléká a obírá všechny, kteří se dostanou do jeho vod a krajů; chtěl jsem zabrániti, aby se majitel tomuto oloupení vyhnul, neboť jest chudý. — Hoch, jehož jsem usmrtil, by se byl stal zoufalstvím svého otce a své matky, kteří jsou zbožní a věří v jednoho Boha, nešťastným. Na jeho místě budou mít dceru, která bude matkou a babičkou 70 proroků. Zeď, kterou jsem ōpravil, náleží dvěma sirotkům, Haramu a Harimovi. Jejich zbožný otec schoval pod onu zeď pro ně poklad, kterého by byli pozbyli, kdyby byla ona zeď se sesula, neboť by pak byli jiní lidé pokladu našli a schovali.« — Mudrc Abu Mohamed Žafer Sadik míní, že tam pod onou zdí byla zlatá deska s ůřito nápisy:

»Divím se, že ten, který zná svůj osud, se trápí.

Divím se, že ten, jehož chléb jest jistý, se unavuje.

Divím se, že ten, který ví, že země, se raduje a veselí.

Divím se, jak ten, jenž ví, že mu bude skládati účty, může býti neznepokojen.

Divím se, že ten, jenž zná svět a jeho nestálost a proměny, jest v něm šťasten.

Není boha kromě Boha, a Mohamed jest jeho prorokem.«

Osmnáct dní zůstal Mojžíš u Chidra a pak se rozloučili od sebe.

Kdyby se byl Mojžíš nedotazoval a kdyby byl býval trpělivějším, byl by se od Chidra naučil věcem nejtajnějším a božským. Chidr se prý o tom vyjádřil

šejku Madi-ud-dimej: »Já měl pro Musu připraveny výklady na tisíc otázek. Když však neměl trpělivosti ani pro tři věci, tu jsem nechtěl mluvit o jiných věcech a rozešli jsme se.«

Na cestě setkal se Mojžíš s pastevcem, který mu pravil, že by se stal rád služebníkem pravého Boha; tím že by mu (Bohu) čistil obuv, upravoval šat, pral prádlo a pod. Mojžíš mu činil výčitky a pravil, že jest to rouhání, mluví-li tak o potřebách Božích a o Bohu. Když to slyšel Bůh, volal k Mojžíšovi: »Proč jsi zahnal mého věrného služebníka? Každý má svůj vlastní jazyk, svou řeč, svá slova. Jednomu se nehodí, co se hodí druhému. Co jest tobě dobrým, není snad jinému prospěšným. Slova neznamenají nic, pouze skutky. On mi chce sloužiti upřímně.«

FEUILLETON.

Emil Durkheim a jeho Základní formy života náboženského.

Podává A. MELKA.

Vůdce moderní sociologické školy roze-psal se nejnověji o náboženství se svého stanoviska filosofického.

Kniha jeho: »*Les formes élémentaires de la vie religieuse*«, o níž se tuto dle »*Revue pratique*« zmíniti chceme, jedná v prvním díle o metodě, rozboru prvků života náboženského a o jeho původu; v druhém, historickém, dotvrzuje svoji hypotézu na totemismu australském; a v třetím, všeobecně filosofickém, zevšeobecňuje svůj system na veškeren život lidský: mravní, právní atd.

Jako »vývojovec« ovšem nemůže Durkheim hledati prvků náboženských v dnešních náboženských soustavách, v nichž prý pod mohutným zvrstvením, jež tisíciletý vývoj na ně nanesl, tyto původní prvotní prvky úplně se ztrácejí. Jako všickni věrní stoupeneci vývoje *musí* i on hledati nějakého *primitiva*, u něhož dle embryologické metody nutně *musí* býti nejjednodušší předpoklady dalšího vývoje. K vysvětlení dneška je třeba sestoupiti závratným pochodem zpětným až k počátkům, z plného světa historického až do mysteriosního záščí. Ještě že Durkheim se aspoň ohradil, že nepůjde tak daleko jako *Spencer*, aby počátky vývoje hledal u vyšších tříd zvířecích!

Tak páše Durkheim společnou chybu se všemi naturisty, jež odsuzuje: z *přesného*

vědce, psychologa a sociologa stává se obyčejně na tomto tajupném poli temného záščí předhistorického pouhý *hadač*, jež kombinuje, dohaduje se, předpokládá. Každý jinak!

Vezměte jen na př. mentalitu onoho primitiva, jak si ji každý jinak představuje. Jedni mají za to, že duch jeho byl s počátku k přírodě kol naprosto passivní; probudiv se ze své bývalé zvířeckosti prodělával nejprve periodu jakési duševní ztrnulosti. Druzí naproti tomu mají za to, že jeho fantazie byla neobyčejně činná, živá, tvůrčí. *Lévy-Brühl* má dokonce za to, že již měl svou logiku, zcela ovšem různou od naší — jakousi »*praelogiku*«. Durkheimovi jeví se mechanismus duševní tíž, nezměněn. Vidno, že je to pole dohadů a ne pozitivních fakt. Snad právě proto se vývojovcům toto pole tolik zamlouvá a k sobě je tolik vábí.

Při tom jest si třeba všimnouti té čistě, »*bezpředpokladné*« vědy: Primitivní náboženství *musí* býti nejjednodušším náboženským zjevem; *musí* býti původně nejčistší a p. Sociolog myslí, že postupuje zcela historicky a zatím do věci *ináší již předem svůj hotový systém*.

A nejerom system; Durkheim *má i svá dogmata*. Abychom se jemu o dvou zmínili. »Vývoj uvnitř různých typů sociálních je úplně konformní.« První dogma. A k tomu autor je tolik jist jeho správností, že tvrdí, že stačí přesně konstatovati jediný fakt v dané společnosti, aby se z něho odvoditi mohl zakon s platností rozšířenou na ostatní společnosti. Fakta pozorovaná na několika kmenech australských opravňují ho rozšířiti výklad svůj na všechna

byly rozděleny podle jich zásluh. Jinak občané, dávající přednost školám privátním, byli by nespravedlivě dotčeni obzvláštním břemenem, platíce dvakrát, nejdříve na výchovu svých dětí dle své vůle, a pak na vzdělání těch, kdož jsou ve školách státních. Je to tak, jako kdyby byly z Paříže do Bordeaux dvě železnice, jedna přes Chartres, druhá přes Orlean, vykořisťovány ode dvou rozdílných společností, a já měl právě jeti do Bordeaux přes Orlean, ale pod tou podmínkou, že zaplatím své místo u společnosti Orleanské i společnosti Chartreské. V tom případě by společnost chartresská nedělala nic jiného, než že by mi uložila daň beze všeho práva a důvodů. Ba více než daň; neboť daň tof nic jiného než odměna daná státu za prokázanou službu, v našem případě, společnost chartresská neprokázala mi služby žádné. To, co na mne vybrala, není tudíž daň, nýbrž dávka, již podmanitel ukládá podmaněným ku placení. A to činí stát, nechává-li platiti své učitele idmi, kteří mají učitele jiné. Ukládá jim daň válečnou. Toť trochu barbarské. Lépe nemohla býti odbyta nespravedlnost, již se stát bezbožecký dopouští, zaváděje neutrální školu a žádaje, aby všicki bez rozdílu na ni platili, i když děti jejich škol těch nenavštěvují.

Stát takový se však provinuje i jinak. Nutí na př. úředníky, aby děti své posílali do škol neutrálních a sami aby byli absolventy těchto škol, a to pod trestem nemilosti. Není to tyranství a otroctví? Jsou-li úředníci služebníky státu, jsou přece také i lidmi, otci rodin a občany; důsledně musí jejich práva, jejich svoboda býti plně respektovány.

Ze všeho patrno, že neutrální škola, volněmyšlenkářský ideál, oktrojovaný bezbožeckou vládou národu, je *znásilněním celé řady občanův a poplatníků a opravdovým barbarstvím*. V dvacátém století, století demokracie a svobody svědomí, je toto zotročování ostudou. A za tuto nesvobodu bijí se i u nás mnozí lidé, zapominajíce krom toho, že škola bez Boha plodí jen anarchii, boří trůny i oltáře, vede národy k rozkladu a úpadku.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Šalomoun v pověstech Židů a Mohamedánů.

Šalomounovo jméno vniklo do pověstí skorem všech národů. Vypravování o tomto moudrém a bohatém králi bylo i poučným. Na Východě spojily se s bájí židovskou i báje perské, indické, arabské a řecké.

I narození Šalomounovo líčeno později divným a báječným způsobem. Betsabe, matka Šalomounova, se nazývá u arabských spisovatelů Nasája, dcera Nású. Když se měl zroditi, bylo voláno na ďabla Iblise: »Zavrženče, přijde na svět ten, jenž bude míti dlouhý život, bude výmluvným, šlechetným, slavným a krásným, on připraví tobě dlouhý zármutek, a tvé děti mu budou sloužiti.« I ulekl se toho Iblis a svolal veškeren svůj lid a ohlásil to všem shromážděným satanům. Pak jim pravil: »Zůstaňte na tomto místě, až bych vám přinesl zprávu o tom.« U sebe přemítal: »Ten, jenž se tu narodí, bude jistě z Davidova kmene, neboť bude lepší než všichni lidé země. Přišel do Davidova domu; tam byly již vztýčeny prapory, a andělé stáli v řadách kolem domu a velebili a světili Boha. Slyšel tu též proroctví: »Zavrženče, tento bude Bohu oddán zde i tam, bude usta-

noven vládcem nad všemi králi světa. « I jméno Šalomoun zaslechl a tu se tázal: »Kdo jest tento Sulmán?« I řekl jemu anděl: »Davidův syn, a přijde zkáza a neštěstí na tebe a na tvé potomky na dlouhou dobu.« Tu šel Iblis k svým zástupcům a počal se roztavovat, jako se taví olovo neb železo v ohni. A uslyšeli všichni Israelité: »Tento jest král světa a vyslanec pána tvorů.« Slyšela to také zvířata, krotká i divoká, i ptactvo.

A přišel Šalomoun na svět v oslňující čistotě s kulatým obličejem, jemným obočím, mandlovýma očima a velikou září světelnou v obličejí. Satanům nyní uletěl rozum, přikvapil na ně veliký strach, a utekli a byli jako mrtví a nevzpamatovali se až po sedmdesáti dnech. Ráno ale plesal a smál se svět radostí a divoká zvěř padala před Davidem se slovy: »Pokoj mu buď!« Anděl Gabriel sám prý přál Davidovi, a ostatní andělé pravili jemu: »Od té doby, co Bůh stvořil svět, nesestoupili jsme na zemi než k narození Abrahamovu a k narození tohoto syna tvého, Šalomouna.« David se pak klaněl Bohu a vzýval ho. Kaab tehdy pravil: »Země se nesmála, když ji přecházel Adam, poněvadž jí bylo plakati, Když Kábil (Kain) zabil Habila. Potom plakala stále, až se narodil Ibrahím a chodil po ní. Když pak byl do ohně vržen, plakala bez přestání, až se narodil Šalomoun; tu se ale smála radostí.« —

Dle těchto pověstí byl vychovatelem Šalomounovým Simei, syn Gegra, který kdysi Davida pohaněl a jenž měl býti Šalomounem potom usmrcen. Jest velmi mnoho pověstí a příkladů, jimiž se dokazuje, jak byl Šalomoun již za svého útlého mládí velmi vtipným a moudrým. Stalo se kdysi, že stádo ovcí, u něhož nebyl pastýř, spáslo v noci oseté pole. I majitel pole i majitel stáda dostavili se k Davidovi, a bylo rozhodnouti, komu ty ovce náležejí. David přisoudil ony ovce bez dalšího uvažování majiteli pole, neboť ten tu byl jediným poškozeným. Šalomoun uslyšel o tom rozsudku, a prosil, aby mohl vyjádřiti své mínění v té věci. Rozsoudil, že má majetník ovcí zpustošené pole přivésti do roka zase do pořádku, majetník pole má však míti užitek z oněch ovcí až do té doby, kdy obdrží své pole v prvotním dobrém stavu. — Jinde jest řeč o vinici, a David prý ty, kteří si stěžovali, poslal sám k Šalomounovi a ten řekl: »Zničily-li ovce i kmen i ratolesti, ať odevzdá majitel ovce se vším, co jest v nich (mléko, jehňátka), majiteli vinice; zkazily-li pouze ratolesti a nikoli kmen, ať dá majiteli vinice jehňátka (vlnu, mléko) ovcí.« Šalomoun byl tehdy jedenáct let, dle jiných pouze tři leta stár.

Arabské povídky vypravují se zálibou tento případ: »Když seděl jednou Šalomoun před svým otcem u soudu, předstoupili před něho dva *israelští mniši*. Jeden pravil: »Proroku Boží, koupil jsem od tohoto takový a takový kus země; a teď jsem tam nalezl *poklad*, a zpravil jsem jej hned o tom a řekl jsem jemu: Já od tebe koupil pouze ornou půdu, poklad náleží tobě. On však si ho nechce vzíti a tvrdí: Já jsem ti prodal půdu se vším, co v ní jest.« David pravil k tomu druhému: »Co můžeš ty říci k tomu?« Onen vypověděl: »Proroku Boží, já jsem koupil ten kus pole od lidí, kteří již vymřeli; poklad mi tedy nepatří.« I řekl David: »Rozdělte si poklad mezi sebou.« Oni však odvětili: »My ho nepotřebujeme.« — Tu zůstal David v přemýšlení nad tím zadumán. Šalomoun pak pravil: »Proroku Boží, dovolíš-li mi, promluvív já.« A řekl tomu jednomu: »Máš nějaké dítě?« »Ano,« odpověděl on; »mužného syna.« A Šalomoun se tázal druhého: »Máš ty nějaké děcko?« A ten pravil: »Mám dceru.« Tu řekl: »Dej svou dceru

synu jeho za ženu a dejte jim poklad.« A oni byli spokojeni. To jest vypravováno i o Alexandru Velikém u krále Kázija. Alexandr se tomu rozsudku smál. Král se ho tázal: »Proč se směješ, což jsem nerozsoudil správně? Kdyby se to u vás přihodilo, jak byste vy rozhodli?« Alexandr pravil: »Zabili bychom oba a poklad by pak připadl králi!«

Komusi ukradl nějaký soused husy; když se nemohl zloděje dopátrati, přišel si stěžovati Šalomounovi. Tento dal shromážditi všechny tamní lidi, kázal jim a řekl: »Tu krade kdosi stále husy svému sousedu a přijde pak do sbornice s papřím na hlavě.« Při těch slovech sáhal zloděj, který se mezi posluchači nalézal, mimoděk na svou hlavu a byl tím poznán.

(Pokračování.)

SMĚS.

Passivní resistance v obrech učby a výchovy má býti válečnou proklamací organisovaného učitelstva, kterou se má působiti na rychlé uzákonění návrhů na zlepšení platů. Č. U. již v několika číslech jí se obírá a spolu dává návod, jak tuto pasivní resistenci prováděti. Heslem jejím je: nedělati ni o čárku více, než zákon žádá a je úřední povinností. Ovšem že tuto pasivní resistenci na poli duševní práce a školní výchovy bude méně viděti v její okamžitých výsledcích, jako byla všudy citelná passivní resistance zřizenců železničních a poštovních v technice dopravy. Jisto však, že výkonné komité učinilo ji heslem doby a spolky učitelské jí se chápou. Je ovšem nebezpečí, že lidu tato akce učitelstva zůstane při naprostém nedostatku zájmu o školu lhostejna; ba že ani s těmi »nahoře« nevalně hne. Nejvíce nepřijemností asi způsobí okresním školním inspektorům, kteří ve své ochotné služebnosti vůči školním úřadům a zároveň snaze po popularitě mezi učitelstvem, ocitnou se snad v postavení velmi nemilém. Prohlášení výkoného komitétu českého učitelstva končí těmito důtklivými slovy:

Vypověděli jsme vládě boj a v boji setrváváme. A nejen to, boj budeme šířiti a stupňovati. Využijeme všech příležitostí, abychom ukazovali, co naše vláda je, jak plní požadavky kulturní, jak spoří tam, kde má povinnost penězi podporovati a podmiňovati lidský a osvětlný vývoj národů, a kde zase plýtvá přímo penězi, ač zájmy národů toho v ni žádně míře nežádají.

Odmítáme napomenutí vládní — naopak napomináme vládu my, důležitá složka českého národa, napomináme vládu, která nám

přec je zodpovědná ze svých činů — my zodpovídáme si své činy svému vlastnímu svědomí, které je dobré.

Pliňte povinnosti vy, nezraďte učitelstvo a nebude třeba ubožáckých napomenutí. —

To je naše slovo a — důrazné slovo!

Vzácný zjev uznání práce katechetovy ve škole: P. A. T., absolvovaný posluchač české fakulty filosofické, zaslal svému bývalému katechetovi dopis, který neváháme uveřejniti jako doklad, že přece ještě jsou žáci, kteří blahovůli svého katechety dovedou oceniti. Zní:

Milovaný pane katecheto!

Confiteor . . . Vám, jemuž bez fráse vděčím za čistý, umění plný pohled na život . . . Dnes v podzimu, kdy harašící listí nutí k tichým meditacím, potřebuji zpovědníka, u jehož nohou bych povzněl svoji duši; proto tento dopis Vám, můj milý učiteli!

Došel jsem po bolestných krisích k názeru, že není čistší nauky než katolická, a že žádné umění nemá v sobě tolik duše trpící i vysoko k nebi jásající, jako umění církve. A dnes tak radostně, po trpělivém studiu pro i proti, mohu Vám napsati, že život evargelii uvedený v soulad s moderní dobou dáva blaživý klid a mír takový, o němž se druhému ani nesní . . .

Probil jsem se pracně a oddaně mystickou literaturou, díly magie, kabbaly a všemi přístupnými díly o náboženských systémech, ale tolik logiky s citem sepiaté jsem nenalezl nikde . . .

Až lidstvo očistí svoji duši od pouhé honby za chlebem, až i v ženě uvidí duši, pak pochopí kult Panny Marie a silu extase v umění, jí podniceném. Jsem opojen Angelem Silesiem a zvláště Tomáše Kemp.: »De imitatione Christi«, a — missálem.

chování střídmosti a klidu duševního i tělesného, především ovšem čistota častým omýváním, jak ti ukáží. Rozumí se také samo sebou, že způsobilá dívka o tomto svém stavu s nikým cizím nebude mluvit a nebude tak neopatrná, aby kdo jiný na ní stav ten poznal. Toto měsíční krvácení není ovšem nic příjemného, avšak kdo povází jeho vznešený a svatý účel, snadno snese ony nepříjemnosti. Tento zjev v ženském těle, jenž se objevuje u všech zdravých dívek, nikterak však nehlásá, že by potom taková dívka musila se provdati, aby bylo dosaženo účelu oněch vajíček. Člověk v příhodné době a za přiměřených okolností může ovšem vstoupiti do stavu manželského, ale nemusí; ba jest mnoho, velmi mnoho úplně zdravých lidí, kteří k vůli velikým mravním povinnostem, jimž se chtějí zcela a nerušeně věnovati, anebo ze zvláštní záliby pro stav svobodný, zůstávají nevdanými. Pro takové pak ženy má měsíční krvácení jenom zdravotní význam, jest jim jakýmsi odlehčením organismu. Vidiš tedy, milé dítě, jak podivuhodně a účelně jest zařízeno lidské tělo, a že toto mistrovské dílo Boží zasluhuje s naší strany lásky plné péče a opatrnosti.“

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Bible uvádí rozsudek, který učinil Šalomoun ve sporu dvou žen o živé dítě jako příklad jeho moudrosti. Podobný příklad jest vypravován i v Indii, kde jest však klamná matka představena ďáblíci. Vykladatelé židovští nechválí tu ve všem Šalomounovo jednání. Vytýkají mu, že chtěl ono živé dítě, jež bylo příčinou sporu, skutečně usmrtiti; pak též, že učinil rozsudek bez povolání svědků a bez varovných slov. Ostatně jest líčení, které jest v bibli, mnohem prostší a přirozenější, než jak se v pověstech podávají. »Prohlédl on strany spor vedoucí, když se k němu k jednání dostavily, a dříve než mohly otevřítí ústa svá k nějaké lži, věděl již, kdo jest nevinný a kdo vinný.«

Šalomounovi bylo, právem i neprávem, připisováno více knih: Přísloví, Kazatel, Šalomounova Píseň, kniha Moudrosti, Závět Šalomounova, kniha léků, Žalmy a ódy Šalomounovy. Aby se dokázalo, jak hlubokou moudrostí jej Bůh obdařil, vymýšleli vykladatelé rozličné nové případy vtupného rozsuzování, které v bibli zaznamenány nebyly; ba někdy připsali Šalomounovi i ty případy, které se jinde, za jiných okolností a u jiných osob staly. K rozsudku Šalomounovu ve sporu dvou žen o dítě nesou se snad slova knihy Moudrosti (8. 10.): »Pro ni dostane se mi slávy mezi lidem, a ač ještě mladíkem jsem, cti u starců; ostrovtipným budu shledán v soudní při.« Daniel osvobodil Susanu tím, že vyslyšel žalobce její odděleně; Šalomounovi byl i tento způsob v několika případech přičítán.

Ku slovům Kazatele (7. 28.): »Mezi tisíci jsem jednoho muže nalezl, avšak ženu mezi tolika žádnou«, nesou se k vypravování, ze kterých by bylo poznati, že byl Šalomoun o nevěře žen a nestálosti jejich přesvědčen. Když prý slyšel lid o synedrium tato slova Písma, divili se jim. Šalomoun jim pravil: »Chcete-li, dokáží vám to!« A pravil k nim: »Přiveďte mi ženu z těch nejlepších v městě, a též takového muže, který jest ze všech nejlepším.« Hledali tedy a konečně našli muže, který měl dobrou a krásnou ženu. Král ho povolal a přivedl ho.

Král mu řekl: »Věz, chci ti prokázati čest a učiním tě správcem svého paláce.« Muž odpověděl: »Pane, jsem tvým otrokem a chci ti býti jako jeden z tvých služebníků.« Král mu řekl: »Jdi, zabij ženu svou a dones mi její hlavu ještě této noci; zítra ti pak dám svou dceru a učiním tě správcem nad větší částí Israele.« Muž pravil: »Učiním tvou vůli.« Odešel do svého domu. Žena jeho pak byla něžná a krásná a měl s ní též malé dívky. To ho dojímal a plakal a nařikal. Když ona to viděla, tázala se ho: »Co jest ti, pane můj?« On řekl: »Nech mne, starost jakás trápí mé srdce.« Ona přinesla mu jídlo, avšak on nechtěl ničeho jísti. — U sebe pak stále uvažoval, co si má počítí. Pak řekl k ženě: »Jdi a ulož se se svými dětmi.« Když usnula, přišel, vytáhl meč, by ji usmrtil. Tu však pohleděl na dívky, jež byly u ní. V té chvíli, pravil Šalomoun, jenž to vše věděl, vešel Satan do jeho srdce. »Běda mně!« pravil onen muž, »co mám činiti? Usmrťím-li ji, zahynou tyto malé dívky s ní.« Zastrčil meč do pochvy a řekl: »Věčný (Bůh) udeřiz na tě, Satanáši!« Po druhé se pak vrátil a pravil sám k sobě: »Zabiji ji a zítra mi dá král svou dceru a svého bohatství díl.« Ale při pohledu na ni bylo srdce jeho opět jato velikou lítostí a řekl: »Kdyby mně dal král celý svůj dům s veškerým svým bohatstvím, já nemohu tuto ženu usmrtili!« A zastrčil opět svůj meč a byl klidným až do rána. Ráno byl přiveden ku králi a ten se ho tázal: »Provedl jsi, co jsi řekl?« On odpověděl: »Je-li to dobré v očích krále, nedoléhejž na mne v té věci; já jsem se o to pokoušel jednou a dvakrát, nemohl jsem však pro své srdce toho provésti.« Šalomoun pravil: »*Hle, nalezl jsem muže mezi tisíci.*« Muž odešel a dali mu třicet dní pokoj.

Po třiceti dnech vzkázal král tajně jeho manželce a poručil, aby ji k němu přivedli. Tu pravil k ní: »Máš dobrého muže?« »Ano,« pravila ona. Král pravil dále: »Já jsem o tobě slyšel a chtěl bych tě učiniti svou ženou a královnou nad všemi kněžnami a oblékl bych tě zlatem od hlavy až do paty.« Žena pravila: »Hle, vše cokoli chceš, učiním.« Král řekl: »Pouze jedno nám překáží; dokud máš manžela, nemohu ničeho činiti.« »Co mám já činiti?« tázala se žena. »Skol svého muže, a já budu tvým manželem.« »Tak učiním,« odpověděla ona. Král si myslil: Je-li tomu tak, ona svého muže zabije; chci tomu předejítí, aby nezemřel. Co učinil? Dal jí k tomu meč ze staniolu a řekl jí: »Tímto mečem ho usmrť, jakmile ten meč položíš na jeho hrdlo, bude proříznuto.« Žena odešla s tím mečem domů.

Když přišel muž, vítala ho a prokazovala mu veškeru lásku a pravila: »Můj pane, koruno hlavy mé, posaď se!« On se těšil laskavostí její a netušil nic zlého. Jedli a pili a ona to připravila tak, že se opojným nápojem přemohl a tvrdě usnul. Když ho viděla spáti, vstala, dodala si odvahy, vytáhla meč, který jí dal král a počala mu rozřezávati hrdlo. Muž se v tom probudil a viděl, že ho žena chce usmrtili. A řekl jí: »Oznam mi, co děláš, a kdo ti dal tento meč, a jak to bylo? Nesdělíš-li mi to vše, učiním z těla tvého údyl.« Ona mu pověděla vše a řekla: »Král Šalomoun mi to poručil.« On řekl: »Neboj se!« Ráno byli povoláni ku králi. Když je spatřil král, smál se. Muž to vše vypravoval a podotkl: »Kdyby nebyl býval ten meč ze staniolu, byl bych nyní mrtev. Já jsem se nad ní smiloval, avšak ona se nade mnou nesmilovala.« Šalomoun doložil: »Já to věděl, že ona lítosti nemá.« Ostatní pak pravili: »Pravda jest, co řekl král: *Mezi tisíci muže jsem nalezl, ženy však mezi tolika jsem nenalezl.*«

V těch dnech počali králové nositi šarlat. Kdysi šel pes po břehu mořském a spatřil tam purpurovou lasturu, která vyšla z vody. Kousl do ní a hned se pokryla jeho tlama krví škeble. Viděl ho jakýs pastýř, přinesl vlnu a očistil psu ústa. Sám si pak z červené té vlny udělal korunu a dal si ji na hlavu. Když pak chodil na slunci, domnívali se ti, kdo ho viděli, že vycházejí jiskry z jeho hlavy. Když o tom slyšel Hiram, král fenický, poslal pro něho a divil se té vlně. I barvíři se sešli a divili se tomu, šli pak a zkoumali to a našli takové škeble a radovali se tomu, a od té doby stala se nachová barva těchto lastur známou.

(Pokračování.)

SMĚS.

Česká sekce profesorů náboženství konala svou schůzi 20. listopadu 1913 v semináři pražském za přítomnosti pp. kolegů: Dra Petra, předsedy, notářů Em. Žáka, M. Kocmícha, J. Šprongla, profesorů J. Schindlera, J. Soldáta, St. Sobiška, Dr. K. Farského, V. Hrudky a jednatele Dra Hanuše.

Předseda uvítav přítomné s upřímnou soustrastí vzpomíná kons. a školního rady prof. J. Ježka, horlivého člena sekce, jenž tolik si zásluh získal o otázky katechetské svou knihovnou katechetskou, vydáváním praktických promluv. Pohřeb v Pánu zesnulého kons. rady konal se z chrámu Vinohradského v pondělí 24. listopadu za velmi četného účastenství přátel, žáků a ctitelů jeho. V Pánu zesnulého svého kolegu doprovodili mnozí členové sekce s předsedou v čele k poslednímu odpočinku.

Dr. Petr vybízí přítomné kollegy, by povstáním uctili památku v Pánu zesnulého a na něho v modlitbách svých pamatovali.

Na to dává čísti protokol předešlé členské schůze, jenž schválen a podepsán.

Předseda podává zprávu o krocích, učiněných ve prospěch našich požadavků — započítání let. Dle nové pragmatiky pochována možnost započítání let před approbaci střeďošolskou, jako vůbec u všech profesorů světských pro velký počet nezkoušených suppletů polských a velké finanční obtíže. Zbývá započítání let po zkoušce na obec. i měšť. školách strávených. Předseda i jednatele dopsali opětně p. Msgru Wolnymu; jenž podává návod na akci parlamentární, bychom dopsali posl. Msgru Dru Stojanovi, by ujal se našich požadavků v příčině započítání. V nové pragmatice jest § 66, jenž dává nám možnost započítání let před nastou-

pením st. služby po zkoušce způsobilosti si vymoci. K tomuto § 66. jest připojena resoluce slibující vyhovění našim spravedlivým nárokům. Předs. Msgr Wolny upozornil nás, bychom učinili kroky u svých poslanců, by tato resoluce byla vsunuta do § samého jako poslední Alinea a aby vynecháno bylo slovo »tunlichst«, by nezáviselo započítání let takových na libovůli c. k. ministerstva. Na radu posl. Dra Stojana zaslána tato resoluce všem členům subkomitétu, a řed. posl. Kemetterovi a některým českým poslancům, známým pro plenum sněmovní.

Záleží ovšem na tom, bude-li pragmatika přijata. S akcí o započítání let má se počkati dle rady Msgra Wolnyho po vyřízení pragmatiky. *Ostatní* o schůzi v čísle příštím.

Dr. Hanuš.

»Passivní resistance učitelstva.«

»Český Učitel,« nejhorlivější mluvčí za tento exotický a učitelstva nedůstojný prosídek, jímž má býti docíleno rychlejšího vyřízení návrhů na reformu platů učtelských, uveřejňuje již po několik čísel *methodický návod*, kterak tuto resistenci prováděti. Jest to konečně po dlouhé řadě let aspoň jedno methodické pojednání, uveřejněné ve stavovském orgánu. Nejednen organisovaný pán, až je přečte, může udiveně říci: »Pane, vždyť já tuto resistenci provádím již po léta!« A věru, že nepromluví nepravdu. — Vážnosti stavu dbalý učitel k tomuto způsobu práce ve škole jistě se nepropůjčí, protože mstíti se na generaci příští za chyby a viny generace nynější, onou nikterak neza v iněné poměry, znamená křiklavou nespravedlnost. Anebo, tváří-li se při tom pánové vážně, nemíní to přece snad opravdově. Chápatí se na poli duševní práce těchto method, jakých se chápou dělníci rukou, je velmi nelogické a povážlivé zároveň.

r.

VYCHOVATEL.

ČASOPIS

VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO ŠKOLSTVÍ.

ORGÁN

JEDNOTY ČESKÉHO KATOLICKÉHO UČITELSTVA
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM.

ROČNÍK XXIX.

MAJITEL A VYDAVATEL „DRUŽSTVO VLAST“.

REDAKTOR UČITELSKÉ PŘÍLOHY:
VLAST. JELÍNEK.

REDAKTOR VĚSTNÍKU KATECHETSKÉHO:
JAR. SLAVÍČEK.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:
GYMN. PROF. EMANUEL ŽÁK.

V PRAZE.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST.
1914.

OBSAH:

- Americké školství a náboženství. Podává prof. Dr. Lub. Petr 205, 218.
- Beznáboženská mravouka. Podává Em. Žák 13, 25, 36, 49, 61, 73.
- Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. Podává universitní profesor Dr. Jarosl. Sedláček 8, 56, 67, 161, 186, 200, 210, 223.
- Dr. Fr. Förster v Mnichově 169.
- Druhý katechetický kongress. Referuje prof. Dr. Lub. Petr 137.
- Junáctví (Scouting). Podává Dr. Jos. Hanuš 114.
- K památnému dni. K 25. ročníci posvěcení Jeho Eminence na kněze 121.
- K Willmannovu jubileu. K 75. ročníci jeho narození 85.
- Lze náboženství učit a se naučit? Podává prof. Jos. Staněk 148, 158, 171.
- Metody experimentální paedopsychologie a jejich význam 181, 193.
- Na sklonku XXX. roč. Vlasti. Napsal Al. Dostál. 164.
- Náboženský prvek ve výchově. Z knihy biskupa Spaldinga podává V. Lankaš 4, 15, 27, 39, 51.
- Nášim přátelům 217.
- Nebezpečí monismu ve škole. Napsal prof. Dr. Lubomír Petr 75, 87, 98, 112, 123, 134, 147.
- Nový papež Benedikt XV. 157.
- O Bohu jako prvopřičině světa. Z akademických řečí universitního profesora Dra Fr. Kordače 42.
- O jsoucnosti Boží. Důkaz kosmologický. Píše universitní profesor Dr. Fr. Kordač 17.
- Podivné použití zákona. Ze zápisků katechety S. U. V. 31.
- Přírodní vědy a světový názor. K řeči J. M. Dra Fr. Mareše, rektora české university, na sjezdu lékařů a přírodopýtců českých 109.
- Slovo k reformě školy 1.
- † Svatý Otec Pius X. 145.
- Školní kazimírové. Z vlastní a cizí zkušenosti podává Em. Žák 63, 77, 90, 102.
- Valná schůze spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku, konaná ve Štýrském Hradci 1. června 1914. Podává Dr. Jos. Hanuš 125, 139.
- Volné kapitoly z dějin církevního zpevu 221.
- Úprava služného středoškolských profesorů náboženství. Píše prof. Dr. Lub. Petr 174, 185.
- U rodičů. Podává Fr. Janovský 6, 20, 53, 65, 78.
- Úvod akademických řečí o theismu a monismu. Podává universitní profesor Dr. F. Kordač 3.
- Zločin sarajevský 133.
- Z paedagogiky atriekého badatele. Podává prof. Dr. Lub. Petr 92, 100, 127, 151, 160.
- Z akademických řečí r. 1914—15. Přednesl universitní profesor Dr. Fr. Kordač 198, 208.
- Znamení doby 97.
- Způsobné chování. Podává Jan Nep. Jcs. Holý, O. Pr., farář v Holišově 183, 195.

Feuilleton.

- Cirkevní umění ve škole. Podává Václav Hrudka 117, 129, 141, 154, 166.
- Katolická renaissance ve Francii Píše Antonín Melka 10, 22
- Parsifal. Posvátná slavnostní hra Rich. Wagnera Podává Dr. Josef Hanuš 80 94, 104.
- Válka s hlediska mravního. Podává Em. Žák 177.
- Výchovné prvky výcviku vojenského. Podává Em. Žák 189.
- Výchovné prvky doby válečné. Píše Em. Žák 202, 212, 224.
- Zdoba chrámu pomůckou při vyučování. Podává Václ. Hrudka 33, 44, 57, 70.
- Směs** 11, 23, 35, 45, 59, 71, 82, 95, 106, 119, 130, 143, 155, 167, 179, 191, 204, 214, 226.
- Literatura** 12, 24, 36, 47, 60, 72, 83, 96, 108, 144, 156, 168, 192, 204, 216, 228.

Proto, milé dívky, prosím a zapřísahám vás, dbejte nyní, čeho jediné dbáti dlužno, dbejte jednoho potřebného, volte dobrou stránku! Zapřete svět, jehož nicotnými radostmi zhrditi učí i pozemská moudrost. Zapřete svět, jenž zapírá Ježíše Krista; tohoto vyznávejte před lidmi, aby i on vás jednou vyznal před Otcem nebeským. Chraňte se lichého studu, jenž se stydí za věci svaté.

— — — — — Dříve či později, možná již brzy, budu se bráti, milé dívky, cestou otců. Budu-li u vážné té hodiny sebevědom, popatřím ještě na vás zrakem loučícího se ducha. Jak dojemná a tklivá to podívaná umírajícímu otci! Chcete mi v tu vážnou a rozhodnou chvíli poskytnouti útěchy? Smiluje-li se nade mnou nejvyšší milosrdný Pán, doprovodí mě na věčnost naděje, milostí Boží a vašim přičiněním splnitelná, naděje, že budete dobrý boj bojovati, že zachováte víru, že budete bojovati krátký čas pozemského života, na věky pak chváliti a milovati Toho, jenž jediný jest hoden naší lásky, jenž jediný jest dobrý. —

Labutím zpěvem Stolbergovým možno nazvati jeho *»Knižku o lásce«*. Jest to odkaz otcův dítkám, odkaz přítelův přátelům, odkaz křesťanův spolukřesťanům, odkaz podobný závěti miláčka Páně, sv. Jana, jenž na konec své pouti pozemské neznal lepších slov, leč: *»Synáčkové, milujte se!«*

Dne 28. listopadu 1819 zachvácen hrabě Stolberg smrtelnou nemocí, zaopatřen sv. svátostmi, a dne 5. prosince v Pánu skonal. Rodina zaznamenala si do denníku pečlivě každý den z posledního téhodne drahého otce, aby oni i přátelé i příbuzní měli památku na muže tak slavného. Hrob jeho ve Stockkempenách ve Vestfálsku označen prostým pomníkem, na nějž sám si byl určil nápis: *»Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.«*

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Když se připravoval Šalomoun k stavbě chrámu jerusalemského, byl v nesnázích, jakým způsobem by měl lámati kameny k stavbě potřebné. Železnými nástroji to činiti nechtěl, neboť železa se užívalo k vraždě a k boji. Zavolal tedy všechny mudrce k sobě a žádal je o radu. Oni pravili jemu, že je na světě červ, jménem *Šamír*, před nímž se i nejtvrdí kameny rozdělují jako desky nějaké knihy. Tím červem, pravili jemu, vyryl Mojžíš kdysi jména dvanácti kmenů na drahokamy roucha veleknězova. Aby pak Šalomoun toho červa dostal, radili mu, aby si zavolal duchy a otázel se jich, kde jest Šamír. Duchové však řekli: *»To my nevíme a nemůžeme tobě říci; to ví pouze Ašmedaj, král duchů.«* (Tak se zove zlý duch v knize Tobiášově.) A nyní jich nepustil, až mu prozradili, kde se nalézá Ašmedaj. Sdělili, že jest skryt v studnici, kde jest čistá křišťálová voda. Odtud vystupuje denně na nebesa, aby se tam dověděl o úradcích Božích, pak sestupuje a prohlíží pečeť na vrchním kameni studnice, otevře studnu a občerstvuje se nápojem jejím, zapečetí kámen a zmizí. Šalomoun zavolal svého dobrého rádce, Benaju, a dal mu řetěz, na němž bylo vyryto jméno Boží, pak svazek vlny a více měchů vina.

Pečeť na studni neporušili, ale vykopali vedle studně Ašmodejovy jinou studnu, do níž svedli vodu studně Ašmodejovy, vykopaným otvorem pak vliili do

studně Ašmodejovy víno z přinesených měchů. Ašmedaj přišel, prohlížel pečeť, otevřel a pil a poznal podvod ihned a pravil: »Toť víno! toho nepijí, neb víno běře vědomí a kalí rozum; mudrc vína nepije!« Pro velikou žízeň však přece pil a upadl do hlubokého spánku. Benaja nyní sestoupil a dal mu řetěz s jménem Božím na hrdlo. Když se probudil, musil jíti za Benajou. Na cestě vykonal Ašmedaj podivné věci a tak se dostali až do Jerusalema.

Když došel Ašmedaj k Šalomounovi, vzal míru a naměřil jemu prostor čtyř loket a pravil: »Hleď, až zemřeš, s tak malým místem se spokojíš! a přece jsi nyní všechny země pod své žezlo přivedl! Bylo ti třeba i mne pod svou moc nutiti?« Šalomoun ho nyní požádal o radu, jak by mohl dostati Šamíra? Ašmedaj pravil: »Nad tím já žádné moci nemám, ale pán moře, a ten ho dal tetřevu, aby ho ostříhal na poušti.« Benaja vzal sebou skleněný zvon a hledal toho tetřeva. Když našel u skály jeho hnízdo, přikryl je oním skleněným zvonem a čekal, až se dostaví tetřev. Tetřev, nemoha se dostati k mláďatům, vzal Šamíra a držel ho proti zvonu a zvon hned praskl. Když chtěl červa zase ukryti, přepadl ho Benaja a Šamíra mu vzal a odnesl Šalomounovi, který pak velmi snadno mohl skály lámati a kameny řezati. —

Aby vysvětlili, proč je v Kazateli psáno: »*Já jsem byl králem v Israeli*« a nikoliv: »*Já jsem králem*,« bájí, že Ašmedaj jednou Šalomounovi vzal prsten a sám na jeho trůn zasedl a vládl, až se pak Šalomoun zase k svému prstenu dostal. —

Kdysi přišli k Šalomounovi *tři bratři*, aby se tu učili moudrosti. Šalomoun je ustanovil strážci svého parkód (záclony u vchodu do vnitřních komnat) a sloužili před tím 13 let. Po třinácti letech pravili k sobě: »Co jsme tu udělali? Opustili jsme svůj domov a přišli jsme sem, a sloužili jsme tu králi a naučili jsme se ničemu. Požádejme nyní za dovolení a navraťme se zase do svého domova.« Když to oznámili Šalomounovi, zavolal svého strážce pokladu, aby mu přinesl 300 zlatníků. Pak jim řekl: »Vyvolte si, buď vám dám tři moudrá naučení, aneb vám dám každému po stu zlatníků.« Oni si vyžádali peněz a odešli. Když byli asi čtyři míle daleko, pravil nejmladší z nich: »Co jsme to učinili? Přišli jsme sem učit se moudrosti anebo pro peníze? Pojďme, vraťme peníze a naučme se raději moudrosti.« Ostatní dva však nechtěli. On však se vrátil a Šalomoun dal mu tyto rady: »Vydáš-li se na nějakou cestu, dbej vždy těchto věcí: Za svítání buď hotov na cestu a večer si vyhledej místo k přenocování, dokud jest ještě světlo. Vidíš-li rozvodněný proud, nevstupuj do něho, ale čekej, až opadne a vrátí se do svého řečiště. Ženě nespěvej nikdy žádného tajemství, ani vlastní ženě! To jsou má tři naučení.«

Vrátil se k svým bratřím a šel s nimi dále. Když byli večer u pěkného místa, bratří tam nechtěli zůstat, ale domnívali se, že mohou ještě kus cesty ujít. On však zůstal dle daného naučení na tom pohodlném místě, dobře si odpočinul a byl v bezpečí. Oni pak nenašli příhodného noclehu, a když začal náhle padati sníh, mrzli na cestě. Nejmladší bratr vydal se ráno na cestu a našel je mrtvé a vzal jejich peníze, a když je pochoval, šel dále. Sníh roztál, řeky se rozvodnily, a on přišel též k rozvodněnému toku a dle naučení Šalomounova nepřecházel ten proud, nýbrž čekal, až by voda opadla. Dva služebníci Šalomounovi však, kteří sem přivedli dva soumary se zlatem, smáli se mu, že se nechce do vody odvážit, pustili se do řeky a zahynuli; on našel pak pouze jejich mrtvoly.

Vzal tedy zlato po nich a stal se velmi bohatým. Pak šel domů. Manželky bratří se tázaly po svých mužích, ale on je nechtěl zarmucovati a řekl, že jsou ještě před Šalomounem. Nyní kupoval statky a měl všeho hojnost. Žena jeho se stále dotazovala, odkud má to bohatství, až jí to vyzradil. Ona to ovšem řekla druhým ženám a ty ho žalovaly před králem, a vyznal se onen mladík, že nezachova třetí naučení a že je proto nešťasten. — — (Pokračování.)

FEUILLETON.

Katolická renaissance ve Francii.

(Píše ANT. MELKA.)

Dlouho jsem váhal napsati toto směle slovo: *renaissance*. Ale proč konečně bát se upřílnění, kdy již sami nepřátelé to slovo píší? Patrně je faktem, které se nedá oddisputovati. Je tu, je tu skutečně bujará, nadějná a mnohoslíbná renaissance literatury, umění i života ve smyslu katolickém.

Řada literátů — konvertitů roste každým rokem: *Brunetiére Coppée, Bourget, Huysmans, Rellé, James, Claudel, Cardonnel, Morice*. To už je jich trochu mnoho! Hotová epidemie. — Sami bývali jejich kolegové z liberálního cechu literátů začínají se již obíratí tímto zjevem.

Co je jeho příčinou? Jak to vysvětlit? »Patrně asi unavené duše!« odpovídi vám. »Zprotivilo se jim stálé to hledání a hledání; je pohodlnějším vzít si svůj růženec a litanie, a klidně odřkávat, co čtyřicet věfických pokolení ve Francii odřkávalo... Invalidi myšlenky, znavení hledači... odumírající energie! Sem příkrov na ně! Requiescant in pace!«

Ale jsou druzí, kteří dobře tuší, že se ani sebe větším příkrovem velkopanských f:asi nedá zakrýt život sám, a posuzují věc spravedlivěji. Především je na pováženou již sama okolnost, že ty »unavené« duše nalézají upokojení právě v katolicismu. Či nechápete, co tím pravíte? Patrně je to příznivé a doporučující znamení pro katolicismus a jeho nauku, má-li v sobě tolik síly a moci, že skýtá pokoje duchům, kteří se ke všem možným soustavám jiným obrátili zády. Patrně je tedy katolicismus takovým nějakým útočištěm, kam duše po bouři bezpečně se mohou utíci.

Ale invalidovnou — to nikoliv! To nejsou invalidi myšlenky, to nejsou blaseovani skeptikové, to nejsou vyžilci, ale sama mládež, plná života a činorodých tužeb. Tu jsou títo vaši »utečenci«, kteří v katolicismu útočiště hledají a nalézají. Nám bystě nevěř.li. Ale sám *Alfred Capus* nazval je ve »Figaro«: *elitou francouzské mládeže*.

A ostatně, jsou-li to lidé tak bezvýznamní, a je-li celé to hnutí v mládeži tolik nepatrné, proč se jim zabývat? K čemu *Revue hebdomadaire, Revue de France, Opinion, Revue de la Jeunesse, Temps*, všechny to liberální a částečně i radikální listy, rozepisují anketu o současné mládeži?

Je vidět, že se to hnutí nedá podceňovat tím méně ignorovat. A ti mladí lidé se také hlásí. A jak! Až se svědomí otfásá pod smělymi slovy, jimiž nevěru vyzývají v boj. »Nám není Kristus jenom ideálem,« praví v provolání, jež postavili v čelo svému časopisu »*Cabiers de l'amitié de France*«, »nýbrž živoucí osobností, jež stoupila v lidské tělo a podává se nám v Eucharistii. Církev je nám jeho neporušenou nevěstou. Mše, svátosti... jsou pro nás skutečné duchovní hodnoty, které nás posilují a obživují. Taková jest životní mlza našeho časopisu —.

Mauriac, Valléry — Radot, Lafon, Lanaude, Renaudin, Maritain, Dumesnil, Billant, Favet, Nesmy, Chérel, Guiard, Gonin, Montier, des Cognets, Brillant, jsou jména, která se podpisují pod přesvědčivé výkřiky své víry právě tak směle jako na svá díla literární a den ode dne přibývají k nim jména nová.

Nedávno způsobil veliký rozruch návrat spisovatele *Karla Morice*. S ním téměř současně odešel z redakce časopisu *La revue de temps présent* básník *Francis Caillard* přímo do semináře v Issy, mezitím co redaktor *La revue de France, Olivier*

náladou citu, nýbrž bylo důsledkem zásad s její bytostí srostlých, nedala se ničím odvrátiti od svého způsobu života . . . *)«

Ó věru mají rodičové povždy toho dbáti, aby jejich život nekazil výchovy, kterouž svým dítkám mají skýtati; chtějíce dítky míti dokonalými, mají sami ustavičně o své vlastní dokonalosti pracovati. Vidno z toho, že ne jen tak nazdařbůh, pravil kdosi: »Rodičové nevychovávali dítě, ale dítky vychovávají rodiče.« Zdá se to větou paradoxní, upřílišenou; avšak jest v ní veliká pravda, totiž že jen *ten* vychovatel může zdárně vychovávat, který má ještě dosti síly a dobré vůle, sebe sama vychovávat, zdokonalovat, jakož všem lidem uloženo rozkazem Páně: »Buďte dokonalí, jakož Otec váš v nebesích dokonalý jest!«

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

David měl dle Samuelovy knihy sedmnáct, dle knihy Kronik devatenáct synů. Dle pověsti. stal se Šalomoun *nástupcem Davidovým* proto, že byl nejmoudřejším ze všech. To se ukázalo v mnohých rozhodnutích, která učinil lépe než sám David; to se však ukázalo jasněji při veliké *zkoušce*, iž se se všemi svými bratřími podrobil. Když bylo totiž Šalomounovi asi dvacet let, sestoupil Gabriel na zemi a přinesl Davidovi zlatý list s nebe, v němž přikazuje Bůh, aby svolal všechny syny své a předložil jim otázky, jež byly v listě udány. Kdo je všechny zodpoví, bude Davidovým nástupcem. Spolu poslány byly též odpovědi na tyto otázky, byly však zlatou pečeti zapečetěny. Pouze Šalomoun je všechny zodpověděl tak, jak bylo v listě udáno. Otázek bylo 14, dle jiných 9 (12, 13) jako: Co jest nejkrásnější a co nejhorší? a j. Sedmnáct židovských a 70 křesťanských (!) kněží bylo tomu přítomno. Kněží se prý však tím ještě nespokojili, ale žádali ještě, aby Šalomoun řekl, co jest u člověka nejdůležitějším? Šalomoun odpověděl: Srdce. Lidu se zdálo, že jest ještě tuze mlád, a žádal, aby všichni náčelníci kmenů a Šalomoun přinesli suché pruty neb hole, napsali na ně svá jména, a či hůl ponese ovoce, ten bude králem. Druhého rána ukázalo se ovoce na holi Šalomounově, a tak se pak stal nástupcem Davidovým.

Jedné noci potom vplížil se *anděl smrti* při zavřených dveřích do Davidova paláce a stál před Davidem. Ten se ulekl a vytkl jemu, že ho nikým nepřipravil na svůj příchod. Anděl odpověděl: »Kolik jsem jich k tobě poslal! Ale tys jich nedbal! Kteří to byli ti poslové, jež by jsi byl ke mně poslal? Davide, kde jest tvůj otec Isaj a kde jest tvá matka, kde jsou tvoji bratři a tvůj přítel a tvoji soudcové, kde jest ten a onen?« Tu řekl David: »Ti sou mrtvi všichni! Což ty nevíš, že právě oni byli mými pošly k tobě? Teď přišla řada na tebe.«

Jiní tvrdí, že *zemřel* David, když kázal lidu. Ptáci to oznámili Šalomounovi a připravovali lidem při pohřbu Davidovu chlad pohybováním svých křídel; stalo se to hlavně proto, aby mrtvola neutrpěla slunečním žárem, neboť nemohla býti pro sobotu hned pochována. Pochován byl David v rajsském rouše v jeskyni Abrahamově.

*) Marie Riegrová, rodem Palacká, její života skutky. Napsala Marie Červinková-Riegrová. Str. 182 . . .

Šalomoun 'si na počátku své vlády vyžádal od Boha *moudrosti*; k tomu připověděna jest mu i sláva a bohatství. Pověsti to rozšířily a vypravují, že znal řeč ptáků a všech zvířat, větrové, duchové, běsi ho poslouchali a sloužili jemu, on měl nade vším velikou moc. Když se stal králem, poručil běsům, aby mu připravili koberec takové velikosti, aby se naň vešlo celé jeho vojsko. Chtěl-l se pak dostati na nějaké vzdálené místo, dal svůj trůn na onen koberec, k tomu všechno své služebnictvo a vojsko, seřaděné k boji. Po té poručil větru, aby odnesl koberec na to a ono místo, což se ovšem v okamžení stalo. Tak odešel jednou ráno ze Syrie, obědval v Eskatar v Persii a večerel v Kabúlu.

Přactvo a zvířata mu sloužila způsobem zvláštním. Pláci se vznášeli nad ním a kolem něho a dělali mu svými křídly stín, a chránili ho před zárem slunečním aneb mu také pohybem svých křídel přiváděli chlad. Každý pták měl své určité místo. Dudek byl jeho slidičem; vyhledával vodu, vyzvídal a dával zprávy. Kohout prý probouzel již Adama k ranní modlitbě, byl s Noemem v arše. Když ten hlasatel světla kokrhá, uleknou se temné mocnosti, běsi a ďáblové. Šalomoun měl kohouta stále ve svém průvodě. Na orlu někdy jezdival; kočka držela mu svici, když studoval Zákon. Jednou spatřila při své službě myš, pustila svíci a běžela za myši — neboť nedovedla opanovati svůj pud, svou přirozenost.

Jméno větru, který byl Šalomounovi k službám, bylo Ruhá. Ráno vál na měsíc daleko a večer vál též na měsíc daleko. Když se nalézal jednou král na koberci a byl nesen se svými lidmi po krajích, tu si myslil u sebe: Je ještě někomu tak veliká moc udělena jako mně? Ještě ani nedokončil myšlení své a tu se koberec zahnul a padl tak nešťastně, že mu zahynulo 10.000 lidí. Král se rozlítl a mrskal koberec a vítr bičem a volal: »Mírni se, Ruhá!« Ale Ruhá mu odvětil: »Mírni se ty, Šalomoune, pak se já budu též mírniti.« Šalomoun sklonil hlavu, zahabnen slovy větru.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Zdoba chrámů pomůckou při vyučování.

(Podává VÁCLAV HRUDKA.)

(Pokračování.)

Velmi zajímavé jsou pražské *památky mariánské úcty*. Četné kostely jsou zasvěceny Marii Panně. Proto největší část motivů z umělecké výzdoby chrámů vztahuje se k životu Panny, aneb jednotlivá umělecká díla svědčí o hluboce zakořeněném kultu nejblahošlavenější Panny u našeho lidu.

Pražské památky mariánské vyžadovaly by samy obsáhlé monografie. Zde podám jen drobné skizzy.

Dva obrazy mariánské jsou velmi vzácné a zdobí Prahu: *Madonna dešťová* a *svatoštěpánská*. Obě malby jsou dílem čtrnáctého

století; a pracovány nepochybně od domácích umělců pod vlivem italské školy. Svatoštěpánská vyniká vzácnou ušlechtilostí a jemností; vyšehradská vážností a noblessou.

Staročeské Madonny dělíváme *na čtyři typy*. Odlišné známky těchto typů snadno poznáme podle těchto údajů: Madonna svatoštěpánská patří k typu vyšehradskému. Vyšehradská dešťová a kopie Panny Marie Pickarské z Opolí u sv. Ignáce mají známky typu doudlebského. Svatovítské Madonny v pokladu i sakristii jsou z okruhu zlatokorunského. Madonna strahovské obrazárny tvoří se zbraslavským obrazem typ zvláštní, zbraslavský, význačný až bolným, těžko-myslným výrazem ve tváři Bohorodičky. Na rámu obrazu u sv. Štěpána jsou přimálovány drobné malby ze života Panny Marie, které obyčejně bývají uváděny: zvěstování, navštívení, narození, obřezání, zjevení, očišťování a seslání Ducha sv., nanebevzetí.

zaměstnáním svým celý den jest zabrán, celý den mimo dům tráví. V takových případech musí se matka vynasnažiti, aby nahradila nedostatek otcovské autority a moci. Ovšem zcela se jí to nepodaří, zvláště ne vůči odrostlejším již dětem; v rodině takové zůstává neblahá mezera.

I mělo by býti *prvním příkázáním pro každého otce, aby volný čas věnoval především svým dětkám*. Tato obět přinese mu hojně požehnání. Vždyť ve výchovné činnosti mužově spočívají zvláště mocné a blahodárné vlastnosti. Jeho obcování s dítkami není sice vždycky tak něžné, srdečné, důvěrné, jako obcování matčino, za to však dovede jeho větší přísnost a zdrželivost, jeho autorita a povýšenost vzbuditi v dětech uctivost, poslušnost a podrobenost. Dovede je uchrániti zhýčkáni a změkčilosti.

Nelze ovšem upříti, že otcům při díle výchovném překáží mnohdy prchlivost, jindy ctižádost a jindy opět, že se nedovedou vmysliti ve zvláštnosti dětské povahy. Třebas celý týden nestarali se o výchovu dítek, dopustí-li se tyto něčeho nepatřičného, rozprchlí se otcové, rozvášni se, křičí, lomozí, tlukou, bijí, jako by touto vášnivostí dalo se spraviti, čeho po celý čas nedbali. Jaký bývá toho následek? Matka, dítě sváděny jsou k neúpřímnosti, ke lživosti; raději zamlčí, raději uprou, co se nepatřičného stalo, aby takto předešly prchlivosti a vášni otcově.

Nemenší počet otců z pouhé ctižádosti tlačí a strkají syny své do lépe situovaných stavů a povolání, ač synové nemají přiměřeného nadání, potřebných vloh a schopností. Tak se *plní školy neschopnými žáky*, kteří jsou na obtíž a svízel jak učitelům tak spolužákům. Tak se zneptíjemňuje a ničí mládí mnoha mladých duší, kteréž pak po celý život jen s trpkostí vzpomínají na leta, jež strávily ve škole. A zaslepená veřejnost nevidí a nezná viny takovýchto ctižádostivých otců, nýbrž strká všecku vinu na školu, na učitele. (Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Šalomoun v pověstech Židů a Mohamedánů.

Duchové přinašeli Šalomounovi drahokamy, zlato, stříbro, perly, a čehokoliv si žádal. Neposlušné neb vzpurné duchy zavíral do skal, do železné skříně a do měděných lahví. Obyčejně zapečetil úkryt ten svou pečeti. — Satanové urobili jemu nádoby kuchyňské. Nádoby ty byly tak veliké a vysoké, že bylo třeba po žebříku na ně vystupovati. Každodenně se tam připravovalo sedm set moučných chlebů a dle toho i množství jiných pokrmů, ač Šalomoun sám jidával pouze kousek ječného chleba a sedával při tom ve společnosti nějakého chudého.

Když se nacházel v nejvyšší své slávě, připravil jednou velikou hostinu pro všechny druhy lidí a duchů, ptáků, ryb a všelikého stvoření světa, aby tak ukázal vděčnost svému Tvůrci. Zvolil k tomu se svolením Božím velikou louku při břehu mořském, a poručil duchům, aby k tomu přichystali dva tisíce sedm set nádob, každou o tisíce loket v průměru. Zabilo se tehdy 20.000 ovcí a jidla

všeho druhu byla připravena. Když bylo vše shromážděno, nepřehledné množství jídel a pozvaných, chtěl mu Bůh ukázati, jak se dovede starati o všeliké množství stvoření na světě. Vyslal na zemi obludu mořskou, a ta pravila Šalomounovi: »Ty dáváš hostinu všemu stvoření; postaráš se tedy dnes též o mne. Dej mně můj díl!« Šalomoun řekl: »Jdi do kuchyně, a jez podle hladu svého!« Zvíře ono šlo a shltalo všechna jídla, která tam byla připravena; pak se vrátilo a ještě křičelo hladem. —

Vida Šalomoun, že vše bylo jediným zvířetem pohlceno, obával se, že se nebude moci dobře postarati o ostatní stvoření. Zvíře ono ještě pravilo: »Já jedlo pouze třetinu denní potravy, kdo dá mně to ostatní?« Šalomoun řekl: »Tys pohltilo, co bylo přichystáno pro množství živoucích.« Na to dostal odpověď: »Nebýlo by zajisté slušným, abys mne odeslal s hladem, když mne Allah (bůh) k tobě poslal jako hosta. Nemůžeš-li ty vyhověti jedinému stvoření, jak si chtěl živiti běsy, lidi a čtvernožce?« — Poučen slovy těmi, obrátil se Šalomoun k Bohu, projevil lítost a prosil za odpuštění pro svou nevědomost, a Bůh mu odpustil.

Kdysi dostal se Šalomoun na svých výpravách do Sanaa v Jemenu (v Arabii), a když se mu ten kraj zalibil, sestoupil, aby tam vykonal modlitbu a dal jísti své družině. Když viděl jeho *dudek*, že jest zamětnán, odletěl a prohlížel v letu krásnou krajinu a usedl na konec na jednom stromu vedle jiného dudka. S tím počal hovor a zvěděl, že to město, které právě viděli, jest hlavním městem říše, v níž vládne královna jménem *Balkis*. Ona má dvanáct vojevůdců, a každý z nich má sto tisíc lidí pod svým velením. Lidé zdejší klanějí se slunci. — Zatím se stalo že pohřešoval Šalomoun dudka, neboť chtěl, aby jim našel vodu, a tázal se: »Kde jest dudek?« Orel odletěl, aby ho vyhledal, a potkal ho na cestě do království sábského a vrátili se spolu. Šalomoun ho uchopil a hrozil přísným trestem. Dudek volal: »Proroku, pomysli na soud a účty, jež ti bude skládati!« Šalomoun ho pustil, a dudek vypravoval že viděl království královny Sáby, dcery krále duchů. Šalomoun dal ihned napsati list, jimž vyzval královnu *Balkis*, aby přijala jeho víru, islám: »Ve jménu Boha milostrdného! Nevvyvyšuje se proti mně, ale přijďte a podrobte se mně!« Dal pak na to i svoji pečeť, a poslal jej do Sáby a pravil dudkovi: »Vezmi tyto psaní a vhod je mezi ně; pak odleť stranou a očekávej, jakou dají odpověď.«

Dudek učinil, jak mu bylo přikázáno. Přišel do Sáby, shledal všech sedm bran zavřených, obletěl celý palác a vletěl oknem do komaty královniny, a položil list na spící *Balkis*. Když se probudila a spatřila list, ulekla se, neboť poznala dle pečeti, že jest to list od Sulejmana, moudrého a mocného krále. Její rádcové již jí zdělili, že jest Šalomoun velmi mocný a že ho poslouchají duchové, zvířata a všechno stvoření. Královna byla již v tom okamžení jata k němu láskou a pravila: »Když dobudou králové nějakého města, zpustoší je a zabijí i nejsilnější obyvatele. Chci mu poslati dary. Je-li pouze králem, přijme ty dary: je-li však spolu i prorokem, odmítne je, a bude žádati islám, a pak nemůžeme odprovati.« — Ta rada byla schválena, a *Balkis* vyhledala z lidu sto mládců a sto panen, ktere nebylo lze od sebe rozeznati, neboť měli všichni stejně dlouhý vlas a neměli vousů. Do zavřené skřínky položila jasný rubín (čistou perlu) a jiné drahocenné věci. Zvolila pak poslem *Mundíra*, syna *Amru*, který byl tehdy nejslavnějším mužem, a dala mu ještě sedm mudrců a poučila ho takto: »Až vejdeš

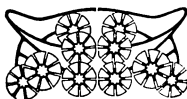
do báječného paláce Šalomounova, žádej ho nejprve aby rozeznal mládence od dívek; budeli mu to snadným, pak je prorokem. — Pak žádej, aby ti řekl, co jest ve skřínce uzavřeno, a jak lze perlu tu navléci. Řekne-li to způsobem správným, pak mu ty dary dej; v jiném případě je zase přines zpět. Ptej se ho, která jest to voda, jež nepřichází ani s nebe a ani se země, a přec hasí žízeň každého, kdo ji pije. Bude-li na tě pohlížeti s nadutostí a pýchou, pak víš, že jest pouze králem; neboj se ho, a mluv s ním odvážně. Bude-li však zdvořilým k tobě a dobrým, věz, že jest prorokem; poslouchej pak jeho slova pozorně a odpovídej mu pokorně a uctivě.◀

Jinde je připomenuto, že bylo Šalomounovi luštití takové hádanky, když jej Balkis navštívila.

Gabriel zvěstoval vše Šalomounovi a poučil ho zároveň, jak by na vše odpověděl. Démonové vydláždili po rozkazu královu místo, na němž měl býti posel královnin přijat, zlatými a stříbrnými cihlami; pro poselstvo nechali prázdná místa. — Nescíslné množství bylo tu shromážděno a očekávalo příchod a přijetí poselstva. Byli tu lidé, duchové, zvířata spoutaná i volně se pohybující. Uprostřed stál pak Šalomounův trůn, kol něho čtyři tisíce stolic pro knížata israelská, a nad nimi bylo ptactvo, jež svými rozpjatými křídly je mělo zakrývati. Poslové byli, jak viděli tu nádheru, omráčeni, a styděli se za svou chudobu a za nenatrné dary, jež přinesli, a jež byly v přirovnání s dlážděním Šalomounovým ničím. Čtyři kusy zlata, jež měli sebou, položili do prázdných míst. Když spařili divá zvířata, která tu též byla, báli se a nechťeli přistoupiti. ▶Přistupte bez bázně,◀ pravil král; ▶pro spravedlnost Šalomounovu se ani vám ani nikomu nic nestane zlého.◀ Prošli tedy řadou běsů a zvířat a dostali se k trůnu.

Šalomoun přijal Mundíra s velikou laskavostí a ten odevzdal mu královnin list. Hádanky rozluštil, ale darů královny nepřijal, neboť pravil: ▶Vy nemůžete rozmnožiti bohatství moje, jež mi udělil Všemohoucí.◀ Pak vyzval posla, aby zvěstoval všem, by přijali islám, sic že přijde s vítězícím a nepřemožitelným vojskem, a zmocní se Jemenu a Sábý a vyžene je odtamtud všechny. — Když to královna vše slyšela, vzkázala, že přijde k němu sama s náčelníky svého lidu. Po mnohých a velikých přípravách zavřela Balkis svůj trůn do nejzadnější komnaty v paláci a odnesla sebou všech sedmero klíčů, ustanovila i hlídače a služebníky, aby střežili onen trůn, a odešla. Když pak byla vzdálena jednu parasangu (půl druhé hodiny cesty) od Šalomounova ležení, zastavila se. Šalomoun jí poslal Benajahu, syna Jehojady, vstříc. Ten byl krásný jako ranní červánky, jako jitřenka, večernice a lilie. Ona před ním sestoupila a on se jí tázal: ▶Proč sestupuješ?◀ Ona pravila: ▶Před Šalomounem, svým pánem!◀ On řekl: ▶Nejsem Šalomoun, nýbrž jsem z jeho služebníků!◀ — Mohla si tedy pomyslit: Když již jeden z jeho služebníků jest takové krásy, jak teprve Šalomoun sám! ▶Neviděla jsi tva, ale pouze jeho lůžko.◀

(Pokračování.)

Půda dýchala dechem smrti, hmyz obletoval nás ustavičně a obtěžoval nás koumáním a bodnutím, jež často při naší chudokrevnosti hnísala v rány a vředy...»

Právě za těchto nevýslovných trampot, za těchto bezradných béd, Stanley znovu poznával význam náboženství. A jest nemalé ceny, že tak neohrožený muž mu dává toto veřejné svědectví: »Lidská společnost těší se ochraně, již poskytuje jí ozbrojený zákon. Ale ti, v nichž víra v Boha žije, ti pocítují se stejně jisti i v nejhlubších pustinách. Neviditelný dobrý vliv je obklopuje, k němuž mohou se uchylovati v nesnázích, vliv, jenž ušlechtilé myšlenky vnukává a útěchu v utrpení a odhodlanost dává ve chvíli, kdy člověk klesá již mdlobou. Rozumím tomu jen nedokonale, ale mám víru a důvěru. Víím, že vzýval-li jsem, moje prosba došla vyslyšení, a mně dostalo se síly a přispění. Jsem náchylen k zapominání a hrdosti, ale nemohu zapomenouti, že litoval jsem a poslouchal, kdykoli žalující myšlenka jako nahý meč vynořila se před mou duší. Zdolával jsem svou nevěru, modlil jsem se a byl jsem účasten milosti, jež mi vracela důvěru a veselou mysl na prospěch můj i ostatních.«

Ta jsou slova ze zkušeností pralesa, kde »monismus« nic neumí říci. Kde příroda se všemi svými realitami nejhrůzněji na člověka doléhá, tam musí duch býti k úplnému svému cílevědomí a síle probuzen; pak teprve rozumíme, že člověk musí se spojit s Tvůrcem všech věcí, nechce-li býti umačkan hmotou.

Čím blíže člověk přistupuje k nejtěžším úkolům životním, čím více zápasí s prasilami života v sobě a kolem sebe, čím více pod horečným napětím takových úkonů všechny nejhlubší síly musí býti vzbuzeny a pěstěny, tím symboličtějšího významu nabývá takový život, stává se rovnici velikého problému: člověk a život, duch a příroda, vůle a osud.

Stanleyův život není jen africkou epizodou; jest to obraz silných vzpruh pro každého, kdo srdnatě chce jíti životem.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Zvěděv Šalomoun o příchodu královny ze Sáby, svolal všechny své lidi a duchy a pravil jim: »Kdo z vás mohl by mně, dříve než se Balkis dostaví, přinést sem její trůn?« Jeden běs strašného vzhledu hned se přihlásil a pravil: »Já ti ho přinesu dříve, než vstaneš.« Šalomoun totiž sedával u soudu od rána až do večera. Šalomoun řekl: »Já to chci dříve.« Tu muž sběhlý v písmech svatých, řekl králi: »Já ti ho přinesu v okamžení.« — Všemohoucí mu udělil tu záračnou moc pro jeho velikou zbožnost. A hned tu byl její trůn.

Šalomoun přijal královnu s velikou nádherou. Posadil ji vedle sebe, že měla proti sobě svůj trůn ze Sáby. Tázal se jí, je-li to její trůn? Ona pravila: »Mohlo by se říci, že jest.« I poznal Šalomoun ihned její výtečné vlastnosti (chytrost) a dal jí k své sestře. Když přijala islám, pojal ji za manželku.

Jako se zde, v arabské pověsti, stává královna ze Sáby vyznavačkou islámu, tak jest v pověstech židovských ctitelkou Jahve. Proto byla u křesťanů ve vážnosti, že řekl o ní Pán: »Královna Poledne vstane s tímto pokolením o soudném dni a zavrhne je; neboť ona přišla od Poledne, aby slyšela Šalomounovu

moudrost. A hle, zde jest více než Šalomoun (Mat. 12. 42). Jmenují ji i prorokyni, zástupkyni pohanstva před Kristem, vzorem snažení se po moudrosti. — Výjev ten, setkání se královnou ze Sáby se Šalomounem byl se zálibou i na obrazech představován. —

Aby poznala hned jeho moudrost, přivedla sebou jinochy a dívky, narozené téhož dne i téže hodiny, stejně oděné a nerozeznatelné, skřínku s drahou perli, kterou měl Šalomoun provrtati a jí měl prostrčiti nit. Pak přinesla pohár, který měl naplniti vodou, jež by nebyla ani s nebe ani ze země. Tak jest to uvedeno v jiné báji. Král věděl, co jest ve skřínce, prve než byla otevřena. Perli provrtal drahokamem, šamírem, kterým prořezával bez hluku kov i kámen: kámen ten obdržel Šalomoun od knížete duchů. Nit prostrčil onou perli pomocí hedvábníka, jemuž za to dal moruši příbytkem. Pohár naplnil potem silného otroka, který jezdil před tím prudce na bujném, mladém oři.

Dle jiného podání vodou tou by byly slzy, které vycházejí z očí lidských, někdy hořké, jindy sladké. Aby rozeznal jinochy od dívek, poručil, aby dali všem vodu k umytí rukou. Dívky chytaly tekoucí vodu po svém východním zvyku do dlaní, jinoši však ji nechávali téci na svršek ruky. — Vypravují to ještě jinak: Jinoši dávali ruku, na niž byla nalita voda, hned k tváři, dívky ale dávaly vodu z levé ruky do pravé a pak se myly oběma rukama. — V 17. století měli v Amsterdamě, v domě bludiště, zvláštní umělecké dílo, jímž bylo v pohyblivých obrazech automaticky představováno ono setkání Šalomouna s královnou ze Sáby (popis toho ještě 1650 tiskn). — Jiní praví, že je rozeznal tím, že se jinoši celou rukou umývali, kdežto dívky pouze konečky prstů; aneb že jim dal ořechy a sladkosti; jinoši je dávali beze studu do svých šatů, dívky však byly stydlivý a dávaly to do šátků, jež měly na hlavách.

Též prý dala Balkís oněm dívkám a jinochům přirozené a uměle dělané květiny do rukou, a žádala, aby je Šalomoun rozeznal. Šalomoun si pomohl tím, že poslal na ony květiny včelky; ty ovšem sedaly pouze na přirozené květy, umělých mijely. *Calderon* zpracoval tuto látku ve svém kuse *»Sibila del Oriente«*, kde jsou arcif pouze dva svazky květů uvedeny; kytice *Astreas* z přirozených květin Arabie, a kytice *Palmyras* z nápodobených květin. Zatím dána mu byla jiná otázka, proč totiž tímž sklem křišťalovým některé předměty se zvětšují a jiné zmenšují? V tom volá Šalomoun: *»Ony květy jsou přirozené, tyto klamou. Nad oněmi bzučí včelky, nad těmito jsou a poletují pouze mouchy: ony pijí z květů čistý nektar, tyto obletující, je znečišťují.«* —

»Můj pane,« pravila královna ze Sáby, *»chci ti dáti tři hádanky. Rozluštíš-li je, poznám, že jsi muž moudrý, nerozluštíš-li je, budu věděti, že jsi jako ostatní lidé: Co jest to? Studně ze dřeva, vědro ze železa, které čerpají kameni a nechávají téci vodu. On pravil: »Rourka ličidla.« — Co jest to: »Vychází to ze země jako prach, jeho potravou jest prach, vylévá se to jako voda a hledí to k domu?« On řekl: »Nafta.« A opět řekl: »Jde to přede všemi jako vůdce, hlava se podobá třtině, jest to chloubou vznešených, hanbou chudých, slávou mrtvých, hanbou živých, radostí pactva a zármutkem ryb.« Řekl: »Koudeľ.« Tu řekla ona: »Nevěřila jsem slovům, až jsem přišla sama a přesvědčila se svýma očima, a věru ani polovina ze skutečnosti mně nebyla sdělena.«*

Šalomoun měl velmi krásnou dceru, o níž bylo prorocství, že bude míti chudého Israelitu za muže. Šalomoun jí dal na vzdálený ostrov, kde bylo 70 eu-

nuchů, kteří ji hlídali. Onen mladík, jenž jí byl osudem určen, nalézal se na cestě v poušti. Když nastala noc, neměl, kam by ulehl. Nalezl tam rozpuštěnou zdechlinu vola, a lehl si do ní, aby se ohřál. V tom přilétl orel a vzal zdechlinu s mladíkem a donesl ji právě na tu věž, kde byla Šalomounova dcera. Ta spatřila pak ráno tohoto mladíka, jenž byl velmi krásný, a vzala si ho za manžela. Svou krví napsal svatební úmluvu; Bůh a dva andělé jim byli svědky. Eunuchové to pak poznali a oznámili Šalomounovi. Ten přišel i poznal manžela a viděl, že jest i krásný i v Zákoně sběhlý, a děkoval za to Bohu.

Kdysi měl Šalomoun rozmluvu o předurčení s ptákem Anká. Šalomoun pravil, že má jakási matka na východě dceru a jiná na západě syna, a ti dva jsou si určeni a dostanou se za sebe. Anká tomu chtěl zabránit a odnesl mladého muže daleko. Nebylo to však nic platno.

Simurž odnesl dle Tabárho princeznu do svého hnízda, a tam vyrostla. Na východě byl pak princ, jenž jí byl určen. Toho jala kdys touha po cestování a došel až k hoře Káf, kde ona princezna v hnízdě onoho ptáka byla. Jak se z dále spatřili, hned byli jati k sobě láskou. Pod horou byly kůže lví a jiné kůže ze zvířat, jež Simurž pojídal. Jednou ho požádala dívka, aby jí donesl kůži z hrocha, která ležela dole. Mladík si před tím do oné kůže sedl a byl tak přinesen do hnízda, kde se s ním princezna bavila každého dne. Po roce chtěl přivésti Simurž princeznu k Šalomounovi a ukázati, že se tenkrát nestalo, co bylo předurčeno, a donesl kůži s princeznou před Šalomouna. Šalomoun pravil: »Vyjděte!« A nyní vyšli tři. Zahanben odletěl Simurž.

Muž nesl mléko a našel žiznivého hada. Dal mu mléka a pak chtěl mítí slíbený za to poklad. Tu však vyskočil had na člověka a otočil se mu kolem krku. »Chci tě zabít, neboť jsi mi vzal všechno mé zlato.« Šli k Šalomounovi, aby to rozsoudil. »Sestup s hrdla, nemáš mítí před soudem výhody.« Muži pak řekli: »Šlápni jemu na hlavu, neboť jest psáno: Ona potře hlavu tvou« — —

Veliké moci své dosáhl Šalomoun tím, že měl u sebe zvláštní kouzlo, talisman, drahokam neb dle jiných bájí prsten a řetěz, na nichž bylo vyryto jméno Boha. Tím mohl provésti vše. Ten přinesen mu byl Gabrielem. Prsten ten vzat byl po vůli Boží z ráje a svítil jako třpytící se hvězda, a zářil jako blesk a voněl jako mošus. Na něm byl nápis psaný bez pera: »Není Boha kromě Boha, a Mohamed jest jeho prorok.« Na druhé straně pak bylo psáno: »Není boha kromě Alláha; vše zhyne, co k cíli nevede; on má vládu a vše se k němu vrací.« Anděl odevzdal prsten Šalomounovi a přál mu štěstí. To jest prsten, který měl na prstu prý i Adam, dokud se nacházel v ráji; když hřešil, sletěl prsten sám s jeho prstu a utekl se k trůnu Božím. Kdo neřekl vyznání islámu: »Není boha kromě Boha, a Mohammed jest jeho prorok,« nesnesl záře toho prstenu. Šalomounovi bylo pak zjeveno i Bismillah (ve jménu Boha milosrdného a slitovného), a jakmile to nad něčím proslovil, hned mu to bylo prodobeno. Dle jiné pověsti nalezl Šalomoun tento zázračný prsten v rybě.

Podle biblického vypravování hřešil Šalomoun ku konci svého šťastného života též tím, že dovolil modloslužbu, ano že se i sám klaněl modlám. — Báje ho hledí omluviti a vykládá, že učinil kdysi výpravu proti modlářskému králi Sidrunovi, aby ho obrátil. Krále zabil a zajal jeho krásnou dceru. Ta nařikala pro svého otce, a Šalomoun ji hleděl potěšiti; ona pravila, že se potěší, když jí postaví kamennou sochu dle obrazu jejího otce. Král tak učinil, a to byla ona

modla, kterou se provinil. Asat mu vytkl jeho vinu, a Šalomoun toho litoval a řekl: »Bohu náležíme a k němu se vrátíme.« Vrátiv se do paláce, rozbil onu sochu a dceru Sidrunovu ztrestal. Posypal hlavu svou popelem a činil pokání dnem i nocí. V noci odevzdal svůj prsten ku střežení dívky jménem Žarada. Ale démon Sachar (Ašmedaj) došel k oné dívce v podobě Šalomounově a vzal jí ten prsten, navlékl ho na svůj prst, posadil se na Šalomounův trůn a přijímal ihned služby a poklony lidí a duchů. Šalomoun se vrátil a žádal, aby mu Žarada dala prsten, ta však tvrdila, že ho již dala Šalomounovi; jeho nyní již neznala, že se snad o něco změnil. I viděl Šalomoun, že sedí na jeho trůně někdo jiný, a poznal, že jest to asi trest za jeho provinění proti Bohu, a odešel.

Vypravuje se, že chodil po zemi a vyzbebrával si svůj chleb jako žebrák. Když se ho tázali, jak se jmenuje, říkával: »Šalomoun«. Avšak nikdo mu nevěřil a domnívali se, že jest to nemoudrý nějaký člověk a házeli mu prach do očí a smáli se mu. Kdysi se stalo, že žádal v jednom israelském domě přístřeší a pohostinství. Muž nebyl doma a manželka ho odkázala, aby šel si odpočinout do zahrady. On tam napil se vody, najedl ovoce a pak usnul. Tu vzal jakýs černý had, který Šalomouna poznal, do úst svých vonnou ratolístku a odháněl od jeho tváře mouchy a komáry. Muž se vrátil a byl tím překvapen, co se dělo. Přiblížil se tedy k Šalomounovi a had zalezl a Israelita pravil: »My poznáváme tvou velikou důstojnost a ochranu, kterou máš u Boha. Náš dům buď domem tvým. Dáme ti i dceru svou za manželku.« — Šalomoun nabídku přijal a zůstal u nich po tři dni. Čtvrtého dne odešel k moři, neboť nechtěl jim déle býti obtížným. Zatím se stal Sachar lidem protivným, vydával nařízení proti víře a náboženství, mijel lidi a vyhledával společnost bésů. Asat poznal, že ten, který jest na trůně, není Šalomoun, ale že jest to sám démon.

(Pokračování.)

Na sklonku XXX. ročníku „Vlasti“.

Na rozhraní dvou ročníků, dvou desetiletí stojíme; třicátý s pomocí Boží jsme skončili a novou desítku počínáme. Těžké chmury přeletěly na počátku tohoto ročníku. Na věky opustil nás zakladatel, do všeho tak zapracovaný, s tolikými zkušenostmi, jenž stál u kolébky »Vlasti«, tuto řídil, vedl do únavy. Vypadlo péro z ruky jeho, uhaslo oko jeho na vždy.

Byv pověřen redakcí listu, přijal jsem úkol ten ne bez mnohých obav. Do listu přispíval jsem — pravda — třicet roků, ale vedení a řízení jeho si nikdy nevěšimal. Jenom na nutkání výboru, na slib spolupracovníků, že budou mně nápomocni, na podporu personálu v družstvu Vlasti uvázal jsem se v pořadatelsví listu mně tak milého. Úkol to nemalý při tak přísné kritice nového redaktora, při tolika radách, co a jak by mělo ve »Vlasti« býti, co radno změnit, vypustit, při nepřízni lidské a jiných četných ohledech. A především nutno zachovati ráz listu, jaký v něm třicet roků panoval, dobře působil, prospíval tak, že při úmrtí zakladateli i nepřátelům uznání dali.

Celý ročník leží před čtenáři; vynášíte-li soud, přihlédněte k obtížím a účelu, jenž nemůže vzat býti se zřetele. Čtěte a suďte upřímně, povězte a

zákonem z r. 1907 dané ve smyslu obou resolucí plně využil. Proto překvapilo velice, když někteří středoškolští katecheti v poslední době svoji žádost na ministerstvo vyučování obnovili, že zemská školní rada žádosti ty petentům prostě vrátila s podotknutím, že ministerstvo kultu již jednou o žádosti té bylo rozhodlo, ba v jednom případě i s poznámkou o nevhodnosti obnovené podobné žádosti. Postup ten jest arci naprosto ilegální, neboť je-li středoškolský profesor povinen své žádosti ministerstvu předkládati cestou předepsanou, t. j. skrze ředitelství ústavu a zemskou školní radu, jest zemská školní rada stejně povinna žádosti ty adressátu zaslati.

Česká sekce středoškolských profesorů bude se domáhati podpory nejd. episkopátu rakouského u c. k. ministra vyučování, aby ve svém dobrém zdání, k němuž ho zákon opravňuje, šetřil souhlasného přání obou sněmovén a v mezích své moci odstranil nesrovnalost, již středoškolští katecheti ve srovnání se světskými silami tolik jsou zkracováni.

K vůli úplnosti dodávám, že z Moravy učiněn byl pokus docílití toho, aby dle analogie s fakultou filosofickou za zkoušku způsobilosti k vyučování náboženství na středních školách pokládáno bylo *absolvování* fakulty theologické, a aby tudíž do státní služby započítávána byla léta po *vysvěcení* pozbytá. Lze pochybovati, že by Ordinariáty upustiti chtěly od požadavku zvláštního průkazu způsobilosti k vyučování na škole střední, zvláště nyní, kdy všechny biskupské Ordinariáty v Čechách své požadavky při zkouškách kandidátů učitelského úřadu náboženství při školách středních nově formulovaly. Jak mně posl. Mons. Dr. C. Stojan sdělil, byl také moravský petent s touto žádostí odmítnut. Jeho Excelence biskup Zschokke projevil vůči řečenému poslanci názor, že by takové pojímání způsobilosti přičilo se konkordátu; naproti tomu pronesl se vůči těmž poslancí ministeriální referent ze *způsobu approbace k vyučování náboženství jest interní záležitostí církevní*, do níž ministerstvo zasahovati nemůže a nechce.

Jak je známo, přes všechn spěch obou sněmoven učitelská pragmatika dosud uzákoněna nebyla. Upravujíc příznivěji jednak služební poměr supplementů, jednak pense vdovské, poskytuje středoškolským katechetům jen výhodu zvýšení druhé, čtvrté a páté kvinkvenálky o 100 korun.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Za doby své vlády složil Sachar knihy o kouzlech a kouzelnictví, a za pečeti je pečeti Šalomounovou a ukryl je pod jeho trůnem. Když pak Šalomoun zemřel, vyndali je satanové a rozšiřovali jimi pověru pod jménem Šalomounovým. Když chtěli poznati a ukázati, že se na trůně Šalomounově nalézá skutečný démon, šli a počali před ním čísti zákon Mojžišův. Démon toho sněsti nemohl a zmizel s trůnu a zahodil pečeť a prsten Šalomounův do moře. Z rozkazu Božího dostal se onen prsten do jakés ryby. Rybu tu daroval rybář Šalomounovi za to, že mu pomáhal při práci. Šalomoun ji zase dal své manželce, aby ji připravila. Když ji otevřela, vyšlo z ní světlo, že byl osvícen celý dům. Šalomoun vzal onen prsten na svůj prst a hned se mu všechno tvorstvo kla-

nělo. Jakmile se zase ujal vlády, dal přivést démona Sachra svázaného, a hodil ho se všemi jeho přívrženci do moře.

Tedy přikázal Bůh, aby byli k Šalomounovi přivedeni běsové celého světa. Větrové je v okamžiku shromáždili, a tu spatřil Šalomoun prapodivné postavy. Někteří měli tvář na ramenou, a z jejich úst vycházely hořící jiskry; jiní chodili o čtyřech nohou, měli modré oči, zelenou tvář a černé tělo. Někteří měli obličej a tvář jako lví a těla slonů, a vydávali zvuky oslí. Mezi těmi upozoroval Šalomoun satana, který byl půl pes a z poloviny jako kočka s velikým rypákem. I tázal se ho: »Kdo jsi ty?« On odpověděl: »Ó, proroku Boží, já jsem Mahr ben Hafáf ben Kilhá ben Žaz'ám, jehčž sebou nosíval Noe.« — »A jaké máš zaměstnání vlastně?« On odpověděl: »Hru a pití vína; já vytlačuji vinnou šťávu z hroznů a dávám ji lidem pít jako víno. Kdo je pije, ten se jím zachmuří. Přebývám v jednom údolí Indie. My svádíme lidi k pití vína, hrám na harfu, ku lži, klamnému svědectví, vraždě a jiným hříchům.« — Tak se jednotliví satanové představovali Šalomounovi, a on poručil, aby byli svázáni řetězy a pouty. Jednoho spatřil, který byl hroznější všech ostatních; oheň šel mu z úst a štěkal jako pes, krev kapala s jeho vlasů a po straně měl meč a nůž. I toho se tázal Šalomoun po jeho zaměstnání a on pravil: »Žádná krev se neprolévá na zemi beze mne. Řetěz, který vidíš na mém hrdle, je z krve Abelovy.« I toho chtěl Šalomoun svázat. Ale on pravil jemu: »Nečň tak, já svolám všechny obry, a slíbíme tobě, že nebudeme za tvého panování nic zlého provádět.« Šalomoun ho tedy nechal na svobodě. Mnohé jiné však spoutal.

Šalomoun byl velice zbožným a vykonával předepsané modlitby velmi pravidelně. Jednoho dne zapomněl na denní modlitby a nastal večer. Bůh vrátil pro Šalomouna slunce o několik stupňů zpět, aby mohl Šalomoun vykonat ony modlitby ještě za dne.

Eliáš a Chidr.

Z ostatních biblických osob pozdější doby vynikají v pověstech nejvíce Eliáš, Jonáš, Baruch, Esdráš a Ester. Jest zajímavo, pozorovati, jak tu snesla někdy pověst vlastnosti a činy jedné anebo více osob na svou zamilovanou osobu, bez ohledu na místo a dobu dějů.

Východní pověsti mluví tak často o mytické osobě jakéhosi Al-Chidra, (o němž již jsme se zmínili ve vypravování o Mojžíšovi). Jméno to značí: ten ZELENÝ, proto že jest stále zelený, živý, a píše to jméno v našich písmenech velmi různě: Chidr, Chudr, Chidher, Khidr, Khudr, Cnadir. Jemu se připisuje, co jest vypravováno o Henochovi, Hudovi, Eliáši, Alexandru Velikém, on jest i sv. Jiří, snad i eg. Horus a j. Dle jiných znění byl Chidr jinou osobou než Eliáš a Alexander, ale žil s nimi. Chidr se dostal do ráje a našel tu pramen živé vody, t. j. vody, která oživuje. I svlékl se a vešel do vody a pil z ní, a stal se tak nesmrtelným. Pak se postavil u pramene a stál tam nepohnutě, až přišel Alexander Veliký. V okamžení, kdy řekl Alexandru: »Tu jest ten pramen!« ztratili se Alexandru, a tomu zůstal pramen zavřen, a proto Alexandr nemohl dosáhnouti nesmrtelnosti, jak by si byl přál.

Dle persko-řecké pověsti ukazoval Eliáš Chidrovi cestu k prameni života. Když se tam dostali, chtěli se posílit jídelm a nápojem. Ku chlebu vzali usušenou a nasolenou rybu, kterou dal jeden z nich napřed do živé vody. Ryba tam ožila

a vyklouzla mu z ruky, tak že ji až po dlouhé námaze zase chytili. Z toho seznali, že jsou u pramene života a pili z něho oba. Eliáš byl hlídačem toho pramene, který se nalézá v ráji, kde arcif Eliáš žije.

Po Sibyllině věštbě dostává se zbožným, kteří jsou určeni pro ráj, s nebe nápoje, jako med sladkého. Židé měli pověst o tajemné studni, jejíž voda zázračně oživuje. Když táhli z Egypta, dostalo se jim takové vody pro zásluhy a ctnosti Marie, sestry Mojžíšovy. Po Mariině smrti jim byla však studnice vzata a ponořena do jezera Tiberiadského. Někdy se vynoří a působí svou zázračnou mocí na ty, kteří se tam právě koupají. Kdys šel (dle Talmudu) jakýs málomocný do Tiberias, aby se vykoupal v jezeru, a tu právě vystoupila studničná voda Mariina, a on byl očištěn a uzdraven. Na otázku, kde jest ta studně, odpovídá výklad: »Kdo vystoupí na horu Ješimon, spatří v jezeru Tiberias jakoby malý cedník; to jest studně Mariina.« U alchymistů znali také Mariinu lázeň, balneum Mariae, v níž si připravovali horko, jehož bylo třeba ke kameni mudrců. Židovka Maria, kterou stotožňují se sestrou Mojžíšovou, vynalezla prý mnohé chemické sloučeniny, snad lučavky. Starý řecký spisovatel Ostanes dí, že byla dcerou sábského krále; Nizami zase praví, že byla syrskou princeznou, která navštívila Alexandrův dvůr a seznala od Aristotela, jak se dělá zlato. Zmínku o tom má Ventura: »O způsobu přístrojení kamene filosofického« (vydal O. Zachar) str. 123.

Chidr by byl vedl Israelity pouští z Egypta a Rudým mořem jako sloup. Při »stoku dvou moří« ho nalezl Mojžíš. To bylo vykládáno o stoku moře řeckého a perského, jinak o zálivu perském při ústí Eufratu a Tigridu, jinak také o místech pramenů Eufratu a Tigridu, které byly v ráji. Nyní jest úlohou Al-Chidrovou, chrániti lidi a pomáhati jim. Někdy může býti ve dvou osobách. Chodí stále po světě, Chidr po moři a Eliáš po souši, a sejdou se v Miná u Mekky v den »zastávky poutníků«. Řekům dělá tutěž službu sv. Mikoláš, patron námořníkův. Chidr jest zaměněn také s Heliem, ale to jest Ali Mohamedánů; i s Fineem ho lze stotožňovati; ten udělal na zemi 12 zázraků a přijde na konci světa jako Eliáš ve zvláštní úloze. Duch Boží sám (dle sem. jest to i vitr) přenáší al-Chidra z místa na místo. K němu se můžeme modliti vždycky; on to zví, ať jest kdekoliv. V pátek prý navštěvuje po řadě mohamedánské svatyně; jeden pátek jest v Mekce, druhý v Medině, třetí v Jerusalemě, pak v El-Kúba a v Et-Túr. Jí pouze dvakrát týdně a hasí svou žízeň z pramene Zemzem v Mekce a pak ze Šalomounova vodovodu v Jerusalemě. Někdy se také koupá v Siloe. Asi mili severně od rybníků Šalomounových jest jeden z jeho mnohých náhrobků a při něm jest jaksi dům choromyslných. Sem vodí choré lidi ze všech tří domácích náboženství; tu je přivazují k řetězu a ponechávají je na dvoře někdy i 40 dní při chlebu a vodě, řecký kněz nad nimi čítá evangelium, někdy je dle přání také mrskají — a oni prý se tu uzdravují. U kaple sv. Jiří u Ben-Hinnom usmrtí prý před soudným dnem Kristus Antikrista. Eliáš jest dle mínění horlivců při každé obřizce přítomen; o Velikonoci se mu dostává u Židů pohoru vína a příboru. Armeni zase se domnívají, že když jim upadne kousek chleba na zemi, jest přítomen Mar Žiržis (Jiří), který si ho tak vezme.

U onoho náhrobku Chidrova se prý stalo nedávno něco neobyčejného. Řecký kněz tam podával v chrámu sv. přijímání. Jak známo, dává se u nich chléb do vína a pak se obé lžičkou podává. Nějakou nehodou se mu stalo,

že se utrousila částečka, když ji lžičkou podával k ústům přijímajícího. Padla na jeho obuv, v té a v kameni pod obuví udělala se ihned díra. Knězi udělala se rána v noze, na kterou potom zemřel. Po čase sem přišel člověk, mající ošklivou nemoc, a klekl si právě na onen kámen se znamením po částce Nejvyššího, a modlil se za své uzdravení a v okamžení se uzdravil. Pověst o tom se záhy rozšířila; lidé sem chodili a vodili sem nemocné, kteří se na onom kameni uzdravovali. I sultán Moskovitů o tom zaslechl a žádal si toho kamene pro svůj lid. Poslal vojínem list do Joppe k řeckému patriarchovi, a žádal, aby byl kámen vyňat a zaslán do Joppe. Patriarcha byl sultánu zavázán vděčností, a proto vykonal ihned jeho přání; kámen byl vzat a dovezen do Joppe, ale když ho chtěli bárkou dovézt na válečnou loď, odrážel sv. Jiří sám malou loďku od velikého korábu. To oznámili patriarchovi; kámen byl s velikou úctou vrácen do svatyně Chidrový a jest tam dosud. —

Eliáš přijde dle Mal. 3¹⁻²⁸ jako posel před hrozným dnem, objeví se na zemi, jak vykládáno dle Mt 17, 10; 27, 47, 49; 16, 14; bude bojovati spolu s Mojžíšem proti zvířeti posledních dob (Zjev. 11, 3). V básni »Muspilli« zvané, z knihy Ludvíka Německého, jest tato naděje také vylíčena; v bájích slovanských přemáhá Eliáš ďábla anebo Jidáše bleskem a hřměním. — »Až přijde Eliáš« značivá odklad na dlouho, na věčnost, jako »ad calendas Graecas«. — Na onom světě Eliáš budí Abrahama, Isáka a Jakoba, myje jim ruce a čeká, až se každý pomodlí; kdyby se ti tři modlili společně, vyvolali by Messiáše před časem! —
(Pokračování.)

FEUILLETON.

Výchovné prvky výcviku vojenského.

Píše EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

Z dějin známi jsou národové, u nichž všechna výchova mládeže měla za účel vycvičiti zdatné válečníky. Vítěznými válkami stali se tito národové světovými. Na dávných *Rimanech* spatřujeme toho nejtypičtější doklad. Jich známá: »*virtus romana*« vypěstěna byla v dobách válečných. I u *Spartanů* výchova mládeže měla za účel získati statečné obránce vlasti. Bičování jinochů před oltářem Artemidiným mělo je uvýtkati snášení velikých strastí v době bojovné. Jinoch, který nejvíce ran snesl, bómónikés, vítěz u oltáře, všeobecně byl považován za nadějného válečníka. I výchova starých Germánů směřovala k tomu, aby vypěstěn byl v mládeži duch bojovný a ona záhy zvykala obtížím válečného žiti.

Ovšem tím nikterak není řečeno, že v této výchově bylo též s dostatek kulturních prvků, a že by se slušelo vrátiti se k těmto methodám. Vzpomeňme jen stálých

válek a téměř ustavičných bojů mezi kmeny indianskými a Negry, a poznáme ihned, že přímý výchovný vliv válka nikdy nemá. Ale že válkou mnohé ethické stránky v lidstvu se probuzejí, pouhý pohled na nynější chování mnohých lidí, vojinů a nevojinů, nám dokazuje. Leč o tom později.

Za to je nesporno, že *výchova vojenská* má v sobě mnoho živoucích, ethických prvků, způsobilých k výchově pevného a přímého charakteru. Navykání k naprosté poslušnosti, jak se jeví v exercice, je snad v tom směru nejdůležitější. Mladý muž uvyká jí »podle předpisu«, přesně a řádně jednati, a tak nabývá porozumění pro to, že jednotlivec musí se podřobiti a přizpůsobiti celku. To je důkladná škola pro výchovu lidské vůle. Je však potřebí, aby nováčkům také s *hlediska psychologického bylo vyloženo*, proč se ten či onen úkon na nich žádá, jaký jest jeho cíl.

Tato naprostá poslušnost vojína k rozkazům představeného, je tu výborným *obrazem a symbolem oné poslušnosti, kterou má naše tělo osvědčovati vyšší součástce naší přirozenosti, duši*. »Škola vojenského drillu je tekořka pomocnou školou pro emancipaci člověka od tyranie subje-

tato rakovina ducha společenský organism v takové míře, že nastala krise léčení železem a ohněm. Cesta k dokonalému uzdravení a trvalému míru vede nejprve ke Kristu, králi míru. On jediný dává jednotlivcům i národům mír, který »svět dáti nemůže,« protože ho nemá, jsou-li jen dobré vůle, aby plnili zákon *spravedlnosti* dávající cisaři, co je cisařovo, a co jest Božího, Bohu. Se zákonem *spravedlnosti* nechť se snoubí zákon obětavé *lásky*. Výkvět národů rakouských obětuje na válečném poli svou krev i život, obětujeme raněným a v chudobě a nouzi jich pozůstalým aspoň přebytek svého majetku.

Před sto lety byla po hrozné francouzské revoluci a evropské válce uzavřena »*svatá aliance*« tři mocnářů, aby »na *základech křesťanských*« byl zaručen mír trvalý. Jak bylo *základů* těch v 19. století šetřeno, s bolestí vzpomínají věřící křesťané, a varují: »Discite moniti.« Učte se z historie.

Modleme se a pracujme ve službách lásky křesťanské jakožto obětaví křesťané a věrní říši občané, aby válka, hroznější všech válek věků minulých, měla po vítězném tažení mír trvalejší, požehnaný novým kulturním rozkvětem říše Rakouské na základech pravdy a svatosti říše Kristovy. —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Vypravování o Jonášovi.

A stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi, synu Amitai, takto: »Vstaň, jdi do Ninive, velikého města, a varuj jeho obyvatele přede mnou a hlásej jim: Neobráte-li se od svých špatných cest a od svých násilností, tak vás Hospodin, israelský Bůh, zničí!« A slyšel Jonáš slova, jež k němu promlouval Hospodin, a řekl sám k sobě: »Poslal mne Jahve kdysi k obyvatelům Jerusalema, a já jsem tam hlásal: Vaše zloba vystoupila až ke mně: již jen krátká doba, a Jerusalem bude zničen, a vy budete odvedeni do cizí země! A slyšeli to synové israelští a ulekli se, a obrátili se k Hospodinu svému; on však litoval toho zla, kterým jim hrozil, a neprovedl toho. A pozorovali pak synové israelští, že se slova Jahve nesplnila, a pravili mně: Lež jsi ohlašoval ve jménu Hospodinově! Neboť neposlal tebe, abys nám taková slova hlásal, nýbrž ty jsi si je sám vymyslel! — A nyní mám jíti do Ninive a jim jménem Jahveovým říci: Přejde na vás ku konci veliké neštěstí?! A oni se toho uleknou a obrátí se k Hospodinu, a on bude toho, čím hrozil, zase litovati, a ten cizí lid mně řekne: Falešný a lživý prorok jest tento muž! — Není mi to již dosti, že jsem v očích svého lidu opovrženým, mám býti opovrženým i u cizích a dalekých národů? Uteku od Jahve a nepůjdu do Ninive, do nečisté země, kde se prorocství Hospodinových nikdo nebojí.«

Výklady židovské doplňovaly tu, že byl Jonáš jednou dříve poslán do Jerusalema, že tam kázal a lid obrátil, že se pak jeho hrozba nesplnila a lid ho počal jmenovati »lživým prorokem«. Dle jiných výkladů nechtěl se odebrati do Ninive proto, že nechtěl přispívati ku pomoci a záchraně nepřátelům israelským, nechtěl, aby snad se neukázali Ninivetští hodnějšími a poslušnějšími, než byl lid israelský.

A vstal Jonáš a chtěl uprchnouti do Taršíše, a šel proto do přístavního města Joppe. A stalo se, když se dostal do města a přišel k mořskému břehu a tázal se lidí, kteří tam stáli: »Můžete mi snad říci, kdy asi odtud nějaká loď vyjede do Taršíše?« odpověděli mu oni: »Bude to ještě mnoho dni trvati než ta loď, která předvířem vyjela do Taršíše, se zase vrátí.« A doslechl Jonáš tuto zprávu a bylo mu úzko. Tu však zdvihl Jahve veliký vítr a povstala veliká bouře, tak že se ta loď Joppenská, která vyjela do Taršíše, zase musila vrátiti do přístavu, aby se zachránila. Spatřiv to Jonáš, zradoval se a řekl: »Teď vím, že bude má cesta šťastnou!« A zašel Jonáš k správci lodi a dal jemu 4000 zlatých denárů za převoz, vybral si místo ve spodku lodi a sedl si tam. Jinde stojí, že zaplatil 40.000 denárů, aby bylo tím prokázáno, že byl Jonáš zámožným.

A když se vzdálila loď poněkud od břehu, vyslal Jahve veliký a prudký vítr, který způsobil vysoké vlny, že byla loď na pokraji záhuby. Při tom spozorovali lodníci, že lodi, které pluly kolem nich, netrpěly žádným větrem, což jim bylo jasným znamením, že byla pouze jejich loď sama navštívena onou prudkou bouří. Tím byli velice polekáni a pravili: »Jsme syny sedmdesáti různých národů a každý jest zde ve jménu svého boha. Ať volá každý ke svým bohům, a onen bůh, který nám v naší úzkosti přispěje a odejme od moře to prudké zuření, bude naším bohem, a budeme mu sloužiti a jemu se všichni klaněti.« A učinili tak, jak si řekli, a volali velikým hlasem k svým bohům. Moře však neustávalo od svého bouření, ano bouře a vítr rostl a stával se vždy hrozivějším.

Zatím, když tonuli všichni u velikém strachu, byl Jonáš na svém místě a spal a chrápal. Tu přišel k němu správce lodi (kormidelník) a řekl jemu: »My jsme všichni odevzdáni na smrt a ty tu spíš? Vstaň a rci mi, z kterého národa jsi?« Jonáš odvětil: »Jsem Hebrejec!« Řekl pak správce lodi: »Slyšel jsem, že jest tvůj bůh velmi mocný a veliký. Vzávej ho ty, snad udělá jeden z těch velikých divů, jež způsobil kdysi na moři!« Jonáš však mu řekl: »Tato bouře povstala pro mne, a vím, že se moře dříve neupokojí, dokud mne do něho nevhodíte.« A poručil správce lodi, aby metali los, a los padl na Jonáše. A pozorovali to všichni lidé a pravili: »Teď poznáváme, že mluvil onen Hebrejec pravdu! Ať ho jen hodí do moře, abychom snad pro jednoho člověka všichni nezahynuli!« Správce lodi však řekl: »Nesmíme hned prolévat krev! Vyhodíme nejdříve všechny lodní věci do moře, abychom snad ulehčili lodi, a pak se budeme snažiti, abychom se dostali k břehu.« A vházeli všechno lodní nářadí do moře, a pracovali, aby se dostali ku břehu, což se jim však nezdařilo, neboť moře bylo stále stejně bouřlivé. I řekl jim Jonáš: »Neřekl jsem vám, že se moře neupokojí dříve, dokud mne tam nevhodíte?« Tu vzali Jonáše a ponořili ho do moře až po kolena. A hle, moře ustávalo od svého zuření. Radovali se tomu všichni a vytáhli zase Jonáše z vody. Tu se počalo moře znovu bouřiti, a báli se opět, že snad všichni v té bouři zahynou. Rychle vzali Jonáše a ponořili ho do vody až po pás; vlny se po té ihned ztíšily a bouře ustala. Když pak Jonáše zase z vody vyzdvihli, počala bouře znovu a hrála si s lodí, tak že byli všichni u veliké úzkosti. Pak vzali konečně Jonáše a hodili ho do moře.

(Dokončení.)

logickou nutností následuje: Jen kde se fyziologický zákon vzniku a vzrůstu stromu křesťanství *neporušeně zachová*, tam jeho zdravý život a plod křesťanské kultury *potrvá*. — Nám v XX. století, jako křesťanům druhého a třetího století, jedná se o to, co hlásali *apoštolové*, t. j. co jim zjevil *Kristus*. A to nelze jinak dokázati, než svědectvím těch *církví*, které apoštolové založili kázáním živého slova Božího. —

Kořenem autority, tradice i písma se nám objeví autorita Toho, jenž se světu slovy ohlásil a skutky dosvědčil: »Já jsem cesta, pravda a život« — Ježíš Kristus, král říše pravdy a svatosti v církvi katolické. —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Uřčil pak Hospodin, aby zvláštní ryba rozevřela tam v té chvíli svou tlamu a pohltila Jonáše. Jonáš se dostal tak do vnitra ryby a spatřil tam, jak visela na vnitřnostech ryby perla, a svítila jako slunce o polednách. A díval se Jonáš očima ryby oné jako oknem a viděl vše, co se nalézá v moři a jeho hlubinách. A pravila mu pojednou ona ryba: »Já se o tebe velice strachuji, neboť se dnes přiblížil tvůj konec.« Jonáš se velice ulekl a tázal se: »Viděla jsi snad něco, že ke mně tak mluvíš?« Ryba odvětila: »Věz, že mne dnes leviathan (mořská obluda) pohltí.« Privil Jonáš: »Doveď mne tedy k leviathanovi a já tě ochráním od smrti!« A ryba ho přivedla v okamžení k leviathanovi, a Jonáš promluvil k němu takto: »Přišel jsem a sestoupil jsem, abych shlédl tvé bydliště.« Leviathan řekl: »Co máme my společného?« Řekl Jonáš: »Chtěl jsem viděti tu rybu, kterou uřčil Hospodin k hodům spravedlivých.« (Podle pověsti byl leviathan nesmírně veliký a Bůh uřčil, že bude jeden exemplář, tedy právě tento leviathan, zabit a připraven k hodům spravedlivých v nebesích.) Leviathan se ulekl a odstranil se a vzdálil se od Jonáše na dva dni cesty. Jonáš řekl pak rybě: »Zachránil jsem tě od záhuby a nyní chci tebe prositi, abys mne vedla na místa, jejichž poznání jest srdci člověka příjemno.« — »Pouze řekneš-li mi, co jsi s leviathanem hovořil?« Jonáš jí to slíbil a vypravoval rybě, jak byl leviathan stvořen a k čemu jest ještě určen.

Mezi tím dostali se do Rudého moře. Tam spatřil Jonáš mnoho stezek na dně mořském, a ryba mu to vše vysvětlovala: »To jsou cesty, kterými kráčeli synové israelští, když přecházeli suchou nohou rudé moře.« Dle pověsti měl tam každý ze dvanácti kmenů svou zvláštní cestu. Farao egyptský pak prý tam byl na dně držán padesát dní, až uznával moc Boha. Pak mu ukázala ryba ještě tu hlubinu, kde se synové Korachovi ustavičně modlí za svého otce.

A zůstal Jonáš v nitru ryby tři dni a tři noci, a nic se k Jahve, po celý ten čas nemodlil. A řekl Jahve: »Já jsem prokázal Jonášovi dobro a přichystal jsem pro něho zvláštní rybu, aby to měl v ní pohodlné; ale on na mne zapomněl a nyní se ke mně pranic nemodlí! Teď ho uvedu do vnitra jiné ryby, kde to bude velmi úzké, pak bude ve své úzkosti volati ke mně!« A připravil Jahve pro Jonáše rybu matku, ve které bylo tři tisíce a padesát milionů rybek. A přišla tato ryba k oné a pravila: »Jahve mne poslal, abych pozřela proroka, jenž jest

nyní v tobě: jestli ho vyvrhneš, tak ho pohltím a odplavu; jestli ne, tak rozevru svou tlamu a pohltím tebe i s prorokem.« I řekla první ryba: »Jaké znamení můžeš mně dáti, že jsou slova tvá pravdivá?« Tato pravila: »Pojď se mnou k leviathanovi, a on ti dosvědčí, že mně dal Jahve takový rozkaz.« Přišly pak obě k leviathanovi a on pravil: »Hrál jsem si večer před Jahve a slyšel jsem, jak dával této rybě, rozkaz, aby pohltila muže, jenž se nachází v tvém nitru.« Tu vyvrhla první ryba proroka, a druhá ho pohltila.

Nyní nalézal se Jonáš v nitru ryby, v němž se již tlačilo tolik millionů rybek, a bylo mu tam hned velmi úzko, a počal modliti se k Jahve a volal: »Bože a Pane všehomíra, kam mám před tebou utéci? . . . Prokaž mně svou milost a zachraň a vysvoboď mne!«

Tu rozkázal Jahve rybě a ta ho vyvrhla 968 parasang daleko do země. V midraši jest udáno 965 parasang, podle součtu číselné hodnoty písmen ve slovech verše 11. hlavy 2.: Wajjaqe-et-Ioná el-haj-jab-bašáh; to však dělá 964. A rozhlížel se Jonáš v té krajině, v níž se teď nalézal, a poznal, že jest zcela opuštěna, že tam nejsou ani lidé ani zvířata. Díval se na své šaty, a hle, ty byly zcela spáleny horkem, které panovalo ve středu té ryby. Sáhl si na svou hlavu a seznal, že nemá tam prázdných vlasů, že mu všechny slezly. Tu zvolal: »Spravedlivý jsi Jahve ve všem, co jsi mi učinil!«

A stalo se slovo Jahve k Jonášovi podruhé: »Vstaň!« — A bylo Ninive město velmi veliké; bylo tam dvanáct bazárů (tržnic), tržních čtvrtí, a v každém bazáru bylo 12.000 lidí, a v každém bazáru bylo 12 vchodů a každý ten průchod měl 12 dvorů a v každém dvoru bylo 12 domů a v každém domě bylo dvanáct mužů, sami silní mužové, a každý z nich měl po dvanácti synech.

A přišel Jonáš na trh a hlásal tam, co mu Hospodin poručil, a bylo slyšeti jeho hlas na 40 dní daleko. A slovo to dostalo se též k Osnapparovi (Assurbanipal), králi města Ninive, a sestoupil tento ihned se svého trůnu, roztrhl roucha svá, a oblékl se v roucha kající a poručil veškerému lidu svému: »Postěte se po tři dni, vy a vše to, co máte!« A postili se všichni, král i obyvatelé, jejich ženy a děti, ano i jejich dobytek. Třetího dne přinesly na rozkaz králův hladově kojence a jejich matky, ano oni oddělili telátka od krav. Kojenci zdvihali ručky své k matkám a volali: »Smilujte se nad námi, ať nezahyneme před vašimi očima!« A volaly dívky a mečela telátka a řvala. Tu dostavil se Osnappar král, vyzdvihoval děti k nebesům a volal: »Odpusť nám naši nepravost pro tuto nevíňátka, která v ničem nehřešila!« A volalo tak vše za smilování a hleděli, aby veškeré násilí napravili a nespravedlivě nabytý statek nahradili. A Jahve viděl jejich konání a odpustil jim jejich nepravost.

Když pak to vše Jonáš viděl, padl na svou tvář a modlil se a pravil: »Pane, odpusť mi, že jsem chtěl prchnouti od tváře tvé! Teď znám tvou sílu a tvou moc a seznal jsem a vidím, že není nikoho, kdo by se tobě vyrovnal milosrdenstvím a dobrotou!«

A v tom okamžení přiletěly mouchy a komáři a mravenci a blechy a přepadly Jonáše, pokryly jeho holou hlavu a píchaly ho tak prudce, že si přál smrti. Tu dal Jahve, že vyrostl za noc keř skořcový, jenž měl 275 listů a chránil Jonáše před úpalem slunečním. Po té však přišel červ a zkazil kořeny toho keře, tak že uschl, a Jonáš trpěl zase náramně slunečním žářem; přišly podruhé

mušky a mouchy a komáři a mravenci na něho a trápily ho, že si v slzách přál, aby přišla na něho smrt. A tázal se ho Bůh: »Proč pláčeš?« A řekl Jonáš: »Pro ten zázračný strom, který se tak krásně zelenal a nyní uschl.«

Závěrek bývá tu jako v bibli. Někde ještě jest přidáno, že ho obyvatele vyprovázeli a že mu přáli požehnání na cestu. Po 40 letech pak umřel.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Válka a její výchovné prvky.

Píše EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

Sv. Augustin praví: »*Belligerare ... malis videtur felicitas, bonis necessitas.*« (De Civ. Dei. 4, 15.) »Jenom zlým zdá se válka štěstím, dobrým je nutností.« Slzy, které válka vynutí, oběti, jichž si žádá, mezer, které způsobí, jsou citelné po dlouhá léta i na straně vítězů.

Ale jako všechny hrůzy a utrpení má i válka potěšující a povznášející, světlé stránky. Ona, jak jsme již dříve pravili, má důležitou úlohu v rukou Prozřetelnosti. Válka má podle téhož církevního učitele »mavní zkázu lidstva napravití, má šlechtné a vznešené smýšlení lidí v ohni svizelů a útrap posílit a povznést, aby lidstvo stalo se buď zralým pro lepší svět, anebo aby mohlo plnit v tomto světě nové úkoly.« (De Civ. Dei 1. 1.) —

To, co nazýváme »pozemským mírem«, je často velmi daleko toho, co mínil Kristus pokojem, který světu přinesl; často není s to tento mír, jak mu svět rozumí, uspokojiti onu zdravou touhu lidského srdce a pravý rozvoj života národů.

Neboť mír je pokoj, ticho, *vykvetající z pravého pořádku*, je to »*tranquillitas ordinis*«; harmonie mnohých v jednotě, životní cit správně učeněného, zdravého organismu.

A jak silně bývá tento mír otřesen hohem jednotlivých stran v národě, jak bývá ohrožen revolučními proudy, sociální nespokojeností, národnostními rozpory a třenicemi! A jak rychle válečná vichřice rozehnala tyto mraky, umlčela starou nenávisť a spory! Vzpomeňme na stálé třenice jednotlivých politických stran. Na hrozby sociální demokracie, jež svorně volala ústy

svých poslanců ve všech lidových sborech zákonodárných: »Na militarismus nepovolíme ani jediného muže a nedáme ni jediného halfe.« A jindy hlásala: »Internacionální sociální demokracie svojí resistencí znemožní každou válku.« A opět: »Chceme revoluci.«

A čeho byli jsme svědky? V německém říšském sněmu jednomyslně, tedy i hlasy všech sociálních demokratů, beze vší debaty, bylo hned na počátku válečné doby povoleno 5 miliard na potřeby válečné. — Kterak si to vysvětlíme? Snad tím, že »vis major«, státníci sami, by si povolili tyto výdaje? Že snad sociální demokracie učinila z nouze ctnost? —

Rozhodně ne. Všichni sociálně-demokratičtí poslanci vycítili tíhu zodpovědnosti. Poznali, že i zájmy dělnických pluků válek jsou ohroženy, že se jedná i o jich vlastní stoupence. Vichřice válečná shroutila celý jich program, který dá se zcela pohodlně budovati v době míru, ale jako dům z karet se rozpadá tam, kde jde o zájmy celonárodní. —

A kde zůstala ona internacionála? Nyní jsme toho svědky, že sociální demokrat francouzský a anglický bojuje proti souduhu německému, rakouský proi ruskému a srbskému, atd. *Internacionála ukázala se snem*. Zájmy všenárodní oživily; příslušnost národní a soucítění s celým národem rozplášly fantazie internacionály. Ukázala se takým fantomem jako sen o věčném míru, nebo tužby dávných chiliastů. Citění s národem jako celkem ožilo, protože vědomí národnostní příslušnosti je hluboce zakořeněno v lidské přirozenosti jako vědomí přibuzenství rodového. I zde platí slovo *Horácovo*: »*Naturam si furca expellas, usque tamen recurret.*« Myšlenka na společnou vlast, společné zájmy, jež válkou ocitly se v nebezpečí, přiklenula všechny rozdíly a odstranila aspoň na dobu válečnou všechny spory.

dal zpěvu církevnímu papež *sv. Rehoř Veliký*. Jím počíná *doba rozkvětu a vrcholu* církevního zpěvu, doba druhá.

Liturgickým zpěvem církve apoštolské a doby prvních círk. učitelův je tedy *jednohlasý latinský chorál* beze všeho průvodu nástrojového — *vox verbi divini*.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Dokončení.)

Poznámky ke knize Jonášově.

Pisatel knihy Jonášovy měl v úmyslu předvésti nám v proroku Jonášovi skutečnou osobu, vypsatí skutečný děj. S jeho stanoviska dlužno také celý ten spis vykládati, má-li býti vyložen správně. Udaná jména míst potvrzují dějinnost spisu toho. Avšak podání a vykladači způsobili tu veliký zmatek, že nelze dobře určití jednotlivá udaná místa a stotožniti je s místy nynějšími, jak bychom si toho přáli.

Rodné a pohřební místo proroka Jonáše není v jeho knize jmenováno; podání je hledalo na různých, od sebe velmi vzdálených místech. V knize Králů jest jmenován jakýs Jonáš. Je-li totožný s prorokem Jonášem, pak jest jeho rodné místo v *Geth-ha-Hefer*, které klade sv. Jeroným k Tiberias. Za jeho doby prý tam ukazovali Jonášův hrob. Bylo by to Diocæsarea, nynější el-Mešhad.

Jiní tvrdí, že se narodil u Diospolis, t. j. u Liddy, a že tam měl i svůj hrob.

Židovské podání spojilo jméno proroka Jonáše s ději *Eliáše* a *Elisea*. Soudili, že byl Jonáš synem oné vdovy ze Sarepty, u níž Eliáš prodléval. Rabbi Levi psal, že byl Jonáš z kmene Ašerova, rabbi Johannan zase mnil, že byla jeho matka z kmene Ašerova, ale jeho otec ze Zabulonova kmene, a sice proto, že leželo Gath-Hefer v kmeni Zabulon, Sarepta pak v Ašer. Knihy Seder Olam a Jalkut Sim. jej spojují s Eliseem, jakoby byl Jonáš oním prorockým učeníkem, jehož poslal Eliseus k Jehu do Ramot Galaad.

Příčina toho spojení byla jednoduchá: Matka onoho vzkříšeného mladíka pravila dle 1. Kr 17, 25 k Eliášovi: »Nyní seznávám (vím), že jsi muž Boží a že slovo Boží v tvých ústech jest pravda«. Z toho soudili, že se její syn nazýval »syn pravdy«, hebrejsky: Syn *Amittaj*, syn toho, který měl pravdivé slovo Boží v ústech. — Pak hledáno arcíř jeho rodiště v *Sareptě*, nynějším Sarafend, mezi Tyrem a Sidonem.

V Jonášově knize jest jmenováno přístavní město pro jízdu do Taršíše *Joppe*. To místo jest nesporně Jaffa, Joppe; tam není nyní žádné památky na proroka Jonáše.

Chtěl lodí utéci do *Taršíše*. Již sv. Jeroným uvádí různé výklady o tom, kde by leželo Taršíš. Flavius je hledal v *Tarsu* Cilicie, na pravém břehu Kydnu v Malé Asii. Abarbanel mnil, že to byl *Tunis*, řecký překlad by je byl nalezl v *Kartagu*. Jiní to hledali v Indii, kde leželo by též město Otír, sv. Jeroným také poznamenává, že by mohli Hebreové slovem Taršíš míniti jednoduše »moře« vůbec a uvádí proto místa žalmu 47, 8 a Isaiáše 23, 1.

Obyčejně jest však Taršiš vykládáno o *Španělsku*. Tartessus byla fénická osada, buď za Herkulovými sloupy, anebo spíše při ústí Baetis, Kvadalkvívru; aramejsky i fénický by to znělo Tartiš.

Loďníci byli pohany; každý měl jiné božstvo, k němuž za bouře volal. Byli dle toho z různých krajín, což by bylo lze říci o Féničanech.

Ryba vyvrhla Jonáše kdesi, odkud se odebral do Ninive. Míst těch, kde ukazují, že byl Jonáš rybou vyvržen, jest značný počet.

Na jihu Palestiny by bylo na hranicích Filistie a Severní Arabie hledati místo, které uvádí Herodot jménem Janysos, snad nynější Chán Junán (Junús), Jonášova hospoda. Mohamedáné tam mají mešitu a vypravují, že tam kdesi Jonáš odpočíval.

Vypravují či vykládají mnozí, že udělal Jonáš s rybou, v jejíž nitru byl, dalekou cestu, že se tak dostal až do Černého moře a byl pak nedaleko Ninive vypuštěn. Josef Flavius praví, že byl v lůně veliké ryby tři dni a tři noci, a že byl pak vypuštěn na břehu Pontu Euxinu; dle toho ukazovali to místo u Trebizondy, ale také u Cařihradu.

Poutníkům se ukazuje obyčejně místo mezi *Kaifou* a *Akkou*, jakoby byl Jonáš tam obdržel nový rozkaz, by šel do Ninive. Na cestě mezi Sidonem a Bejrutem jest Chán-en-Nebí-Júnus, i tam by byl mohl přistáti. Blízko Alexandretty jsou Jonášovy pilíře, Syrské brány; i tam kladli ono místo. Dle jiných nejistých výkladů vyvrhla ryba Jonáše tak, že dopadl právě před branou města Ninive, 965 parasang daleko:

Na zříceninách Ninive stojí obec *Nebí Júnus*, kde ukazují také hrob Jonášův. Náhrobky východních světců bývají často na více místech.

FEUILLETON.

Mrvní prvky doby válečné.

Píše EM. ŽÁK.

(Dokončení.)

Válka je elementárním, živelným otřesem lidské společnosti. Jest zlo, jež Bůh dopouští, aby lidstvo trestal a trestem přiměl k polepšení. Všechny duševní snahy válkou dostávají jiné směry. Mnohé ctnosti, v lidu dřímající, dostupují svého nejvyššího napjetí, ukazují se mrvní kvality národů.

Roku 1878 napsal jeden z největších křesťanských spisovatelů ruských, známý autor »Bratří Karamazových.« »Viny a smíru,« a j. *F. M. Dostojevský*, delší stat, pojednávající o vlivu války na duchovní směry lidstva, a uveřejnil ji v dubnovém čísle »*Dnevníka Pisatelja*«. Nadepsal ji »*Paradoksalnost*«, protismyslnost. Protože chce líčiti nikoliv ničící, rozkladné, ale —

což se asi mnohým zdá protismyslným — tvůrčí, výchovné stránky epochy válečné. Aby nikoho neurážely názory Dostojevského o potěšujících následcích války, aby mu nevyčítali jeho společníci, kterak že on, hluboký křesťan, může spatřovati ve válce blahodárné nějaké účinky, klade myšlenky své v ústa jakéhosi paradoksalisty, snilka, nerozumy. Ale není pochyby, že tímto »posetilec« je Dostojevský sám.

Podávám zde obsah článku Dostojevského v stručném výtahu, a čtenáři nebude asi těžkým, aby vše, co zdá se mu bude snad přehnaným a upřílišným, uvedl na pravou míru. Názory autorovy jistě jsou zajímavé. Praví asi toto:

Bláhový nápad, že válka jest bič pro člověčenstvo. Naopak, nejužitečnější věc. Jen jeden druh války je hoden nenávisti a vskutku je zhoubný; to je válka domácí, bratrovražedná. Umrtvuje a rozvrací stát, trvá vždy příliš dlouho a činí národ zvířetem na celá staletí. Ale politická, mezi-